

การนำนโยบายป้องกันและควบคุมใช้วัตถุดิบไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

นางสาวหัสญา พิมพ์สระเกษ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)

are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

THE IMPLEMENTATION OF AVIAN INFLUENZA PREVENTION AND CONTROL POLICY:
A CASE STUDY OF NAKHONRATCHASIMA PROVINCE

Miss Hatsaya Pimsaket

The Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of the Master of Public Administration Program in Public Administration

Department of Public Administration

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Years 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การนำนโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนก

ไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

โดย

นางสาวหัตถยา พิมพ์สระเกษ

สาขาวิชา

รัฐประศาสนศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์วันชัย มีชาติ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะรัฐศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พิทยา บวรวัฒนา)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ วันชัย มีชาติ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(สัตวแพทย์หญิง จารุณี สาทรา)

หัตถ์ยา พิมพ์สระเกษ : การนำนโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกไปปฏิบัติ:
กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา (THE PREVENTIVE AND CONTROL AVIAN
INFLUENZA POLICY IMPLEMENTATION: CASE STUDY OF
NAKHONRATCHASIMA PROVINCE). อ. ทีปรีภาววิทยานิพนธ์หลัก: รศ.วันชัย มีชาติ,
197 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมาของผู้ปฏิบัติงานในสังกัดกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในพื้นที่ โดยใช้กรอบแนวคิดที่ดัดแปลงมาจากทฤษฎีของนักวิชาการด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ แวน มีเตอร์ และคาร์ล อี แวน ฮอร์น กลุ่มตัวอย่างการวิจัยคือ ผู้ปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกทั้งในหน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานส่วนภูมิภาค ซึ่งส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพข้าราชการในสังกัดกรมปศุสัตว์ ปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา ปศุสัตว์อำเภอ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ผสมผสานกับวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการทำแบบสอบถาม จากนั้นนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงตรรกะและวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยด้านบุคลากรผู้ดำเนินงานนโยบายไปเป็นปัจจัยที่ส่งผลและมีความสำคัญในทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานอันดับหนึ่ง มีคะแนนเฉลี่ย 3.89 มีระดับคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าปัจจัยผู้ดำเนินงานนโยบายไปปฏิบัติมีความสำคัญมากที่สุด 2) รองลงมาคือ ปัจจัยความชัดเจนของนโยบาย 3) ปัจจัยที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปัจจัยทรัพยากร โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.81 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 4) หากวิเคราะห์ความสอดคล้องกันของผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาค และการวิเคราะห์ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า มีความสอดคล้องกัน คือ ผู้ปฏิบัติงานให้ความสำคัญกับปัจจัยความชัดเจนของนโยบาย และปัจจัยบุคลากรผู้ดำเนินงานนโยบายไปปฏิบัติที่มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน จนกระทั่งสามารถขับเคลื่อนนโยบายให้ประสบความสำเร็จได้ในที่สุด

ภาควิชา รัฐประศาสนศาสตร์ .....ลายมือชื่อนิติ .....
สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ .....ลายมือชื่อ อ.ทีปรีภาววิทยานิพนธ์หลัก .....
ปีการศึกษา 2555.....

#5280739924 :MAJOR PUBLIC ADMINISTRATIONKEYWORD: POLICY
IMPLEMENTATION / AVIAN INFLUENZA PREVENTIVE AND CONTROL POLICY /

HATSAYA PIMSAKET: THE PREVENTIVE AND CONTROL AVIAN INFLUENZA
POLICY IMPLEMENTATION: CASE STUDY OF NAKHONRATCHASIMA
PROVINCE. THESIS ADVISOR: ASSOCIATED PROFESSOR WANCHAI
MEECHART, 197 PP.

The purposes of this research were to investigate and identify significant factor of the implementation of preventive and control avian influenza A (H5N1) policy in Nakhonratchasima province. The research reviewed conclusion by using policy implementation concept of Van Meter and Carl E. Van Horn which defined organizational issue, decisive and standard of public policy issue, dispositional issue and contexts of policy implementation issue. The research methodology is hybrid between qualitative method and quantitative method. The qualitative method involved document research, structured in-depth interview with 2 delegations of example groups: those who were key informant to implement the preventive and control Avian Influenza policy from 1) Headquarter of The Department of Livestock Development and 2) Nakhonratchasima Provincial Livestock Development Office. The quantitative method is to use questionnaire for description of implementation factors but each of significances statistic information in 11 districts of Nakhonratchasima province.

The findings of this research were 1) The policy implementers factor was the most significant to well implement preventive and control avian influenza policy in operational level. Average point of implementer's attitude toward the policy implementers factor is 3.89 2) The runner-up factor is decisive policy factor 3) The resource factors was least of support and should be fixed. The average point of implementers' attitude toward the policy implementer factor is 2.81. 4) Quantitative result was relevanted to qualitative result which was found that policy implementer and decisive policy are the most effective factors toward success of policy implementation. Nonetheless, Implementers' from headquarter of the department of Livestock Development have the same viewpoint as implementers in Nakhonratchasima Provincial Livestock Department Office that the clearly and decisive avian influenza policy affected to well implement.

Department Public Administration.....

Student's Signature.....

Field of Study Public Administration.....

Advisor's Signature.....

Academic Year 2012.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จได้ด้วยดีนั้น ต้องขอขอบพระคุณความเมตตาจากรองศาสตราจารย์วันชัย มีชาติ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้ความสนับสนุนทั้งด้านวิชาการ ให้ความไว้วางใจ และให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้าตลอดระยะเวลาการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. พิทยา บวรวัฒนา ประธานสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้ความเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ขอขอบพระคุณ สัตวแพทย์หญิง ดร.จารุณี สาทรา คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาเสนอแนะแนวทางและแนะนำประเด็นในการศึกษา อันเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางให้กับผู้ศึกษาเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคุณหมอชาวลิต บุญมาทิพย์ ผู้อำนวยการกองแผนงาน กรมปศุสัตว์ พี่ยศ สุคนธมาน คุณหมอสสมภาพ จิตตประไพ แห่งสำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในการประสานงานด้านข้อมูลโรคไข้หวัดนกกับกรมปศุสัตว์ ขอขอบพระคุณความกรุณาของคุณหมอรพินทร์ ภาสวรกุล คุณหมอมวนิดา แจ่มประจักษ์ และคุณหมอวิชรพงษ์ สุดดี ที่กรุณาตรวจสอบความถูกต้องของข้อเท็จจริงด้านนโยบายให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประจำสำนักควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ และเจ้าหน้าที่ในสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานปศุสัตว์อำเภอในจังหวัดนครราชสีมาทุกท่านจากใจจริง ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้ข้อมูลและให้ความช่วยเหลือจนงานชิ้นนี้เป็นผลสำเร็จ

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ภาคิวิชารัฐประศาสนศาสตร์ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและสอนประสบการณ์ชีวิต ขอขอบพระคุณ อ.ดร.ชนิดา จิตตรุทธะ ผศ.ปัทมรส มาลากุล ณ อยุธยา และอาจารย์ในภาควิชาทุกท่านที่เมตตาตอบคำแนะนำเรื่องวิธีวิจัยและให้โอกาสในการช่วยงาน แม้ว่าข้าพเจ้าจะไม่ได้เป็นนิสิตในที่ปรึกษาก็ตาม ขอขอบคุณเพื่อน ๆ โรงเรียนปากช่อง เพื่อนสิงห์ดำ 58 ที่คอยให้กำลังใจ เพื่อนพี่น้อง รป.ม.ร่วมรุ่น 31 ทุกคน รุ่นน้องภาคในเวลาราชการ รป.ม.33 ที่ช่วยเหลือกันและมีช่วงเวลาดี ๆ ร่วมกัน และทำที่สุด ขอขอบคุณนักบริหารการเปลี่ยนแปลงรุ่นใหม่ คุณสุวรรณา พูลเพชร ที่ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาที่ดี ให้กำลังใจและอยู่ด้วยกันมาเสมอ และหากงานวิจัยของข้าพเจ้าจะมีประโยชน์ทางการศึกษาใด ๆ แม้เพียงเล็กน้อย ขอยกผลประโยชน์ให้คุณพ่อและคุณแม่ ผู้ให้กำเนิดและประสิทธิ์ประสาทความรู้เป็นครูคนแรกของข้าพเจ้า รวมถึงน้องชายและครอบครัวที่คอยอยู่เคียงข้างและเป็นกำลังใจให้เสมอมา เป็นกำลังใจและแรงใจที่สำคัญยิ่งในชีวิตข้าพเจ้า จนกระทั่งทำงานชิ้นนี้จนลุล่วงด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา.....	6
ขอบเขตการศึกษา.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	7
แนวคิดนโยบายสาธารณะ.....	7
แนวคิดการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ.....	11
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	24
บทที่ 3 วิธีการศึกษา.....	26
วิธีการศึกษา.....	26
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	26
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	27
นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง.....	28
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	29
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
พื้นที่ที่ทำการศึกษา.....	37
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	38
ส่วนที่ 1 สถานการณ์การระบาดของโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีก	
พ.ศ.5247-2553.....	39

	หน้า
ส่วนที่ 2 สถานการณ์โรคไข้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมา.....	40
ส่วนที่ 3 การนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติใน จังหวัดนครราชสีมา.....	45
ส่วนที่ 4 ทักษะของผู้บริหารหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และ ผู้ปฏิบัติงานในระดับอำเภอ ที่มีต่อปัจจัยที่ส่งผลการนำนโยบาย ป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมา...	54
ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย.....	55
ปัจจัยด้านมาตรฐานนโยบาย.....	65
ปัจจัยด้านโครงสร้างการดำเนินงาน.....	77
ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร.....	88
ปัจจัยด้านบุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ.....	95
ปัจจัยด้านทรัพยากร.....	103
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน.....	109
ส่วนที่ 5 ผลการสอบถามลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความสำเร็จการนำนโยบายไปปฏิบัติ.....	115
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	116
สรุปผลการศึกษา.....	116
อภิปรายผลการศึกษา.....	117
ข้อเสนอแนะ.....	127
รายการอ้างอิง.....	128
ภาคผนวก.....	132
ภาคผนวก ก.....	133
ภาคผนวก ข.....	136
ภาคผนวก ค.....	145
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	197

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตารางแสดงการแปลความหมายของค่าคะแนนจากแบบสอบถาม.....	26
2	แสดงวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแยกตามประเภท.....	31
3	ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นที่ต้องการศึกษาและคำถามที่ระบุ ในแบบสัมภาษณ์.....	34
4	ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นที่ต้องการศึกษาและคำถามที่ระบุ ในแบบสอบถาม.....	36
5	แสดงต้นทุนการควบคุมโรคไข้หวัดนกชนิดรุนแรงในประเทศไทย (HPAI).....	39
6	แสดงการระบาดและพื้นที่การระบาดในจังหวัดนครราชสีมา.....	43
7	ช่วงเวลาในการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกใน สัตว์ปีกในจังหวัดนครราชสีมาตลอดปี.....	51
8	แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของผู้ตอบ แบบสอบถามปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย.....	62
9	แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของผู้ตอบ แบบสอบถามปัจจัยด้านมาตรฐานนโยบาย.....	73
10	แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของผู้ตอบ แบบสอบถามปัจจัยด้านโครงสร้างการดำเนินงาน.....	84
11	แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของผู้ตอบ แบบสอบถามปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร.....	92
12	แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของผู้ตอบ แบบสอบถามปัจจัยด้านบุคลากรผู้ดำเนินงานไปปฏิบัติ.....	99
13	แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของผู้ตอบ แบบสอบถามปัจจัยด้านทรัพยากร.....	107
14	แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของผู้ตอบ แบบสอบถามปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน.....	113
15	แสดงจำนวน ร้อยละความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อลำดับความสำคัญ ของปัจจัยที่ส่งผลในการนำนโยบายไปปฏิบัติ.....	115

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	24
2	แสดงจุดเกิดการระบาดในจังหวัดนครราชสีมา (รอบแรก).....	41
3	แสดงจุดเกิดการระบาดในจังหวัดนครราชสีมา (รอบสอง).....	42
4	แสดงโครงสร้างการประสานงานเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนก แสดงแผนงานใน การป้องกันควบคุมโรคไข้หวัดนกของรัฐบาล.....	53
5	โครงสร้างการบริหารสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา.....	79
6	แสดงเครือข่ายและการประสานข้อมูลเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนก กระทรวง เกษตรและสหกรณ์.....	80

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกเกิดขึ้นในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2547-2551 เกิดจากไวรัสไข้หวัดใหญ่ชนิด A สายพันธุ์ H5N1 ที่ก่อให้เกิดอาการป่วยและตายอย่างรวดเร็วในสัตว์ปีก เช่น ไก่ เป็ด และนกชนิดอื่น ๆ ซึ่งการระบาดของโรคไข้หวัดนกได้สร้างความเสียหายในอุตสาหกรรมสัตว์ปีกของประเทศไทย

เดือนธันวาคม พ.ศ. 2546 สื่อมวลชนรายงานข่าวเชื้อโรคกลับที่ระบาดในฟาร์มไก่หลายจังหวัดทางภาคกลาง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ให้ข้อมูลในเบื้องต้นว่า ไก่ที่ตายนับหมื่นตัวเป็นโรคคอหิวด์และเกิดจากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง พื้นที่ภาคเหนือตอนล่างเป็นพื้นที่เริ่มแรกที่พบการระบาดอย่างหนัก จนกระทั่งถัดมาในช่วงต้นเดือนมกราคม พ.ศ.2547 ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อันได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง อธิบดีกรมปศุสัตว์ รวมถึงภาคเอกชน คือ นายกษมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อการส่งออกแห่งประเทศไทยได้ร่วมกันหารือเพื่อกำหนดมาตรการในการสร้างมาตรฐานความปลอดภัยและควบคุมโรคระบาดในไก่ให้เป็นผลสำเร็จระหว่างนั้นเอง ทางภาครัฐพยายามดำเนินการในเบื้องต้น โดยชี้แจงกับสื่อมวลชนและประชาชนผู้เลี้ยงไก่และผู้บริโภคให้เกิดความมั่นใจ รวมถึงเร่งจัดทำองค์ความรู้เรื่องไข้หวัดนกในหน่วยงานและประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกในทุกด้าน

ในช่วงเวลานั้น ธุรกิจอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ปีกได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคไข้หวัดนก เช่น การผลิตอาหารสัตว์ การเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์และการผลิตลูกไก่เนื้อ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ ผู้ประกอบการโรงงานชำแหละและผู้ประกอบการส่งออก เป็นต้น มูลค่าความเสียหายต่ออุตสาหกรรมในภาพรวมทั้งสิ้น 100,700 ล้านบาท (ชุตินันท์ ศิริมงคลรัตน์ และพรพิรุณ ชินสอน, 2551) การแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกที่กระจายไปยังหลายพื้นที่โดยมีจุดศูนย์กลางการแพร่ระบาดอยู่ที่ภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ณ เวลานั้น ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของเกษตรกรและความเชื่อมั่นของธุรกิจส่งออกสินค้าปศุสัตว์ โดยเฉพาะสัตว์ปีก

โรคไข้หวัดนกที่ระบาดในรอบแรกเกิดขึ้นในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม 2547 เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการนับตั้งแต่มีการระบุว่าเชื้อโรคที่พบในฟาร์มไก่ที่อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งในขณะนั้น พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2499 เป็นกฎหมายที่ให้

อำนาจแก่กรมปศุสัตว์ในการบริหารจัดการกับปัญหา ไม่สามารถตอบสนองกับสภาพแวดล้อมและลักษณะการแพร่ระบาดที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและขยายไปยังหลายพื้นที่ได้ ทำให้เกิดปัญหาของการบริหารจัดการภาครัฐไม่สามารถขับเคลื่อนนโยบายอย่างเต็มที่ การแก้ปัญหาและนโยบายที่ออกมาในเบื้องต้นจึงเป็นดำเนินการตามวิธีการที่หน่วยงานด้านโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ แนะนำ คือ การสั่งกำจัดสัตว์ปีกที่ต้องสงสัยว่าจะติดเชื้อและกำจัดสัตว์ปีกในฟาร์มที่ติดเชื้อเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด ซึ่งเป็นแนวทางการควบคุมโรคขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (OIE) ในการกำจัดเชื้อ รวมถึงการจ่ายเงินค่าชดเชยให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ ซึ่งพบว่าสามารถทำให้การระบาดทุเลาลงไปได้ พิจารณาได้จากการไม่มีรายงานสัตว์ปีกเสียชีวิตจากไข้หวัดนก หลังจากเดือนพฤษภาคม 2547 ช่วงหนึ่ง (ชุตินันท์ ศิริมงคลรัตน์ และ พรพิรุณ ชินสอน, 2551)

หลังจากเกิดการระบาดของไข้หวัดนกในรอบแรก รัฐบาลได้ดำเนินการโดยมีหน่วยงานด้านนโยบายระดับชาติเป็นผู้กำหนด ปรากฏในรูปแบบของแผนยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาโรคไข้หวัดนก (พ.ศ.2548 - 2550) โดยได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2548 ควบคุมแผนยุทธศาสตร์เตรียมความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการระบาดใหญ่ของไข้หวัดใหญ่ (พ.ศ. 2548-2550) โดยแบ่งแยกจากกันเป็น 2 แผน มีคณะกรรมการแผนยุทธศาสตร์ละ 1 คณะกรรมการ คือ คณะกรรมการพิจารณาแก้ไขสถานการณ์โรคไข้หวัดนก และคณะทำงานแผนยุทธศาสตร์เตรียมความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการระบาดของไข้หวัดใหญ่ ภายหลังจึงได้เกิดการบูรณาการการทำงานด้านโรคไข้หวัดนกให้อยู่ในรูปแบบคณะกรรมการอำนวยการป้องกันควบคุมและแก้ไขสถานการณ์โรคไข้หวัดนกและเตรียมพร้อมรับการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ ตามแผนยุทธศาสตร์ป้องกัน แก้ไข และเตรียมพร้อมรับปัญหาโรคไข้หวัดนก และการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2553) ซึ่งมีประธานกรรมการคือรองนายกรัฐมนตรี ผู้แทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นรองประธานคณะกรรมการ และคณะกรรมการอันประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย สำนักนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม กระทรวงการคลัง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงแรงงาน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรุงเทพมหานคร กรมประชาสัมพันธ์

กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ผู้แทนอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรมการปกครอง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมควบคุมโรค กรมปศุสัตว์ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย การประปานครหลวง สมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อการส่งออกไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สัตวแพทย์สภา และผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ (คณะกรรมการอำนวยการป้องกันควบคุมและแก้ไขสถานการณ์โรคไข้หวัดนกและเตรียมพร้อมรับการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่, รายงานการประชุม, 2553) และได้รับการถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติในหน่วยงานนโยบายระดับกลาง คือ กระทรวง และหน่วยงานปฏิบัติการ คือ กรม กองต่าง ๆ โดยถ่ายทอดยุทธศาสตร์ที่ระบุในแผนไปสู่การปฏิบัติผ่านกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีการรับมอบนโยบายโดยกรมปศุสัตว์ อันเป็นหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง และมอบหมายให้หน่วยงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่นปฏิบัติตามนโยบายอย่างเคร่งครัด รวมถึงมีการประสานงานกันระหว่างฝ่ายงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ โดยวิธีและขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐนั้นถูกระบุไว้ใน “ระเบียบกรมปศุสัตว์ ว่าด้วยการดำเนินการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2547” ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับแบบแผนขั้นตอนการทำงานทั้งในภาวะปกติ และในภาวะเกิดโรคระบาด ระเบียบและนโยบายดังกล่าวถูกกำหนดขึ้นเพื่อป้องกันและควบคุมโรค โดยมีแนวทางการจัดการตามลักษณะทางระบาดวิทยาของโรคไข้หวัดนก ที่ก่อให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรคเป็นวงกว้างจนกลายเป็นปัญหาใหญ่ที่สร้างความเสียหายให้กับระบบปศุสัตว์ โดยการดำเนินการตามระเบียบกรมปศุสัตว์ ว่าด้วยการดำเนินการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2547 สามารถหยุดยั้งการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกได้ในระดับหนึ่ง เพราะได้ทำให้การระบาดของโรคในช่วงที่สองหยุดชะงักลงหลังจากเดือนเมษายน พ.ศ.2548

ในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2548 ถึงเดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2548 เกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนกระยะที่สาม ทำให้พันธกิจของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องซึ่งกำลังดำเนินการอยู่นั้นต้องเร่งแก้ไขปัญหาทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ มีกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาและก่อให้เกิดกลไกการประสานการทำงานกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงสาธารณสุข เพื่อติดตามและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรคจากสัตว์ไปสู่สัตว์ และจากสัตว์ไปสู่คนอย่างใกล้ชิด

ลักษณะการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกในช่วง พ.ศ.2546-2548 แบ่งออกเป็น 3 ช่วงระยะเวลา ได้แก่ การระบาดของโรคไข้หวัดนกรอบที่ 1 ระหว่างวันที่ 23 มกราคมถึง 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 การระบาดของโรคไข้หวัดนกรอบที่ 2 ระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2547

ถึง เดือนเมษายน พ.ศ.2548 และการระบาดของโรคไข้หวัดนกระยะที่สาม ระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2548 ถึงเดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2548 (ชุตินันท์ ศิริมงคลรัตน์ และพรพิรุณ ชินสอน, 2551) ในช่วงระยะเวลาการระบาดของโรคนี้ จะเห็นได้ว่า การเกิดปัญหาและนำไปสู่การก่อตัวของนโยบาย จนกระทั่งถูกกำหนดเป็นนโยบายเพื่อควบคุมและป้องกันการระบาดของโรคไข้หวัดนก และนำนโยบายไปปฏิบัติในแต่ละช่วงระยะเวลาการระบาด ซึ่งการดำเนินนโยบายที่เห็นเด่นชัด คือ การส่งทำลายสัตว์ปีกที่ติดเชื้อและที่สงสัยว่าติดเชื้อเพื่อการควบคุมโรค และได้มีการปรับปรุงนโยบาย รวมถึงปรับเปลี่ยนการนำนโยบายไปปฏิบัติทุกครั้งที่เกิดรอบการระบาด จนกระทั่งการระบาดของโรคไข้หวัดนกหยุดลงในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา

การระบาดของโรคไข้หวัดนกในช่วงแรกยังไม่พบว่ามี การประสานงานกันของหน่วยงานแต่ละหน่วยเท่าที่ควร เนื่องจากเป็นโรคระบาดที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ แต่อย่างไรก็ตาม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ปรับตัวในการทำงานในช่วงการระบาดระยะที่สาม และในช่วงสิ้นสุดการระบาด หรือช่วงเฝ้าระวังโรค จนกระทั่งความร่วมมือระหว่างหน่วยงานดังกล่าวถือกำเนิดเป็นแผนยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาโรคไข้หวัดนก พ.ศ. 2548-2550 และกลายเป็นแผนยุทธศาสตร์ควบคุมป้องกันโรคไข้หวัดนกและเตรียมพร้อมรับการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ พ.ศ.2551-2553 นอกจากนี้ กรมปศุสัตว์ยังได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคไข้หวัดนกเพื่อให้การประสานงานกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาเป็นไปอย่างราบรื่น โดยมีเป้าหมายสูงสุดของการนำนโยบายที่ถูกกำหนดดังกล่าวไปปฏิบัติ คือ บรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนและเพื่อผลสัมฤทธิ์ในการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาโดยการหยุดยั้งการแพร่ระบาดและกำจัดโรคไข้หวัดนก ซึ่งในส่วนของการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวให้สามารถปฏิบัติได้จริงเพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดดังกล่าว ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานทุกภาคส่วน ทั้งในส่วนกลาง เช่น สำนักงานประมง กระทรวงที่เกี่ยวข้องได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น หน่วยงานในสังกัดกระทรวงที่มีสำนักงานอยู่ในภูมิภาค อาทิ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด เป็นต้น และความร่วมมือจากส่วนภูมิภาค คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด และระดับท้องถิ่น คือ ประชาชน เกษตรกร และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยมีกลไกการประสานเชื่อมโยงกันในเชิงประเด็นนโยบาย (Issue-based) เชิงบทบาทหน้าที่ (function-based) และเชิงพื้นที่ (area-based) เข้าด้วยกัน เป็นการดำเนินการตามแนวทางการทำงานเชิงบูรณาการ นำมาซึ่งความน่าสนใจในการศึกษา ว่าการดำเนินนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีกในระดับปฏิบัติการ ท่ามกลางความหลากหลายของหน่วยงานที่

รับผิดชอบและให้ความร่วมมือสามารถดำเนินการจนประสบความสำเร็จได้อย่างไร และปัจจัยการบริหารต่าง ๆ ส่งผลต่อการนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติอย่างไร

การศึกษากำหนดนโยบายไปปฏิบัติจนโรคไข้หวัดนกหยุดการระบาดลงเมื่อปี พ.ศ. 2552 และเว้นช่วงการระบาดจนกระทั่งปัจจุบัน เป็นขั้นตอนหนึ่งของแนวคิดกระบวนการนโยบาย ประกอบกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์การผ่านกรอบการมองจากตัวแบบต่าง ๆ ทางวิชาการนั้นมีความน่าสนใจ เช่น ปัจจัยองค์ประกอบของการนำนโยบายไปปฏิบัติของแวน มิเตอร์ และ แวน ฮอร์น ทศพร ศิริสัมพันธ์ อุปสรรคหรือปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นต้น เนื่องจากความแตกต่างในบริบททางภูมิศาสตร์ ด้านวัฒนธรรมองค์การ ทัศนคติ ค่านิยมของบุคคลในหน่วยงานที่รับผิดชอบนโยบายและตัวแสดงนโยบายในแต่ละพื้นที่ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติรวมถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบาย ทำให้เกิดความสนใจศึกษาว่า นโยบายควบคุมและป้องกันไข้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมามีการนำไปปฏิบัติอย่างไร

การศึกษากำหนดนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติในครั้งนี้ ผู้ศึกษาต้องการศึกษาว่า ปัจจัยใดที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติในทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดนครราชสีมา โดยสังเกตการศึกษาในกรอบของการดำเนินนโยบายในหน่วยงานสังกัดกรมปศุสัตว์ เหตุผลของการเลือกจังหวัดนครราชสีมาเพื่อเป็นพื้นที่ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เนื่องจากเป็นจังหวัดใหญ่ มีการเลี้ยงสัตว์ปีกมากเป็นอันดับต้นของประเทศ กล่าวคือ เลี้ยงไก่มากเป็นอันดับ 4 ของประเทศ และเลี้ยงเป็ดมากเป็นอันดับ 2 ของประเทศ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา, 2555) มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่มีพื้นที่ติดต่อกับภาคกลางหรืออาจเรียกอีกนัยหนึ่งว่าเป็นประตูสู่อีสาน ความสำคัญของลักษณะเมืองหน้าด่านในการเคลื่อนย้ายขนถ่ายสินค้าปศุสัตว์ระหว่างภูมิภาคเป็นปัจจัยหนึ่งที่น่าจะนำมาวิเคราะห์เป็นประเด็นสาเหตุหนึ่งหากเกิดการระบาดในพื้นที่ทั้งสอง อีกทั้งในจังหวัดนครราชสีมาพบการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกและมีการเฝ้าระวังอย่างเคร่งครัด ซึ่งจังหวัดนครราชสีมาอาจจะจากจะเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาเพราะเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 1 ของประเทศไทยแล้ว ยังเป็นจังหวัดที่มีการเลี้ยงไก่เนื้อเพื่อการส่งออกของประเทศ (สำนักกระบวนวิชา กรมปศุสัตว์ อ้างถึงใน จิราภรณ์ ชัชวาลกุลชัย, 2550: 48) และจากการสำรวจข้อมูลในเบื้องต้น ในจังหวัดนครราชสีมา อำเภอที่มีการระบาดของโรคไข้หวัดนกมีทั้งหมด 11 อำเภอ และโรคไข้หวัดนกหมดไปจากพื้นที่ตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ.2548 ซึ่งอยู่ในช่วงของการระบาดของโรคไข้หวัดนกในระยะที่ 2

ด้วยเหตุนี้เอง จึงเป็นที่มาที่ทำให้เกิดความสนใจศึกษาการปฏิบัตินโยบาย และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการนำนโยบายควบคุมและป้องกันไข้หวัดนกไปปฏิบัติในเขตจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้กรอบแนวคิดเรื่องวงจรรายนโยบายสาธารณะเป็นแนวคิดเบื้องต้นในการอธิบายกระบวนการนโยบายสาธารณะ และแนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติจริงตามทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในระดับจังหวัดและอำเภอ โดยในการศึกษาครั้งนี้ได้ตั้งคำถามวิจัยว่า นโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกโดยหน่วยงานปศุสัตว์ในจังหวัดนครราชสีมา มีรูปแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างไร และอุปสรรคหรือปัญหาใดที่ส่งผลให้การนำนโยบายไปปฏิบัติ

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติในกรณีนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในขอบเขตการศึกษาตามกระบวนการนโยบายสาธารณะ
2. เพื่อศึกษาอุปสรรคหรือปัญหาในขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกของกรมปศุสัตว์ในจังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตการศึกษา

1. ศึกษาการนำนโยบายควบคุมและป้องกันการระบาดของโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติในช่วงปี พ.ศ.2547-2555 ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา ในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบหลักด้านการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีก
2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและตัวแบบในการนำนโยบายควบคุมและป้องกันไข้หวัดนกของกรมปศุสัตว์ไปปฏิบัติในทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา
3. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ กรณีนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีกที่เกิดขึ้นในจังหวัดนครราชสีมา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงรูปแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติในทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่จริง และสามารถทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรคไข้หวัดนกในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา
2. ผลจากการศึกษาเป็นแนวทางการพัฒนานโยบาย ซึ่งจะเป็ผลดีต่อการเตรียมรับมือกับโรคไข้หวัดนกในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเสียหายกับประชาชนและประเทศน้อยที่สุด

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษานโยบายควบคุมและป้องกันโรคใช้หัวหน้าของกรมปศุสัตว์จำเป็นต้องอาศัยทฤษฎีและแนวคิดในการทำความเข้าใจ โดยแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ห้ในกระบวนการนโยบายสาธารณะในขั้นตอนต่าง ๆ เฉพาะที่ทำการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดกระบวนการนโยบายสาธารณะ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดกระบวนการนโยบายสาธารณะ

แนวคิดกระบวนการนโยบายสาธารณะที่ถูกกล่าวถึงในที่นี้ได้หมายถึงความพยายามในการวิเคราะห์ลำดับการเกิดขึ้นของนโยบาย เพื่ออธิบายความเป็นไปของนโยบายตั้งแต่การถือกำเนิดขึ้นของนโยบายไปจนถึงการสิ้นสุดนโยบาย โดยลักษณะของแนวคิดนโยบายสาธารณะมีลักษณะใกล้เคียงกัน กล่าวคือ กระบวนการนโยบาย มีลักษณะเป็นชุดของกิจกรรมเชิงนามธรรมและรูปธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกัน และเรียงลำดับอย่างเป็นขั้นเป็นตอนเพื่อตอบสนองประเด็นปัญหาบางอย่างที่สังคมต้องการแก้ไขหรือเป็นสิ่งที่เห็นว่าภาครัฐควรดำเนินการในฐานะรัฐบาล ทั้งนี้ มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายและอธิบายคำว่า กระบวนการนโยบายไว้ดังนี้

เจมส์ อี แอนเดอร์สัน (1994) กล่าวถึง กระบวนการนโยบาย (Policy Process) ว่าเป็นทางลัดในการออกแบบกระบวนการและการปฏิบัติที่หลากหลายซึ่งเป็นที่ก่อให้เกิดนโยบายสาธารณะนั้นขึ้น โดยกระบวนการดังกล่าวไม่อยู่ในรูปแบบของกระบวนการเดียว ความหลากหลายของรูปแบบและเทคนิควิธีการในกระบวนการนโยบายสาธารณะก่อให้เกิดนโยบายที่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น นโยบายการเงินการคลัง นโยบายสาธารณสุข หรือแม้กระทั่งนโยบายการปฏิรูประบบราชการ เป็นต้น และได้เสนอกรอบแนวคิดเรื่องกระบวนการนโยบายสาธารณะไว้ว่า ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

- **การระบุปัญหาและการก่อตัวของประเด็นนโยบาย (Problem Identification and agenda setting)** ให้ความสนใจในปัญหาที่กำลังจะกลายมาเป็นประเด็นสาธารณะในอนาคตที่มีความเฉพาะเจาะจง ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้กำหนดนโยบายสาธารณะว่ามีความจำเป็นคำถามที่ให้ความสำคัญในกระบวนการนโยบายนี้ คือ อะไรคือปัญหาสาธารณะ ทำไมจึงต้องหยิบยกประเด็นปัญหาดังกล่าวจากหลากหลายปัญหาขึ้นมาเป็นประเด็นที่รัฐบาลจะต้องดำเนินการ กล่าวคือ ปัญหาสาธารณะนั้นจะกลายมาเป็นประเด็นในการดำเนินงานของรัฐบาลได้อย่างไร

- **การก่อตัวของนโยบายสาธารณะ (Formulation)** ความคิดริเริ่มและการหยิบยืมชุดของการกระทำที่มีจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งมาพิจารณาเป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาสาธารณะ คำถามที่ผู้กำหนดนโยบายต้องคำนึงถึงในกระบวนการนโยบายนี้ คือ ทางเลือกที่จะถูกพัฒนาเพื่อจัดการกับปัญหาสาธารณะเป็นอย่างไร ยกเกินไปหรือมีอคติบางประการในการนำทางเลือกดังกล่าวขึ้นมาพิจารณาหรือไม่ เป็นต้น

- **การพัฒนาทางเลือกนโยบาย (Adoption)** กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแต่ละทางเลือก ที่จะนำมาใช้เพื่อจัดการกับปัญหาสาธารณะ ซึ่งการตัดสินใจดังกล่าวรวมไปถึงการตัดสินใจที่จะไม่ทำอะไร (taking no action) ด้วย

- **การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Implementation)** หรืออีกนัยหนึ่งคือ การบริหาร (Administration) ในกระบวนการนี้จะให้ความสนใจว่าจะนำทางเลือกนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลอะไร มีใครเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องบ้าง และการนำนโยบายไปปฏิบัติช่วยในการระบุรูปแบบนโยบายหรือกำหนดเนื้อหาของนโยบายได้อย่างไร

- **การประเมินผล (Evaluation)** เป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำเพื่อระบุความสำเร็จและสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ ว่าได้บรรลุผลตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ได้วางเอาไว้หรือไม่ รวมถึงการนำไปสู่การระบุว่า มีปัญหาใหม่เกิดขึ้นหลังจากการนำนโยบายไปปฏิบัติและควรจะเริ่มกระบวนการนโยบายใหม่อีกครั้งหรือไม่

อนึ่ง เจมส์ อี แอนเดอร์สัน ได้กล่าวถึงการก่อตัวของนโยบายแล้วการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า เป็นเรื่องที่ถูกมองว่าเกี่ยวข้องกับการเมือง ทั้งในประเด็นของการเจรจาต่อรอง การประสานงานเพื่อให้นโยบายถูกจัดตั้งขึ้นมา การจัดสรรทรัพยากรและการมอบหมายอำนาจหน้าที่ในการนำนโยบายไปปฏิบัติของหน่วยงาน

ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2539) กล่าวว่า ขั้นตอนหรือช่วงวงจรชีวิตของนโยบายสาธารณะสามารถจำแนกได้เป็นขั้นตอนใหญ่ คือ

- **ขั้นตอนการก่อตัวของนโยบายสาธารณะ (policy formation)** เป็นเรื่องที่ประเด็นปัญหาบางประการได้รับการหยิบยกขึ้นมาสู่ความสนใจของผู้กำหนดนโยบายเพื่อนำไปสู่การพิจารณาการตัดสินใจต่อไป ทั้งนี้ การก่อตัวของนโยบายอาจมาจากการผลักดันหรือเสนอประเด็นปัญหาโดยบุคคลและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สภาพปัญหาและความต้องการ

รวมทั้งสภาพการณ์ต่าง ๆ อันเป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดนโยบาย (policy determinants)

- **ขั้นตอนการกำหนดนโยบาย (policy formulation)** การกำหนดนโยบายเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการร่างข้อเสนอมติหรือทางเลือกเชิงนโยบายต่าง ๆ (policy alternative) เพื่อทำการพิจารณาตัดสินใจอนุมัติเห็นชอบในขั้นตอนสุดท้ายโดยผู้กำหนดนโยบายที่มีอำนาจหน้าที่อย่างเป็นทางการ ซึ่งจะพบอยู่เสมอว่าในช่วงของการกำหนดนโยบายนี้ บุคคลภายนอกมักไม่ได้รับทราบรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการตัดสินใจมากนัก ต่อมาภายหลังเมื่อได้มีการประกาศใช้นโยบาย บุคคลทั่วไปจึงได้รับทราบและสามารถวิเคราะห์รายละเอียดเนื้อหาสาระได้ว่าใครได้อะไร เมื่อไหร่และอย่างไร

- **ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ (policy implementation)** การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแปลงตัวนโยบายออกสู่ภาคปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ และได้รับผลผลิตออกมาตรงตามเป้าหมายที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ ในทางปฏิบัติ ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติมักจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น สภาพแวดล้อมของการดำเนินงาน ขีดสมรรถนะของหน่วยงานที่รับผิดชอบ การสนับสนุนและแรงต่อต้านจากบุคคล ตลอดจนกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสียกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นต้น

- **ขั้นตอนการประเมินผลนโยบาย (policy evaluation)** การประเมินผลนโยบายเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาถึงผลลัพธ์ที่ดีที่ตามมาจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ ว่าบรรลุผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้หรือไม่อย่างไร และยังคงครอบคลุมถึงการพิจารณาตรวจสอบถึงผลกระทบ (effect) ในเชิงบวกและเชิงลบที่เกิดขึ้น รวมทั้งความคุ้มค่าด้านต่าง ๆ ของตัวนโยบาย

- **ขั้นตอนการต่อเนื่อง การทดแทน และการสิ้นสุดนโยบาย (policy maintenance, succession and termination)** การต่อเนื่อง ทดแทน และการสิ้นสุดนโยบายนี้จะเกี่ยวข้องกับการพิจารณาทบทวนเพื่อทำการคงสภาพหรือเปลี่ยนแปลง และยกเลิกสิ้นสุดตัวนโยบาย โดยการพิจารณาดังกล่าวนี้มักจะอาศัยข้อเท็จจริงจากการประเมินผลนโยบาย ในกรณี

ที่มียกเลิกสิ้นสุดนโยบายหมายความว่าวงจรชีวิตของนโยบายกำลังจะเริ่มต้นขึ้นใหม่ อย่างไรก็ตามนโยบายสาธารณะส่วนใหญ่มักจะได้รับการต่อเนื่องหรือแก้ไขเพิ่มเติมจากเดิมเพียงเล็กน้อย

ศุภชัย ยาวะประภาส (2548) กล่าวถึงขั้นตอนนโยบายว่า แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ

ขั้นแรก การกำหนดนโยบาย ประกอบด้วย

- การระบุประเด็นปัญหา ขึ้นอยู่กับนักวิเคราะห์นโยบายและ/หรือผู้กำหนดนโยบาย เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความรู้ ประสบการณ์ และที่สำคัญ คือ ความคิดริเริ่ม(creativity) เนื่องจากปัญหาเป็นสิ่งที่สลับซับซ้อนและเข้าใจยาก ต้องแยกให้ออกระหว่าง “อาการของปัญหา” และ “สาเหตุของปัญหา” เพราะสาเหตุของปัญหาจะเป็นตัวกำหนดทางแก้ปัญหาและนโยบาย

- การพัฒนาทางเลือก โดยทั่วไปการพัฒนาทางเลือกต่าง ๆ ที่จะนำมาแก้ปัญหา มักกำหนดได้ไม่ยากนักจากทฤษฎี เทคโนโลยีสมัยใหม่ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหา สิ่งที่สำคัญคือ การวิเคราะห์ให้ชัดเจนถึงผลดีและผลเสียต่าง ๆ ของทางเลือกแต่ละทาง เพื่อรวบรวมไว้เป็นข้อมูลพิจารณาทางเลือกแต่ละทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดไปกำหนดเป็นนโยบายต่อไป โดยใช้เทคนิคทางเลือกหลากหลายประการ เช่น การประเมินความเป็นไปได้ การวิเคราะห์ต้นทุนผลประโยชน์ เป็นต้น

- การเสนอทางเลือก เมื่อทราบผลดีและผลเสียของแต่ละทาง ก็ต้องดำเนินการเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดที่ควรจะเป็นนโยบาย โดยพิจารณาตามเกณฑ์หลายประการ ได้แก่ ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ความพอเพียง ความสามารถในการสนองตอบปัญหา และความเหมาะสม

ขั้นที่สอง การนำนโยบายไปปฏิบัติ ประกอบด้วย

- การแปลงความนโยบาย หมายถึง การแปลงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือพระราชบัญญัติซึ่งโดยปกติมักจะกว้าง คลุมเครือ และกำกวมให้เป็นโครงการหรือกิจกรรมที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

- การรวบรวมทรัพยากร หมายถึง การระดมทรัพยากรต่าง ๆ ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว

- การวางแผน หมายถึง การวางรูปโครงการที่วางรูปและกำหนดแผนไว้

- การจัดองค์การและการปฏิบัติการให้เป็นไปตามโครงการที่วางรูปและกำหนดแผนไว้

- การดำเนินงาน
- **ขั้นที่สาม การประเมินผลนโยบาย** ประกอบด้วย
- การยกเลิก
- การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความหมายของกระบวนการนโยบายสาธารณะ จะเห็นได้ว่า นักคิดและนักวิชาการด้านนโยบายสาธารณะได้ให้ความสนใจประเด็นกระบวนการที่คล้ายคลึงกัน คือ การก่อตัวของปัญหาและประเด็นนโยบาย การก่อตัวของนโยบาย การกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบาย แม้ว่าจะมีความแตกต่างในกระบวนการสุดท้ายที่ทศพร ศิริสัมพันธ์ได้เสนอเอาไว้ ว่ามีขั้นตอนของการต่อเนื่อง ทดแทน และสิ้นสุดนโยบายที่เพิ่มเติมขึ้นมาจากนักคิดท่านอื่น ๆ ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องและมีความสัมพันธ์กับการนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบายอย่างมีนัยสำคัญ แต่โดยมากแล้ว จะอยู่ในลักษณะของการปรับแก้นโยบายเล็กน้อยเพื่อดำเนินการแก้ปัญหาสาธารณะนั้นต่อไปหากปัญหายังไม่ถูกขจัด

2. แนวคิดการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

2.1 ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

เพรสแมน และวิลดาฟสกี (Pressman and Wildavsky) (อ้างใน ศุภชัย ยาวะ ประภาษ, 2548) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ การผลิตผลลัพธ์ออกมา การทำให้สำเร็จ ซึ่งเป็นความหมายที่ทั้งสองนำมาจากปทานุกรมของเวปสเตอร์ และโรเจท (Webster and Roget) ทั้งสองได้ขยายความต่อไปได้ด้วยว่า Implementation โดยตัวเอื่อนั้นไม่มีความหมายที่สมบูรณ์ คำถามต่อมาคือ นำอะไรไปปฏิบัติ คำตอบก็คือนโยบาย นโยบายโดยทั่วไปจะประกอบด้วยสองส่วน คือ ส่วนเงื่อนไขแรกเริ่มและผลที่มุ่งหวัง การนำนโยบายไปปฏิบัติไม่ใช่ส่วนของเงื่อนไขแรกเริ่มแต่เป็นการดำเนินงานหลังจากที่เกิดเงื่อนไขแรกเริ่มขึ้นแล้ว กล่าวอีกนัยหนึ่ง อาจพิจารณาได้ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์กับการกระทำเพื่อให้บรรลุสิ่งที่มุ่งหวัง

โดนัลด์ แวน มีเตอร์ และ คาร์ล อี แวน ฮอร์น (Donald Van Meter and Carl E. Van Horn) (อ้างใน พิทยา บวรวัฒนา, 1975) ได้เสนอกรอบกระบวนการนำเอานโยบายสาธารณะไปปฏิบัติไว้ว่า การนำเอานโยบายไปปฏิบัติ หมายถึงการกระทำของข้าราชการและประชาชนซึ่งมี

ผลเป็นการส่งเสริมหรือขัดขวางความพยายามของรัฐในการบรรลุเป้าหมายของนโยบายบางประการที่ถูุกำหนดไว้แล้วล่วงหน้า

เจมส์ อี แอนเดอร์สัน (1994) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การนำนโยบายไปใช้โดยกลไกการบริหารงานของรัฐบาล หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นการประยุกต์ใช้นโยบายแก้ปัญหาที่นโยบายที่เกิดขึ้น

ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2539) กล่าวถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า เมื่อนโยบายสาธารณะได้รับการอนุมัติเห็นชอบจากผู้กำหนดนโยบายแล้ว นโยบายดังกล่าวจะถูกนำไปปฏิบัติโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บังเกิดผลผลิตตรงตามเป้าหมายที่ต้องการ อันจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ต่อไป โดยผ่านการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบการกำหนดแผนงาน งานและโครงการต่าง ๆ ขึ้นมารองรับ นำเสนอแผนงาน งานและโครงการต่าง ๆ เข้าสู่การพิจารณางบประมาณประจำปี และให้ผู้กำหนดนโยบายได้ทำการพิจารณาในรายละเอียดต่อไป

2.2 ปัจจัยและตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติ

โดนัลด์ เอส แวน มีเตอร์ และ คาร์ล อี แวน ฮอร์น (อ้างถึงใน พิทยา บวรวัฒนา, 1975: 15-17) ได้พิจารณากรอบการนำนโยบายต่าง ๆ ไปปฏิบัติ ว่าประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ กล่าวคือ

- **ทรัพยากร** เช่น เงินอุดหนุนที่นักปฏิบัติได้รับสำหรับการปฏิบัติตามนโยบายนั้น
- **มาตรฐาน** ที่กำหนดกรอบการทำงานของข้าราชการผู้ปฏิบัติตามนโยบายว่าพวกเขาต้องทำงานตามนโยบายแค่ไหน อย่างไร มีช่องว่างเป็นตัวของตัวเอง สามารถตัดสินใจได้มากน้อยแค่ไหน บางครั้งในทางปฏิบัตินั้นจะมีลักษณะคลุมเครือเพราะผู้กำหนดนโยบายตกลงกันไม่ได้ หรือเป็นเพราะผู้กำหนดนโยบายอยากให้ข้าราชการนักปฏิบัติมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นต้น
- **การติดต่อ** หมายถึงการติดต่อระหว่างผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัตินโยบายและผู้ปฏิบัตินโยบายเกี่ยวกับมาตรฐานของนโยบาย ในองค์การขนาดใหญ่ซึ่งประกอบด้วยคนจำนวนมาก การส่งข่าวเรื่องนโยบายระหว่างข้าราชการเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน นโยบายของผู้กำหนดนโยบายอาจมีลักษณะไม่ชัดเจน

- การบังคับให้ผู้ปฏิบัตินโยบายทำตามนโยบาย (enforcement) ผู้กำหนดนโยบายต้องออกนโยบายโดยพิจารณาล่วงหน้าว่าปทัสสถานขององค์การ ระบบการจูงใจและการลงโทษภายในองค์การเหล่านี้มีส่วนสนับสนุนนโยบายของตนมากน้อยเพียงใด
- ลักษณะของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติตามนโยบาย อาจมีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงานนั้น ๆ เช่น โครงสร้างของหน่วยงานเกื้อหนุนนโยบายหรือไม่ หรือ หน่วยงานมีความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานอื่นที่ต้องมีการทำงานประสานงานกันหรือไม่
- สภาพแวดล้อมทางการเมืองของหน่วยงานฝ่ายปฏิบัติ ผู้นำองค์การและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ให้การสนับสนุนนโยบายนั้นขนาดไหน
- สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ชุมชนต้องการนโยบายนั้นมากแค่ไหน และชุมชนมีทรัพยากรเพียงพอที่จะสนับสนุนนโยบายนั้นหรือเปล่า
- ความคิดความอ่านและจิตใจของผู้ปฏิบัติตามนโยบายทั้งหลาย ผู้ปฏิบัติตามนโยบายเห็นด้วยกับนโยบายนั้นแค่ไหน นโยบายนั้นขัดต่อผลประโยชน์ส่วนตัว ค่านิยม ความเชื่อของนักปฏิบัติและธรรมเนียมขององค์การหรือไม่
- การปฏิบัติตามนโยบายของนักปฏิบัติ นักปฏิบัติทำตามนโยบายที่ผู้กำหนดนโยบายเป็องบนสั่งมาแค่ไหน

ศุภชัย ยาวะประภาส (2548) กล่าวถึงลักษณะในการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า คือ การแปลความนโยบาย การรวบรวมทรัพยากร การวางแผน การจัดองค์การ และการดำเนินงาน โดยอธิบายไว้ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายหลังจากการตรากฎหมายหรือพระราชบัญญัติเรียบร้อยแล้ว ซึ่งจะครอบคลุมในส่วนของวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของนโยบายที่คลุมเครือให้เป็นรูปธรรมชัดเจน ต่อมาคือการระดมทรัพยากรต่าง ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อการดำเนินการให้สำเร็จลุล่วง ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว การวางแผนและวางรูปโครงการให้ตอบสนองต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยทั่วไปการนำนโยบายไปปฏิบัติในความเป็นจริงมีลักษณะสับสนกว่าขั้นตอนที่แน่นอน โดยเฉพาะในเรื่องตามการลำดับและความต่อเนื่องไม่ขาดตอนของกิจกรรม ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาระหว่างกิจกรรมและกิจกรรมต่างขั้นตอนอื่น

ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2539) สรุปปัจจัยสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างประสบความสำเร็จนั้นสามารถสรุปได้ ดังนี้

- เป้าหมายต่าง ๆ ของนโยบาย ตลอดจนแนวทางปฏิบัติจะต้องมีการกำหนดอย่างแน่ชัด ทั้งนี้เพื่อป้องกันการบิดเบือนแก้ไขขณะปฏิบัติการ หรืออย่างน้อยที่สุดต้องอยู่ในระดับที่สามารถอ้างอิงสำหรับติดตามประเมินผลและขจัดข้อพิพาทได้
  - นโยบายที่ถูกกำหนดขึ้นมานั้น ต้องตั้งอยู่บนหลักของเหตุผล สามารถที่จะแยกแยะความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างปัจจัยนำเข้า กิจกรรม และผลผลิตของนโยบายได้ รวมทั้งจะต้องมีการมอบหมายอำนาจหน้าที่แก่หน่วยงานปฏิบัติอย่างเพียงพอที่จะบังคับใช้ หรือให้บริการต่าง ๆ ได้
  - โครงสร้างการดำเนินงานจะต้องถูกกำหนดขึ้นมาให้เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการประสานงานทั้งภายในและระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การสร้างระเบียบวิธีการตัดสินใจในการปฏิบัติที่แน่นอน การอนุมัติการเบิกจ่ายงบประมาณที่เพียงพอและต่อเนื่อง รวมทั้งการเปิดโอกาสให้สามารถรับการสนับสนุนจากภายนอก
  - บุคลากรในหน่วยงานปฏิบัติการต้องมีความพร้อมและมีความผูกพันในการทำงาน ต้องยอมรับในเป้าหมายและระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะในระดับสูงต้องมีขีดความสามารถทั้งทางด้านการจัดการและทางด้านการเมือง
  - นโยบายต้องการแรงสนับสนุนจากภายนอก เช่น กลุ่มผลประโยชน์ ผู้มีอำนาจและอิทธิพลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนโดยทั่วไป หรืออย่างน้อยที่สุดควรจะเป็นกลาง ไม่มีปฏิกิริยาตอบโต้ชัดเจน
  - การเปลี่ยนแปลงในสภาพการณ์ เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีที่แปรผันตามกาลเวลาต้องไม่รุนแรงพอที่จะกระทบต่อการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ นโยบายที่ถูกกำหนดขึ้นมาใหม่นั้น จะต้องไม่ขัดแย้งหรือลดความสำคัญของนโยบายที่กำลังดำเนินการอยู่
- ริชาร์ด เอลมอร์ (อ้างใน วรเดช จันทวร, 2551) ได้พยายามเปรียบเทียบให้เห็นถึงการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการนำไปปฏิบัติโดยดูจากเบื้องบนลงมายังเบื้องล่าง และดูจากเบื้องล่างขึ้นไปยังเบื้องบน การวิเคราะห์ปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่างสามารถมีที่มาจากพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ผู้กำหนดนโยบายระดับสูงจะมีความสามารถในการควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของนโยบายได้ และการวิเคราะห์ปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติจากล่างขึ้นบนให้ความสำคัญกับตัวผู้ปฏิบัติงานและลักษณะปัญหาที่เจอในการปฏิบัติตามแผนงานและโครงการจริง ซึ่งเอลมอร์มองว่า การวิเคราะห์ปัญหาในประการหลังสามารถทำให้มองเห็นภาพของปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้จริงและทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาได้สมบูรณ์มากกว่าการวิเคราะห์ปัญหาจากบน

ลงล่างเพียงอย่างเดียว โดยเอลมอร์ได้พยายามสร้างตัวแบบในการนำนโยบายไปปฏิบัติในเชิงผสมผสาน 4 ตัวแบบ คือ

- **ตัวแบบด้านการจัดการระบบ** เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับกายภาพขององค์การ พิจารณาปัจจัยบนสมมติฐานที่ว่าต้องสร้างคุณค่าให้กับองค์การโดยดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย คำนึงถึงเรื่องโครงสร้าง บุคลากร ภารกิจ การควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงาน

- **ตัวแบบด้านกระบวนการของระบบราชการ** สะท้อนให้เห็นลักษณะสังคมของผู้ปฏิบัติงานระดับล่างในองค์การ

- **ตัวแบบด้านการพัฒนาองค์การ** เน้นศึกษาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างความต้องการของแต่ละบุคคลกับความต้องการขององค์การ และองค์การควรจะมีส่วนเอื้ออำนวยให้ผู้ปฏิบัติงานมีอิสระในการดำเนินงานของตนเอง ทำให้อยากเข้าไปมีส่วนร่วมกับการนำนโยบายไปปฏิบัติและประสานความร่วมมือระหว่างผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัตินโยบาย

- **ตัวแบบด้านเจรจาต่อรองและความขัดแย้ง** เน้นการศึกษาว่าสภาพองค์การไม่คงที่ ขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคลที่เข้ามาทำหน้าที่ขับเคลื่อนทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เป็นผลลัพธ์ที่พึงปรารถนา องค์การจึงมีความซับซ้อนอย่างมากในเรื่องของการตัดสินใจ

วเรศ จันทรวง (2551) ได้เสนอตัวแบบทางทฤษฎีของการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งหมด 6 แบบ ได้แก่ ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล ตัวแบบทางด้านการจัดการ ตัวแบบด้านการพัฒนาองค์การ ตัวแบบด้านกระบวนการของระบบราชการ ตัวแบบทางการเมือง และตัวแบบบูรณาการ

1. ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล

ตัวแบบนี้ยึดถือฐานคติที่ว่า นโยบายที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์และภารกิจที่ชัดเจน มีการมอบหมายงาน และกำหนดมาตรฐานการทำงานให้แก่หน่วยย่อยต่าง ๆ ขององค์การ มีระบบการวัดผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนการระบุการให้คุณให้โทษ ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติเริ่มต้นมาจากการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจว่าจะทำอะไรคือเป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ผู้กำหนดนโยบายต้องการ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติสามารถกำหนดภารกิจมอบหมายงานหรือกำหนดความรับผิดชอบเฉพาะของแต่ละฝ่ายให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนโยบาย ซึ่งจะช่วยให้การประสานงานการปฏิบัติงานเป็นไปโดยราบรื่น นอกจากนี้ การกำหนดมาตรฐานในการทำงานยังอำนวยความสะดวกให้เกิดระบบการประเมินผลที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ เป็นการง่ายที่ผู้บริหารนโยบายสามารถควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายได้อย่างตลอดเวลาและต่อเนื่อง ในประเด็นสุดท้าย ระบบการ

ประเมินผลที่สมบูรณ์และการมีมาตรฐานในการทำงานที่เด่นชัดย่อมส่งผลให้การใช้ระบบการให้
คุณให้โทษเป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติมากขึ้น และการสร้างความเป็นธรรมในระบบจะช่วยเสริมสร้างให้
มาตรฐานในการปฏิบัติงานสูงขึ้นอีกด้วย

วรเดช จันทรศร ได้ทำการพิสูจน์ตัวแบบนี้ โดยทำการศึกษาถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
ในการนำนโยบายไปปฏิบัติระหว่างสองประเทศเพื่อเปรียบเทียบกัน โดยทำการศึกษานโยบายการ
วางแผนครอบครัวในประเทศเกาหลีใต้และประเทศอินเดีย ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการ
กำหนดวัตถุประสงค์หลักของนโยบายที่แน่ชัดส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไป
ปฏิบัติ ในกรณีของเกาหลีใต้พบว่า นโยบายมีความชัดเจนในแง่ของการมุ่งลดอัตราการเกิดของ
ประชากร มีการแปลงวัตถุประสงค์ลงไปยังระดับภารกิจที่ง่ายต่อการติดตามประเมินผล แต่ในกรณี
ของอินเดียพบว่า เป้าหมายของนโยบายมีหลากหลายไม่ชัดเจนและมีความคลุมเครือ ทำให้
หน่วยงานขาดความรับผิดชอบ รวมถึงส่งผลกระทบต่อควบคุมและการประเมินผล กล่าวโดย
สรุป คือ ผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับข้อกำหนดวัตถุประสงค์ที่แน่ชัด มีการแปลง
วัตถุประสงค์ออกเป็นภารกิจย่อยภายใต้ความรับผิดชอบเฉพาะเพื่อความสะดวกในการทดสอบ
ควบคุม ประเมินผล

2. ตัวแบบด้านการจัดการ

ตัวแบบด้านการจัดการตั้งอยู่บนแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีองค์การ เน้นให้ความ
สนใจไปที่สมรรถนะขององค์การ เพราะเชื่อว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับ
องค์การที่รับผิดชอบนั้นมีขีดความสามารถที่จะปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความคาดหวังได้มาก
น้อยเพียงใด ซึ่งต้องอาศัยโครงสร้างขององค์การที่เหมาะสม บุคลากรที่มีความพร้อมและมีความรู้
ความสามารถรวมถึงทักษะทางการบริหาร องค์การต้องมีความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์และ
งบประมาณ ซึ่งงานวิจัยที่สนับสนุนตัวแบบนี้คือ กรณีที่มีการศึกษาการปรับโครงสร้างและระบบ
บริหารงานของกรมตำรวจในปี 2519 ที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในโดยการเพิ่มหน่วยงาน
ส่งผลให้เกิดปัญหาเรื่องการจัดวางระบบการบริหาร ปัญหาด้านบุคลากรและความพร้อมที่จะ
ปฏิบัติงานให้สมกับความคาดหวังในการก่อตั้งหน่วยงานใหม่ เนื่องจากไม่มีแผนการบริหารงานมา
รองรับ ทำให้กรมตำรวจต้องใช้เวลากว่าสองปีเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าภายในหน่วยงาน สำหรับ
ในประเทศเกาหลีใต้ นโยบายการวางแผนครอบครัวประสบผลสำเร็จเพราะมีการนำเทคนิคทางการ
บริหารเช่น PERT CPM มาใช้ในกิจกรรมแต่ละด้านของนโยบาย มีเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจน
ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงและองค์การอาสาสมัคร

3. ตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์การ

ตัวแบบนี้เน้นศึกษาปัญหาของการนำนโยบายไปปฏิบัติในแง่ของการสร้างความผูกพันและการยอมรับ เพื่อมุ่งตอบสนองต่อความต้องการทางจิตวิทยาและสังคมของมนุษย์ ความสนใจในลักษณะนี้จึงเป็นเรื่องของการนำตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์การมาประยุกต์โดยตรง สิ่งที่น่าสนใจ คือ การมีส่วนร่วม (participation) ขององค์การเป็นสำคัญ ภายใต้ฐานคติที่ว่า การมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ การนำนโยบายมาปฏิบัติให้บังเกิดความสำเร็จจึงน่าจะเป็นเรื่องของการจูงใจ การใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสม การสร้างความผูกพันของสมาชิกในองค์การ การมีส่วนร่วมเพื่อทำให้เกิดการยอมรับ ตลอดจนการสร้างทีมงานมากกว่าการมุ่งใช้การควบคุมหรือใช้อำนาจทางรูปนัยของผู้บังคับบัญชา ทั้งนี้ เพราะการแบ่งแยกว่าการกำหนดนโยบายเป็นเรื่องที่ควรมาจากระดับสูง และการปฏิบัติตามนโยบายเป็นเรื่องของผู้ที่อยู่ในระดับล่างเป็นเรื่องที่ขัดต่อความเป็นจริง ดังนั้น การแก้ปัญหาความคลาดเคลื่อนนี้จึงทำได้โดยนำเอาผู้ปฏิบัติงานมามีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดหรือวางกรอบนโยบายโดยถือว่านโยบายเหล่านั้นมาจากตัวผู้ปฏิบัติเองโดยตรง

4. ตัวแบบกระบวนการของระบบราชการ

ตัวแบบทางกระบวนการของระบบราชการพัฒนามาจากแนวคิดสร้างกรอบการมองหาสภาพความเป็นจริงของนักสังคมวิทยาองค์การ ที่พยายามจะสร้างกรอบการมองหาสภาพความเป็นจริงทางสังคม (social reality) ในองค์ โดยมีความคิดว่า อำนาจมีอยู่กระจุกกระจายในองค์การ หมายความว่า สมาชิกองค์การทุกคนมีอำนาจในแง่ของการใช้วิจารณญาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการที่มีหน้าที่ต้องติดต่อและการให้บริการประชาชน โดยที่ผู้บังคับบัญชาไม่อาจควบคุมได้ การยึดยึดนโยบายใหม่ที่จะมีผลกระทบหรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติในวิถีชีวิตประจำวันของข้าราชการเหล่านี้มักไร้ผล นอกเสียจากข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติจะยอมรับหรือปรับนโยบาย แนวทางการปฏิบัติเหล่านั้นเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่ประจำวันเอง โดยนัยนี้ ความล้มเหลวของการนำนโยบายปฏิบัติจึงไม่ใช่เรื่องของการบริหารงานที่ขาดประสิทธิภาพ แต่เกิดจากผู้กำหนดนโยบายหรือผู้บริหารนโยบายที่ไม่เข้าใจว่าสภาพความเป็นจริงของการปฏิบัติเกิดขึ้นในลักษณะใดมากกว่า นโยบายหรือโครงการบางครั้งเป็นเรื่องยากที่จะเกิดขึ้นมาจากส่วนบนของโครงสร้างในสังคมได้ ในบางครั้งการกำหนดนโยบาย การออกแบบนโยบายเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปฏิบัติหรือการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จำเป็นที่ต้องพัฒนามาจากเบื้องล่าง และการพัฒนาในลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์จำเป็นต้องผ่านกระบวนการของการเรียนรู้ (learning process) เพื่อให้เข้าใจสภาพความเป็นจริง และ

พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจริง

5. ตัวแบบทางการเมือง

ตัวแบบนี้เชื่อว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดจากความสามารถของผู้เล่น (players) หรือบุคคลที่เป็นตัวแทนองค์กร กลุ่ม หรือสถาบัน และความสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอกองค์กร ตัวแบบนี้เห็นว่าการสร้างการยอมรับ (consensus) และการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่ยากจะเกิดขึ้นได้ แต่ความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นได้ในระบบสังคมและระบบทั่วไป การหวังที่จะให้ทุกฝ่ายเห็นชอบและปฏิบัติตามนโยบายจึงเป็นสิ่งที่ยาก เพราะนโยบายคือการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องของการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าให้แก่สังคม ซึ่งย่อมจะมีทั้งผู้ได้รับประโยชน์และผู้เสียประโยชน์ จึงเป็นเรื่องธรรมดาที่ทุกฝ่ายจะต้องปกป้องผลประโยชน์ของตนเองก่อนเป็นเบื้องแรก ดังนั้น การนำนโยบายไปปฏิบัติ จึงเป็นเรื่องของการเผชิญหน้า การบริหารความขัดแย้ง การแสวงหาผู้สนับสนุนหรือการยอมรับ การโฆษณาชวนเชื่อ การรู้จักสร้างเงื่อนไขและหาข้อต่อเรื่องในการจัดสรรทรัพยากรทั้งระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล หน่วยงาน ตลอดจนองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ความเป็นไปได้ของการสร้างความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการเจรจา สถานะของอำนาจและทรัพยากรที่มีอยู่ของหน่วยงานในฐานะที่จะใช้เป็นเครื่องมือต่อรองของบุคคลที่เป็นตัวแทนขององค์กรจำนวนหนึ่งที่จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง การสนับสนุนจากนักการเมือง สื่อมวลชน กลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ บุคคลสำคัญต่าง ๆ รวมถึงสภาพความแตกต่างทางด้านบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ ความชำนาญในการต่อรองของผู้เล่นแต่ละคนเป็นสำคัญ ประเด็นที่วอเดซ จันทรศรได้ศึกษาเพื่อสนับสนุนตัวแบบนี้มีประเด็นที่สนับสนุนแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นด้วยกัน ประเด็นแรก คือ ทุกนโยบายที่จะสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นผลสำเร็จนั้น ไม่มีนโยบายใดที่จะไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำระดับสูงในระบบการเมืองของประเทศนั้น ประเด็นที่สอง บุคคลที่เป็นตัวแทนขององค์กร หากมีความสามารถด้านเจรจาต่อรองเพื่อหาการสนับสนุนจากผู้นำระดับสูงหรือความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนหาแหล่งเงินทุน จะทำให้นโยบายนั้นสามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง ประเด็นที่สาม การยอมรับจากสื่อมวลชน กลุ่มอิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์ ตลอดจนหัวหน้าหน่วยงานอื่น ๆ มีผลต่อการประกันความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบาย ประเด็นสุดท้าย จำนวนของหน่วยงานที่มีหน้าที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีผลอย่างมากต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ จากการศึกษาของเพรสแมนและวิลด์ฟสกี (อ้างใน วอเดซ จันทรศร, 2551) พบว่า ความล้มเหลวของนโยบายการสร้างงานในชาวมิดวาลและคนกลุ่มน้อยในเมืองไคคแลนด์ ส่วนหนึ่งมาจากจำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีจำนวนมากเกินไป

6. ตัวแบบเชิงบูรณาการ เป็นตัวแบบที่รวมแนวคิดของทั้ง 5 แบบมาไว้ โดยมุ่งแสวงหาผลกระทบของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ โดยมีตัวแปรอิสระ 4 ตัวด้วยกัน คือ ประสิทธิภาพในการวางแผนและการควบคุม ตัวแปรด้านสมรรถนะขององค์กร ตัวแปรด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ และตัวแปรด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก

อย่างไรก็ตาม สามารถสรุปเป็นแนวคิดเบื้องต้นได้ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ กิจกรรมที่เกิดขึ้นหลังจากการกำหนดนโยบาย โดยกิจกรรมนั้นสามารถอธิบายได้ทั้งในเชิงเนื้อหาและเชิงกระบวนการ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุภาวดี เสริมदारรัตน์ (2547) ทำการศึกษาการจัดการโรคไข้หวัดนกของรัฐบาล โดยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพในพื้นที่ตำบลคลองขวาง อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี โดยรวบรวมข้อมูลเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า รัฐบาลมีลักษณะการจัดการกับโรคไข้หวัดนกในแต่ละประเด็นของการวิเคราะห์ในทางที่ดีและมีความแตกต่างระหว่างการระบาดของโรคในรอบแรกและการระบาดของโรครอบที่สอง กล่าวคือ ประการแรก **แนวทางในการทำงานขององค์กร** ซึ่งองค์กรในที่นี้ คือ หน่วยงานทางสำนักงานปศุสัตว์ และ สำนักงานสาธารณสุข มีการทำงานในภาพรวม คือ ช่วงแรก มีการแก้ปัญหาโดยใช้แนวทางการทำงานเดิม และมีการพัฒนาการทำงานเรื่อยมาจนพบวิธีการแก้ปัญหาใหม่ ๆ ในช่วงการเกิดโรครอบที่สอง ประการที่สอง **การใช้ทรัพยากร** ในช่วงการเกิดโรครอบแรกเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ไปกับการแก้ปัญหา และองค์กรได้รับทรัพยากรใหม่ในช่วงที่สอง ประการที่สาม **หน้าที่ขององค์กร** เมื่อองค์กรเผชิญกับปัญหาใหม่ในช่วงแรกการทำงานจะมีความไม่เป็นระบบ เกิดความสับสนวุ่นวายในการทำงานขององค์กร แต่เมื่อได้รับประสบการณ์จากการระบาดในรอบแรกทำให้ในรอบที่สองนั้น การทำหน้าที่ขององค์กรได้รับการปรับปรุงและเพิ่มของเขตการทำงานใหม่ เพื่อรับมือกับปัญหาได้ดียิ่งขึ้น ประการที่สี่ **ลักษณะผู้นำองค์กร** โดยภาพรวมโดยภาพรวมของการระบาดของโรคไข้หวัดนกทั้งสองรอบนั้นเป็นไปในทางที่ดี คือ จะมีลักษณะผู้นำเป็นที่ปรึกษาและมีส่วนร่วมในการทำงานกับลูกน้อง ประการที่ห้า **การวางแผนและการติดตามงาน** มีความแตกต่างกันในสองรอบ คือ การวางแผนและการติดตามงานในรอบแรกจะมีลักษณะจำกัด มีการวางแผนใหม่เพื่อรับมือกับปัญหาเฉพาะหน้าแต่ยังมีความไม่สมบูรณ์แบบ ขาดการติดตามผล ส่วนรอบที่สองจะเป็นการวางแผนงานใหม่และติดตามสภาพแวดล้อมอย่างมีระบบ ประการที่หก **การ**

ติดต่อสื่อสาร ช่วงของการเผชิญกับปัญหาอบแรกการติดต่อสื่อสารมีการจำกัดช่องทาง คือ มีลักษณะการติดต่อสื่อสารอยู่ในระหว่างหนึ่งถึงสี่ช่องทาง แต่เมื่อเกิดการระบาดรอบที่สองมีการปรับรูปแบบการทำงานที่ดีขึ้น จึงทำให้รูปแบบของการติดต่อสื่อสารเป็นการเปิดทุกช่องทาง ประการที่เจ็ด **ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม** มีการพัฒนาการประสานงานระหว่างกลุ่มมากขึ้นเป็นลำดับ ตามการเปิดเผยข่าวการระบาด ประเด็นสุดท้ายคือ **โครงสร้างองค์การ** พบว่า เมื่อเกิดปัญหาขึ้น การทำงานในรูปแบบโครงสร้างองค์การเก่าจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพมากกว่าการมีโครงสร้างรูปแบบใหม่ กล่าวคือ โครงสร้างการทำงานก่อนการเกิดโรคระบาดของไข้หวัดนก มีการยุบตำแหน่งปศุสัตว์อำเภอทุกอำเภอไปรวมกันที่ส่วนกลาง ทำให้เกิดปัญหาที่ว่า เมื่อมีการระบาดของโรคไข้หวัดนกขึ้นในพื้นที่ของชาวบ้าน เกษตรกรไม่สามารถติดต่อกับหน่วยงานราชการได้สะดวก ส่งผลให้การเข้าให้ความช่วยเหลือล่าช้า การระบาดของโรคจึงแพร่กระจายมากขึ้น และเมื่อเกิดการระบาดอย่างรวดเร็วต้องทำให้หันไปใช้รูปแบบการทำงานโครงสร้างเก่า คือ ให้ปศุสัตว์อำเภอกลับไปประจำอำเภอเดิมของตนเพื่อช่วยเหลือปัญหาของชาวบ้าน

จิราภรณ์ ชัชวาลกุลชัย (2550) ในผลงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนามาตรการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในประเทศไทย ทำการศึกษาสถานการณ์ของการใช้มาตรการป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกในประเทศไทยที่ภาครัฐมอบหมายให้กรมปศุสัตว์ ผลการศึกษาพบว่า รัฐบาลมีการจัดการกับโรคไข้หวัดนกเป็น 3 ช่วงตามระยะเวลาการระบาด ในช่วงแรกเป็นการดำเนินการเชิงรับ หลังการแพร่ระบาดรอบที่ 2 จึงปรับเปลี่ยนมาเป็นการดำเนินการเชิงรุก ช่วงที่ 3 ใช้การมีส่วนร่วมทางสังคมแบบหุ้นส่วนเข้าช่วยแก้ปัญหา รวมถึงเสนอให้ทางภาครัฐมีการทำงานแบบเครือข่ายเพื่อลดปัญหาด้านบุคลากร งบประมาณ เครื่องมือ และมีความพยายามในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกษตรกรช่วยเหลือตนเองได้ในระยะยาว

ขวัญดาว กัลยา (2552) ทำการวิจัยเรื่อง ไข้หวัดนก วาทกรรมทางการแพทย์ : ความรู้ อำนาจ และการต่อต้านขัดขึ้น ผลจากการศึกษา พบว่า วาทกรรมทางการแพทย์ได้เข้ามาครอบงำกรอบความคิดของเจ้าหน้าที่ ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในช่วงที่มีการระบาด มีการสั่งกำกัดไก่ สอบสวนโรค และชาวบ้านเกิดความเครียด วิตกกังวล โดยให้ข้อเสนอแนะว่า สิ่งที่สำคัญในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโรคไข้หวัดนก ได้แก่ การมีส่วนร่วมและการฟังเสียงของชาวบ้านตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งหมดโรคระบาด การศึกษาบริบทและทำความเข้าใจชุมชน รวมถึงการผสมผสานองค์ความรู้ด้านไข้หวัดนกเข้ากับชุดความเชื่อของชาวบ้าน

อดิชาติ หงส์ทอง(2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคไข้หวัดนกของประชาชนที่เลี้ยงสัตว์ปีกในจังหวัดลพบุรี เมื่อ พ.ศ.2549

ทำการศึกษาเพื่อทราบระดับของความรู้และทัศนคติที่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดลพบุรีมีต่อโรคไข้หวัดนก โดยได้ทำการสัมภาษณ์ในประเด็นคำถามต่าง ๆ ตามพื้นที่ที่มีการรายงานผู้ป่วยโรคไข้หวัดนก และพื้นที่ที่ไม่มีรายงานผู้ป่วยที่อยู่ในข่ายเฝ้าระวัง จำนวน 456 ครัวเรือน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50 ปี และการศึกษาส่วนใหญ่ระดับประถมศึกษา ในประเด็นแรกเรื่องความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับโรคไข้หวัดนก โดยทั่วไปมีความรู้ในระดับปานกลาง เมื่อแบ่งเป็นพื้นที่พบว่าประชาชนในพื้นที่เฝ้าระวังโรค ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับดี พื้นที่ที่ไม่อยู่ในเครือข่ายเฝ้าระวังนั้นประชาชนจะมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่สองเรื่องทัศนคติ โดยทั่วไปประชาชนมีทัศนคติต่อโรคไข้หวัดนกอยู่ในเกณฑ์ดี เมื่อแบ่งเป็นพื้นที่พบว่า ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่มีผู้ป่วยเฝ้าระวังจะมีทัศนคติอยู่ในระดับดี ประชาชนในพื้นที่ที่ไม่มีผู้ป่วยเฝ้าระวังจะมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่สาม ความเสี่ยงของการปฏิบัติตนต่อโรคไข้หวัดนก ในภาพรวมพบว่าการปฏิบัติตนมีความเสี่ยงต่อโรคไข้หวัดนกในระดับปานกลาง และเมื่อแบ่งตามพื้นที่ ประชาชนในพื้นที่ที่มีผู้ป่วยเฝ้าระวังจะปฏิบัติตนโดยมีความเสี่ยงน้อย แต่ประชาชนในพื้นที่ที่ไม่มีการเฝ้าระวังจะปฏิบัติตนโดยเสี่ยงต่อการเกิดโรคไข้หวัดนกในระดับปานกลาง และประเด็นสุดท้าย ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างและความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตน พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติ ทั้งในเรื่องของอาชีพ สถานภาพ รายได้ วิธีการเลี้ยงสัตว์ปีก ประวัติการเจ็บป่วย และการสัมผัสสัตว์ป่วย

ผลการศึกษาของอดิชาติ หงส์ทอง สามารถสรุปได้สั้น ๆ ว่า ความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติตนของประชาชนในจังหวัดลพบุรีที่มีต่อโรคไข้หวัดนกนั้น หากอยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงและมีการเฝ้าระวัง ประชาชนจะกระตือรือร้น มีความรู้ มีการปฏิบัติตนอย่างระมัดระวังมากกว่าในพื้นที่ที่ไม่มีความเสี่ยงหรือเฝ้าระวัง ซึ่งนับได้ว่าเป็นงานวิจัยที่มีลักษณะศึกษาการตอบสนองของประชาชนที่มีต่อนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในส่วนของกรป้องกันโดยการให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องการปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากสัตว์ปีกป่วยตาย การสังเกตอาการผู้ป่วยที่เป็นมนุษย์และสัตว์ปีกที่ป่วย ตลอดจนการหลีกเลี่ยงการสัมผัสและการกำจัดโรคที่ถูกหลักตามมาตรฐานขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการการนำนโยบายไปปฏิบัติ จะเห็นได้ว่า แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติมีปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงอยู่แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มที่เรียกว่า Top-Down หรือการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยคำนึงถึงปัจจัยที่มีลักษณะจากบนลง

ล่าง ด้วยให้ความสำคัญกับแนวทางการกำหนดการปฏิบัติงานและความสามารถในการควบคุม ปัจจัยต่าง ๆ ของผู้กำหนดนโยบายว่าเป็นไปตามที่นโยบายกำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ปัจจัยทั้งหมดที่พิจารณา เป็นผลมาจากการกำหนดนโยบายหรือยึดแนวทางการสั่งการจากเบื้องบนเป็นหลัก หรือเป็นปัจจัยที่เน้นการดำเนินงานภายในองค์กรหรือระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเท่านั้น ตามแนวคิดของแวน มีเตอร์และแวน ฮอร์น รวมถึงเพรสแมนและวิลดาฟสกี คำนึงถึงปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ตัวนโยบาย ทรัพยากร มาตรฐานการทำงาน การติดต่อสื่อสาร การบังคับให้ผู้ปฏิบัติปฏิบัติตามนโยบาย สภาพแวดล้อมของหน่วยงานและฝ่ายปฏิบัติการ สภาพเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติ ความคิดความอ่านและจิตใจของผู้ปฏิบัติ นโยบายว่ามีความยินยอมพร้อมใจมากแค่ไหน และระดับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ว่าปฏิบัติงานตามนโยบายมากน้อยเพียงใด

ปัจจัยในกลุ่มที่ 2 เป็นการแบบผสมผสานแนวคิด bottom-up หรือการบริหารงานจากล่างขึ้นบนเข้าไปเพิ่มเติมจากการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติตามแนวคิดในกลุ่มที่หนึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดในภาพรวมของวรเดช จันทรศร และทศพร ศิริสัมพันธ์ โดยวรเดช จันทรศร เสนอว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือรูปแบบใดบ้างที่จะสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้ โดยแต่ละปัจจัยที่คำนึงถึงในแต่ละตัวแบบจะส่งผลต่อผลลัพธ์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติในมุมมองที่แตกต่างกัน เช่น มุมมองการบริหารงาน โดยเฉพาะมุมมองภายในองค์กรที่มีลักษณะเชิงสังคมวิทยาอันยากจะควบคุมได้ เพราะเกี่ยวข้องกับปัจเจกบุคคลในองค์กร อันได้แก่ มุมมองการพัฒนาองค์กร มุมมองการบริหารการเมืองและอำนาจในองค์กร เป็นต้น และแนวคิดของทศพร ศิริสัมพันธ์ คือการคำนึงถึงปัจจัยนโยบายและความเป็นเหตุเป็นผลของนโยบาย โครงสร้างหน่วยงานดำเนินงาน บุคลากรในหน่วยงานปฏิบัติการ แรงสนับสนุนจากภายนอก และการเปลี่ยนแปลงในสภาพการณ์เศรษฐกิจสังคมและเทคโนโลยี ซึ่งคล้ายคลึงกับแนวคิดของ แวน มีเตอร์ และแวน ฮอร์น มาก แต่มีความแตกต่างในเรื่องความยินยอมของผู้ปฏิบัติงานที่มาจากเบื้องหลังแนวคิดเรื่องความยินดีเต็มใจและความผูกพันในองค์กรที่มีเพียงขึ้นมาอย่างชัดเจน ทำให้เห็นว่าองค์ความรู้ด้านการพัฒนาองค์กรและพฤติกรรมขององค์กรเข้ามามีเป็นแนวคิดเบื้องหลังส่วนหนึ่ง กล่าวคือ ไม่เพียงแต่การกำหนดนโยบายที่ถูกต้องมีเหตุผล การปฏิบัติตามมาตรฐานอย่างเข้มข้นด้วยทรัพยากรที่มีและการสื่อสารที่เป็นระบบเท่านั้น การนำนโยบายไปปฏิบัติยังต้องพิจารณาปัจจัยบุคลากรเพิ่มเติมในแง่ของความสามารถทางการบริหารจัดการของบุคคลและความผูกพันในองค์กร การทำงานเป็นทีมอีกด้วย

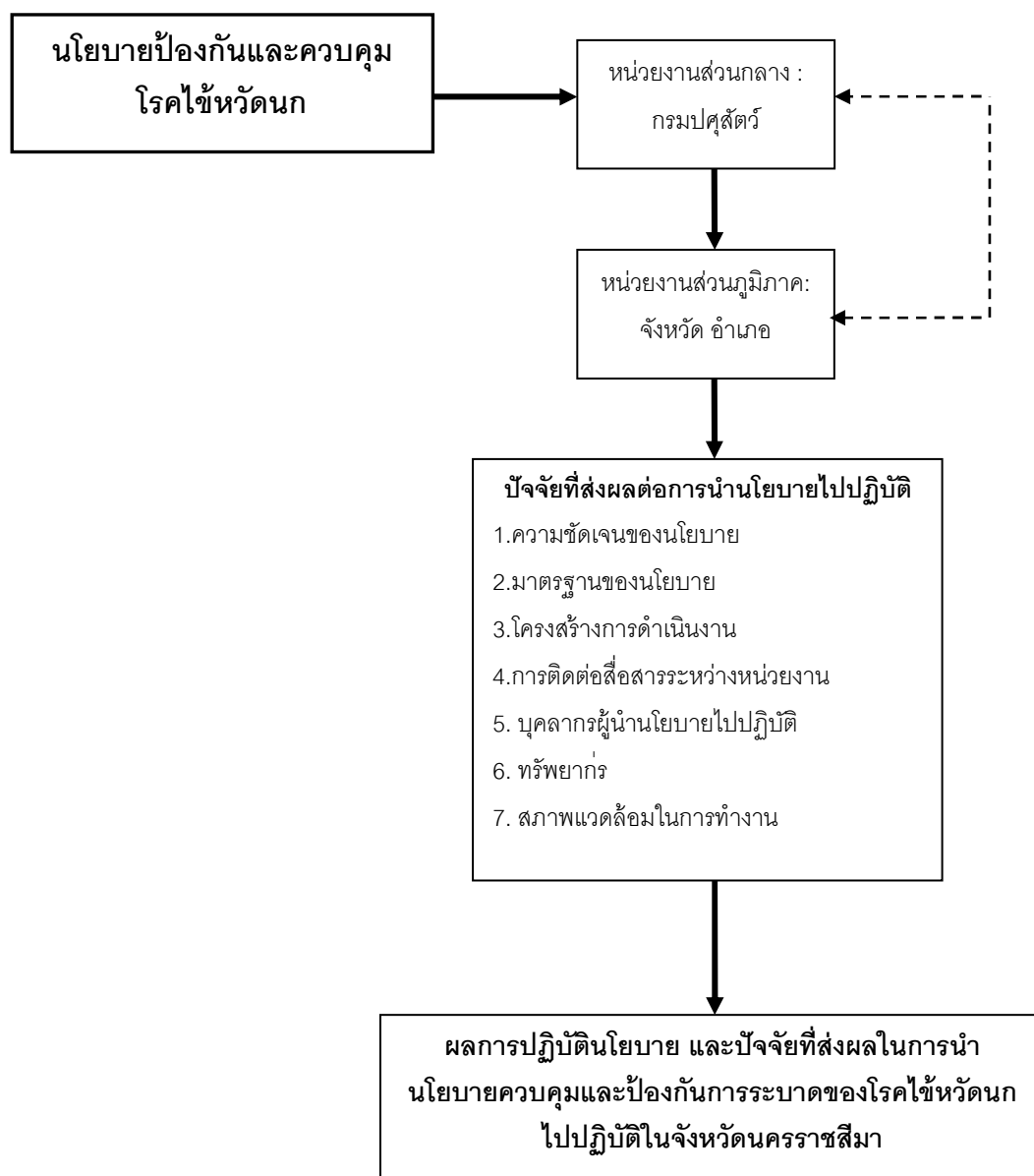
4. กรอบแนวคิดการวิจัย

การพิจารณาการนำนโยบายใดนโยบายหนึ่งไปปฏิบัตินั้นต้องคำนึงถึงปัจจัยและองค์ประกอบอันหลากหลายดังได้กล่าวไปแล้วในสองประการข้างต้น แต่ละปัจจัยมีผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินนโยบายไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้เกิดความสนใจในการศึกษาในสองประเด็นหลัก

ประเด็นที่หนึ่ง การที่นโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกถูกนำไปปฏิบัติได้อย่างประสบความสำเร็จในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา นั้น มีการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างไร

ประเด็นที่สอง เนื่องจากหลังจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ในจังหวัดนครราชสีมา มีประวัติการประกาศเขตเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกทั้งจังหวัด หลังตรวจพบว่าซากสัตว์ปีกมีเชื้อไวรัส H5N1 โรคไข้หวัดนกและตายในเขตพื้นที่ 11 อำเภอ โดยมีพื้นที่ที่พบตัวอย่างที่ติดเชื้อลดลง และรอบที่สามไม่พบการระบาด ทำให้ต้องการทราบว่า ในทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานปัจจัยใดที่ผู้ปฏิบัติงานมีความเห็นว่าส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาข้อมูลเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับนโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกในรูปแบบระเบียบ ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี และแผนยุทธศาสตร์แก้ปัญหาโรคไข้หวัดนก พ.ศ.2548-2550 และฉบับที่ 2 พ.ศ.2551-2553 รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ลักษณะที่ตรงกับปัจจัยในแต่ละด้านที่กำหนดไว้ตามที่ระบุในกรอบแนวคิด โดยทำการสำรวจและเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรศึกษา อันได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งผู้ปฏิบัตินโยบายในหน่วยงานราชการส่วนกลาง หน่วยงานราชการระดับจังหวัด และผู้ปฏิบัตินโยบายในระดับอำเภอและท้องถิ่น ซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ดังกรอบแนวคิดที่ดัดแปลงมาจากแวน มีเตอร์ และ แวน ฮอร์น (อ้างถึงใน พิทยา บวรวัฒนา, 2552: 16)

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษากำหนดนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติ กรณีศึกษา จังหวัดนครราชสีมาในครั้งนี้ มุ่งเน้นศึกษาถึงปัจจัยในการกำหนดนโยบายไปปฏิบัติ อันได้แก่ ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย ปัจจัยด้านมาตรฐานนโยบาย ปัจจัยด้านโครงสร้างการดำเนินงาน ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร ปัจจัยด้านบุคลากรผู้กำหนดนโยบายไปปฏิบัติ ปัจจัยทรัพยากร และปัจจัยสภาพแวดล้อม ว่าในทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานส่วนกลาง และหน่วยงานที่ตั้งสำนักงานอยู่ในส่วนภูมิภาคนั้น ปัจจัยดังกล่าวนี้ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายไปปฏิบัติอย่างไร รวมถึงศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างกำหนดยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติระหว่างกำหนดยุทธศาสตร์ ตั้งแต่เกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมาจนกระทั่งปัจจุบัน ที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายไปปฏิบัติได้สำเร็จ

บทที่ 3 วิธีการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

1. วิธีการศึกษา

ทำการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กล่าวคือ

1.1 ศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าจากเอกสารใน ส่วนของแนวคิด ทฤษฎีอันเป็นแนวคิดเบื้องหลังของตัวแบบการนำนโยบายใช้หวัดนกลงไปปฏิบัติใน จังหวัดนครราชสีมาและข้อมูลเชิงประจักษ์ต่าง ๆ ซึ่งปรากฏในการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่จริง

1.2 ศึกษาภาคสนาม (Field Research) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติงาน ในระดับนโยบาย คือ ผู้บริหารระดับสูงและเจ้าหน้าที่ด้านนโยบายใน หน่วยงานกลาง คือ กรมปศุสัตว์ ในระดับปฏิบัติงาน คือ ผู้บริหารและหัวหน้าส่วนงานในระดับ จังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอและเก็บข้อมูลทัศนคติของเจ้าหน้าที่ในส่วนงานระดับจังหวัด อำเภอ โดยผสมผสานปัจจัยต่าง ๆ ผ่านแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sampling)

2.1 ประชากร คือ เจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2.2 กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่าง ตามเป้าประสงค์หรือสุ่มตัวอย่างตามดุลยพินิจ (Judgemental Sampling) เนื่องจากต้องการให้ กลุ่มตัวอย่งนี้มีความเป็นตัวแทนของประชากรและมีความเป็นไปได้มากที่จะให้ข้อมูลที่ต้องการ ศึกษาอย่างครบถ้วนมากที่สุด ดังนี้

2.2.1 ข้าราชการ พนักงานราชการ หรือเจ้าหน้าที่ส่วนกลาง คือ ผู้บริหารระดับสูง และเจ้าหน้าที่ด้านนโยบายในหน่วยงานกลาง คือ กรมปศุสัตว์และหน่วยงานในสังกัดที่เกี่ยวข้อง โดยตรง ได้แก่ อธิบดีกรมปศุสัตว์ ผู้อำนวยการสำนักควบคุมและป้องกันโรคระบาดสัตว์ ผู้อำนวยการส่วนโรคสัตว์ปีก และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 ข้าราชการ พนักงานราชการ หรือเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาค โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

2.2.2.1 ผู้บริหาร หัวหน้าส่วนงาน ในหน่วยงานสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดท่าน
ได้แก่ ปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา หัวหน้ากลุ่มพัฒนาสุขภาพสัตว์

2.2.2.2 ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ในสำนักงานปศุสัตว์อำเภอทั้ง 32 อำเภอ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 วิจัยเอกสาร ทำการวิจัยเอกสารเพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ
สถานการณ์โรคไข้หวัดนกในประเทศไทยและในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาระหว่างปี พ.ศ.2547-
2555 เพื่อประกอบกรวิเคราะห์ผลการศึกษา

3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูง
ในส่วนกลางและผู้บริหารในระดับภูมิภาค จำนวน 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์ควบคุม
โรคไข้หวัดนก ผู้เชี่ยวชาญด้านป้องกันและควบคุมไวรัสในสัตว์ปีกของสำนักควบคุมป้องกันและ
บำบัดโรคสัตว์ หัวหน้ากลุ่มตรวจสอบชีววัตถุสำหรับสัตว์จังหวัดนครราชสีมา หัวหน้ากลุ่มพัฒนา
สุขภาพสัตว์สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา และสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานในอำเภอที่เคยเกิด
การระบาดของโรคไข้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมา คือ ปศุสัตว์อำเภอ 2 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน

3.3 วิจัยโดยแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลทัศนคติและความคิดเห็นต่อปัจจัย
ด้านต่าง ๆ ที่มีต่อการนโยบายนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัด
นครราชสีมา โดยขอความร่วมมือทำแบบสอบถามจากปศุสัตว์อำเภอทั้ง 32 อำเภอที่เคยรับมือการ
ระบาดของไข้หวัดนกระหว่าง พ.ศ.2547-2550 เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานและความเปลี่ยนแปลงที่
เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัตินโยบาย โดยมีการแบ่งระดับคะแนนตามมาตราส่วน Likert Scale ที่มี 5
ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เพื่อสามารถนำมาคำนวณเชิงปริมาณ
ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการแปลความหมายของค่าคะแนนจากแบบสอบถาม

ระดับความคิดเห็น	ระดับคะแนนของคำถาม	
	เชิงบวก	เชิงลบ
เห็นด้วยมากที่สุด	5	1
เห็นด้วยมาก	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4

ระดับความคิดเห็น	ระดับคะแนนของคำถาม	
	เชิงบวก	เชิงลบ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

การแปลความหมายค่าของคะแนนเฉลี่ย ซึ่งจะมีค่าอยู่ระหว่าง 1- 5 คะแนน โดยจะแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ซึ่งกำหนดโดยใช้สูตรช่วงความกว้างของข้อมูลในแต่ละชั้น

$$= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}$$

จำนวนชั้น

$$= \frac{(5-1)}{5}$$

$$= 0.80$$

4. นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

4.1 นโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนก หมายถึง แผนยุทธศาสตร์แก้ปัญหาโรคไข้หวัดนก พ.ศ.2548-2550 และ แผนยุทธศาสตร์แก้ปัญหาโรคไข้หวัดนกและเตรียมพร้อมป้องกันและแก้ปัญหาการระบาดของไข้หวัดใหญ่ ฉบับที่ พ.ศ.2551-2553 มาตรการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก ทั้ง 5 มาตรการตามประกาศกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการเฝ้าระวัง ควบคุมและป้องกันโรคไข้หวัดนก พ.ศ.2547

4.2 ปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง รูปแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ประกอบด้วย ปัจจัยนโยบาย ปัจจัยโครงสร้างการดำเนินงาน ปัจจัยการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน ปัจจัยทัศนคติของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ปัจจัยทรัพยากร และปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน

4.3 ผู้ปฏิบัติงาน หมายถึง ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และพนักงานราชการที่สังกัดการทำงานภายใต้หน่วยงานกรมปศุสัตว์ ปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา และปศุสัตว์อำเภอภายในจังหวัดนครราชสีมา

4.4 Cloacal Swab หมายถึง การเก็บตัวอย่างอุจจาระในสัตว์ปีก โดยใช้สำลีป้ายที่ก้นของสัตว์ปีก เพื่อส่งตัวอย่างอุจจาระเข้าห้องแล็บตรวจยืนยันเชื้อไวรัสไข้หวัดนก

4.5 คอมพาร์ตเมนต์ (Compartment) หมายถึง ฟาร์มหรือกลุ่มฟาร์มที่มีสัตว์ชนิดเดียวกันซึ่งทราบสถานภาพของโรคที่กำหนด ภายใต้การจัดการความปลอดภัยทางชีวภาพร่วมกัน โดยมีการเฝ้าระวังและควบคุมโรค รวมถึงมีมาตรการจัดการด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้า (ระหว่างประเทศ)

5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล มีดังนี้

5.1 แบบสัมภาษณ์ โดยได้รับความช่วยเหลือจากคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ คือ สัตวแพทย์หญิง จารุณี สาทรา และรองศาสตราจารย์วันชัย มีชาติ ตามลำดับ เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของคำถาม เพื่อให้ถามตรงประเด็นที่ต้องการทราบ อันจะนำมาซึ่งข้อมูลที่จำเป็นต่อการนำไปวิเคราะห์ในบทถัดไป แบ่งประเด็นคำถามตามปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติดังที่ปรากฏในกรอบแนวคิดบทที่ 2 อีกทั้งยังสอบถามถึงบริบทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

5.2 แบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่เกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการนำนโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกไปปฏิบัติ โดยได้รับความช่วยเหลือจากสัตวแพทย์หญิง จารุณี สาทรา และรองศาสตราจารย์วันชัย มีชาติ ตรวจสอบข้อคำถามและความถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งยังได้ดำเนินการตรวจสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือวัด โดยได้วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) เพื่อให้มั่นใจว่าคำถามที่ปรากฏในแบบสอบถามนั้นสัมพันธ์หรือสอดคล้องกับกรอบทฤษฎีและพอที่จะวัดค่าได้ และตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลโดยวิธีการทดสอบแบบสอบถามกับเจ้าหน้าที่ในสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดทั้งหมด 30 คน โดยวิธีการของครอนบัค เพื่อคำนวณหาความสอดคล้องภายในของเครื่องมือวัด แอลฟา ซึ่งวัดค่าความเชื่อมั่นได้ 0.850 และได้ทำการแจกแบบสอบถาม ต่อเจ้าหน้าที่

ระดับอำเภอที่มีความเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานโดยตรง (Key Informants) รวมทั้งหมด 45 ชุด เพื่อให้ข้อมูลที่ได้รับความตรงมากขึ้น และได้แบบสอบถามกลับมาทั้งหมด 29 ชุด

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างบริบทของนโยบาย องค์ประกอบของปัจจัยต่าง ๆ และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ และความเป็นเหตุเป็นผลของกระบวนการที่เกิดขึ้น โดยวิเคราะห์จากหลักฐานทางเอกสารและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งผู้กำหนดนโยบาย ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติตามปัจจัยแต่ละด้านที่ต้องการศึกษาในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา มีลักษณะอย่างไร

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

โดยหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ทศนคติและจิตใจของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีต่อปัจจัยการบริหารด้านต่าง ๆ และลักษณะการกระจายของข้อมูลจากค่ากลาง อันส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยให้นำหนักกับปัจจัยที่ผู้ปฏิบัติงานให้ค่าน้ำหนักเป็นคะแนนเฉลี่ย พิจารณาค่าเฉลี่ยรวมสูงสุดในปัจจัยที่ระบุตามตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติ คะแนนค่าเฉลี่ยกลุ่มปัจจัยในตัวแบบที่มีค่าสูงจะแสดงให้เห็นถึงทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานว่า ในระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติงานมีทัศนคติต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างไร และการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นจากการสนับสนุนและการปฏิบัติตามปัจจัยนั้น ๆ อย่างไร

การวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอตารางการแจกแจงการเก็บข้อมูลและรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วน โดยดัดแปลงรูปแบบการจำแนกรายละเอียดข้อมูลในการศึกษาและชนิดของข้อมูลที่ได้จากการศึกษาของ อรมณี สุนทรนนท์ (2552) โดยแบ่งเป็นสองลักษณะ คือ การเก็บข้อมูลโดยวิธี วิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม กับความเกี่ยวเนื่องในการวิเคราะห์เชิงปริมาณและคุณภาพ และการแจกแจงตัวแปรที่ต้องการศึกษาที่ระบุในกรอบแนวคิดจำแนกรายข้อ ทั้งจากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 แสดงวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแยกตามประเภท

ประเด็นที่ต้องการศึกษา	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล			วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	
	Document Research	In-Dept Interview	Questionnaire	เชิงคุณภาพ	เชิงปริมาณ
1. ความชัดเจนของนโยบาย <ul style="list-style-type: none"> ● การกำหนดแนวทางปฏิบัติงานที่แน่ชัด ● สามารถติดตามประเมินผลการดำเนินงานและอ้างอิงได้ 	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓
2. มาตรฐานในการปฏิบัตินโยบาย <ul style="list-style-type: none"> ● การนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หัตถ์นกมาปฏิบัติตามข้อบังคับสากลของ OIE ● ปฏิบัติตามกฎหมายของไทยที่เกี่ยวข้อง เช่น พ.ร.บ.โรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2547 	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓
3. โครงสร้างการดำเนินงาน <ul style="list-style-type: none"> ● มีการจัดรูปแบบการประสานงานหน่วยงานในแต่ละระดับ ● จำนวนลำดับชั้นของการสั่งงานผู้อำนวยการทำงาน 	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓

ประเด็นที่ต้องการศึกษา	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล			วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	
	Document Research	In-Dept Interview	Questionnaire	เชิงคุณภาพ	เชิงปริมาณ
<ul style="list-style-type: none"> • ระเบียบการทำงานเกี่ยวกับการเบิกจ่ายทรัพยากร 	✓	✓	✓	✓	✓
4. การติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน <ul style="list-style-type: none"> • ลักษณะการให้ข้อมูลระหว่างหน่วยงานมีความเป็นทางการ/ไม่เป็นทางการ - ยืดหยุ่น/ไม่ยืดหยุ่น • การให้ข้อมูลภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงานมีความต่อเนื่อง 	✓	✓	✓	✓	✓
5. บุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ <ul style="list-style-type: none"> • ความรับรู้ของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อนโยบาย • ความยินยอมพร้อมใจที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติ • ทักษะคดีที่มีต่อนโยบาย • ความสามารถและความรู้ที่ต้องใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ 	-	✓	✓	✓	✓
	-	✓	✓	✓	✓
	-	✓	✓	✓	✓
	-	✓	✓	✓	✓

ประเด็นที่ต้องการศึกษา	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล			วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	
	Document Research	In-Dept Interview	Questionnaire	เชิงคุณภาพ	เชิงปริมาณ
ให้บรรลุผล					
6. ทรัพยากร <ul style="list-style-type: none"> ● ทักษะในการทำงานของเจ้าหน้าที่ ● จำนวนเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสมเพียงพอ ● ความเพียงพอของทรัพยากรสนับสนุน 	✓	✓	✓	✓	✓
7. สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน <ul style="list-style-type: none"> ● การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกัน ● การสนับสนุนจากฝ่ายการเมือง ● ความร่วมมือจากภาคประชาชนในทัศนะของผู้ปฏิบัติ ● สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติ นโยบาย 	✓	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 3 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นที่ต้องการศึกษาและคำถามที่ระบุในแบบ
สัมภาษณ์

ประเด็นที่ต้องการศึกษา	ข้อคำถามที่ระบุในแบบ สัมภาษณ์
<p>1. ความชัดเจนของนโยบาย</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การกำหนดแนวทางปฏิบัติงานที่แน่ชัด ● สามารถติดตามประเมินผลการดำเนินงานและอ้างอิงได้ 	<p>ข้อที่ 1</p> <p>ข้อที่ 1</p>
<p>2. มาตรฐานในการปฏิบัตินโยบาย</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หัตถ์นวกมาปฏิบัติตามข้อบังคับสากลของ OIE ● ปฏิบัติตามกฎหมายของไทยที่เกี่ยวข้อง เช่น พ.ร.บ.โรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2547 	<p>ข้อที่ 2</p> <p>ข้อที่ 2</p>
<p>3. โครงสร้างการดำเนินงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● มีการจัดรูปแบบการประสานงานหน่วยงานในแต่ละระดับ ● จำนวนลำดับขั้นของการสั่งงานผู้อำนวยการทำงาน ● ระเบียบการทำงานเกี่ยวกับการเบิกจ่ายทรัพยากร 	<p>ข้อที่ 3</p> <p>ข้อที่ 3</p> <p>ข้อที่ 3</p>
<p>4. การติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ลักษณะการให้ข้อมูลระหว่างหน่วยงานมีความเป็นทางการ/ไม่เป็นทางการ - ยืดหยุ่น/ไม่ยืดหยุ่น ● การให้ข้อมูลภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงานมีความต่อเนื่อง 	<p>ข้อที่ 4</p> <p>ข้อที่ 4</p>
<p>5. บุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ความรับรู้ของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อนโยบาย ● ความยินยอมพร้อมใจที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติ 	<p>ข้อที่ 5</p> <p>ข้อที่ 5</p>

ประเด็นที่ต้องการศึกษา	ข้อคำถามที่ระบุในรูปแบบสัมภาษณ์
<ul style="list-style-type: none"> ● ทักษะคิดที่มีต่อนโยบาย ● ความสามารถและความรู้ที่ต้องใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุผล 	<p>ข้อที่ 5</p> <p>ข้อที่ 5</p>
<p>6. ทรัพยากร</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ทักษะในการทำงานของเจ้าหน้าที่ ● จำนวนเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสมเพียงพอ ● ความเพียงพอของทรัพยากรสนับสนุน 	<p>ข้อที่ 6</p> <p>ข้อที่ 6</p> <p>ข้อที่ 6</p>
<p>7. สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกัน ● การสนับสนุนจากฝ่ายการเมือง ● ความร่วมมือจากภาคประชาชนในทัศนะของผู้ปฏิบัติ ● สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติ นโยบาย 	<p>ข้อที่ 7</p> <p>ข้อที่ 7</p> <p>ข้อที่ 7</p> <p>ข้อที่ 7</p>

ตารางที่ 4 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นที่ต้องการศึกษาและคำถามที่ระบุในแบบสอบถาม

ประเด็นที่ต้องการศึกษา	ข้อคำถามที่ระบุในแบบสอบถาม
<p>1. ความชัดเจนของนโยบาย</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การกำหนดแนวทางปฏิบัติงานที่แน่ชัด ● สามารถติดตามประเมินผลการดำเนินงานและอ้างอิงได้ 	<p>ข้อที่ 1 ข้อย่อยที่ 1.1-1.3</p> <p>ข้อที่ 1 ข้อย่อยที่ 1.4-1.6</p>
<p>2. มาตรฐานในการปฏิบัตินโยบาย</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ปฏิบัติตามกฎหมายของไทยที่เกี่ยวข้อง เช่น พ.ร.บ.โรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2547 ● การนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หัตถ์นกมาปฏิบัติตามข้อบังคับสากลของ OIE 	<p>ข้อที่ 2 ข้อย่อยที่ 2.1-2.5</p> <p>ข้อที่ 2 ข้อย่อยที่ 2.6-2.7</p>
<p>3. โครงสร้างการดำเนินงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนลำดับขั้นของการสั่งงานผู้อำนวยการทำงาน ● มีการจัดรูปแบบการประสานงานหน่วยงานในแต่ละระดับ ● ระเบียบการทำงานเกี่ยวกับการเบิกจ่ายทรัพยากร 	<p>ข้อที่ 3 ข้อย่อยที่ 3.1</p> <p>ข้อที่ 3 ข้อย่อยที่ 3.2-3.5</p> <p>ข้อที่ 3 ข้อย่อยที่ 3.3, 3.4, 3.6</p>
<p>4. การติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ลักษณะการให้ข้อมูลระหว่างหน่วยงานมีความเป็นทางการ/ไม่เป็นทางการ - ยืดหยุ่น/ไม่ยืดหยุ่น ● ความต่อเนื่องในการให้ข้อมูลภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงาน 	<p>ข้อที่ 4 ข้อย่อยที่ 4.1, 4.3, 4.5</p> <p>ข้อที่ 4 ข้อย่อยที่ 4.2, 4.4</p>
<p>5. บุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ความรับรู้ของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อนโยบาย ● ความยินยอมพร้อมใจที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติ ● ทักษะที่มีต่อนโยบาย ● ความสามารถและความรู้ที่ต้องใช้ปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุผล 	<p>ข้อที่ 5 ข้อย่อยที่ 5.1</p> <p>ข้อที่ 5 ข้อย่อยที่ 5.2-5.3</p> <p>ข้อที่ 5 ข้อย่อยที่ 5.4-5.6, 5.8</p> <p>ข้อที่ 5 ข้อย่อยที่ 5.7</p>

ประเด็นที่ต้องการศึกษา	ข้อคำถามที่ระบุในแบบสอบถาม
<p>6. ทรัพยากร</p> <ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสมเพียงพอ ● ความเพียงพอของทรัพยากรสนับสนุน ● ทักษะในการทำงานของเจ้าหน้าที่ 	<p>ข้อที่ 6 ข้อย่อยที่ 6.1</p> <p>ข้อที่ 6 ข้อย่อยที่ 6.2-6.3</p> <p>ข้อที่ 6 ข้อย่อยที่ 6.4</p>
<p>7. สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกัน ● การสนับสนุนจากฝ่ายการเมือง ● ความร่วมมือจากภาคประชาชนในทัศนะของผู้ปฏิบัติ ● สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลต่อการปฏิบัตินโยบาย 	<p>ข้อที่ 7 ข้อย่อยที่ 7.1</p> <p>ข้อที่ 7 ข้อย่อยที่ 7.2</p> <p>ข้อที่ 7 ข้อย่อยที่ 7.3</p> <p>ข้อที่ 7 ข้อย่อยที่ 7.4 – 7.5</p>

7. พื้นที่ที่ต้องการศึกษา

พื้นที่ที่ผู้ศึกษาสนใจ คือ พื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ที่มีประสบการณ์การระบาดของโรคไข้หวัดนก ได้ประกาศเป็นเขตเฝ้าระวังทั้งจังหวัด เป็นนัยแสดงให้เห็นว่า จังหวัดนครราชสีมา มีการนำนโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกไปปฏิบัติจนเป็นผลสำเร็จ จนเป็นที่มาของความสนใจศึกษา

บทที่ 4 ผลการศึกษา

การศึกษาการนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติ ศึกษาทัศนคติ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในกรม ปศุสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอทั้งหมด ได้ดำเนินการเก็บ ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณช่วงเดือนตุลาคม 2555 ถึงเดือนเมษายน 2556 โดยสัมภาษณ์ ข้าราชการใน 3 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด นครราชสีมา และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอจังหวัดนครราชสีมา โดยสัมภาษณ์ผู้แทนหน่วยงาน รวม ทั้งสิ้น 6 ราย และใช้วิธีการสังเกตการณ์ร่วมด้วย ทั้งนี้ ในกรณีสัมภาษณ์ผู้แทนจากสำนักงานปศุสัตว์ อำเภอ ผู้ศึกษาใช้วิธีการเลือกแบบสุ่มตามดุลยพินิจ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาพื้นที่ที่เกิดความ เสียหาย อันได้แก่ จำนวนตำบล หมู่บ้าน เกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคไข้หวัดนก และจำนวนสัตว์ปีกที่ถูกทำลายสูงสุดในช่วงการระบาดระยะที่หนึ่ง และการระบาดของโรคในระยะที่ สอง

ในช่วงระยะเวลาที่กำหนดกรอบการศึกษา คือ ช่วงระหว่างแผนยุทธศาสตร์แก้ไข ปัญหาโรคไข้หวัดนกและแผนยุทธศาสตร์เตรียมความพร้อมในการป้องกันและแก้ปัญหาการระบาดของ ไข้หวัดใหญ่ พ.ศ. 2548-2550 และแผนยุทธศาสตร์ป้องกัน แก้ไข และเตรียมพร้อมรับปัญหาโรค ไข้หวัดนกและการระบาดใหญ่ของโรคไข้หวัดใหญ่ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2553) โดยพิจารณาประเด็น ยุทธศาสตร์และมาตรการเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและป้องกันโรคไข้หวัดนกในสัตว์ สามารถ นำเสนอผลการศึกษาลักษณะทางกายภาพได้เป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 สถานการณ์การระบาดของโรคไข้หวัดนกในภาพรวมระหว่าง พ.ศ. 2547- 2553

ส่วนที่ 2 สถานการณ์ของโรคไข้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมา

ส่วนที่ 3 การนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติในจังหวัด นครราชสีมา

ส่วนที่ 4 ทักษะคติของผู้บริหารหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และผู้ปฏิบัติงานในระดับอำเภอ ที่มีต่อการนำมาตรการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมา

ส่วนที่ 5 ผลการสอบถามลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ส่วนที่ 1 สถานการณ์การระบาดของโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีกในภาพรวม พ.ศ.2547-2553

โรคไข้หวัดนกหรือโรคไข้หวัดใหญ่ในสัตว์ปีก คือ โรคที่เกิดจากการติดเชื้อไวรัส Influenza A ตามประกาศกรมปศุสัตว์ เรื่อง การนิยามโรคไข้หวัดนกในพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ ลงวันที่ 1 มกราคม 2548 เป็นโรคที่ติดไปยังสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดอื่น ๆ หรือมนุษย์ได้ พบครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อเดือนมกราคม 2547 โดยสายพันธุ์แรกที่ตรวจพบเป็นสายพันธุ์ย่อย H5N1 ทั้งนี้ การแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกในรอบแรกอยู่ในช่วงเวลา 23 มกราคม ถึง 24 พฤษภาคม 2547 ภาครัฐได้มีการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยทำลายสัตว์ปีกติดเชื้อและให้ความช่วยเหลือและการจ่ายเงินชดเชยให้แก่เกษตรกรที่ประสบกับภาวะโรคระบาดและการฟื้นฟูช่วยเหลือผู้ที่ประสบความเสียหาย ทั้งผู้ประกอบการและแรงงานในอุตสาหกรรมต่อเนื่องด้วยสัตว์ปีกต่าง ๆ

ตารางที่ 5 แสดงต้นทุนการควบคุมโรคไข้หวัดนกชนิดรุนแรงในประเทศไทย (HPAI)

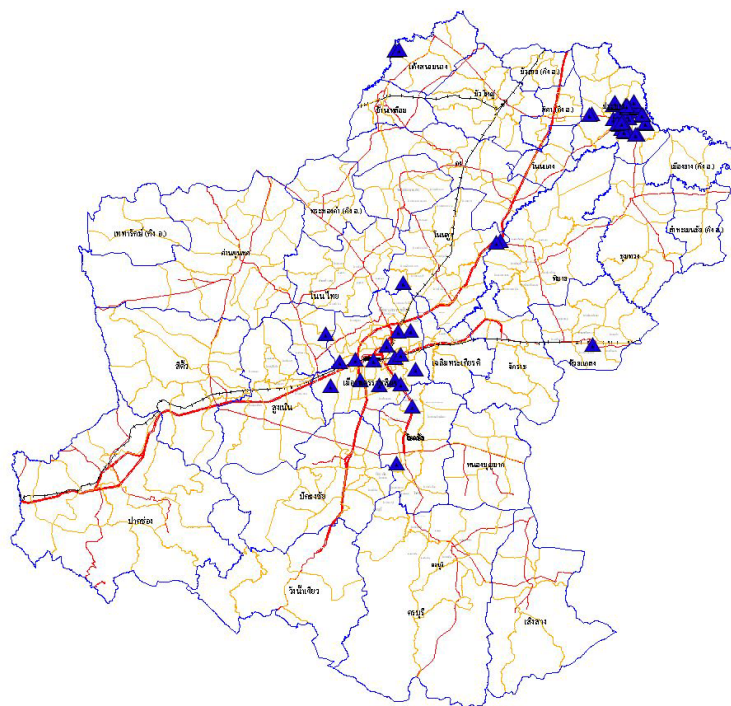
ปี พ.ศ.	จำนวนครั้ง การระบาด	จำนวนสัตว์ปีก ที่ถูกทำลาย(ตัว)	ค่าชดเชย (บาท)	จำนวนการเก็บ	
				ตัวอย่างเฝ้ายางและ ตัวอย่างซาก เพื่อส่งตรวจ	งบประมาณที่ใช้ ในการควบคุม โรค (บาท)
2547	1,740	60,811,081	5,196,231,843	150,648	3,559,040,000
2548	194	3,694,423	195,129,620	253,960	333,209,100
2549	2	393,430	51,681,810	900,334	555,949,700
2550	4	110,022	6,011,258	788,611	3,031,139,500
2551	4	63,081	3,233,400	778,382	506,954,200
2552	0	20,728	1,189,200	728,101	333,590,500

ปี พ.ศ.	จำนวนครั้ง การระบาด	จำนวนสัตว์ปีก ที่ถูกทำลาย(ตัว)	ค่าชดเชย (บาท)	จำนวนการเก็บ ตัวอย่างเฝ้า ระวังและ ตัวอย่างซาก เพื่อส่งตรวจ	งบประมาณที่ใช้ ในการควบคุม โรค (บาท)
2553 (30 ส.ค.53)	0	23,349	1,173,803	484,863	323,818,600
รวม	1,944	65,116,114	5,454,650,934	4,084,899	8,643,701,600

ที่มา: สำนักป้องกันควบคุมและบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์, 2554.

ส่วนที่ 2 สถานการณ์โรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีกในจังหวัดนครราชสีมา

ในช่วงแรกของการระบาดนี้ ทางจังหวัดนครราชสีมาได้สรุปสถานการณ์ของโรคไข้หวัดนก ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 31 มีนาคม พ.ศ.2547 พบว่า จังหวัดนครราชสีมาเกิดเหตุการณ์สัตว์ปีกป่วยตายผิดปกติ และคาดว่าจะเป็โรคไข้หวัดนกใน 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอโชคชัย อำเภอห้วยแถลง อำเภอโนนสูง อำเภอแก้งสนามนาง อำเภอประทาย อำเภอขามทะเลสอ อำเภอสูงเนิน และอำเภอปากช่อง โดยกลุ่มของสัตว์ปีกที่ป่วยตายและตรวจพบเชื้อไข้หวัดนกในสัตว์ปีก พบในกลุ่มของไก่ไข่ ไก่เนื้อ ไก่พื้นเมืองหรือลูกผสม น่าน เป็ดเนื้อ เป็นไข่ ไก่วง นกกระจอกเทศ และนกกระทา มีการตรวจพบทั้งหมด 31 ตำบล 72 หมู่บ้าน พื้นที่ที่พบการระบาดของโรคไข้หวัดนกมากที่สุดคือ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบการระบาดของโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีก 16 ตำบล

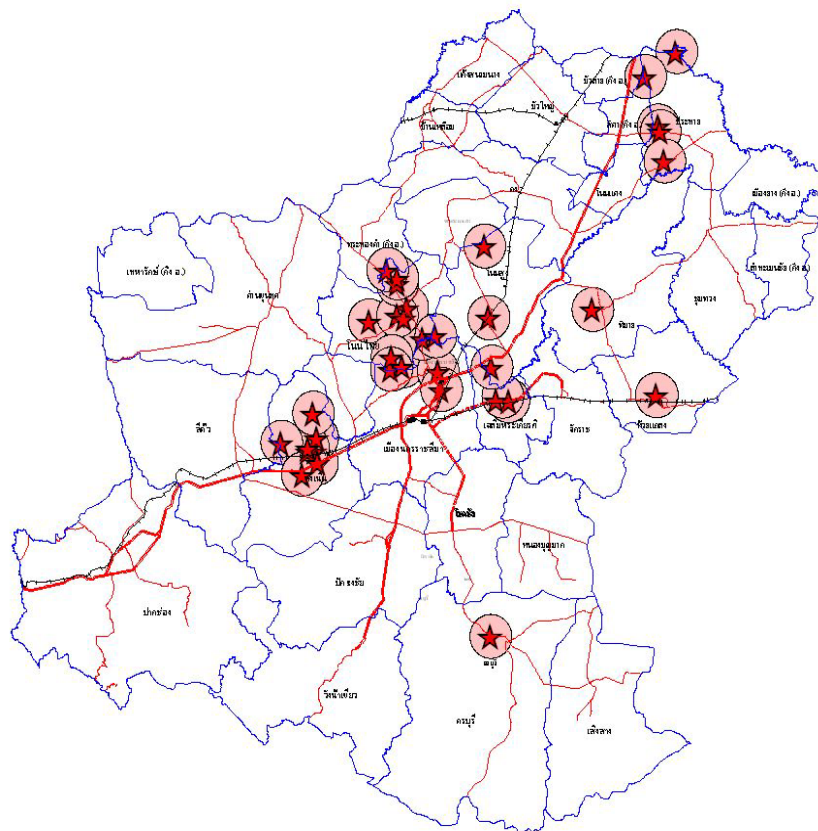

แผนภาพที่ 2 แสดงจุดเกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมา (รอบแรก)

ที่มา สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา

การระบาดของโรคไข้หวัดนกในช่วงที่สอง ระหว่างวันที่ระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2547 ถึง เดือนเมษายน พ.ศ.2548 ทำให้เกิดการระบาดซ้ำในพื้นที่ 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสูงเนิน อำเภอโนนสูง อำเภอครบุรี อำเภอห้วยแถลง อำเภอโนนไทย อำเภอเมือง อำเภอประทาย อำเภอพิมาย และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

รวมการระบาดของโรคไข้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมาทั้ง 2 รอบ มีจำนวนอำเภอที่พบโรคไข้หวัดนกจำนวน 11 อำเภอ จาก 32 อำเภอ โดย 7 อำเภอที่เคยเกิดการระบาดในครั้งแรก อาทิ อำเภอสูงเนิน อำเภอโนนสูง อำเภอครบุรี อำเภอห้วยแถลง อำเภอโนนไทย อำเภอเมือง อำเภอประทาย นั้น พบว่า เกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนกในช่วงที่สองด้วย

แผนภาพที่ 3 แสดงจุดเกิดการระบาดของในจังหวัดนครราชสีมา (รอบที่ 2)
ที่มา สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา

ในเวลานั้น ประเทศไทยและหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องสุขภาพสัตว์และโรคระบาด สัตว์ยังไม่มีองค์ความรู้เรื่องนี้เพียงพอ เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับโรค ทั้งระบาดวิทยาและลักษณะของเชื้อที่ก่อให้เกิดโรคจากเว็บไซต์และแหล่งข้อมูลต่างประเทศที่มีการค้นคว้าเชื้อไวรัสที่ก่อให้เกิดโรคใช้หวัดนก และค่อย ๆ ทำการศึกษา ในส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรับผิดชอบวัคซีนสำหรับการปศุสัตว์ในประเทศไทย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการป้องกันโรคใช้หวัดนก ได้รับมอบหมายจากกรมปศุสัตว์ โดยหน่วยงานส่วนกลางได้ชี้แจงนโยบายแก่หน่วยงานในสังกัด รวมถึงชี้แจงต่อสังคมว่า ท่ามกลางการระบาดที่เกิดขึ้นทั่วเอเชีย ทั้งเอเชียตะวันออก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นโยบายของกรมปศุสัตว์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและควบคุมโรค

ใช้หวัดนก จะไม่ดำเนินการฉีดวัคซีนให้แก่สัตว์ปีกเพื่อป้องกันโรค แต่ให้หน่วยงานปศุสัตว์ในระดับภูมิภาค และส่วนกลาง ประสานงานโดยบูรณาการการทำงานร่วมกับทางจังหวัดและหน่วยงานอื่น ๆ ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงมหาดไทย ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคในพื้นที่ โดยการกำจัดสัตว์ปีกที่พบว่ามีอาการป่วยตายที่เข้ากับนิยามของโรคใช้หวัดนกทันที

การระบาดของโรคใช้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมาในรอบแรก ก่อให้เกิดความเสียหายเชิงเศรษฐกิจและความเชื่อมั่น ในการนี้ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินการตรวจสอบการระบาดของโรคในพื้นที่ พบว่ามีพื้นที่ที่ลักษณะสัตว์ปีกป่วยตายตรงกับนิยามโรคใช้หวัดนก นำมาซึ่งการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนก ดังแสดงในตารางนี้

ตารางที่ 6 แสดงการระบาดและพื้นที่การระบาดในจังหวัดนครราชสีมา

ที่	วัน/เดือน/ปี ที่เกิดโรค	สถานที่เกิดโรค		ชนิดสัตว์ปีกที่เกิดโรค
		ตำบล	อำเภอ	
1	24 ก.ย. 2547	ช้างทอง	เฉลิมพระเกียรติ	ไก่ไข่
2	24 ก.ย. 2547	ค้ำพลู	โนนไทย	นกเขา
3	5 ต.ค. 2547	โคราช	สูงเนิน	ไก่พื้นเมือง
4	8 ต.ค. 2547	ทับสวาย	ห้วยแถลง	ไก่พื้นเมือง
5	8 ต.ค. 2547	สูงเนิน	สูงเนิน	ไก่ชน
6	8 ต.ค. 2547	ขามเฒ่า	โนนสูง	ไก่พื้นเมือง
7	8 ต.ค. 2547	โนนสูง	โนนสูง	เป็ดเทศ
8	8 ต.ค. 2547	ในเมือง	พิมาย	เป็ดเนื้อ
9	11 ต.ค. 2547	แซะ	ครบุรี	ไก่ไข่
10	11 ต.ค. 2547	สูงเนิน	สูงเนิน	ไก่ชน
11	11 ต.ค. 2547	กำปัง	โนนไทย	ไก่พื้นเมือง
12	13 ต.ค. 2547	โนนไทย	โนนไทย	ไก่พื้นเมือง
13	13 ต.ค. 2547	ครบุรี	ครบุรี	ไก่ไข่
14	13 ต.ค. 2547	โคราช	สูงเนิน	ไก่ชน
15	13 ต.ค. 2547	จอหอ	เมือง	เป็ดเนื้อ
16	13 ต.ค. 2547	บึงขี้เหล็ก	สูงเนิน	ไก่พื้นเมือง
17	13 ต.ค. 2547	โนนค้ำ	สูงเนิน	ไก่ชน

ที่	วัน/เดือน/ปี ที่เกิดโรค	สถานที่เกิดโรค		ชนิดสัตว์ปีกที่เกิดโรค
		ตำบล	อำเภอ	
18	18 ต.ค. 2547	สายออก	โนนไทย	ไก่พื้นเมือง
19	18 ต.ค. 2547	สายออก	โนนไทย	ไก่พื้นเมือง
20	18 ต.ค. 2547	สายออก	โนนไทย	ไก่พื้นเมือง
21	18 ต.ค. 2547	โนนไทย	โนนไทย	ไก่พื้นเมือง
22	18 ต.ค. 2547	โนนไทย	โนนไทย	ไก่พื้นเมือง
23	18 ต.ค. 2547	โนนไทย	โนนไทย	ไก่พื้นเมือง
24	18 ต.ค. 2547	ด่านจาก	โนนไทย	ไก่พื้นเมือง
25	18 ต.ค. 2547	ท่าช้าง	เฉลิมพระเกียรติ	ไก่พื้นเมือง
26	18 ต.ค. 2547	โนนสูง	โนนสูง	ไก่พื้นเมือง
27	18 ต.ค. 2547	วังไม้แดง	ประทาย	ไก่พื้นเมือง
28	19 ต.ค. 2547	โนนเพ็ด	ประทาย	ไก่พื้นเมือง
29	19 ต.ค. 2547	โตนด	โนนสูง	ไก่พื้นเมือง
30	20 ต.ค. 2547	ด่านเกวียน	โชคชัย	ไก่พื้นเมือง
31	22 ต.ค. 2547	กำปัง	โนนไทย	ไก่พื้นเมือง
32	22 ต.ค. 2547	กำปัง	โนนไทย	ไก่พื้นเมือง
33	26 ต.ค. 2547	โนนค้ำ	สูงเนิน	ไก่พื้นเมือง
34	27 ต.ค. 2547	จอหอ	เมือง	ไก่พื้นเมือง
35	27 ต.ค. 2547	กระทุ่มราย	ประทาย	ไก่พื้นเมือง
36	27 ต.ค. 2547	กระทุ่มราย	ประทาย	ไก่พื้นเมือง
37	27 ต.ค. 2547	กระทุ่มราย	ประทาย	ไก่พื้นเมือง
38	27 ต.ค. 2547	ตะเคียน	ด่านขุนทด	ไก่พื้นเมือง
39	18 ก.พ. 2548	แซะ	ครบุรี	ไก่พื้นเมือง

ที่มา: เอกสารประกอบการประชุม กลุ่มพัฒนาสุขภาพสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา, 2548.

ช่วงความถี่ของการระบาดของโรคไข้หวัดนกอยู่ในช่วงระยะที่ 1 (23 มกราคมถึง 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2547) ถึงช่วงแรกของการระบาดระยะที่สอง (เดือนกรกฎาคม 2547 ถึงเดือนเมษายน

2548) จังหวัดนครราชสีมาเกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนกวมทั้งสิ้น 39 ครั้ง ใน 11 อำเภอ โดยวันสุดท้ายที่พบการระบาด คือ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2548 ที่ตำบลแซะ อำเภอครบุรี พบในไก่พื้นเมือง

ส่วนที่ 3 การนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมา

เมื่อเกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนก สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ 32 อำเภอในจังหวัดนครราชสีมาได้ดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติซึ่งเป็นหลักสำคัญ ๆ ของการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก (รายละเอียดอื่น ๆ ปรากฏในภาคผนวกและผลการศึกษารายหน้า 4) เช่น พระราชบัญญัติควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2499 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2542 ประกาศกรมปศุสัตว์ ว่าด้วยการดำเนินการเฝ้าระวัง ควบคุม และป้องกันโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2547 รวมถึงปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีมา ทั้งแผนยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาโรคไข้หวัดนก พ.ศ.2547-2550 และแผนยุทธศาสตร์ป้องกัน แก้ไข และเตรียมพร้อมรับมือปัญหาโรคไข้หวัดนก และการระบาดใหญ่ของโรคไข้หวัดใหญ่ พ.ศ.2551-2553

มาตรการป้องกันโรคไข้หวัดนกของจังหวัดนครราชสีมาใช้กลไกการทำงานของเครือข่ายเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนก ดำเนินนโยบายป้องกันโรคไข้หวัดนกและการเฝ้าระวังทางอากาศของสัตว์ปีกที่ป่วยหรือตายที่มีลักษณะอาการตามนิยามโรคไข้หวัดนกตามที่กรมปศุสัตว์กำหนด ทั้งในเชิงรับและเชิงรุก ในกรณีโรคยังไม่เกิด ได้ดำเนินการตรวจมาตรฐานฟาร์ม พัฒนาและตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพของฟาร์ม ฟันน้ำยาฆ่าเชื้อเพื่อทำลายเชื้อโรคไข้หวัดนกในทุกฟาร์มและทุกโรงเรือนที่มีการเลี้ยงสัตว์ปีก เก็บตัวอย่างอุจจาระสัตว์ปีกหรือซากสัตว์ปีกเพื่อส่งตรวจยังห้องปฏิบัติการเพื่อยืนยันผล ทั้งในเวลาปกติและเวลาที่สงสัยว่าจะเกิดโรคระบาด เฝ้าระวังทั้งภายในฟาร์มและพื้นที่โดยรอบฟาร์ม รวมถึงวางแผนป้องกันความเสี่ยงโดยห้ามเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกไปยังเส้นทางเดียวกันกับฝูงสัตว์ปีกต้องสงสัยที่เคยผ่านเส้นทางนั้น เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อโรคไข้หวัดนกในสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจทำให้ฝูงสัตว์ปีกใหม่ติดเชื้อได้

มาตรการควบคุมโรคไข้หวัดนก ที่ใช้ในระบบฟาร์มแบบคอมพาร์ทเมนต์ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศที่จังหวัดนครราชสีมาไปปฏิบัติ นั้น จะขอเสนอพอสังเขป ดังนี้

1.1 การทำลายสัตว์ปีก

- 1.1.1 ให้สัตวแพทย์ประจำท้องที่ใช้ดุลยพินิจตามหลักวิชาการในการสั่งทำลายได้ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 10(4) แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2549 และระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการทำลายสัตว์ที่เป็นโรคระบาด และการทำลายสัตว์หรือซากสัตว์ที่เป็นพาหะของโรคระบาด พ.ศ.2547
- 1.1.2 สัตวแพทย์จังหวัดประจำท้องที่สังกัดสัตว์ปีกที่จะต้องทำลาย
- 1.1.3 ปศุสัตว์จังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการทำลายสัตว์และซากสัตว์
- 1.1.4 ปศุสัตว์จังหวัดทำเรื่องเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินราคาสัตว์ โดยองค์ประกอบของคณะกรรมการฯ ได้แก่ สัตวแพทย์ประจำท้องที่จำนวนหนึ่งคน และพนักงานฝ่ายปกครองท้องที่หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (นายอำเภอ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) อย่างน้อยสองคนเป็นกรรมการประเมิน
- 1.1.5 การจ่ายค่าชดเชยที่ใช้ในการทำลายสัตว์ ให้จ่ายร้อยละ 75 ของราคาสัตว์ ซึ่งอาจขายได้ในตลาดท้องที่ก่อนเกิดโรคระบาด ซึ่งถ้าเจ้าของสัตว์ไม่พอใจในราคาที่กรรมการประเมิน ให้เจ้าของสัตว์มีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีฯ มอบหมายคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีฯ หรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีมอบหมายให้เป็นที่สุด ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2499) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2499
- 1.1.6 ให้เจ้าของสัตว์ลงลายมือชื่อยินยอมในบันทึกการสั่งทำลายสัตว์และซากสัตว์ปีก
- 1.1.7 ให้คณะกรรมการทำลายสัตว์และซากสัตว์ควบคุมการทำลายสัตว์ปีก โดยเลือกใช้วิธีการทำลายที่เหมาะสม ภายใต้หลักสวัสดิภาพสัตว์ (Animal Welfare) ที่ไม่ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมาน เช่น
  - 1.1.7.1 การทำลายโดยใช้ก๊าซ (Gaseous method)
    - 1.1.7.1.1 ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) นำสัตว์ปีกใส่ถุงหรือภาชนะที่บรรจุก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ หรือโดยการค่อย ๆ ฟ่นก๊าซลงในภาชนะที่บรรจุสัตว์ปีกอยู่แล้ว (อัตราส่วนก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ 1.75 กิโลกรัมต่อพื้นที่ปิดมิดชิด 1,000 ลูกบาศก์เมตร เป็นเวลา 30 นาที)

- 1.1.7.1.2 คาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) มีวิธีการใช้เช่นเดียวกับก๊าซ คาร์บอนไดออกไซด์ (อัตราส่วนก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ 8 กิโลกรัม ต่อพื้นที่ปิดมิดชิด 1,000 ลูกบาศก์เมตรเป็นเวลา 30 นาที)
- 1.1.7.2 การทำลายโดยทางกายภาพ (Physical method) เป็นวิธีที่ทำให้สัตว์สูญเสียความรู้สึกตัวอย่างทันทีทันใด โดยการทำลายส่วนสมองและไขสันหลัง เช่น การดึงคอให้หลุดออกมาอยู่ในตำแหน่งที่ผิดปกติ (Cervical dislocation)
- 1.1.8 การทำลายซากและผลิตภัณฑ์
- 1.1.8.1 การเผาในเตาเผาซาก หรือ
- 1.1.8.2 การฝังกลบ มีวิธีการดังนี้
- 1.1.8.2.1 ขุดหลุมในบริเวณฟาร์มหรือจุดที่เป็นโรค ต้องห่างจากแหล่งน้ำและ ให้มีความลึกจากระดับผิวดินไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร แล้วนำซาก สัตว์ปีกและผลิตภัณฑ์ มูลสัตว์ปีก วัสดุรองพื้น และวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่ ใช้แล้วใส่ลงไปในหลุม
- 1.1.8.2.2 ฉีดพ่นยาฆ่าเชื้อบนซากสัตว์ปีกและบริเวณหลุมกลบแล้วฝัง
- 1.1.8.2.3 พูนดินให้สูงกว่าระดับผิวดินไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร แล้วทำการ พ่นน้ำยาฆ่าเชื้อให้ทั่วบริเวณฝัง
- 1.1.9 ข้อปฏิบัติสำหรับผู้ทำลายสัตว์และซากสัตว์ปีก
- 1.1.9.1 ก่อนการปฏิบัติงาน ให้สวมชุดทำลายสัตว์ปีกซึ่งสามารถป้องกันเชื้อโรคได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ชุดควบคุมโรคหรือเสื้อผ้าที่รัดกุม มีแขนและขา ยาวรัดข้อ หมวก ที่ปิดจมูกและปาก แวนตาที่ปิดมิดชิด ถุงมือยางอย่างหนา สำหรับจับสัตว์ปีก รองเท้าบูต เป็นต้น
- 1.1.9.2 หลังการปฏิบัติงาน ต้องรีบทำความสะอาดร่างกายทันทีด้วยน้ำสบู่และน้ำยา ฆ่าเชื้อโรคตามหลักสูตรอนามัย และทำลายชุดที่ใช้ปฏิบัติงาน (เสื้อผ้า หมวก ถุงมือ ที่ปิดจมูกและปาก โดยการเผาหรือฝัง
- 1.1.9.3 เมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ให้คณะกรรมการทำลายสัตว์และซากสัตว์ทำ บันทึกลงและสรุปรายงานให้ปศุสัตว์จังหวัดทราบ เพื่อดำเนินการขอเบิกเงินค่า ชุดใช้ให้เกษตรกรต่อไป

1.2 การทำลายเชื้อโรค

น้ำยาฆ่าเชื้อโรคที่แนะนำ ได้แก่ น้ำยาฆ่าเชื้อโรคในกลุ่มฟอร์มาลดีไฮด์ กลูตาราลดีไฮด์ ควอเทอร์นารีแอมโมเนีย ฟีนอล หรือคลอรีน โดยมีวิธีการทำความสะอาดทำลายเชื้อโรค ดังนี้

1.2.1 ยานพาหนะ ซ้ำระล้างทำความสะอาดยานพาหนะ วัสดุอุปกรณ์ทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับการสัตว์ปีกและซากสัตว์ปีก และพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคให้ทั่ว ก่อนนำยานพาหนะบรรจุสัตว์ทุกครั้ง

1.2.2 วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในโรงเรือน

1.2.2.1 แห่ ล้าง และขัดวัสดุอุปกรณ์ในน้ำผงซักฟอก เพื่อขจัดคราบไขมันและสิ่งสกปรก

1.2.2.2 แห่อุปกรณ์ต่าง ๆ ในน้ำยาฆ่าเชื้อโรค

1.2.3 โรงเรือน ฉีด ล้าง และขัดคราบไขมันหรือสิ่งสกปรกออก โดยใช้ น้ำมันผงซักฟอก และพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคอย่างต่อเนื่อง

1.2.4 ถาดไข่ ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรคในน้ำยาฆ่าเชื้อโรคนาน 30 นาที หรือใช้วิธีรมควัน โดยใช้ด่างทับทิม 7.5 กรัม ผสมน้ำยาฟอร์มาลีน 15 ซีซี ต่อเนื้อที่ 1 ลูกบาศก์เมตร เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง

1.3 การควบคุมเคลื่อนย้าย

1.3.1 ห้ามเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกและซากสัตว์ปีกที่อยู่ภายในรัศมี 10 กิโลเมตรรอบจุดเกิดโรคโดยเด็ดขาด โดยสั่งกักสัตว์ปีกทั้งหมดในพื้นที่ที่กำหนดอย่างน้อย 30 วัน หรือจนกว่าโรคสงบ และให้สัตวแพทย์ประจำอำเภอเข้าตรวจสอบพื้นที่ทุก 3 วัน หากพบโรคระบาดให้พิจารณาทำลายต่อไป

1.3.2 เมื่อผลการตรวจวินิจฉัยยืนยันว่าสัตว์ปีกเป็นโรคไข้หวัดนก ให้สัตวแพทย์พิจารณาออกประกาศเขตโรคระบาดชั่วคราว หากพิจารณาแล้วว่าโรคอาจแพร่ระบาดออกไป ให้ปศุสัตว์จังหวัดเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดออกประกาศเขตโรคระบาด เขตสงสัยว่ามีโรคระบาด ชนิดไข้หวัดนกในสัตว์ปีก โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 15 และ 16 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2499 เพื่อควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกในพื้นที่เกิดโรคระบาด และดำเนินมาตรการที่เข้มงวดต่อไป

- 1.3.3 ฟาร์มที่ได้รับการตรวจยืนยันว่าเกิดโรคต้องห้ามนำสัตว์ปีกเข้ามาเลี้ยงภายในบริเวณดังกล่าวเป็นระยะเวลา 90 วัน นับจากวันที่มีการทำลายสัตว์ปีกตัวสุดท้าย และทำลายเชื้อโรคด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อเสริมจลิน์สมบูรณ์แล้ว
- 1.3.4 ตั้งด่านควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์ปีก และซากสัตว์ปีกรอบรัศมี 10 กิโลเมตร จากจุดเกิดโรค และบริเวณรอยต่อของแต่ละจังหวัด โดยใช้อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหากพบการกระทำผิดกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์ จะจับกุมส่งพนักงานสอบสวนส่วนสัตว์ปีก ซากสัตว์ปีก ของกลาง ให้ส่งกักเพื่อตรวจสอบ หากพบว่าเป็นโรคระบาดหรือเป็นพาหะของโรคระบาดให้พิจารณาทำลายต่อไป
- 1.3.5 เมื่อพ้นระยะเวลา 90 วัน ตามข้อ 3.3.3 หากมีความประสงค์จะนำสัตว์ปีกเข้าเลี้ยงใหม่ ต้องผ่านหลักเกณฑ์
- 1.4 การสอบสวนโรค กรณีพบสัตว์ปีกยืนยันโรคใช้หวัดนก ให้ทีมสอบสวนโรคใช้หวัดนก (Avian Influenza Investigation Team: AIIT) ในระดับที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการสอบสวนหาสาเหตุของการเกิดโรคใช้หวัดนก
- 1.5 การเฝ้าระวังโรคในภาวะโรคระบาด ฟาร์มหรือสัตว์ปีกที่อยู่ในรัศมี 5 กิโลเมตร รอบจุดที่เกิดโรค(มีผลยืนยันทางห้องปฏิบัติการ) ให้ดำเนินการเก็บตัวอย่าง Cloacal Swab สัตว์ปีกในหมู่บ้านที่เกิดโรค จำนวนสัตว์ปีก 5 ตัว/ ครัวเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก (1 ตัวอย่าง) และเก็บตัวอย่างสัตว์ปีกในรัศมี 5 กิโลเมตร รอบจุดเกิดโรคอย่างน้อย 20 ตัว/หมู่บ้าน (4 ตัวอย่าง) และเฝ้าระวังเชิงรุกด้วยอาการทางคลินิกในรัศมี 10 กิโลเมตร รอบจุดเกิดโรคเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 30 วัน หากพบสัตว์ปีกป่วยตายให้ส่งซากตรวจอย่างน้อย 2-5 ตัว
- 1.6 การประชาสัมพันธ์
- 1.6.1 ให้ความรู้เกษตรกรและอาสาพัฒนาปศุสัตว์ เรื่องโรคใช้หวัดนก การเฝ้าระวังและป้องกันโรค
- 1.6.2 ประชาสัมพันธ์เรื่องใช้หวัดนกและแนวทางการป้องกันโรคโดยไม่สร้างความตื่นตระหนกแก่เกษตรกรและประชาชน โดยใช้สื่อต่าง ๆ เช่น หอกระจายเสียงท้องถิ่น วิทยุระดับท้องถิ่น ป้าย

นอกจากนี้ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา ยังได้มีการเตรียมแผนงานและโครงการ เพื่อดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในพื้นที่ ทั้งในช่วงที่เกิดการระบาดและหลังเกิดการ ระบาดอย่างสม่ำเสมอ โดยมอบหมายให้สำนักงานปศุสัตว์อำเภอเป็นหน่วยงานรับผิดชอบในพื้นที่ อำเภอ ร่วมกับพนักงานปกครองของอำเภอ และได้รับการสนับสนุนความช่วยเหลือในการเฝ้าระวังและ สังเกตสัตว์ปีกที่ป่วยตายอย่างผิดปกติจากอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน ปศุสัตว์ตำบล และอาสาปศุ สัตว์ โดยกิจกรรมที่ดำเนินการตามนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก สามารถจำแนกตาม ช่วงเวลาตลอด 1 ปีได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 แสดงช่วงเวลาในการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและควบคุมโรคใช้สัตว์ปีกในจังหวัด
นครราชสีมาตลอดปี

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1. การประชุมซักซ้อมแผนปฏิบัติการโรค ใช้สัตว์ปีก						↔					↔	
2. การเฝ้าระวัง - เฝ้าระวังโรคใช้สัตว์ปีกเชิงรุก - เฝ้าระวังในพื้นที่เชิงรับ	←	↔										→
3. การพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยทาง ชีวภาพ	←											→
4. การทำความสะอาดและพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ			↔		↔			↔			↔	
5. การควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์	←											→
6. การพัฒนาทรัพยากรบุคคล	←											→
7. การประชาสัมพันธ์เรื่องโรคใช้สัตว์ปีก	←											→

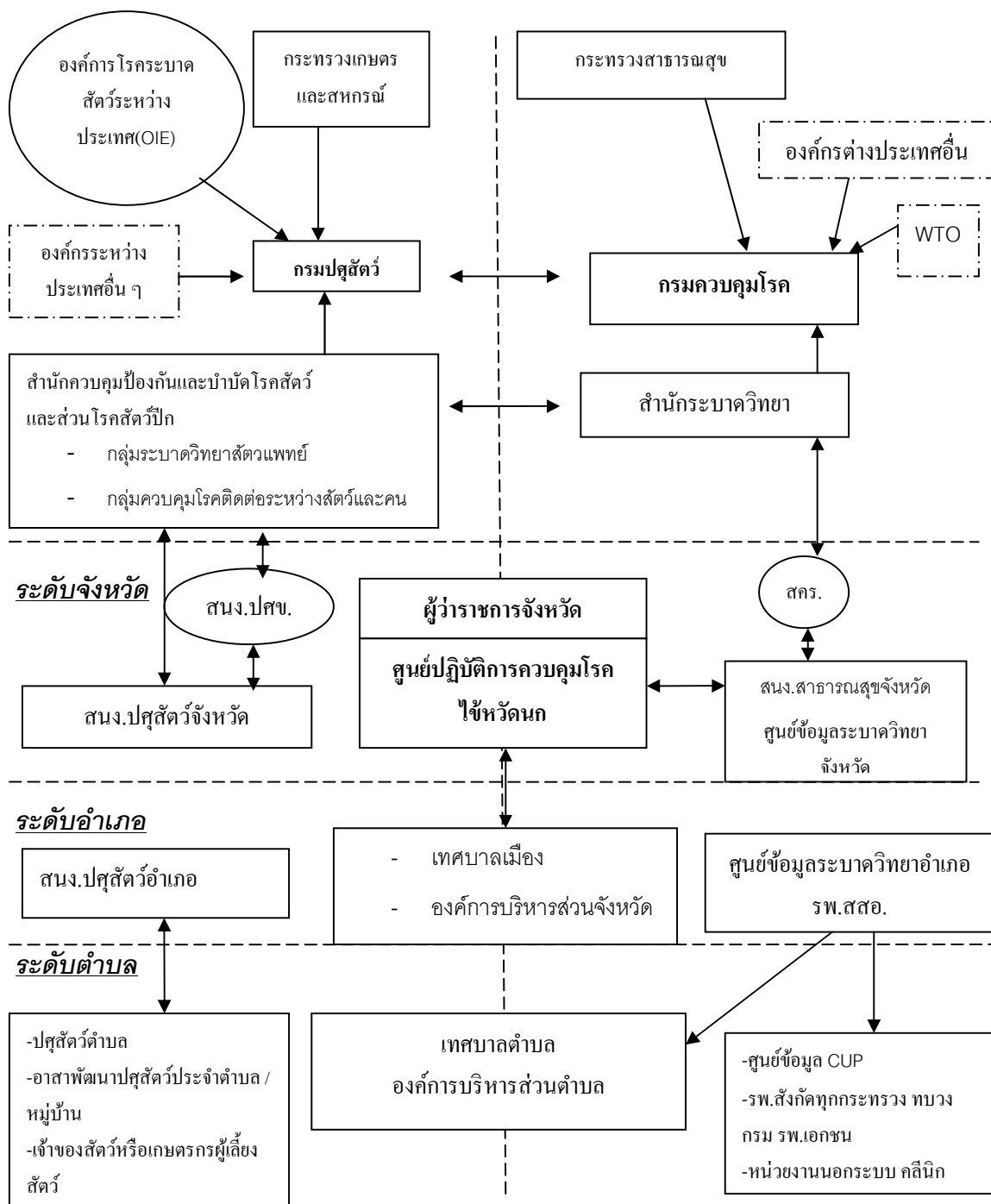
ที่มา: กลุ่มพัฒนาสุขภาพสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา, 2556.

การดำเนินกิจกรรมตามมาตรการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกของจังหวัด นครราชสีมาในแต่ละปี มีการกำหนดแผนงานและโครงการไว้ค่อนข้างสม่ำเสมอ กล่าวคือ กิจกรรมตาม มาตรการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

ประเภทแรก กิจกรรมที่ทำตลอดทั้งปี อันได้แก่ กิจกรรมการเฝ้าระวังเชิงรับที่ดำเนินการทุก วัน โดยรับแจ้งรายงานการตายของสัตว์ปีก สำรวจหาข่าวการตายของสัตว์ปีกและส่งตัวอย่างไปยัง ห้องปฏิบัติการเพื่อตรวจสอบว่าเกิดจากเชื้อไข้หวัดนกหรือไม่ หรือเกิดจากเชื้ออื่นใด กิจกรรมพัฒนา มาตรฐานความปลอดภัยทางชีวภาพ การตรวจสอบความปลอดภัยและมาตรฐานในการรักษาความ ปลอดภัยทางชีวภาพของฟาร์มเพื่อลดการนำเชื้อโรคเข้าสู่ฟาร์ม โรงเรือนหรือสถานที่เลี้ยงสัตว์ปีก กิจกรรมควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกข้ามเขต ต้องมีการรายงานต่อสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด นครราชสีมาและได้รับการอนุญาตให้เคลื่อนย้ายสัตว์ได้ กิจกรรมพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อให้มีทักษะ และความรู้ในการจัดการโรคไข้หวัดนกอย่างสม่ำเสมอ และกิจกรรมสร้างความตระหนักต่อโรคไข้หวัด นกให้เกิดขึ้นในพื้นที่เพื่อช่วยกันเฝ้าระวังโรคอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเภทที่สอง กิจกรรมที่ปฏิบัติเฉพาะบางช่วงของปี ได้แก่ การประชุมซักซ้อมแผนปฏิบัติ การโรคไข้หวัดนกปีละ 2 ครั้ง ซึ่งรวมถึงการประชุมซักซ้อมกระบวนการดำเนินการเมื่อพบไข้หวัดนก และการประชุมเพื่อซักซ้อมกระบวนการทำงานในพื้นที่จริงหากพบสัตว์ปีกป่วยตายผิดปกติ โดยจัด ประชุมช่วงเดือนพฤศจิกายน และมีธันวาคม กิจกรรมเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกเชิงรุก หรือการรณรงค์ ค้นหาโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีกแบบบูรณาการ ซึ่งเครือข่ายเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้หวัดนก (อาสาปศุ สัตว์ อาสาสาธารณสุข หมอเดินอาสา เป็นต้น) ดำเนินการเฝ้าระวังโรคโดยสอบถามลักษณะอาการสัตว์ ปีกจากเจ้าของทุกรายในระยะเวลา ๓๐ วัน ที่ผ่านมา และเมื่อทราบหรือพบสัตว์ปีกป่วยหรือตายโดยมี ลักษณะน่าสงสัยโรคไข้หวัดนก ดำเนินการแจ้งสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ เพื่อตรวจสอบและเก็บตัวอย่าง ส่งตรวจ โดยดำเนินการปีละ 2 ครั้ง ช่วงเดือนมกราคม และเดือนกรกฎาคม กิจกรรมรณรงค์ทำความสะอาดและพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อในทุกหมู่บ้านของจังหวัดนครราชสีมา ปีละ 4 ครั้ง ช่วงเดือนพฤศจิกายน มีนาคม พฤษภาคม และเดือนสิงหาคม ตามลำดับ

การนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ดังกล่าว เป็นผลมาจากการกำหนดนโยบายของคณะกรรมการอำนวยการป้องกันควบคุมและแก้ไข สถานการณ์โรคไข้หวัดนก ซึ่งคณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนจากหลายหน่วยงานดังที่ได้กล่าว มาแล้วข้างต้น มีภาพรวมของการดำเนินการ ดังนี้

แผนภาพที่ 4 โครงสร้างการประสานงานเฝ้าระวังโรคใช้หัวदनก แสดงแผนงานในการป้องกันควบคุมโรคใช้หัวदनกของรัฐบาล (ดัดแปลงจากจิราภรณ์ ชัชวาลกุลชัย, 2550.)

จากแผนภาพที่ 4 บทบาทของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงสาธารณสุขจะดูแลในภารกิจของตน กล่าวคือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยกรมปศุสัตว์ และกระทรวงสาธารณสุขโดยกรมควบคุมโรค เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกแบบคู่ขนาน ประกอบกับการทำงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในระดับเหนือชาติ เช่น องค์การระหว่างประเทศ อาทิ องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ และองค์การอนามัยโลก เป็นต้น เมื่อนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกถูกถ่ายทอดมายังพื้นที่ส่วนภูมิภาค คือ จังหวัด จะมอบหมายให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้รับผิดชอบในการประสานการทำงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ให้บรรลุผล โดยใช้โครงสร้างของการสั่งงานจากผู้ว่าราชการจังหวัด ไปยังหัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ ในพื้นที่ จัดตั้งเป็นคณะกรรมการป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกในระดับจังหวัด โดยเฉพาะในส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงมหาดไทย ได้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่อำเภอ ตำบล เข้าให้ความร่วมมือกับหน่วยงานในสังกัดกรมปศุสัตว์และกรมควบคุมโรค ประสานงานกันจนกระทั่งจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังโรคใช้หวัดนก ปฏิบัติงานเฝ้าระวังและตรวจสอบสภาพสัตว์ปีกและสังเกตสุขภาพของคนในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงเป็นโรคใช้หวัดนก ซึ่งเกิดจากความร่วมมือของหลายส่วนงานดังแผนภาพ

ซึ่งข้อสังเกตจากข้อมูลเบื้องต้น คือ จังหวัดนครราชสีมาเกิดการระบาดของโรคใช้หวัดนกในรอบที่ 1 และ 2 เท่านั้น

ส่วนที่ 4 ทักษะของผู้บริหารหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และผู้ปฏิบัติงานในระดับอำเภอที่มีต่อการนำมาตรการป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมา

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ประกอบกับข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามซึ่งออกแบบตามกรอบแนวคิดที่ปรากฏในบทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม พบว่า ผลของการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกไปปฏิบัติ ซึ่งในส่วนที่สอง สามารถแสดงในบทนี้โดยจำแนกได้เป็น 7 หัวข้อ ดังนี้

ผลการศึกษาด้านความชัดเจนของนโยบาย

ผลการศึกษาด้านมาตรฐานนโยบาย

การศึกษาด้านโครงสร้างการดำเนินงาน

ผลการศึกษาศึกษาปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร

ผลการศึกษาด้านปัจจัยทัศนคติของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

ผลการศึกษาด้านปัจจัยทรัพยากร

ผลการศึกษาด้านปัจจัยสิ่งแวดล้อมในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

1. ผลการศึกษาศึกษาปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย

จากการสอบถามและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ทั้งจากหน่วยงานส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค พบว่า ความชัดเจนของนโยบายส่งผลกระทบต่อทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับ การมอบหมายหน้าที่และข้อบังคับ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวังและป้องกันโรคไข้หวัดนกมีความตื่นตัว

ความชัดเจนของนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกด้านการนิยามโรค เป็นไปตามรูปแบบคำสั่งทางการ เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร เพื่อการตัดสินใจป้องกันและควบคุมโรคในพื้นที่ ซึ่งทุกจังหวัดในประเทศไทยได้ยึดเป็นแนวปฏิบัติ และเพื่อให้การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบาย (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539) สอดคล้องกับการให้ความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่ง โดยให้ความเห็นเกี่ยวกับความชัดเจนของนโยบายที่ได้รับมอบหมายว่า นโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกมีความชัดเจนในแง่ของการนิยามโรค มีการกำหนดนิยามโรคไข้หวัดนกเพื่อเป็นหลักการในการปฏิบัติงานและวินิจฉัยโรคเบื้องต้นแก่ผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคเพื่อการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติงานหลังจากวินิจฉัยอาการสัตว์ป่วย ว่า จะดำเนินการอย่างไรเพื่อป้องกันการระบาดของโรค

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เน้นย้ำความชัดเจนของนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดในแง่มุมมองของการให้นิยามโรคที่ชัดเจน ซึ่งนำมาสู่แนวทางการปฏิบัติตามระเบียบกรมปศุสัตว์ ว่าด้วยการดำเนินการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2547 โดยได้ปฏิบัติตามระเบียบและขั้นตอนต่าง ๆ ที่ระบุ กล่าวคือ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้มีความเห็นตรงกันว่า เรื่องนโยบายนั้นมีความชัดเจนและง่ายสำหรับผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งมีเครื่องมือในการตรวจวินิจฉัยโรคเบื้องต้น โดยการนำนิยามโรคไข้หวัดนกที่ได้ถูกกำหนดขึ้นมาพิจารณาตามอาการของสัตว์ปีก เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้หวัดนกในเบื้องต้นมีความถูกต้อง เนื่องจาก หากส่งตัวอย่างไปยังห้องปฏิบัติการไวรัสวิทยาเพื่อตรวจจะทราบผลภายใน 8-10 วัน ซึ่งทำให้เป็นการยากในการควบคุมและป้องกันโรค การกำหนดแนวทาง

วินิจฉัยโรคที่ชัดเจน พร้อมกับให้อำนาจผู้ปฏิบัติงานในการตัดสินใจ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การควบคุมโรคได้ผลดี

นิยามของโรคไข้หวัดนกถูกระบุในประกาศกรมปศุสัตว์ เรื่อง นิยามโรคไข้หวัดนกในพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ ตามกฎกระทรวงว่าด้วยโรคระบาดสัตว์เพิ่มเติม พ.ศ.2547 ซึ่งได้กำหนดให้โรคไข้หวัดนกเป็นโรคระบาดเพิ่มเติมตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2499 โดยกรมปศุสัตว์ได้กำหนดนิยามของสัตว์ปีกที่ป่วยด้วยโรคไข้หวัดนก เพื่อให้การดำเนินการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกเกิดประสิทธิภาพและเกิดเอกภาพในการดำเนินงาน ความว่า

“จากการระบาดของโรคไข้หวัดนกในประเทศไทยที่ผ่านมา กรมปศุสัตว์ได้มีมาตรการในการควบคุมโรคไข้หวัดนก โดยใช้มาตรการสำคัญคือการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีก ทั้งการเฝ้าระวังเชิงรับและเชิงรุก ด้วยอาการทางคลินิกและทางห้องปฏิบัติการ ประกอบกับมีกฎกระทรวงว่าด้วยโรคระบาดสัตว์เพิ่มเติม พ.ศ.2547 ซึ่งได้กำหนดให้โรคไข้หวัดนกเป็นโรคระบาดเพิ่มเติมตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2499 ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกเกิดประสิทธิภาพและเป็นไปในทางเดียวกัน กรมปศุสัตว์จึงได้กำหนดนิยามของสัตว์ปีกที่ป่วยด้วยโรคไข้หวัดนก ดังนี้

1. โรคไข้หวัดนก กรณีตรวจยืนยันทางห้องปฏิบัติการ หมายความว่า

1.1 โรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสอินฟลูเอนซ่า (Influenza A virus) ชนิด H5 หรือ H7 ที่ได้รับการตรวจยืนยันทางห้องปฏิบัติการตามวิธีมาตรฐานขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (OIE) ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ โรคไข้หวัดนกชนิดรุนแรง และโรคไข้หวัดนกชนิดไม่รุนแรง

1.1.1 โรคไข้หวัดนกชนิดรุนแรง (Highly Pathogenic Notifiable Avian Influenza: HPNAI) หมายถึง

1.1.1.1 โรคซึ่งเกิดจากเชื้อไวรัสไข้หวัดนกชนิดที่เมื่อฉีดเชื้อเข้าเส้นเลือดดำไก่ที่มีอายุ 4-8 สัปดาห์ แล้วทำให้มีอัตราการตายอย่างน้อยร้อยละ 75 ภายใน 10 วัน หรือมีค่า IVPI มากกว่า 1.2

1.1.1.2 เป็นโรคซึ่งเกิดจากเชื้อไวรัสไข้หวัดนกชนิด H5 หรือ H7 ที่มีการเรียงลำดับของ amino acid ตรงตำแหน่ง haemagglutinin cleavage เหมือนกับที่พบในเชื้อชนิดรุนแรง

1.1.2 โรคไข้หวัดนกชนิดไม่รุนแรง (Low Pathogenic Notifiable avian influenza: LPNAI) หมายถึง โรคในสัตว์ปีกที่เกิดจากเชื้อไวรัสไข้หวัดนกชนิด H5 หรือ H7 ที่ไม่ก่อให้เกิดความรุนแรงในไก่และการเรียงลำดับของ amino acid ที่ตำแหน่ง haemagglutinin cleavage ไม่เหมือนกับที่พบใน HPNAI virus

1.1.3 โรคไข้หวัดนกชนิดความรุนแรงต่ำ (Low Pathogenic avian influenza: LPAI) เกิดจากการติดเชื้อไวรัสชนิดอื่น ๆ นอกเหนือจาก H5 และ H7

1.1.4 โรคไข้หวัดนกกรณีสงสัยว่าป่วย หมายความว่า

1.1.4.1 สัตว์ปีกที่ถูกเลี้ยงในระบบฟาร์ม มีอัตราการตายอย่างน้อยร้อยละ 1 ใน 2 วัน หรือมีอัตราการกินอาหารและน้ำลดลงร้อยละ 20 ใน 1 วัน หรือ

1.1.4.2 สัตว์ปีกที่ถูกเลี้ยงแบบหลังบ้าน มีอัตราการตายอย่างน้อยร้อยละ 5 ใน 2 วัน

1.1.4.3 สัตว์ปีกตามข้อ 1.1.4.1 และ 1.1.4.2 แสดงอาการอื่นร่วมด้วย ดังนี้

1.1.4.3.1 ตายกะทันหัน

1.1.4.3.2 อาการระบบทางเดินหายใจ เช่น หายใจลำบาก หน้าบวม น้ำตาไหล

1.1.4.3.3 อาการทางระบบประสาท เช่น ชัก คอบิด

1.1.4.3.4 ท้องเสียหรือขนยุ่ง ซึม ไม่กินอาหาร ไข่ลด ไข่รูปร่างผิดปกติ หงอนเหียงสีคล้ำ หรือหน้าแข้งมีจุดเลือดออก..." (ประกาศกรมปศุสัตว์, 2548 อ้างใน สำนักควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์, 2549)

ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นเรื่องความชัดเจนของนโยบายในกรณีของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัตินโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก หลังจากเกิดโรคระบาด ได้มีการจัดทำพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมความในพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2499 พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบกระทรวง ระเบียบกรม รวมไปถึงแผนปฏิบัติงานที่ถูกถ่ายทอดไปยังสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ล้วนแต่มีการกำหนดขึ้นเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นความชัดเจนของนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในเชิงเนื้อหาของนโยบายอีกประการหนึ่ง คือ การไม่ใช้วัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีกทุกชนิดในประเทศไทย เนื่องจากวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดนก หากฉีดเข้าไปในสัตว์ปีกจะทำให้สัตว์ปีกนั้นเมื่อได้รับเชื้อไวรัสโรค

ใช้หวัดนกแล้วจะไม่แสดงอาการ ทำให้ผู้เลี้ยงหรือเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ตำบล และสัตวแพทย์ไม่สามารถสังเกตได้ว่าสัตว์ปีกเหล่านั้นได้รับเชื้อหรือไม่ จนอาจนำไปสู่การระบาดของโรค (จิตติวัฒน์ จันทวร, 10 ตุลาคม 2555 สัมภาษณ์) และกำชับประสานหน่วยงานในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ เพื่อป้องกันและตรวจสอบวัดไข้โรคใช้หวัดนกที่มีการลักลอบนำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่สี่ ให้ความเห็นเกี่ยวกับความชัดเจนของนโยบายในเชิงการปฏิบัติจริงในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ว่าการที่นโยบายมีความชัดเจนนั้นเนื่องมาจากการปฏิบัติตามกฎหมายอันเกี่ยวเนื่องด้วยพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2499 กฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์อื่น ๆ กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ รวมถึงพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทอดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.2546

เนื่องด้วยพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2499 มีการประกาศใช้มาเป็นเวลานาน การออกพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามมาภายหลังนั้น เป็นไปเพื่อให้การดำเนินนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกในภาพรวมสามารถนำไปปฏิบัติได้ โดยบรรลุเป้าหมาย เป็นการระงับยับยั้งการระบาดของโรคใช้หวัดนกและกำจัดโรคใช้หวัดนกให้หมดไป และเป็นไปตามแนวคิดความชัดเจนของนโยบาย ที่ต้องให้มีขึ้นเพื่อเป็นระเบียบที่สามารถใช้อ้างอิงสำหรับการติดตามประเมินผล ขจัดข้อขัดแย้งหรือข้อพิพาทได้ ในฐานะกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539)

การดำเนินการตามนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมา เป็นผลมาจากการแปลงแผนยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาโรคใช้หวัดนก พ.ศ. 2548-2550 และแผนยุทธศาสตร์ป้องกัน แก้ไข และเตรียมพร้อมรับมือปัญหาโรคใช้หวัดนกและการระบาดใหญ่ของโรคใช้หวัดใหญ่ พ.ศ.2551-2553 ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งการปฏิบัติงานในระดับท้องถิ่น ได้ดำเนินการตามมาตรการ 5 มาตรการของกรมปศุสัตว์ที่สอดคล้องกับความเห็นบางส่วนของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวถึงการดำเนินการตามนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนก โดยมีวงรอบการทำงานและการดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อเฝ้าระวังและควบคุมโรคทั้งในเชิงรับ และเชิงรุก ดังความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงาน กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า นโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกมีอยู่อย่างชัดเจน โดยสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดมีการเตรียมความพร้อมโดยการซ้อมแผนเฝ้าระวังอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยการจำลองจากสถานการณ์จริง เพื่อเวลาเกิดโรคในพื้นที่

จะได้มีการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคไข้หวัดนกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกนั้นจะมีการเฝ้าระวัง 2 รูปแบบ คือ การเฝ้าระวังเชิงรับ และการเฝ้าระวังเชิงรุก กล่าวคือ

1. การเฝ้าระวังเชิงรับ เป็นการรวบรวมรายงานจากเกษตรกร อาสาปศุสัตว์ อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบถึงการป่วยตายของสัตว์ปีก
2. การเฝ้าระวังเชิงรุก การเก็บตัวอย่างทางห้องปฏิบัติการอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ในสัตว์ปีกที่มีกลุ่มเสี่ยงที่จะเกิดโรคไข้หวัดนก

จังหวัดนครราชสีมา มาตราการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในจังหวัดอย่างเคร่งครัด ประการแรกคือ มาตราการเชิงรุก มีการพ่นยาฆ่าเชื้อปีละ 4 ครั้ง และมีการรณรงค์ค้นหาโรคไข้หวัดนกแบบบูรณาการปีละ 2 ครั้ง ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ.2550 จังหวัดนครราชสีมาได้จัดทำข้อสรุปผลการดำเนินการมาตราการที่เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก ดังต่อไปนี้

- 1) รณรงค์ทำความสะอาดและพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ
  - ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 8-24 ตุลาคม 2549 ในทุกหมู่บ้าน (3,712 หมู่บ้าน) ใช้ยาฆ่าเชื้อหมู่บ้านละ 2 ลิตร รวมใช้ยาฆ่าเชื้อไปทั้งสิ้น 7,424 ลิตร ทำความสะอาดสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับ

สัตว์ปีกรวมเป็นจำนวน 87,145 แห่ง

- ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 1-31 มกราคม 2550 ในทุกหมู่บ้าน (3,712 หมู่บ้าน) ใช้ยาฆ่าเชื้อหมู่บ้านละ 3 ลิตร รวมใช้ยาฆ่าเชื้อไปทั้งสิ้น 11,136 ลิตร ทำความสะอาดสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ปีกรวมเป็นจำนวน 86,958 แห่ง

- 2) รณรงค์ค้นหาโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีกแบบบูรณาการ (X-Ray) ครั้งที่ 1/ 2550
  - ช่วงที่ 1 ระหว่างวันที่ 3 มกราคม - 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2550 ดำเนินการสุ่มเก็บตัวอย่างในพื้นที่ 6 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอโนนสูง อำเภอด่านขุนทด อำเภอสูงเนิน อำเภอหนองบุญมาก และกิ่งอำเภอพระทองคำ รวมจำนวนตัวอย่าง 336 ตัวอย่าง ซึ่งผลการตรวจเป็นลบทั้งสิ้น

- ช่วงที่ 2 (ขยายเวลารณรงค์ออกไปอีก 1 เดือน) ระหว่างวันที่ 4 กุมภาพันธ์ - 5 มีนาคม พ.ศ.2550 โดยเน้นเพิ่มเติมในส่วนของการเฝ้าระวังโรคในสัตว์ปีกที่เลี้ยงอยู่บริเวณที่มีนกธรรมชาติหนาแน่น

- 3) ยุทธศาสตร์การควบคุม ป้องกันโรคไข้หวัดนกในไก่น

- ดำเนินการตรวจรับรองสนามไก่ชนที่มีระบบป้องกันโรคตามที่กรมปศุสัตว์ได้กำหนดไปแล้วทั้งสิ้น 12 สนาม
- ดำเนินการจัดทำสมุดประจำตัวไก่ชนไปแล้วทั้งสิ้น 506 ตัว ปี 2548 ดำเนินการไป 5,526 ตัว ปี 2549 ดำเนินการไป 1,143 ตัว รวมตลอดระยะเวลาหลังจากหมดโรคระบาดถึงปี 2550 เป็นจำนวน 7,175 ตัว

4) มาตรการเฝ้าระวังที่ดำเนินการเป็นปกติทุกวัน โดยอาสาปศุสัตว์ อาสาสาธารณสุข หมอдинอาสา เป็นต้น เป็นผู้สำรวจ หาข่าวการตายของสัตว์ปีก พร้อมส่งตัวอย่างตรวจทางห้องปฏิบัติการ

5) โครงการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกในเนื้อสัตว์ปีกช่วงเทศกาลตรุษจีน

- สุ่มเก็บตัวอย่างเครื่องในสัตว์ปีกตามตลาด อำเภอ อำเภอละ 1 ตัวอย่าง รวม 32 ตัวอย่าง เพื่อตรวจหาเชื้อไข้หวัดนก

- ตรวจตลาดสดเพื่อสำรวจสุขภาพสัตว์ปีกที่มีชีวิต ที่นำเข้าตลาดเพื่อซื้อ-ขายทั่วจังหวัดนครราชสีมา

- ร่วมกับด่านกักกันสัตว์นครราชสีมา สุ่มตรวจโรงฆ่าสัตว์ปีกที่ยังไม่ได้มาตรฐาน เพื่อตรวจหาสุขภาพสัตว์ปีกและพ่นยาฆ่าเชื้อ

- ตรวจสอบฟาร์มสัตว์ปีกและโรงฆ่าสัตว์ปีก พร้อมมอบสติ๊กเกอร์ “เนื้อสัตว์ปีกปลอดภัย ปลอดภัยตรุษจีน ปี 2550” มอบให้ผู้ร่วมโครงการ (บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ และบริษัทเบทาโกร) จำนวน 89,000 แผ่น ใช้ติดบนถุงพลาสติก บรรจุไก่ เป็ด ไห้วเจ้าเป็นรายตัว

6) ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับโครงการและมาตรการต่าง ๆ รวมถึงความรู้ ความเข้าใจเรื่องไข้หวัดนกไปยังเกษตรกร ประชาชน ผ่านสื่อทุกรูปแบบ เช่น สื่อโทรทัศน์ สถานีวิทยุ วิทยุชุมชน สื่ออินเทอร์เน็ต แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ และแผ่นซีดี (กลุ่มพัฒนาสุขภาพสัตว์, 2550)

ผลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตผู้เกี่ยวข้องกับนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ในภาพรวม เจ้าหน้าที่ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และปศุสัตว์อำเภอในจังหวัดนครราชสีมา มีความเห็นตรงกันว่า นโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมา มีความชัดเจน มีแนวทางการปฏิบัติงานที่แน่ชัดว่า ต้องการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไม่ให้เกิดการระบาด รวมถึงกำจัดโรคภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว อีกทั้งยังมีกฎหมาย ระเบียบ ประกาศต่าง ๆ เป็นแนวทางอ้างอิงในการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน ส่งผลให้การทำงานเป็นไปอย่างตรง

ตามเป้าหมาย และมีเอกภาพในการทำงานจนปัจจุบัน ความชัดเจนของนโยบายนี้เองยังเป็นสิ่งที่ทำให้ การป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกประสบความสำเร็จ กล่าวคือ ไม่พบการระบาดนับตั้งแต่การ ระบาดครั้งสุดท้ายในจังหวัดนครราชสีมา นับตั้งแต่พ้นระยะเฝ้าระวังโรค 12 มีนาคม พ.ศ.2548

ผลการศึกษาปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบายโดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจาก แบบสอบถามทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในระดับอำเภอของจังหวัดนครราชสีมา พบว่า คะแนนเฉลี่ยของ ข้อคำถามทัศนคติที่มีต่อปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบายในภาพรวม เท่ากับ 3.87 อยู่ในระดับ ความคิดเห็นมาก โดยคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือคำถามว่า หน่วยงานของท่านให้ความสำคัญ กับการเฝ้าระวังและควบคุมโรคใช้หวัดนกตลอดทั้งปีตามมาตรการของจังหวัดนครราชสีมา มีคะแนน เฉลี่ยเท่ากับ 4.62 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ คำถามว่า หน่วยงานของท่านมีข้อปฏิบัติที่ระบุว่าจะสามารถได้รับการสนับสนุนด้านเวชภัณฑ์ วัสดุ อุปกรณ์ป้องกัน ควบคุมและรักษาโรคใช้หวัดนกจากหน่วยงานอื่น ๆ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.31

ตารางที่ 8 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย

คำถามจากแบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
1)ท่านคิดว่า มาตรการการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมามีความชัดเจน	10	34.5	15	51.7	3	10.3	1	3.4	-	-	4.17	.759	มาก
2)ท่านสามารถปฏิบัติตามนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกได้อย่างมั่นใจโดยอ้างอิงต่อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกเพื่อป้องกันโรคในพื้นที่ของท่าน	7	24.1	16	55.2	5	17.2	-	-	1	3.4	3.97	.865	มาก

คำถามจากแบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
3)หน่วยงานของท่านให้ความสำคัญต่อการเฝ้าระวังโรคในสัตว์ปีกในพื้นที่ตลอดทั้งปีตามมาตรการของจังหวัดนครราชสีมา	18	62.1	11	37.9	-	-	-	-	-	-	4.62	.494	มากที่สุด
4)ท่านคิดว่ากฎเกณฑ์ในการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในพื้นที่ของท่านมีการเปลี่ยนแปลงน้อย ทำให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่อง	5	17.2	9	31.1	9	31.1	6	20.7	-	-	3.45	1.02	มาก

คำถามจากแบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
5)ที่ผ่านมา การปฏิบัติตาม มาตรการป้องกันและควบคุม โรคไข้หวัดนกในพื้นที่ของท่าน ในแต่ละปีมีการเปลี่ยนแปลง น้อย ทำให้การดำเนินงานมี ความต่อเนื่อง	1	3.4	21	72.4	5	17.2	2	6.9	-	-	3.72	.649	มาก
6)หน่วยงานของท่านมีข้อ ปฏิบัติที่ระบุว่าสามารถได้รับ การสนับสนุนด้านเวชภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ป้องกัน ควบคุม และรักษาโรคไข้หวัดนกจาก หน่วยงานอื่น ๆ	1	3.4	13	44.8	9	31.1	6	20.7	-	-	3.31	.850	ปาน กลาง
รวม											3.87		มาก

2. ผลการศึกษาปัจจัยด้านมาตรฐานนโยบาย

จากการศึกษาปัจจัยด้านมาตรฐานของนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้สัตว์ปีก ทั้ง การศึกษาเชิงเอกสารและการศึกษาจากการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า หน่วยงานปศุสัตว์จังหวัด นครราชสีมาปฏิบัติตามมาตรฐานของนโยบาย ซึ่งจากการศึกษาเชิงเอกสารพบว่า มีหลักเกณฑ์ในการ ควบคุมโรคใช้สัตว์ปีก และมาตรการในการดำเนินการเกี่ยวกับวัคซีนที่เกี่ยวกับโรคใช้สัตว์ปีก โดย ดำเนินการตามแนวทางสากลตามข้อกำหนดขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ

การควบคุมโรคใช้สัตว์ปีกมีหลักเกณฑ์ มีการกำหนดขอบเขตการจำกัดวงโรคอย่าง กว้างขวาง โดยการดำเนินการควบคุมโรคของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดต้องดำเนินแนวทาง ตาม มาตรการทั้ง 5 มาตรการในพื้นที่โดยทั่วไป ได้แก่ การทำลายสัตว์และเชื้อโรคในฟาร์มหรือจุดเกิดโรค หากระหว่างรอผลการวินิจฉัยโรคมียุติอันควรเชื่อได้ว่าสัตว์ป่วยหรือตายด้วยโรคใช้สัตว์ปีกโดยสังเกต อาการสัตว์ปีกแล้วเข้าตามนิยามโรคใช้สัตว์ปีก ให้ทำลายสัตว์ปีกทั้งหมดได้โดยไม่ต้องรอผลตรวจจาก ห้องปฏิบัติการ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาด และหากมีการยืนยันว่าตัวอย่างส่งตรวจนั้นติดเชื้อใช้สัตว์ ปีก ให้ทำลายสัตว์ปีกทั้งหมดที่อยู่ในรัศมี 5 กิโลเมตรเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค สัตว์ปีก ในรัศมี 50 กิโลเมตรเป็นเขตเฝ้าระวังโรคอย่างเข้มข้น หากมีสัตว์ปีกใดในรัศมี 50 กิโลเมตรมีการติดเชื้อ ใช้สัตว์ปีกให้ทำลายสัตว์ปีกทั้งฝูง การทำลายสัตว์ทำได้โดยการฝังในหลุมที่ขุดลึกอย่างน้อย 5 เมตรพร้อม วัสดุอุปกรณ์ที่ไม่ผ่านการฆ่าเชื้อ พร้อมโรยซากสัตว์ด้วยปูนขาว กลบให้ดินพูนสูงขึ้นมาเหนือพื้นดิน 40 เซนติเมตร ห้ามเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกในรัศมี 50 กิโลเมตร จนกว่าจะได้รับการตรวจสอบแล้วว่าไม่พบโรค ใช้สัตว์ปีก และห้ามเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกเข้าสู่เส้นทางที่ฝูงสัตว์ปีกติดเชื้อเคยเดินทางผ่าน หลังจากนั้นให้ ทำการเฝ้าระวังเป็นระยะเวลา 5 เดือนตามข้อกำหนดของ OIE เพื่อให้แน่ใจว่าโรคสงบและไม่มี การระบาดขึ้นอีก (สำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์, 2547)

ในทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน มาตรฐานของนโยบายที่ผู้ปฏิบัติงานให้ความสำคัญคือ ระบบฟาร์มมาตรฐานและระบบคอมพิวเตอร์ เดิมทีการเลี้ยงสัตว์ปีกโดยทั่วไปมีเกณฑ์ระบบฟาร์ม มาตรฐานสำหรับผู้ประกอบการเลี้ยงสัตว์ปีกได้ปฏิบัติ ซึ่งมีมาแต่เดิมก่อนที่จะเกิดการระบาดของโรค ใช้สัตว์ปีกเมื่อพ.ศ.2547 แต่ในภายหลังเมื่อมีการระบาดของโรคใช้สัตว์ปีก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้อง เร่งรัดมาตรฐานดำเนินการให้มีความเข้มงวดยิ่งขึ้นไป ตามกฎเกณฑ์ขององค์การโรคระบาดสัตว์ ระหว่างประเทศ (OIE) โดยได้ออกประกาศกรมปศุสัตว์เรื่องระบบคอมพิวเตอร์ในอุตสาหกรรมสัตว์ ปีกไทย เมื่อ พ.ศ.2549 เพื่อให้กระบวนการปศุสัตว์ในทุกขั้นตอนมีความปลอดภัยจากโรค โดยเร่ง

ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ให้ผู้ประกอบการจดทะเบียนเข้าร่วมเลี้ยงสัตว์ปีกในระบบคอมพาร์ทเมนต์ เพื่อประโยชน์ด้านความเชื่อมั่นในความปลอดภัยด้านอาหารของประเทศ

ในการเฝ้าระวังโรคใช้หวัดนก กรมปศุสัตว์ได้มีนโยบายในการควบคุมป้องกันโรคใช้หวัดนกแบ่งเป็น 6 ชนิดสัตว์ได้แก่

1. ระบบฟาร์มคอมพาร์ทเมนต์ ระบบนี้จะเพิ่มระบบความปลอดภัยทางชีวภาพต่อโรคใช้หวัดนก H5N1 อย่างเข้มงวดกว่าฟาร์มมาตรฐานทั่วไป
2. ฟาร์มมาตรฐาน มีมาตรการโดยการสุ่มเก็บตัวอย่างทุก 6 เดือน
3. ฟาร์มไม่มาตรฐาน คือ ฟาร์มที่ไม่ได้รับการรับรองจากกรมปศุสัตว์ มีการเลี้ยงสัตว์ปีกมากกว่า 200 ตัวขึ้นไป มีมาตรการสุ่มเก็บตัวอย่างประจำปี ก่อนการเคลื่อนย้ายต้องเก็บตัวอย่างก่อนทุกครั้ง
4. ฟาร์มปรับระบบการเลี้ยงไก่หลังบ้าน มีมาตรการในการลดความเสี่ยงในการติดเชื้อใช้หวัดนกของไก่เลี้ยงหลังบ้านกับนกธรรมชาติ ได้แก่ การเก็บตัวอย่างในทุก ๆ ปี
5. ฟาร์มไก่พื้นบ้านที่ไม่ได้ปรับระบบ กรมปศุสัตว์พยายามผลักดันให้เกษตรกรกลุ่มนี้เข้าสู่กระบวนการฟาร์มปรับระบบการเลี้ยง โดยการให้ความรู้ความเข้าใจ และผลประโยชน์ที่จะได้รับ และมีการสุ่มเก็บตัวอย่างจากสัตว์ในกลุ่มนี้อย่างเข้มงวด

เนื่องจากประเทศไทยมีการประกอบอุตสาหกรรมสัตว์ปีกส่งออก กรมปศุสัตว์จึงนำระบบคอมพาร์ทเมนต์มาใช้ การปศุสัตว์ของประเทศไทยโดยทั่วไปไม่ได้มีเพียงเพื่อการบริโภคภายในประเทศเท่านั้น ยังเป็นการเลี้ยงสัตว์ปีกเพื่อการส่งออก โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์เนื้อไก่สด ซึ่งมีจังหวัดนครราชสีมาเป็นแหล่งเลี้ยงไก่เพื่อส่งออกที่สำคัญของประเทศ ดังนั้น จังหวัดนครราชสีมา ได้ปฏิบัติงานตามแนวพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบกระทรวง และประกาศกระทรวงฉบับต่าง ๆ เป็นเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เมื่อเป็นเช่นนี้ มาตรฐานของนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนก จึงหมายถึงการควบคุมกระบวนการผลิตสินค้าจากสัตว์ปีกและการฆ่าเหล่าสัตว์ปีก ควบคุมกระบวนการการเลี้ยงสัตว์ปีก และควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์ภายในประเทศและระหว่าง

ประเทศ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภคในประเทศและผู้บริโภคต่างประเทศ และประเทศคู่ค้า

องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศได้จัดทำรายละเอียดของระบบการผลิตเลี้ยงสัตว์แบบคอมพาร์ทเมนต์ กำหนดวิธีการเฉพาะสำหรับโรคระบาดแต่ละชนิด ซึ่งขึ้นกับระบาดวิทยาของโรคนั้น ๆ ปัจจัยแวดล้อม ภาวะโรคของสัตว์ในพื้นที่ติดต่อกันใกล้เคียง และการดำเนินมาตรการความปลอดภัยทางชีวภาพของฟาร์ม การควบคุมเคลื่อนย้ายสัตว์และซากสัตว์ ลักษณะของพื้นที่ ขอบเขตทางภูมิศาสตร์ ความเป็นเอกเทศจากสัตว์อื่น ๆ รูปแบบวิธีค้ำสัตว์และซากสัตว์ในพื้นที่ การจัดการเลี้ยงดูสัตว์ และการดำเนินมาตรการเฝ้าระวังโรค เป็นต้น (อรพันธ์ ภาสวรกุล, 2548) โดยเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2549 กรมปศุสัตว์ได้ออกประกาศกรมปศุสัตว์ เรื่อง ระบบคอมพาร์ทเมนต์ในอุตสาหกรรมเลี้ยงสัตว์ปีกไทย พ.ศ.2549 เพื่อปรับระบบการเลี้ยงสัตว์ปีกของประเทศเพื่อป้องกันการเกิดโรคไข้หวัดนกให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลตามหลักเกณฑ์ของ OIE ซึ่งเป็นการเพิ่มเงื่อนไขในการปฏิบัติงานและมาตรฐานการตรวจสอบการปศุสัตว์อย่างมาก โดยมีการจัดทำระเบียบ ออกกฎหมาย ข้อบังคับ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างละเอียดรอบคอบทุกขั้นตอน อีกทั้งยังมีการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่ต้องการรับทราบระเบียบข้อมูลดังกล่าว ทั้งเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมปศุสัตว์ ผู้สนใจและบุคคลภายนอก โดยจัดทำหนังสือรวมกฎหมาย ระเบียบ และข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก เพื่อเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต

กรมปศุสัตว์ในฐานะเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านสุขภาพสัตว์ และการผลิตสัตว์ของประเทศได้ใช้มาตรการและเทคนิคต่าง ๆ ในการดำเนินการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกอย่างเข้มงวด โดยพัฒนาข้อแนะนำเรื่อง Compartmentalisation ของ World Organization of Animal Health (OIE) นำมาจัดทำระบบคอมพาร์ทเมนต์ในอุตสาหกรรมสัตว์ปีกไทย ที่เน้นมาตรฐานการจัดการด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ การเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้หวัดนกและการตรวจย้อนกลับ เพื่อป้องกันความเสี่ยงการนำเชื้อไวรัสไข้หวัดนกเข้าไปแพร่ระบาดภายในฟาร์มที่อยู่ในคอมพาร์ทเมนต์ โดยระบบการผลิตและเลี้ยงสัตว์แบบคอมพาร์ทเมนต์เป็นการแบ่งกลุ่มย่อยของประชากรสัตว์ตามวิธีการบริหารจัดการที่ทำให้สัตว์สามารถปลอดภัยต่อโรคระบาดบางชนิดได้ และคอมพาร์ทเมนต์สามารถตั้งอยู่ที่ส่วนหนึ่งส่วนใดของประเทศก็ได้ อาจเป็นภายในหรือภายนอกเขตพื้นที่ปลอดภัย แต่จะต้องมีแผนสำหรับดำเนินการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคระบาดสัตว์ชนิดที่กำหนดเฉพาะภายในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับระบบการผลิตเลี้ยงสัตว์นั้นอย่างเข้มงวด เพื่อให้มั่นใจว่าประชากร

สัตว์กลุ่มย่อยภายในคอมพาร์ทเมนต์เหล่านั้นมีสุขภาพดีและปลอดภัยต่อโรคระบาดสัตว์ชนิดที่กำหนดอย่างแท้จริง โดยมุ่งเน้นที่กระบวนการผลิตสัตว์ (procedures) ในทุกขั้นตอนของการจัดการเลี้ยงและดูแลสัตว์ เพื่อรักษาภาวะความปลอดภัยของคอมพาร์ทเมนต์การผลิตสัตว์แห่งนั้นทั้งระบบ (ออร์พันท์ภาสวรกุล, 21 ธันวาคม, สัมภาษณ์)

หลังจากประเทศไทยจัดทำระบบฟาร์มคอมพาร์ทเมนต์ เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการค้าโลกและมาตรฐานความปลอดภัยของสัตว์ปีก ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา มีหน้าที่ต้องปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก ใน 2 กรณี ได้แก่ กรณีพบสัตว์ปีกสงสัยเป็นโรคไข้หวัดนก และกรณีพบสัตว์ปีกยืนยันเป็นโรคไข้หวัดนก (สำนักควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์, 2550)

กรณีพบสัตว์ปีกสงสัยเป็นโรคไข้หวัดนก โดยมีลักษณะอาการตามนิยาม (สงสัยเป็นโรคไข้หวัดนก) ในฟาร์มในคอมพาร์ทเมนต์และรอบคอมพาร์ทเมนต์ ให้ดำเนินการตามมาตรการควบคุมโรคภายใต้กฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์ โดย

- 1) ทำลายสัตว์ปีก เมื่อพบสัตว์ปีกป่วยหรือตายผิดปกติที่มีลักษณะอาการตามนิยามโรคไข้หวัดนก ให้สัตวแพทย์ประจำท้องที่ใช้ดุลยพินิจตามหลักวิชาการในการสั่งทำลายได้โดยไม่ต้องรอผลการตรวจยืนยันทางห้องปฏิบัติการ โดยวิธีการดำเนินการทำลายสัตว์ปีกให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับการทำลายสัตว์ปีก แต่ต้องเก็บตัวอย่างส่งห้องปฏิบัติการทุกครั้ง
  - 2) ทำลายเชื้อโรคด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคที่มีประสิทธิภาพในจุดที่สงสัยและจุดเสี่ยงอื่น ๆ และดำเนินการทุกสัปดาห์อย่างต่อเนื่องจนกว่าภาวะโรคจะสงบหรือจนกว่ามีผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการไม่พบหลักฐานการติดเชื้อ โดยวิธีดำเนินการทำลายเชื้อโรคให้ปฏิบัติตามที่กำหนด
  - 3) ควบคุมการเคลื่อนย้ายและสั่งกักสัตว์ปีก
- กรณีพบสัตว์ปีกสงสัยเป็นโรคไข้หวัดนกในฟาร์มคอมพาร์ทเมนต์ ห้ามเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกและซากสัตว์ปีกจากฟาร์มในคอมพาร์ทเมนต์และในพื้นที่รัศมี 10 กิโลเมตร รอบจุดสงสัยเป็นโรคไข้หวัดนก จนกว่าผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการไม่พบหลักฐานการ

ติดเชื้อ และห้ามใช้เส้นทางผ่านจุดที่มีการทำลายสัตว์ปีกหรือจุดที่สงสัยเป็นโรค ใช้หัวดนก ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กรมปศุสัตว์กำหนด

- กรณีพบสัตว์ปีกสงสัยเป็นโรคใช้หัวดนกนอกฟาร์มคอมพาร์ทเมนต์ในพื้นที่รัศมี 10 กิโลเมตร สำหรับฟาร์มในคอมพาร์ทเมนต์ อนุญาตให้มีการเคลื่อนย้ายได้ แต่ห้ามใช้เส้นทางผ่านจุดที่มีการทำลายสัตว์ปีกหรือจุดสงสัยที่เป็นโรคใช้หัวดนก ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กรมปศุสัตว์กำหนด สำหรับสัตว์ปีกนอกคอมพาร์ทเมนต์ ห้ามเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกและซากสัตว์ปีกในพื้นที่รัศมี 10 กิโลเมตร รอบจุดสงสัยเป็นโรคใช้หัวดนก เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 30 วัน หรือจนกว่าจะมีผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการว่าไม่พบหลักฐานการติดเชื้อ

- 4) ฝ้าระวังทางอาการและสอบสวนโรค ดำเนินการฝ้าระวังทางอาการและค้นหาสัตว์ปีกป่วยเพิ่มเติมตามนิยามโรคใช้หัวดนก และสอบสวนสาเหตุของการป่วยตายเบื้องต้น
- 5) แจ้งผู้ว่าราชการจังหวัด และประสานงานกับสาธารณสุขจังหวัด ทรพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด รวมทั้งบุคคลและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 6) ประชาสัมพันธ์ โดยใช้สื่อต่าง ๆ ให้เกษตรกรฝ้าระวังโรคใช้หัวดนกอย่างใกล้ชิด

กรณีพบสัตว์ปีกยืนยันเป็นโรคใช้หัวดนก ให้ดำเนินการควบคุมโรคและยกเลิกสถานภาพปลอดภัยโรคใช้หัวดนกของคอมพาร์ทเมนต์นั้น โดยแบ่งได้เป็น 3 กรณี คือ กรณีพบโรคใช้หัวดนกในคอมพาร์ทเมนต์ กรณีพบโรคใช้หัวดนกในพื้นที่กันชนรัศมี 1 กิโลเมตร และกรณีพบโรคใช้หัวดนกนอกพื้นที่กันชน แต่อยู่ในรัศมีที่ 2-10 กิโลเมตร รอบฟาร์มคอมพาร์ทเมนต์

- 1) กรณีพบโรคใช้หัวดนกในฟาร์มคอมพาร์ทเมนต์
  - ให้ดำเนินการมาตรการควบคุมโรค (มาตรการควบคุมโรคใช้หัวดนก ได้แก่ การทำลายสัตว์ปีกรวมถึงซากสัตว์ปีก การทำลายเชื้อโรค การควบคุมเคลื่อนย้าย การสอบสวนโรค การฝ้าระวังโรคในภาวะระบาด และการประชาสัมพันธ์ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วใน ส่วนที่ 3)
  - ให้ยกเลิกสถานภาพปลอดโรคใช้หัวดนกของคอมพาร์ทเมนต์นั้น

1) กรณีพบโรคใช้หวัดนกในพื้นที่กันชนรัศมี 1 กิโลเมตร

- สำหรับจุดเกิดโรค ให้ดำเนินการตามมาตรการควบคุมโรค การดำเนินการสำหรับฟาร์มในคอมพาร์ทเมนต์ ให้ดำเนินการมาตรการโดยเฝ้าระวังโรคในคอมพาร์ทเมนต์อย่างเข้มข้น และดำเนินการสุ่มโรงเรือนจำนวน 5 โรงเรือน และในแต่ละโรงเรือนให้สุ่มเก็บตัวอย่าง Cloacal Swab โรงเรือนละ 20 ตัว (ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความชุกของโรค 20% โดยให้ดำเนินการอย่างน้อย 1 ครั้งในระยะเวลา 30 วัน ภายหลังจากที่ทำลายสัตว์ปีกตัวสุดท้าย
- อนุญาตให้เคลื่อนย้ายได้เมื่อผลตรวจตัวอย่างไม่พบหลักฐานการติดเชื้อ และห้ามใช้เส้นทางผ่านจุดที่มีการทำลายสัตว์ปีกหรือจุดที่สงสัยเป็นโรคใช้หวัดนก ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กรมปศุสัตว์กำหนด
- ให้ดำเนินการปฏิบัติด้านความปลอดภัยทางชีวภาพในภาวะฉุกเฉิน

2) กรณีพบโรคใช้หวัดนกนอกพื้นที่กันชนแต่อยู่ในรัศมี 2-10 กิโลเมตร รอบฟาร์มในคอมพาร์ทเมนต์

- สำหรับฟาร์มที่เกิดโรค ให้ดำเนินการมาตรการควบคุมโรค และฟาร์มในคอมพาร์ทเมนต์ ให้ดำเนินการมาตรการเฝ้าระวังโรคในฟาร์มคอมพาร์ทเมนต์อย่างเข้มข้น และดำเนินการสุ่มโรงเรือน จำนวน 5 โรงเรือน และในแต่ละโรงเรือนให้สุ่มเก็บตัวอย่าง Cloacal Swab โรงเรือนละ 20 ตัว (ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความชุกของโรค 20% โดยให้ดำเนินการอย่างน้อย 1 ครั้งในระยะเวลา 30 วัน ภายหลังจากที่ทำลายสัตว์ปีกตัวสุดท้าย
- อนุญาตให้เคลื่อนย้ายได้เมื่อผลตรวจตัวอย่างไม่พบหลักฐานการติดเชื้อ และห้ามใช้เส้นทางผ่านจุดที่มีการทำลายสัตว์ปีกหรือจุดที่สงสัยเป็นโรคใช้หวัดนก ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กรมปศุสัตว์กำหนด

นอกเหนือจากมาตรฐานของนโยบายในเรื่องระบบคอมพาร์ทเมนต์แล้ว ระบบการป้องกันโรคในฟาร์ม (Farm Biosecurity) หรือระบบความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosecurity) เป็นอีกมาตรฐานหนึ่งในเชิงการปฏิบัติสำหรับเกษตรกรผู้ทำการปศุสัตว์ที่หน่วยงานมอบเป็นแนวทางให้แก่เกษตรกร ระบบดังกล่าวจะช่วยป้องกันหรือลดโอกาสในการนำเชื้อโรคเข้าหรือออกจากฟาร์มหรือโรงเรือน สถานที่เลี้ยงสัตว์ โรงฆ่าสัตว์ โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์จากอาหารสัตว์ รวมไปถึงรถขนส่ง

ภาชนะ อุปกรณ์ การจัดการขยะ ซากสัตว์และน้ำทิ้ง ซึ่งเป็นวิธีการควบคุมโรคที่ได้ผลดี ซึ่งการป้องกันโรคในฟาร์มทำได้โดยมีหลักเกณฑ์ 3 ประการ ประการที่หนึ่ง เลี้ยงสัตว์ปีกตามมาตรฐานฟาร์มของกรมปศุสัตว์ โดยมีรั้วกันมิดชิด โรงเรือนมีลวดตาข่ายที่สามารถป้องกันนกและสัตว์อื่นไม่ให้เข้าไปในฟาร์ม หรืออาจใช้โรงเรือนระบบตีแวน หรือโรงเรือนระบบปิด (Evaporative Cooling System) ประการที่สอง ควบคุมการเข้า-ออกจากฟาร์ม และการเคลื่อนย้ายภายในฟาร์ม ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรคที่รองเท้าทุกครั้งก่อนเข้า-ออก ล้างมือหลังจากจับต้องสัตว์ปีกก่อนออกจากโรงเรือนทุกครั้ง และประการที่สาม ทำความสะอาดและทำลายเชื้อโรคที่ปนเปื้อนมากับอุปกรณ์ต่าง ๆ ยานพาหนะ คนที่ผ่านเข้ามาในฟาร์ม และพนักงานภายในฟาร์ม โดยใช้วิธีการเดียวกับการควบคุมการเข้า-ออกฟาร์ม หากมีการควบคุมป้องกันโรคที่ดีและถูกต้อง จะสามารถควบคุมและป้องกันการระบาดของโรคได้โดยไม่ต้องใช้สารเคมีที่อาจจะเป็นอันตราย ตกค้าง หรือปนเปื้อน ไปกับซากสัตว์หรือผลิตภัณฑ์สัตว์ ทำให้ปลอดภัยทั้งผู้เลี้ยง ทำให้ปลอดภัยทั้งผู้เลี้ยงและผู้บริโภค

มาตรการความปลอดภัยที่กำหนดเป็นมาตรฐานสำหรับการเลี้ยงสัตว์ในประเทศไทยนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากไทยเป็นประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) โดยองค์การการค้าโลกได้มีข้อกำหนดการส่งออกสินค้าสู่ตลาดต่างประเทศ กรมปศุสัตว์ในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบหลักด้านคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ จึงเป็นหน่วยงานหลักที่ออกระเบียบ กฎหมาย มาตรฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับการปศุสัตว์ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับข้อกำหนดองค์การการค้าโลก รวมไปถึงองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ และถือว่าเป็นมาตรฐานในการผลิตสินค้าทางการเกษตร (GAP) ด้านการผลิตปศุสัตว์ ซึ่งมีมาตรฐานที่สำคัญบางประการ อาทิ มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์ การควบคุมการเข้ายาในมาตรฐานฟาร์มปศุสัตว์ และข้อกำหนดการควบคุมการใช้ยาสำหรับสัตว์ เป็นต้น

จังหวัดนครราชสีมาได้ดำเนินการตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เรื่อง มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์ประเทศไทย พ.ศ.2542 เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน จำนวน 3 เรื่อง คือ มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อของประเทศไทย มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสุกรของประเทศไทย และมาตรฐานฟาร์มโคนมและการผลิตน้ำนมดิบของประเทศไทย โดยให้ผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงสัตว์ที่มีความต้องการขอใบรับรองมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์จากกรมปศุสัตว์ เพื่อยื่นคำร้องพร้อมด้วยหลักฐานต่อปศุสัตว์จังหวัดหรือปศุสัตว์อำเภอในท้องที่ที่ฟาร์มตั้งอยู่ แล้วเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์จึงไปทำการตรวจสอบฟาร์มเพื่อดำเนินการต่อไป โดยมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์ปีก อันได้แก่ ฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ ได้กำหนดวิธีปฏิบัติการจัดการฟาร์ม การจัดการด้านสุขภาพสัตว์และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้เนื้อไก่ที่ถูกต้อง

สุขลักษณะและเหมาะสมแก่ผู้บริโภคโดยมีการกำหนดตัวเลขขั้นต่ำของจำนวนไก่เนื้อที่เลี้ยงเพื่อการค้า ระบุองค์ประกอบของฟาร์ม ทั้งในแง่ของทำเลที่ตั้ง ที่ต้องอยู่ในการคมนาคมที่สะดวก ห่างแหล่งชุมชน โรงฆ่าสัตว์ อยู่ในแหล่งที่มีแหล่งน้ำสะอาดพอเพียงต่อการใช้ตลอดทั้งปี และได้รับความยินยอมจาก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีฟาร์มได้ ระบุลักษณะของฟาร์ม โดยมีเนื้อที่และการจัดแบ่งพื้นที่ที่เป็น ระเบียบ กว้างขวางเพียงพอไม่แน่นจนัดจนเกินไป มีความสะดวกต่อการจัดการด้านผลิตสัตว์ ควบคุม โรคสัตว์ และสามารถรักษาสุขอนามัยและรักษาสิ่งแวดล้อมได้ตามหลักวิชาการ ต้องมีการแสดงผังการ แบ่งพื้นที่ของฟาร์ม ให้ความกว้างของถนนเอื้ออำนวยต่อการลำเลียงอุปกรณ์ อาหารสัตว์ รวมถึง ผลผลิตเข้า-ออกจากฟาร์ม ระบุลักษณะของโรงเรือนที่ให้อาหารสัตว์ต้องสะอาดและแห้ง สะดวกใน การปฏิบัติงาน มีความปลอดภัยต่อไก่และผู้ปฏิบัติงาน ทำความสะอาดโรงเรือนด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ และ มีการจัดการโรงเรือนเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนนำไก่เข้าเลี้ยง นอกจากนี้ยังมีข้อบังคับเกี่ยวกับการ จัดการด้านบุคลากร กล่าวคือ ต้องมีจำนวนแรงงานเหมาะสมเพียงพอต่อจำนวนสัตว์เลี้ยง และให้ ผู้ประกอบการต้องมีคู่มือการจัดการฟาร์ม พร้อมระบบการบันทึกข้อมูล เพื่อให้การตรวจสอบของ หน่วยงานปศุสัตว์เป็นไปอย่างเป็นระบบ และยังมีกฎหมายและระเบียบอื่น ๆ ที่บังคับใช้ต่อการทำ ฟาร์มมาตรฐานภายในจังหวัดนครราชสีมา เช่น ข้อกำหนดการใช้ยาสำหรับสัตว์ พระราชบัญญัติ ควบคุมการประกอบกิจการบำบัดโรคสัตว์ พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ และ พระราชบัญญัติคุณภาพน้ำใช้ เป็นต้น

ผลการศึกษาปัจจัยด้านมาตรฐานของนโยบายโดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจาก แบบสอบถามทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในระดับอำเภอของจังหวัดนครราชสีมา พบว่า คะแนนเฉลี่ยของ ข้อคำถามทัศนคติที่มีต่อบัญชีด้านมาตรฐานของนโยบายในภาพรวม เท่ากับ 3.92 อยู่ในระดับความ คิดเห็นมาก โดยคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือคำถามว่า หน่วยงานของท่านยังคงดำเนินการ สนับสนุนระบบฟาร์มมาตรฐานและการเลี้ยงสัตว์ในระบบคอมพาร์ทเมนต์ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ รับผิดชอบของท่าน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อ คำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือคำถามว่า ท่านเห็นวาระบบการตรวจสอบและกักกันโรคที่ระบุ ตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2499 และกฎกระทรวงที่ออกตามมาภายหลัง ถูกนำมาใช้ ป้องกันและควบคุมโรคอย่างได้ผล มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 9 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปัจจัยด้านมาตรฐานนโยบาย

คำถามจากแบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
1)ท่านเห็นว่าระบบการตรวจสอบและกักกันโรคที่ระบุตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2499 และกฎกระทรวงที่ออกตามมาภายหลัง ถูกนำมาใช้ป้องกันและควบคุมโรคอย่างได้ผล	2	6.9	21	72.4	4	13.8	1	3.4	1	3.4	3.76	.786	มาก
2)หน่วยงานของท่านยังคงดำเนินการสนับสนุนระบบฟาร์มมาตรฐานและการเลี้ยงสัตว์ในระบบคอมพาร์ทเมนต์ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่รับผิดชอบของท่าน	12	47.4	15	51.7	-	-	2	6.9	-	-	4.28	.797	มากที่สุด

คำถามจากแบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
3) ข้อมูลการระบาดและจัดทำระบบสารสนเทศสัตว์ปีกและการแสดงพื้นที่เกิดโรคภายในพื้นที่รับผิดชอบของท่านมีความถูกต้องเที่ยงตรง เป็นปัจจุบัน	1	3.4	22	75.9	5	17.2	1	3.4	-	-	3.79	.559	มาก
4) ท่านคิดว่า การทำงานของเครือข่ายเฝ้าระวังโรคใช้หัวหน้าในพื้นที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถป้องกันและควบคุมโรคใช้หัวหน้าได้	4	13.8	19	65.5	5	17.2	1	3.4	-	-	3.90	.673	มาก

คำถามจากแบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
5)คิดว่าความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและควบคุมโรคใช้หัตถ์ นกอื่น ๆ เช่น กระทรวงสาธารณสุข มีส่วนสนับสนุนให้มาตรฐานในการปฏิบัติงานของท่านเป็นไปตามที่องค์กรระหว่างประเทศกำหนด	4	13.8	17	58.6	6	20.7	2	6.9	-	-	3.79	.774	มาก
6)ท่านคิดว่า มาตรการป้องกันและควบคุมโรคใช้หัตถ์นกในพื้นที่ของท่าน มีความสอดคล้องกับแผนของจังหวัดและตอบสนองแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ	5	17.2	17	58.6	7	24.1	-	-	-	-	3.93	.651	มาก

คำถามจากแบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
7)เมื่อมีสัตว์ปีกป่วยตาย ผิดปกติในพื้นที่ มีการ สอบสวนหาสาเหตุของโรค และมีการเฝ้าระวังตามข้อ ปฏิบัติขององค์การโรค ระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ อย่างเคร่งครัด	7	24.1	17	58.6	3	10.3	2	6.9	-	-	4.00	.802	มาก
รวม											3.76		มาก

3. ผลการศึกษาปัจจัยด้านโครงสร้างการดำเนินงาน

โครงสร้างการดำเนินงานของนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หัตถ์นคเป็นกลไกในการขับเคลื่อนแผนงานและยุทธศาสตร์ให้สามารถนำไปปฏิบัติจนเกิดผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วยหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ รวมถึงภารกิจ และลักษณะการมอบหมายงาน สายการบังคับบัญชา และขั้นตอนในการส่งต่องานระหว่างหน่วยงานแต่ละระดับ

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความเห็นเรื่องโครงสร้างการดำเนินงานและการติดต่อสื่อสารควบรวมกันในคราวเดียว โดยให้ความเห็นประกอบข้อเท็จจริงของโครงสร้างการบริหารงานด้านใช้หัตถ์นคในปัจจุบัน ดังนี้

โครงสร้างการควบคุมป้องกันโรคใช้หัตถ์นคของกรมปศุสัตว์ แบ่งได้ดังนี้

1. ระดับกรม (สำนักงานกรมปศุสัตว์)
2. ระดับเขต ได้แก่ สำนักงานปศุสัตว์เขต
3. ระดับจังหวัด ได้แก่ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด
4. ระดับอำเภอ ได้แก่ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ในระดับอำเภอจะมีเครือข่ายปศุสัตว์ตำบลช่วยเฝ้าระวังโรคใช้หัตถ์นคและปฏิบัติงานในแนวขนาน แต่ละระดับจะมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

การติดต่อระหว่างหน่วยงานเรื่องการระบาดของโรคใช้หัตถ์นคในครั้งแรกยังไม่มีชัดเจน เนื่องจากเป็นโรคที่เพิ่งเกิดขึ้นในประเทศไทยเป็นครั้งแรก และเกิดการระบาดในหลายพื้นที่ หลังจากนั้นกรมปศุสัตว์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการทำงานเชิงบูรณาการ จึงทำให้โครงสร้างการทำงานร่วมกันระหว่างหลายหน่วยงานไม่เกิดปัญหา และมีประสิทธิภาพในภายหลัง

ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งมีความเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างการดำเนินงานว่ามีลักษณะของการดำเนินงานแบบคู่ขนาน หนึ่งภารกิจสองหน่วยงาน ซึ่งมีเป้าหมายรับผิดชอบแตกต่างกัน กล่าวคือ กรมปศุสัตว์ดูแลเรื่องสุขภาพสัตว์อย่างครอบคลุม หน่วยงานด้านสาธารณสุขจะรับผิดชอบด้านสุขภาพของมนุษย์ และส่วนที่จะประสานงานร่วมกันนี้คือการทำงานร่วมกันด้านการป้องกันโรคระบาดที่สามารถแพร่จากสัตว์มาสู่คนได้ ข้อมูลที่ได้สะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างการทำงานแบบแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะด้าน (Horizontal Differentiation) กล่าวคือ ความแตกต่างในการปฏิบัติงาน

ตามหน้าที่เฉพาะอย่าง ทั้งการประสานงานภายในกรมปศุสัตว์ และการประสานงานข้ามหน่วยงานไปยังหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ซึ่งเห็นได้ชัดในช่วงที่เกิดโรคระบาด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กับสาธารณสุขจะร่วมมือกันมากขึ้น และทำงานคู่ขนานกันตามแผนภาพ โดยมีหน่วยงานอื่น ๆ ให้การสนับสนุนด้านความรู้และเทคโนโลยี

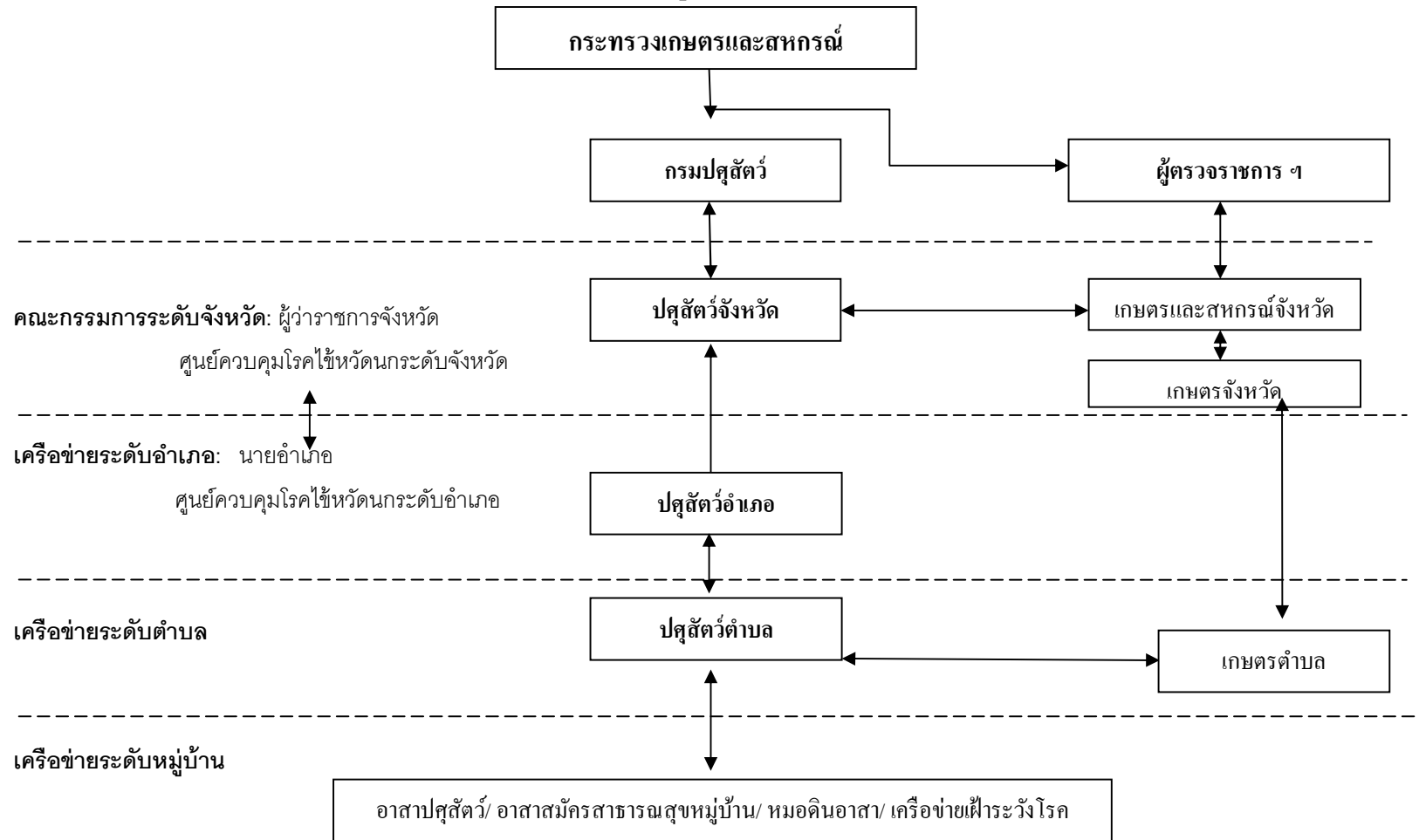
ในหัวข้อความต่อเนื่องเชื่อมโยงกันของโครงสร้างการทำงาน จากการสังเกตโครงสร้างการทำงานภายในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ความต่อเนื่องเชื่อมโยงกันในเชิงโครงสร้างมีความเป็นทางการสูง ประกอบด้วยหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเพียงไม่กี่หน่วยงาน แต่โครงสร้างการทำงานประกอบด้วยคณะกรรมการชุดใหญ่ที่บริหารแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติและเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติการ รวมถึงโครงสร้างการทำงานเป็นทางการในพื้นที่จริงแต่ละอำเภอก็ยังมีการดำเนินงานอยู่อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสื่อสารและโครงสร้างการทำงาน ซึ่งคล้ายคลึงกับรูปแบบโครงสร้างการดำเนินงานด้านโรคไข้หวัดนกของรัฐบาลของ (สุภาวดี เสริมดารารัตน์, 2550) ผู้ให้สัมภาษณ์ ให้ความเห็นในทำนองว่า ในปัจจุบันการทำงานมีความต่อเนื่องมาก และมีความเชื่อมโยงระหว่างการทำงานด้านสุขภาพสัตว์ และการทำงานด้านสุขภาพคน ตัวอย่างเช่น ทางโรงพยาบาลจะรับแจ้งอาการป่วยของคนไข้ ว่ามีลักษณะคล้ายกับผู้ป่วยโรคไข้หวัดนกหรือไม่ มีการซักประวัติคนไข้และหากพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับสัตว์ปีก หน่วยงานในสังกัดสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องจะส่งข้อมูลมายังกรมปศุสัตว์ เพื่อตรวจสอบย้อนหลังว่าพบรายงานการแจ้งสัตว์ปีกป่วยตายในพื้นที่หรือไม่ ก่อนกรมปศุสัตว์จะแจ้งข้อมูลสัตว์ปีกในพื้นที่กลับไปยังหน่วยงานสาธารณสุข และร่วมมือกันเฝ้าระวังโรคในพื้นที่ โดยดำเนินการตามขั้นตอนของกรมปศุสัตว์ที่กำหนดไว้ ซึ่งในปัจจุบัน กรมปศุสัตว์มีสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดครบทุกจังหวัด แบ่งพื้นที่ภายในประเทศเป็นปศุสัตว์เขต รวมทั้งสิ้น 9 เขต และจังหวัดนครราชสีมาอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานปศุสัตว์เขต 3 ร่วมกับจังหวัดอื่น ๆ ได้แก่ ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ร้อยเอ็ด ยโสธร อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การเพิ่มเจ้าหน้าที่ในระดับตำบลทำให้การปฏิบัติงานมีความราบรื่นขึ้น ทั้งนี้ แม้ว่าขั้นตอนกระบวนการในการคัดเลือกและการบรรจุอัตรากำลังคนเหล่านี้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานส่วนภูมิภาคในการคัดเลือก แต่อย่างไรก็ตาม เห็นควรว่า หากในอนาคต กรมปศุสัตว์สามารถขอความร่วมมือเพิ่มเติมจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเรื่องของการเพิ่มเติมจำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ด้านสัตวแพทย์หรือสัตวบาลมาปฏิบัติหน้าที่ร่วมด้วย ก็จะทำให้การทำงานในพื้นที่ครอบคลุมครบถ้วนทุกด้าน

แผนภาพที่ 6 แสดงเครือข่ายและการประสานข้อมูลเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ที่มา: ดัดแปลงจากแผนผังแสดงเครือข่ายและการประสานข้อมูลเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนก ของจิราภรณ์ ชัชวาลกุลชัย (2550: หน้า 111)

จากแผนภาพทั้งสองข้างต้นประกอบทำให้ความเห็นของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้วัตถุดิบในทุกระดับ ซึ่งพิจารณาเฉพาะการดำเนินการส่วนของโรคสัตว์ปีก แสดงให้เห็นว่า โครงสร้างการทำงานของกรมปศุสัตว์มีการจัดโครงสร้างการประสานงานเป็นเอกภาพ โดยมีศูนย์กลางการควบคุมจากกรมปศุสัตว์ส่งมอบนโยบายลงมาในรายละเอียด โดยในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมามีโครงสร้างการทำงานร่วมกันของปศุสัตว์ตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน อาสาปศุสัตว์ และองค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยขอความร่วมมือจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

สำหรับระเบียบการเบิกจ่ายทรัพยากรเพื่อการนํานโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้วัตถุดิบไปปฏิบัติ นั้น นอกเหนือจากงบประมาณจากหน่วยงานที่มอบให้โดยตรงแล้ว ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมาได้ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเรื่องเงินตราของราชการเพื่อช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.2546 โดยมีปลัดกระทรวงการคลังรักษาตามระเบียบดังกล่าว ระบุในหมวด 1 เงินตราของราชการ มีเนื้อความอันเกี่ยวเนื่องกับการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติด้านการเกษตร ซึ่งรวมถึงด้านการปศุสัตว์ว่า ให้ส่วนราชการมีวงเงินตราของราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินสำหรับภัยพิบัติแต่ละครั้งหรือแต่ละเหตุการณ์ ในการให้การสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยในระหว่างที่ยังไม่ได้รับเงินงบประมาณรายจ่าย โดยมีวงเงินตราของราชการในส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จำนวน 50,000,000 บาท และวงเงินตราของราชการประจำที่ทำการปกครองจังหวัดแห่งละ 50,000,000 บาท โดยการอนุมัติจ่ายเงินตราของราชการภายในวงเงินดังกล่าวให้เป็นไปตามหน่วยงานที่รับผิดชอบ กล่าวคือ สำหรับกรณีการระบาดของโรคใช้วัตถุดิบและมีความจำเป็นต้องเร่งให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน จะเข้ากรณีตามข้อ 7.4 ที่ระบุให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้อนุมัติจ่ายเงินตราของราชการ ทั้งนี้ รวมถึงผู้ว่าราชการจังหวัดที่มีอำนาจในการอนุมัติเงินตราของราชการ เว้นแต่การอนุมัติจ่ายเงินตราของราชการของอำเภอหรือกิ่งอำเภอภายในวงเงินที่จัดสรรให้ ให้เป็นอำนาจของนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอแล้วแต่กรณี (ราชกิจจานุเบกษา, 2546 อ้างถึงใน สำนักควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์, 2554)

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงาน กล่าวได้ว่า โครงสร้างการดำเนินงานมีลำดับขั้นการบังคับบัญชาตามรูปแบบขององค์การระบบราชการที่มีความชำนาญสูง (พิทยา บวรวัฒนา, 2550) และมีความซับซ้อนมากขึ้นเมื่อมีการประสานงานเชิงการบูรณาการข้ามหน่วยงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการนํานโยบายป้องกันและควบคุมใช้วัตถุดิบประสบผลสำเร็จ ซึ่งการดำเนินงานโดยกรมปศุสัตว์ในภาวะปกติจะควบคุมดูแลเฉพาะสุขภาพสัตว์ กระบวนการผลิตสินค้าปศุสัตว์ทุกขั้นตอน

แต่ภายหลังเมื่อมีการนำแผนยุทธศาสตร์ป้องกันและควบคุมไข้หวัดนก พ.ศ.2548-2550 มาสู่การปฏิบัติ ทำให้มีการประสานงานกันของหลายหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน แตกต่างกัน ลักษณะของความหลากหลายในความเชี่ยวชาญพิเศษในการทำงาน เป็นการรวมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในแต่ละสาขา นำมาซึ่งโครงสร้างที่สลับซับซ้อน (พิทยา บวรวัฒนา, 2550) เช่น กรมปศุสัตว์ดูแลรับผิดชอบเรื่องไข้หวัดนกในสัตว์ดำเนินนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกโดยทำงานร่วมกับกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องโรคและเฝ้าระวังเพราะเชื้อไวรัสไข้หวัดนกเป็นโรคที่สามารถติดต่อสูคนได้ ทั้งนี้ยังประสานการทำงานร่วมกับกระทรวงมหาดไทย โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีความคุ้นเคยและเชี่ยวชาญเชิงพื้นที่ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ที่มีหน้าที่เฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกในนกธรรมชาติและนกประจำถิ่น เป็นต้น

โครงสร้างการทำงานของนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกเป็นไปตามแบบระบบราชการ มีหลายลำดับชั้นในรูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการในทุกระดับ ตั้งแต่คณะกรรมการระดับชาติ คือ คณะกรรมการอำนวยการป้องกันควบคุมและแก้ไขสถานการณ์โรคไข้หวัดนก คณะกรรมการระดับภูมิภาค คือ คณะกรรมการจังหวัดนครราชสีมา อันประกอบด้วย รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา เป็นประธานกรรมการ ปลัดจังหวัดนครราชสีมาเป็นรองประธาน กรรมการจากสาธารณสุขจังหวัด จำจังหวัด ผู้แทนกลุ่มอนุรักษ์ไก่นครราชสีมา ผู้แทนสมาคมไก่นครราชสีมา ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา และหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาสุขภาพสัตว์เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมการทำลายสัตว์และซากสัตว์ ซึ่งแต่งตั้งโดยปศุสัตว์จังหวัด และคณะกรรมการประเมินราคาสัตว์อันประกอบด้วยสัตวแพทย์ประจำท้องที่ 1 คน พนักงานฝ่ายปกครองหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (นายอำเภอ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) อย่างน้อย 2 เป็นคณะกรรมการ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา, 2548)

แม้ว่าในระยะหลังของการดำเนินการตามนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมาจะมีการบริหารงานที่เป็นเอกภาพ มีความเป็นทางการสูงอันเนื่องมาจากการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรและงานที่รับผิดชอบ รวมถึงมีการระบุนายละเอียดในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานร่วมกันทั้งภายในหน่วยงานเดียวกันและระหว่างหน่วยงานไว้ชัดเจน มีโครงสร้างการทำงานที่สามารถดำเนินการได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันหากเกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนกขึ้นอีกครั้ง แต่ยังคงส่งผลต่อการปฏิบัติงานในรูปแบบของสิ่งท้าทายต่อกระบวนการซึ่งทำให้โครงสร้างการดำเนินงานนั้นทำงานได้อย่างราบรื่น ในขั้นตอนการส่งมอบทรัพยากรที่มีกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ควบคุมไว้ทั้งในช่วงเวลาปกติและภาวะฉุกเฉิน ซึ่งหน่วยงานในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาต้องดำเนินนโยบายป้องกัน

และควบคุมโรคใช้วัตถุดิบให้บรรลุผล ท่ามกลางข้อจำกัดและระเบียบด้านงบประมาณ ซึ่งจะได้กล่าวถึงในผลการศึกษาด้านปัจจัยทรัพยากรต่อไป

ผลการศึกษาด้านปัจจัยด้านโครงสร้างการดำเนินงาน โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในระดับอำเภอของจังหวัดนครราชสีมา พบว่า คะแนนเฉลี่ยของข้อคำถามทัศนคติที่มีต่อปัจจัยด้านโครงสร้างการดำเนินงานในภาพรวม เท่ากับ 3.67 อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก โดยคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือคำถามว่า หน่วยงานของท่านมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรและงานที่รับผิดชอบภายในหน่วยงาน และระบุรายละเอียดในการทำงานและการทำงานร่วมกันไว้อย่างชัดเจน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือคำถามว่า มีช่องว่างที่เปิดโอกาสให้หน่วยงานของท่านสามารถรับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกหน่วยงาน ทั้งด้านทรัพยากรและองค์ความรู้ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 อยู่ในระดับความคิดเห็นปานกลาง

ตารางที่ 10 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปัจจัยด้านโครงสร้างการดำเนินงาน

คำถามจาก แบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่า เฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
1)รูปแบบการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆที่ท่านต้องประสานงานมีความเป็นทางการสูง และต้องส่งต่องานหลายระดับชั้น	4	13.8	11	37.9	14	48.3	-	-	-	-	3.66	.721	มาก
2)หน่วยงานของท่านมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรและงานที่รับผิดชอบภายในหน่วยงาน และระบุนโยบายละเอียดในการทำงานและการทำงานร่วมกันได้อย่างชัดเจน	4	13.8	21	72.4	3	10.3	1	3.4	-	-	3.97	.626	มาก

คำถามจาก แบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่า เฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
3)ขั้นตอนการส่งมอบ ทรัพยากรเป็นไปอย่าง ต่อเนื่อง อาทิเช่น การ อนุมัติการเบิกจ่าย งบประมาณ เวชภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ	3	10.3	10	34.5	15	51.7	1	3.4	-	-	3.52	3	มาก
4)มีช่องว่างที่เปิดโอกาส ให้หน่วยงานของท่าน สามารถรับการสนับสนุน จากองค์กรภายนอก หน่วยงาน ทั้ง ด้าน ทรัพยากรและองค์ความรู้	-	-	12	41.4	12	41.4	4	13.8	-	-	3.29	.713	ปาน กลาง

คำถามจาก แบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่า เฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
5)ท่านคิดว่า การทำงาน ของเครือข่ายเฝ้าระวังโรค ใช้วัตถุดิบในพื้นที่จาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำ ให้สามารถป้องกันและ ควบคุมโรคใช้วัตถุดิบได้	4	13.8	19	65.5	5	17.2	1	3.4	-	-	3.90	.673	มาก
6)หน่วยงานของท่านเปิด โอกาสให้ประชาชนและ คนในพื้นที่ที่เสี่ยงกับการ ประสบปัญหาการระบาดของ ของโรคมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบและให้ข้อมูล รวมถึงกำหนดแนวทางใน การปฏิบัติการป้องกันและ ควบคุมโรคใช้วัตถุดิบใน พื้นที่	5	17.2	14	48.3	6	20.7	4	13.8	-	-	3.69	.930	มาก

คำถามจาก แบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่า เฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
รวม											3.67		มาก

4. ผลการศึกษาปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร

การติดต่อสื่อสารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก มีการติดต่อสื่อสารทางตรง ผ่านการสั่งงานตามโครงสร้างการทำงานของกรมร่วมกับการทำงานของจังหวัด โดยการมอบหมายให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบการควบคุมการระบาดของโรค ผู้ว่าราชการจังหวัดจะประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาจนสามารถบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างได้ผล รวมถึงให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เพื่อลดการระบาดของโรคไข้หวัดนก ณ เวลานั้น ซึ่งแม้ว่าในระยะแรก การติดต่อสื่อสารอาจเผชิญปัญหาและอุปสรรคบ้าง แต่สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์จนกระทั่งสามารถกำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานด้านไข้หวัดนกในการระบาดของโรคไข้หวัดนกรอบที่สอง และหยุดยั้งการระบาดของโรคได้

การทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนํานโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติมีจุดร่วมกันของหลายหน่วยงาน กล่าวคือ โรคไข้หวัดนกเกิดขึ้นในสัตว์ปีก มีความเกี่ยวข้องกับภารกิจของกรมควบคุมโรคและกระทรวงสาธารณสุขเพราะโรคไข้หวัดนกสามารถติดต่อจากสัตว์มาสู่คนได้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในฐานะผู้ดูแลและควบคุมโรคที่อาจติดมากจากนกธรรมชาติและนกประจำถิ่น กระทรวงมหาดไทยมีความเกี่ยวข้องกับนโยบายในฐานะหน่วยงานปกครองที่มีหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยในท้องถิ่น ดังนั้น ความต่อเนื่องในการติดต่อสื่อสารภายในหน่วยงานและการสื่อสารระหว่างหน่วยงานถือเป็นสิ่งสำคัญด้วย ตามความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ กรมปศุสัตว์ รวมถึงสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมาได้มีการติดต่อสื่อสารโดยมีระยะเวลาที่เป็นประจำทุกสัปดาห์เป็นเวลาต่อเนื่องนาน 6 เดือน เพื่อติดตามสถานการณ์ของโรคอย่างใกล้ชิด โดยจัดประชุมร่วมทั้งภายในหน่วยงาน และประชุมระหว่างหน่วยงาน นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนด้านกำลังคนเพื่อดูแลพื้นที่ โดยช่วยอาสาปศุสัตว์และปศุสัตว์ตำบลสังเกตสถานการณ์โรคสัตว์ปีก หากเกิดการตายของสัตว์ปีกอย่างผิดปกติที่เข้านิยามของโรคไข้หวัดนก แจ้งแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการกำจัดและทำลายซากสัตว์ปีกต้องสงสัยเหล่านั้นอย่างทัน่วงที

ในภาพรวม ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความเห็นในประเด็นการติดต่อสื่อสารในระดับต่าง ๆ ทั้งภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานว่า มีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานจากกรมปศุสัตว์และหน่วยงานจากกระทรวงสาธารณสุข ทำงานแบบคู่ขนาน กล่าวคือ ผู้ปฏิบัติงานในท้องถิ่น เช่นอาสาปศุสัตว์ดำเนินการรายงานสัตว์ปีกตายหรือป่วยเข้ามายังปศุสัตว์อำเภอ (ขณะนั้นยังไม่มีปศุสัตว์

ตำบล) และผู้ปฏิบัติงานในระดับอำเภอจะรายงานไปยังหน่วยงานระดับสูงขึ้นไปตามลำดับชั้นการบังคับบัญชาเพื่อไต่ถามสถานการณ์ นอกจากนั้น ยังเกิดการติดต่อสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ โดยวิธีการโทรศัพท์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ได้แก่ กรมปศุสัตว์ และหน่วยงานด้านสาธารณสุขของกระทรวงสาธารณสุข

จากการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ โดยทำการสังเกตในสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา เพื่อหาข้อมูลด้านการติดต่อสื่อสารภายในองค์กร พบว่า เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานนั้นมีการติดต่อสื่อสารกันทั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความสนิทสนมกัน และใช้ภาษาการสื่อสารท้องถิ่นที่บ่งบอกภูมิปัญญา ใช้ภาษากลางในการติดต่อสื่อสารกับเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์หรือผู้มาติดต่องาน หรือใช้ภาษาถิ่นกับบุคคลหรือเกษตรกรผู้มาติดต่องานบ้างเป็นบางครั้ง ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคใช้हनดนทในจังหวัดนครราชสีมา มีการติดต่อประสานงานกันทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และโดยธรรมชาติขององค์กรที่มีลักษณะคล้ายกรมปศุสัตว์ ซึ่งเป็นองค์กรระบบราชการที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะตัวสูงนี้ มักมีการสื่อสารกันในเชิงทางการเป็นส่วนมาก แต่มีความยืดหยุ่นมากในภาวะที่เสี่ยงต่อการเกิดภาวะระบาดของโรค ส่งผลให้การติดต่อสื่อสารที่ต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศที่เกี่ยวข้องไม่ใช่ทางเลือกเดียวที่จะใช้สื่อสาร ช่องทางอื่นที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานติดต่อจากล่างสูบนบน เช่น โทรศัพท์ โทรสาร จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ก็สามารถดำเนินการได้ในเวลาเดียวกันกับการติดต่อสื่อสารเป็นลายลักษณ์อักษร หากเห็นว่ามีควมค้ำชันและอยู่ในภาวะฉุกเฉินเข้าข่ายต้องสงสัยว่าจะเกิดโรค

การติดต่อสื่อสารภายในหน่วยงานในจังหวัดนครราชสีมา มีการเผยแพร่หมายเลขโทรศัพท์ของผู้บริหารในระดับอำเภอและระดับจังหวัด ทั้งหมายเลขโทรศัพท์ประจำสำนักงานและหมายเลขโทรศัพท์ส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ เพื่อให้การติดต่อประสานงานเป็นไปได้โดยสะดวก ซึ่งเป็นวิธีการส่งข่าวสารไปหาผู้รับอย่างกว้างขวาง เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารจากระดับบนลงล่าง (Formal Downward Channel) เป็นส่วนเสริมให้กับช่องทางการสื่อสารอย่างเป็นทางการนอกเหนือไปจากการสื่อสารตามสายการบังคับบัญชาผ่านหนังสือราชการ (วันชัย มีชาติ, 2550) และทำให้ประชาชน หรือผู้มีข้อร้องเรียนอื่น ๆ สามารถติดต่อกับหน่วยงานปศุสัตว์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการป้องกันและควบคุมโรคใช้हनดนทเมื่อเกิดเหตุสัตว์ปีกป่วยตายผิดปกติ

อย่างไรก็ตาม การติดต่อสื่อสารภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงานได้ถูกพัฒนาพร้อมกับการพัฒนาระบบการทำงานและการประสานความร่วมมือ รวมถึงการระบุนขอบเขตความ

รับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงในแผนยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาโรคไข้หวัดนก พ.ศ.2548-2550 และแผนยุทธศาสตร์ป้องกัน แก้ไข และเตรียมพร้อมรับมือปัญหาโรคไข้หวัดนกและการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ พ.ศ.2551-2553 และการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน ซึ่งการดำเนินนโยบายป้องกัน และควบคุมโรคไข้หวัดนกได้มีความพยายามก้าวข้ามข้อจำกัดและลักษณะเฉพาะตัวของระบบราชการ คือ การเป็นองค์การขนาดใหญ่และสลับซับซ้อนซึ่งประกอบด้วยคนจำนวนมาก (พิทยา บวรวัฒนา, 2550) การส่งข่าวเรื่องนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกระหว่างผู้ปฏิบัติงานจึงเป็นเรื่องที่ต้องพยายามอย่างมากเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว มีความต่อเนื่องและถูกต้องเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น โดยการประชุมส่วนราชการของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมาทุกเดือน ประชุมส่วนราชการของอำเภอทุกเดือน รวมถึงการกระจายข่าวสารไปยังตำบลและหมู่บ้านเกี่ยวกับการดำเนินโครงการตามมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันโรค หากมีประเด็นใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อม เพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก หัวข้อดังกล่าวจะถูกนำเสนอไปยังวาระการประชุมของจังหวัดเป็นประจำทุกครั้งที่เพื่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานระดับจังหวัดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการ

จังหวัดนครราชสีมา มีการประชุมมอบหมายหน้าที่การทำงานแก่หัวหน้าส่วนราชการ ตามโครงสร้างการบริหาร เช่น ระดับจังหวัด จัดการประชุมโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานการประชุม หากมีวาระที่เกี่ยวข้องกับเรื่องโรคไข้หวัดนกก็จะทำการแนบวาระการประชุมเพื่อแจ้งแก่หัวหน้าส่วนราชการในจังหวัดทราบในที่ประชุมนั้น ระดับอำเภอ จัดการประชุมส่วนราชการระดับอำเภอโดยมีนายอำเภอเป็นประธาน โดยหากมีวาระที่เกี่ยวข้องกับโรคไข้หวัดนก ก็จะปฏิบัติคล้ายคลึงกับระดับจังหวัด คือ แจ้งในที่ประชุมทราบ และจัดทำหนังสือราชการขอความร่วมมือ และกระจายข่าวสาร เหล่านี้ผ่านผู้นำท้องถิ่น อาทิ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ปฏิบัติงานของกรมในระดับท้องถิ่นด้วย

การดำเนินนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการแบบคู่ขนาน ทั้งระหว่างหน่วยงานภายในกระทรวงเดียวกัน อันได้แก่เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ รวมถึงข้ามหน่วยงาน เช่น การประสานงานกับสาธารณสุขจังหวัดและสาธารณสุขอำเภอด้วย กล่าวคือ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงพื้นที่ของสัตว์ปีกต้องสงสัยและผู้ป่วยที่ต้องสงสัยว่าเป็นโรคไข้หวัดนกกันระหว่างกรมปศุสัตว์และกรมควบคุมโรค ความร่วมมือระหว่างสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดในระดับจังหวัด ความร่วมมือระหว่างปศุสัตว์อำเภอและสาธารณสุขอำเภอ และเป็นความร่วมมือกันเป็นเครือข่ายในระดับตำบลและหมู่บ้านเพื่อร่วมกันตรวจพื้นที่ ฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกโดยสังเกตอาการสัตว์ปีกอยู่เสมอ รวมถึงมีการเปิดช่องทางให้ประชาชนและ

เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ปีกได้แจ้งข้อมูลข่าวสาร เป็นการเปิดช่องทางการสื่อสารจากล่างขึ้นบน (Formal Upward Channel) อาทิเช่น เปิดให้เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ปีกแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอ ปศุสัตว์ ตำบล และอาสาปศุสัตว์ ซึ่งขณะนี้บางส่วนได้ทำการถ่ายโอนให้เป็นภารกิจขององค์กรบริหารส่วน ตำบล หรืออยู่ในความดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว

ผลการศึกษาปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจาก แบบสอบถามทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในระดับอำเภอของจังหวัดนครราชสีมา พบว่า คะแนนเฉลี่ยของ ข้อคำถามทัศนคติที่มีต่อปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสารในภาพรวม เท่ากับ 3.85 ระดับความคิดเห็นอยู่ใน ระดับมาก โดยคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด คือคำถามว่าท่านคิดว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารทุกระดับ มีส่วนสำคัญต่อการติดต่อสื่อสารภายในหน่วยงานของท่าน และการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน อื่นที่เกี่ยวข้อง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อคำถามที่มี คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือคำถามว่า ระหว่างการปฏิบัติงานท่านมีความเครียดและความกดดันน้อย เนื่องจากสามารถรายงานปัญหาที่เกิดระหว่างการปฏิบัติงานให้เพื่อนร่วมงานและผู้บริหารทราบได้ มี คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก

ตารางที่ 11 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร

คำถามจาก แบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่า เฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
1)การประสานงานและ เผยแพร่ข่าวสารการ ปฏิบัติงาน ทั้งภายใน หน่วยงานของท่านและ การติดต่อกับหน่วยงาน อื่นมีความครอบคลุม ทั่วถึง ทันต่อสถานการณ์	2	6.9	22	75.9	4	13.8	-	-	1	3.4	3.83	.711	มาก
2)ท่านสามารถส่งผ่าน ข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติ ตามมาตรการป้องกันและ ควบคุมโรคใช้หวัดนกไป ยังผู้บริหารระดับจังหวัด เพื่อร่วมกันทบทวนผลการ ปฏิบัติงาน	3	10.3	20	69.0	5	17.2	1	3.4	-	-	3.86	.639	มาก

คำถามจาก แบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่า เฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
3)ระหว่างการทำงานปฏิบัติงาน ท่านมีความเครียดและ ความกดดันน้อย เนื่องจากสามารถรายงาน ปัญหาที่เกิดระหว่างการ ปฏิบัติงานให้เพื่อน ร่วมงานและผู้บริหาร ทราบได้	1	3.4	14	48.3	13	44.8	1	3.4	-	-	3.52	.634	มาก
4)ท่านคิดว่า การทำงาน ของเครือข่ายเฝ้าระวังโรค ใช้หวัดนกในพื้นที่จาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำ ให้สามารถป้องกันและ ควบคุมโรคใช้หวัดนกได้	4	13.8	19	65.5	5	17.2	1	3.4	-	-	3.90	.673	มาก

คำถามจาก แบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่า เฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
5)ท่านคิดว่า ภาวะผู้นำ ของผู้บริหารทุกระดับ มี ส่วนสำคัญต่อการ ติดต่อสื่อสารภายใน หน่วยงานของท่าน และ การติดต่อสื่อสารระหว่าง หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	7	24.1	19	65.5	3	10.3	-	-	-	-	4.14	.581	มาก ที่สุด
รวม											3.85		มาก

5. ผลการศึกษาปัจจัยบุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

ผลการศึกษาปัจจัยบุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อศึกษาทัศนคติ และจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน (disposition of implementers) ที่มีต่อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ พบว่า ความรับรู้ของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อนโยบายนั้น โดยมากแล้ว ผู้ปฏิบัติงานรู้และรับทราบว่าตนเองต้องปฏิบัติงานตามนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก ตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2499 และทราบว่ามี การปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก 5 มาตรการ ได้แก่ มาตรการทำลายสัตว์และเชื้อโรค มาตรการสำรวจและเฝ้าระวังโรค มาตรการควบคุมโรคและประสานงานระหว่างภาครัฐและเอกชน มาตรการควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์และซากสัตว์ และ มาตรการประชาสัมพันธ์

การระบาดของโรคไข้หวัดนก H5N1 ในครั้งแรก องค์ความรู้มีน้อย ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกรมปศุสัตว์จึงต้องมีการทำงานแบบบูรณาการ โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างหน่วยงาน ตลอดจนหามาตรการและแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อควบคุมและป้องกันโรคไข้หวัดนก ร่วมกัน

ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งได้ให้ความเห็นว่า ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา มีความยินยอมพร้อมใจที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติ และโดยส่วนมากมีความพึงพอใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การระบาดของโรคไข้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมาหยุดลงจนกระทั่งทุกวันนี้ เมื่อสอบถามพบว่า ผู้ปฏิบัติงานมีการดำเนินการอย่างเต็มที่ แม้พบอุปสรรคหรือปัญหาเฉพาะหน้าในการทำงานแต่ก็ไม่ย่อท้อ ประกอบกับประชาชนได้รับความรู้จากกิจกรรมที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี จึงทำให้ให้ความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการช่วยเฝ้าระวัง สังเกตอาการสัตว์ปีกป่วยตายทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น กล่าวได้ว่า บุคลากรกรมปศุสัตว์มีการทำงานอย่างจริงจังและทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เนื่องจากกรมปศุสัตว์มีแนวทางในการควบคุม ป้องกันโรคไข้หวัดนกอย่างชัดเจนและง่ายต่อการปฏิบัติในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังมีการให้ความรู้ และทำความเข้าใจองค์ความรู้เรื่องไข้หวัดนกแก่บุคลากรในกรมปศุสัตว์อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

เจ้าหน้าที่ท่านหนึ่งได้ให้ความเห็นด้านทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในขณะเกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนกว่า เนื่องจากโรคไข้หวัดนกเกิดการระบาดในสัตว์ มีสัตว์ปีกป่วยตายจำนวนมาก และผู้บริหารมีความกระตือรือร้นและมีความมุ่งมั่นในการทำงาน ผู้ปฏิบัติงานทุกคนจึงต้องทำงานอย่างหนักและมีการเตรียมความพร้อมในการทำงานตลอดเวลา ซึ่งรวมถึงงานในระดับพื้นที่และงานใน

เชิงนโยบายด้วย อีกทั้งยังมีภารกิจที่ต้องชี้แจงสถานการณ์การและรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานต่อองค์กรเกี่ยวกับสัตว์ระหว่างประเทศและหน่วยงานจากต่างประเทศที่ต้องการศึกษาและดูงานด้านการจัดการโรคใช้สัตว์ในในประเทศไทย ทำให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนมีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานตลอดเวลา

ผู้ปฏิบัติงานภายในจังหวัดนครราชสีมาท่านหนึ่งให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อความสำเร็จในการนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้สัตว์ไปปฏิบัติว่า ข้าราชการต้องปฏิบัติตามนโยบาย ต้องปฏิบัติตามหน้าที่ แต่อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวต้องได้รับการสนับสนุนของค้ประกอบและวัสดุอุปกรณ์ในการทำงานอย่างเต็มที่ด้วย หากมีเพียงปัจจัยอย่างใดอย่างหนึ่งที่พร้อมคงไม่อาจทำให้นโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้สัตว์สำเร็จได้ เป็นหน้าที่ข้าราชการที่ต้องปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน

เมื่อสอบถามด้านความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อในนโยบาย พบว่าผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นครราชสีมาและส่วนกลางมีความพร้อมและมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่ ว่าการดำเนินนโยบายป้องกันควบคุมโรคใช้สัตว์เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าและความปลอดภัยของสุขอนามัยประชาชน มีผลต่อความมั่นคงทางอาหารของประเทศ และบุคลากรผู้ดำเนินนโยบายไปปฏิบัตินั้นมีหลายส่วนงาน ทั้งในส่วนของสัตวแพทย์ที่ทำหน้าที่ตรวจวินิจฉัยวิเคราะห์โรค สังเกตอาการโรคและดำรงตำแหน่งงานบริหาร รวมถึงเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุน ต่างให้ความเห็นว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องทำเพื่อให้งานที่ตนเองได้รับมอบหมายมาประสบความสำเร็จ โดยไม่ขอกล่าวถึงความชอบ ไม่ชอบ หรือความพึงพอใจส่วนตัวในการเป็นผู้ดำเนินนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้สัตว์ไปปฏิบัติ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ที่ทำงานในหน่วยงานส่วนกลาง มีความเห็นว่า เจ้าหน้าที่ในส่วนกลางและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ อาจมีความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกัน จึงต้องใช้ความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกันนั้นเพื่อประสานการทำงานให้สำเร็จ กล่าวคือ ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานส่วนกลางอาจมีความเชี่ยวชาญในด้านการวางแผนและการวางแผนเป้าหมายของนโยบาย รวมถึงให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง แต่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่เองอาจมีความเชี่ยวชาญและความคุ้นเคยต่อสภาพทางภูมิศาสตร์และสังคม รวมถึงทำงานมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และได้ประยุกต์ใช้ความเชี่ยวชาญของตนเองประสานงานเฝ้าระวังการระบาดของโรคใช้สัตว์ไม่ให้เกิดการระบาดขึ้นมาได้

ในเรื่องความตระหนักในความสามารถและความรู้ที่ต้องใช้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผล พบว่า บุคลากรมีความตระหนักถึงความต้องการในการพัฒนาตนเองเพื่อทำหน้าที่ที่ตนได้รับผิดชอบ และมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ต้องจัดให้มีการอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับโรคใช้หวัดนกอย่างสม่ำเสมอ

ผู้ให้สัมภาษณ์ในจังหวัดนครราชสีมาท่านหนึ่งกล่าวว่า ต้องมีการอบรมเพิ่มความรู้ แม้ว่าทุกวันนี้มีความรู้แล้ว แต่ก็ยังมีความจำเป็นต้องอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานเป็นประจำ กล่าวได้ว่า ปัจจัยบุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัตินี้มีความสำคัญและส่งผลต่อการนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกไปปฏิบัติในทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานเป็นกำลังสำคัญในการทำให้แผนต่าง ๆ ที่เป็นเพียงกระดาษสัมฤทธิ์ผล อย่างไรก็ตาม นโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมาได้ถูกนำไปปฏิบัติโดยที่ผู้ปฏิบัติงานที่ยินยอมพร้อมใจ และยอมรับในวัตถุประสงค์ของนโยบาย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการทำให้นโยบายประสบความสำเร็จ แม้ว่าผู้ปฏิบัติงานจะหลีกเลี่ยงที่จะให้ทัศนะในเชิงบวกหรือเชิงลบกับนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนก โดยกล่าวว่า การปฏิบัติงานของตนเป็นไปตามระเบียบ และบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ

กล่าวโดยสรุป คือ ในทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน ปัจจัยบุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ มีความสำคัญต่อความสำเร็จของนโยบายเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้ที่จะทำให้นโยบายเกิดขึ้นและบรรลุผลที่ตั้งใจไว้ได้ ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมถึงส่วนท้องถิ่น ล้วนมีความเข้าใจและยอมรับเป้าหมายของนโยบายร่วมกัน ผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดนครราชสีมาและผู้ปฏิบัติงานในส่วนกลางเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองด้านทักษะและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นที่ความสำเร็จของนโยบาย นั่นคือ การควบคุมและป้องกันการระบาดของโรคใช้หวัดนกในประเทศไทยไม่ให้เกิดขึ้น ผลจากการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่า ผู้ปฏิบัติงานไม่มีความย่อท้อต่อการทำงานและมีความพึงพอใจที่ได้มีส่วนร่วมในความสำเร็จของการนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกไปปฏิบัติ

ผลการศึกษาปัจจัยด้านบุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในระดับอำเภอของจังหวัดนครราชสีมา พบว่า คะแนนเฉลี่ยของข้อความถามทัศนคติที่มีต่อปัจจัยด้านบุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในภาพรวม เท่ากับ 3.89 อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก โดยคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือคำถามว่า ท่านมีความพึงพอใจที่ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อควบคุมและป้องกันโรคใช้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมา

จนไม่มีการระบาดของโรคต่อเนื่องหลายปี มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือคำถามว่า ณ ปัจจุบันที่โรคไข้หวัดนกสงบแล้ว ในบางครั้ง ท่านยังคงมีความรู้สึกท้อแท้ต่อการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 อยู่ในระดับความคิดเห็นปานกลาง

ตารางที่ 12 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปัจจัยด้านบุคลากรผู้ชำนาญไปปฏิบัติ

คำถามจาก แบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่า เฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
1) ท่านมีความเข้าใจใน วัตถุประสงค์ของการ ดำเนินงาน วิธีการ ปฏิบัติงานตามแผน ยุทธศาสตร์ป้องกันและ ควบคุมโรคใช้วัดนกที่อยู่ ในความรับผิดชอบของ ท่านเป็นอย่างดี	4	15.8	22	73.9	3	10.3	-	-	-	-	4.03	.499	มาก
2) ท่านเห็นด้วยกับ แนวทาง วิธีการ และ กระบวนการทำงานของ หน่วยงานของท่านในการ ป้องกันและควบคุมโรค ใช้วัดนก ณ ปัจจุบัน	8	27.6	16	55.2	4	13.8	1	3.4	-	-	4.07	.753	มาก

คำถามจาก แบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่า เฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
3) ท่านเห็นด้วยกับวิธีการ ทำงานและแนวทางการ ดำเนินงานตามมาตรฐาน ขององค์การอนามัยโลก และองค์การโรคระบาดสัตว์ ระหว่างประเทศ (OIE) ว่า สอดคล้องกับการทำงานใน พื้นที่และหน่วยงาน	5	17.2	15	51.7	9	31	-	-	-	-	3.86	.693	มาก
4) ท่านมีขวัญกำลังใจ และความตั้งใจจริงที่จะ ปฏิบัติหน้าที่เพื่อบรรลุ เป้าหมายยุทธศาสตร์ ป้องกันและควบคุมโรค ไข้หวัดนกในพื้นที่ รับผิดชอบของท่าน	5	17.2	12	41.4	11	37.9	1	3.4	-	-	3.72	.797	มาก

คำถามจาก แบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่า เฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
5) ท่านมีความพึงพอใจที่ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อควบคุมและป้องกันโรคไข้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมา จนไม่มีการระบาดของโรค	10	34.5	13	44.8	6	20.7	-	-	-	-	4.14	.743	มาก
6) เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของท่านมีความกระตือรือร้นในการดำเนินการควบคุมโรคเมื่อมีสัตว์ปีกป่วยตายหรือสงสัยว่ามีโรคไข้หวัดนกเกิดขึ้น	7	24.1	15	51.7	5	17.2	1	3.4	1	3.4	3.90	.939	มาก

คำถามจาก แบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่า เฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
7) ท่านคิดว่า ท่านมี ความสามารถเพียงพอและ สามารถที่จะปฏิบัติงานเพื่อ ป้องกันและควบคุมโรค ใช้หวัดนกไปปฏิบัติภายใน จังหวัดนครราชสีมาให้ สำเร็จตามยุทธศาสตร์	8	27.6	17	58.6	3	10.3	1	3.4	-	-	4.10	.724	มาก
8) ณ ปัจจุบันที่โรคใช้หวัด นกสงบแล้ว ในบางครั้ง ท่านยังคงมีความรู้สึก ท้อแท้ต่อการปฏิบัติตาม มาตรการป้องกันและ ควบคุมโรคใช้หวัดนก	-	-	4	13.8	16	55.2	8	27.6	1	3.4	3.21	.726	ปาน กลาง
รวม											3.89		มาก

6. ผลการศึกษาปัจจัยทรัพยากร

ผลการศึกษาปัจจัยทรัพยากรที่มีผลต่อการนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกลงไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประเด็นด้านทักษะในการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่มีความพร้อมเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานระดับอำเภอได้เข้ารับการอบรมจากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา รวมถึงการจัดทำคู่มือการสอบสวนโรคระบาดสัตว์สำหรับเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ระดับอำเภอ โดยมีการปฏิบัติตามรายละเอียดที่ระบุไว้ทุกขั้นตอน อาทิเช่น การสอบสวนโรคเพื่อให้ทราบสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่แท้จริงว่ามีปัจจัยแวดล้อมใดเป็นปัจจัยทำให้เกิดการระบาดของโรค ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุของโรค แหล่งโรค วิธีการแพร่กระจายของโรค และกลุ่มประชากรที่มีความเสี่ยงต่อโรค ทั้งประชากรมนุษย์ และประชากรสัตว์ ด้วยการรวบรวมข้อมูลสิ่งแวดล้อม ข้อมูลระบาดวิทยา ข้อมูลการชันสูตร โดยอธิบายให้เห็นลักษณะและรายละเอียดของปัญหา ขนาด ขอบเขตและการกระจายของปัญหา ไม่ว่าจะเป็นลักษณะสัตว์ การกระจายตามพื้นที่ ตลอดจนช่วงระยะเวลาของการระบาด และด้วยเหตุนี้ การจะพัฒนาทักษะในการสอบสวนโรคและปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างราบรื่นหากเกิดโรคระบาดต้องอาศัยกระบวนการซักซ้อม โดยสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมาได้ดำเนินการจัดทำโครงการเฝ้าระวังโรคใช้หวัดนกลงเชิงรุกแบบบูรณาการของจังหวัดนครราชสีมา ทั้งในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบลเป็นประจำทุกปี

ผู้ให้สัมภาษณ์จากหน่วยงานส่วนกลางได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทรัพยากรว่า ในระดับท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์สำหรับการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกลง อาทิเช่น น้ำยาฆ่าเชื้อ เครื่องมือพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ เป็นต้น และมีการสนับสนุนด้านองค์ความรู้เรื่องใช้หวัดนกลงให้แก่ผู้ประกอกรด้านสัตว์ปีก เกษตรกร โดยมีการจัดอบรมผู้ประกอกรอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และมีการประชุมซ้อมแผนงานป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกลงในระดับเขต โดยให้เจ้าหน้าที่ในสำนักงานปศุสัตว์อำเภอร่วมการประชุมซักซ้อมแผนโดยพร้อมเพียง

ผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดนครราชสีมาให้ความเห็นว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านปศุสัตว์มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะการทำงานมีความพร้อมอยู่แล้วเพราะทำงานในพื้นที่ แต่ในส่วนของท้องถิ่นก็มีเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ตำบลประจำอยู่ในแต่ละท้องถิ่น มีการจัดการประชุม การซักซ้อม การสร้างความเข้าใจในการทำงานปีละ 1-2 ครั้ง รวมถึงการเก็บตัวอย่าง การควบคุมป้องกันโรค ซึ่งจะจัดประชุมเจ้าหน้าที่เหล่านี้เป็นช่วง ๆ ไป อีกทั้งยังมีการวัดผลหลังสิ้นสุดการประชุม

ประเด็นเรื่องจำนวนเจ้าหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติงาน พบว่า มีสภาพที่ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงานในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา กล่าวคือ องค์กรมีขนาดใหญ่ ต้องมีเจ้าหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติงานจำนวนมาก ซึ่งหมายถึงการใช้ทรัพยากรในจำนวนมากตามไปด้วย ทั้งเรื่องงบประมาณ กำลังคน วัสดุ อุปกรณ์และค่าตอบแทนการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับการให้ความเห็นของผู้ให้ข้อมูล กล่าวคือ บุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการทำงานในช่วงแรก โดยช่วงแรกที่เกิดการระบาด ต้องใช้ปริมาณบุคลากรจำนวนมากเพื่อทำหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการกำจัดซากสัตว์ปีกที่ติดเชื้อ หรือทำลายสัตว์ปีกที่มีความเสี่ยงติดเชื้อใช้หวัดนกในพื้นที่ จนทำให้ปฏิบัติการกิจที่สำคัญจำเป็นประการอื่นด้วยความลำบาก แต่ภายหลังมีการจัดโครงสร้างการทำงานที่สอดคล้องกับสถานการณ์ มีระเบียบปฏิบัติที่ครอบคลุมมากขึ้น การระบาดของโรคลดลง ทำให้สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ จนกระทั่งสิ้นสุดการระบาดของโรค หลังจากนั้นมาก็มีการเก็บตัวอย่างเพื่อส่งตรวจตามแผนงานในแต่ละปี ทั้งนี้ หากระหว่างดำเนินงาน พบว่ามีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ จะเกิดการติดต่อประสานงานระหว่างสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดกับสำนักงานปศุสัตว์เขตเพื่อขอกำลังสนับสนุน หรืออาจเกิดการสนับสนุนกำลังคนจากหน่วยงานภายในองค์กรอื่น ๆ ในกรมปศุสัตว์ด้วย รวมถึงการบรรจุกำลังคนจากท้องถิ่นเพื่อปฏิบัติหน้าที่ร่วมด้วย แต่อย่างไรก็ตาม จากการสอบถามจำนวนบุคลากรและความพอเพียงของกำลังคนต่องานที่ต้องทำนั้น ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นครราชสีมาให้ความเห็นว่า มีบุคลากรในจำนวนที่สามารถทำให้งานสำเร็จไปได้ แต่หากได้เพิ่มเติมกว่าที่มีอยู่จะดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับคะแนนเฉลี่ยจากทัศนคติความเห็นจากแบบสอบถามที่บ่งชี้ว่า ต้องการกำลังคนในพื้นที่เพิ่มเติม

เมื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่างถึงความเพียงพอของทรัพยากรสนับสนุนการนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกไปปฏิบัติ พบว่า การจัดทำงบประมาณในภาวะปกติเป็นไปตามระเบียบของหน่วยงาน ไม่ได้รับการสนับสนุนที่โดดเด่นเป็นพิเศษ เว้นแต่จะมีกรณีที่ทำให้เข้าใจได้ว่าพื้นที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคใช้หวัดนกก็จะทำให้กระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรการปฏิบัติงานตามนโยบายมีความสะดวกมากขึ้น แต่โดยทั่วไปผู้ให้ข้อมูลจะมีทัศนคติที่ตรงกันในเรื่องงบประมาณและวัสดุใช้สอยในการดำเนินนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนก กล่าวคือ ยังคงมีความขาดแคลนด้านทรัพยากรในการลงพื้นที่ แต่เป็นความขาดแคลนที่ผู้ปฏิบัติงานกล่าวว่า ยังคงสามารถทำงานไปตามระบบได้

ผู้ปฏิบัติงานที่ประจำในพื้นที่นครราชสีมาท่านหนึ่งระบุว่า ช่วงเวลาปกติครุภัณฑ์จะถูกพิจารณาไม่ผ่าน ช่วงที่เปิดให้จัดซื้อได้จะเป็นช่วงที่เกิดความเสี่ยงหรือเกิดการระบาดเท่านั้น หาก

เป็นช่วงเวลาที่มีความเสี่ยงว่าจะเกิดการระบาด หน่วยงานในส่วนกลาง ทั้งกรมปศุสัตว์และรัฐบาลจะสนับสนุนเต็มที่ แต่ถ้าช่วงเวลาที่ปกติก็จะได้ตามงบประมาณซึ่งค่อนข้างน้อย แต่อย่างไรก็ตาม ยังคงมีการสนับสนุนงบประมาณด้านโรคไข้หวัดนก โดยการบริหารแต่ละหน่วยงานจะมีการกันเงินส่วนหนึ่งไว้เผื่อในกรณีฉุกเฉิน หากเกิดการระบาดขึ้นก็จะเป็นช่องทางในการได้มาซึ่งงบประมาณในการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อแก้ไขสถานการณ์ สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาอีกท่านหนึ่งว่า ในยามปกติ มีความต้องการเครื่องพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อเพิ่มเติม เนื่องจากอุปกรณ์ในการพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อยังมีจำกัด กล่าวคือ จังหวัดนครราชสีมาประกอบด้วย 32 อำเภอ ครบมีเครื่องพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อขนาดใหญ่ประจำทั้ง 32 อำเภอ ในขณะที่มีเครื่องพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อตั้งอยู่ที่จังหวัด และมีกระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ จำนวน 4 เครื่อง ผู้ปฏิบัติงานเห็นว่า เครื่องพ่นน้ำยาจำนวน 4 เครื่องนี้สามารถใช้ดำเนินการทั้งจังหวัดได้ แต่หากต้องการให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นก็น่าจะจัดสรรเพิ่มเติม และในส่วนของน้ำยาฆ่าเชื้อก็ควรจะมีให้พร้อม และได้ย้ำค่าเดิมว่า หากได้รับการจัดสรรงบประมาณลงมาในพื้นที่เพิ่มเติมก็ถือเป็นเรื่องที่ดี แต่ในระดับพื้นที่ที่มีทรัพยากรอยู่จำนวนเท่านี้ หน่วยงานก็ต้องดำเนินการให้สำเร็จให้ได้

สรุปในภาพรวม ความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ เรื่องงบประมาณ กำลังคน และวัสดุอุปกรณ์ สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานด้านโรคไข้หวัดนกจากส่วนกลาง กล่าวคือ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรยังมีความขาดแคลน แต่ต้องพยายามดำเนินการให้สำเร็จตามเป้าหมายของงานให้ได้ และมีอุปสรรคเรื่องค่าใช้จ่ายในการจ้างบุคลากรระดับท้องถิ่นเพื่อเฝ้าระวังโรคทำให้เกิดปศุสัตว์ตำบลขึ้นมา และแม้จะมีการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ตำบลขึ้นมาแล้ว ก็ยังคงต้องมีการขอความร่วมมือจากท้องถิ่นเพื่อให้หน่วยงานท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยขอความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมบรรจุเจ้าหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่เป็นปศุสัตว์ตำบล เพื่อมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก

อาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยด้านทรัพยากร ทั้งด้านกำลังคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงาน รวมถึงทักษะของผู้ปฏิบัติงานที่จำเป็นต่อการนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมา ยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในพื้นที่ ทำให้บางครั้งผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องออกค่าใช้จ่ายบางส่วนเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามนโยบายให้ลุล่วงไป เช่น ค่าเชื้อเพลิงที่ต้องใช้สำหรับยานพาหนะเมื่อออกพื้นที่ตรวจโรคในระดับท้องถิ่น ซึ่งหากขาดเงินอุดหนุนสำหรับ

ผู้ปฏิบัติงานนั้น ก็อาจเป็นผลต่อขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน และส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบายในอนาคต

ผลการศึกษาปัจจัยด้านทรัพยากร โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในระดับอำเภอของจังหวัดนครราชสีมา พบว่า คะแนนเฉลี่ยของข้อคำถามทัศนคติที่มีต่อปัจจัยด้านทรัพยากรในภาพรวม เท่ากับ 2.81 อยู่ในระดับความคิดเห็นปานกลาง โดยคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด คือคำถามว่า บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ได้รับการสนับสนุนด้านการพัฒนาความรู้และศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่อง ตามแผนยุทธศาสตร์ป้องกัน แก้ไข และเตรียมพร้อมรับการระบาดของไข้หวัดนก พ.ศ.2551- 2553 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และข้อคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด มี 2 ข้อ คือคำถามว่า จำนวนเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานชุดเฉพาะกิจเฝ้าระวังโรคในพื้นที่มีจำนวนที่เหมาะสมเพียงพอ และคำถามว่า งบประมาณในการควบคุมและป้องกันโรคไข้หวัดนกภายในพื้นที่มีเพียงพอ รวมถึงกระบวนการงบประมาณมีความต่อเนื่อง ทั้งสองข้อมีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 2.45 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 13 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปัจจัยด้านทรัพยากร

คำถามจากแบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
1)จำนวนเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานชุดเฉพาะกิจเฝ้าระวังโรคในพื้นที่ที่มีจำนวนที่เหมาะสมเพียงพอ	-	-	3	10.3	11	37.9	11	37.9	4	13.8	2.45	.870	น้อย
2)งบประมาณในการควบคุมและป้องกันโรคไข้หวัดนกภายในพื้นที่มีเพียงพอ รวมถึงกระบวนการงบประมาณมีความต่อเนื่อง	-	-	2	6.9	11	37.9	14	48.3	2	6.9	2.45	.736	น้อย
3)ตลอดเวลาที่ผ่านมา ท่านได้รับการสนับสนุนด้านอุปกรณ์และเครื่องมือในการลงพื้นที่ตรวจสอบอย่างเพียงพอ และห้องปฏิบัติการมีมาตรฐาน	1	3.4	6	20.7	15	51.7	7	24.1	-	-	3.03	.778	ปานกลาง

คำถามจากแบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
4) บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ได้รับการสนับสนุนด้านการพัฒนาความรู้และศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่อง ตามแผนยุทธศาสตร์ ป้อน กั้น แก้ว ไช และ เตรียมพร้อมรับการระบอบของใช้หวัดน ก พ.ศ.2551-2553	-	-	13	44.8	12	41.4	4	13.8	-	-	3.31	.712	ปานกลาง
รวม											2.81		ปานกลาง

7. ผลการศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของนโยบาย

ผลการศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อมของนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกที่ถูกนำไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า โดยทั่วไปปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของนโยบายไม่ส่งผลด้านลบต่อการนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกตามทัศนะของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยกล่าวว่านโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกถือเป็นภารกิจของกรมปศุสัตว์ที่ต้องดำเนินการอยู่แล้ว

ผู้ให้สัมภาษณ์ให้แสดงทัศนคติต่อปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของนโยบาย ในแง่ของการให้การสนับสนุนในการนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติจากหน่วยงานอื่น โดยมากแล้วจะได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในแผนเป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ ต้องมีปัจจัยสนับสนุนภายนอก จากผู้เกี่ยวข้องหรือประชาชนทั่วไป หรืออย่างน้อยที่สุดก็เป็นกลาง ไม่ตอบโต้หรือขัดขวาง (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2550) โดยเฉพาะหน่วยงานด้านสาธารณสุข ที่มีกำลังคนอยู่ในพื้นที่ตำบล หมู่บ้านเป็นทุนเดิม ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยประสานงานเพื่อให้การดำเนินงานของกรมปศุสัตว์และอาสาปศุสัตว์ในขณะนั้น จนเป็นผลให้กำจัดโรคไข้หวัดนกในพื้นที่ที่เกิดการระบาดได้ กล่าวคือ หน่วยงานด้านสาธารณสุขจะมีบุคลากรด้านสาธารณสุข คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำแต่ละหมู่บ้านกระจายทั่วพื้นที่ และบุคลากรเหล่านี้สามารถทำงานและให้ความร่วมมือกับผู้ปฏิบัติงานด้านป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกเพื่อเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกในพื้นที่ และมีมีส่วนช่วยอย่างมากในการค้นหาสัตว์ปีกต้องสงสัยว่าเป็นโรคไข้หวัดนก ช่วยให้หน่วยงานในสังกัดกรมปศุสัตว์เข้าตรวจกลุ่มสัตว์ปีกได้ทั่วถึง และป้องกันอันตรายจากการติดเชื้อไข้หวัดนกได้มากขึ้น ส่วนหนึ่งที่บุคลากรด้านสาธารณสุขมีส่วนช่วยในการดำเนินงานของหน่วยงานปศุสัตว์อย่างมาก เป็นเพราะ จำนวนบุคลากรในระดับพื้นที่ที่ค่อนข้างแตกต่างกัน กล่าวคือ มีปศุสัตว์ตำบลจำนวน ตำบลละ 1 คน เท่านั้น

นอกจากการทำงานคู่ขนาน และการสนับสนุนการทำงานในระดับพื้นที่ของกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมควบคุมโรค และอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านแล้ว ยังมีการดำเนินงานร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในกรณีดำเนินนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในนครราชสีมาที่อพยพย้ายถิ่นมาจากต่างประเทศรวมถึงนกประจำถิ่นที่อาจเป็นพาหะนำโรคได้ โดยทางกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กำหนดให้เจ้าหน้าที่ในสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ในหน่วยต่าง ๆ ทั้งภาคสนามและส่วนกลางรับผิดชอบเก็บตัวอย่างนกเพื่อตรวจหาเชื้อไข้หวัดนกครอบคลุมในพื้นที่ 77 จังหวัดทั่วประเทศ โดยทำการเก็บ

ตัวอย่างเชื้อจากทวาร (Cloacal Swab) จากนกธรรมชาติ ทั้งนกประจำถิ่นและนกอพยพ รวม 11 กลุ่ม จำนวน 3,000-4,000 ตัวอย่าง หรือ 9,000-12,000 ตัวต่อปี โดยชนิดนกหรือกลุ่มนกที่ทำการเก็บตัวอย่างได้แก่ นกพิราบ นกเอี้ยง นกเขา นกกระจอก นกกระติ๊ด นกยาง นกปากห่าง นกเป็ดน้ำ นกชายเลน นกนางแอ่นบ้านและนกนางนวล โดยให้ดำเนินการเก็บตัวอย่างนกในพื้นที่รับผิดชอบของตนเพื่อตรวจหาเชื้อใช้หวัดนก ปีละ 6 ครั้ง ในเดือนพฤศจิกายน มกราคม มีนาคม พฤษภาคม กรกฎาคม และกันยายน

หากระบุแบ่งประเภทของสภาพแวดล้อมของนโยบาย ในทัศนะของผู้ปฏิบัติงานมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพแวดล้อมทางการเมืองอาจจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกอยู่บ้าง เรื่องความต่อเนื่องของนโยบายและความต่อเนื่องด้านงบประมาณ กล่าวคือ โดยทั่วไปนโยบายอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง แต่ไม่ใช่กับนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกที่มีการวางรากฐานของการดำเนินนโยบายมาอย่างแน่นหนา และกำลังจะพัฒนารูปแบบการทำงานและการประสานงานไปสู่การเตรียมพร้อมเพื่อเฝ้าระวังโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำในทุกรูปแบบ ภารกิจที่จังหวัดนครราชสีมาปฏิบัติมีแผนงานและโครงการที่ทางสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมาและปศุสัตว์อำเภอต่าง ๆ ร่วมดำเนินการขับเคลื่อน การเปลี่ยนแปลงของฝ่ายการเมืองจึงไม่ส่งผลกระทบมากนัก ดังเช่นความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไม่ส่งผลกระทบต่อแนวทางในการควบคุมป้องกันโรคไข้หวัดนก H5N1 เนื่องจากมีการเตรียมความพร้อมรับมือโรคไข้หวัดนกตลอดเวลา และผู้ปฏิบัติงานต้องให้ความร่วมมือกับแนวทางการทำงานของรัฐบาลเพื่อยับยั้งการระบาดของโรคให้เร็วที่สุด แม้ว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองบ้างในช่วง พ.ศ. 2549 หรือเมื่อเกิดเหตุการณ์ทางการเมืองอื่น ๆ ก็ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับการทำงาน และในปัจจุบันยังคงมีการสนับสนุนด้านงบประมาณและปฏิบัติงานตามโครงสร้างการดำเนินงานที่ได้เคยทำมาแล้วก่อนหน้านี้ ซึ่งคล้ายคลึงกับความเห็นของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาจากการสัมภาษณ์ ที่ให้ความเห็นว่าหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่นให้ความร่วมมือดี หน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงก็ได้ความร่วมมือ และสภาพแวดล้อมทางการเมืองไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน แต่อย่างไรก็ตามผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาได้สะท้อนความคิดเห็นผ่านผลคะแนนทัศนคติการตอบแบบสอบถามแบบสอบถามในภาพรวมว่า ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่อาจต้องการการได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายการเมืองในพื้นที่เพิ่มขึ้น

สภาพแวดล้อมในด้านสังคมที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นปรากฏอยู่ในรูปแบบของแรงต้านและการขาดความเชื่อมั่นในการดำเนินนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกของรัฐ อันเนื่องมาจากการขาดความมั่นใจในความปลอดภัยและได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโรคไข้หวัดนก อาการของโรคและการติดต่อในช่วงแรกของการระบาด แต่ก็พบว่าสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นเฉพาะในระยะแรกที่เกิดการระบาดเท่านั้น ในภายหลัง เมื่อกรมปศุสัตว์ และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมาได้เผยแพร่ข้อมูลและองค์ความรู้เรื่องไข้หวัดนกที่กว้างขวางมากขึ้น ทำให้ประชาชนและเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ปศุสัตว์ทราบข้อมูลของโรคและวิธีการปฏิบัติตนเพื่อให้ออกห่างจากโรคแล้ว ก็พบว่าหลายฝ่ายให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทั้งนี้ ผู้ปฏิบัติงานในส่วนกลางได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าสภาพแวดล้อมของนโยบายด้านเทคโนโลยี สามารถเอื้อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานอย่างมาก โดยกรมปศุสัตว์ได้นำแผนที่เข้ามาใช้ในการทำงาน รัศมี 1 กิโลเมตร เพื่อเป็นฐานข้อมูลและการรายงานข้อมูลในระบบ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีข้อมูลด้านสัตว์ปีกที่เป็นระบบพร้อมใช้ และหน่วยงานระดับจังหวัดจะทราบและใช้ข้อมูลเหล่านี้ โดย ในแผนที่จะระบุข้อมูลฟาร์มมาตรฐาน คอมพาร์ทเมนต์ แต่เมื่อมีแผนที่ผู้ปฏิบัติงานและหน่วยงานปศุสัตว์ก็ต้องส่งเสริมให้ประชาชนเลี้ยงแบบมีโรงเรือน มีระบบฟาร์มมาตรฐานมีตาข่าย และนำข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับจำนวนสัตว์ปีกลงบันทึกในแผนที่ และเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนระบบการเลี้ยงสัตว์ปีกให้มีคุณภาพและมาตรฐานความปลอดภัยจากโรคไข้หวัดนกมากขึ้น

ผลการศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของนโยบาย พบว่า ประเด็นการเมืองไม่ส่งผลกระทบต่อมากนักในทัศนะของผู้ปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อมที่จะมีอิทธิพลต่อนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ ประเด็นด้านกฎหมายและเศรษฐกิจ อันได้แก่ กฎเกณฑ์และระเบียบต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ โดยผ่านองค์การการค้าโลก (WTO) และองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (OIE) ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตชิ้นส่วนไก่สด และเป็นประเทศที่ส่งออกสัตว์ปีกและผลิตภัณฑ์สัตว์ปีกมากเป็นอันดับต้น ๆ ของตลาดโลก ส่วนประเด็นอีกประเด็นหนึ่งที่ส่งผลต่อการนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติคือ ระดับความร่วมมือของหน่วยงานที่ร่วมกันบูรณาการการทำงานตามแผนยุทธศาสตร์ป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก พ.ศ.2551-2553 ซึ่งผู้ปฏิบัติงานเห็นว่า ความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การควบคุมป้องกันโรคไข้หวัดนกประสบความสำเร็จได้

ผลการศึกษาระดับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของนโยบาย โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสอบถามทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในระดับอำเภอของจังหวัดนครราชสีมา พบว่า คะแนนเฉลี่ยของข้อความทัศนคติที่มีต่อปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของนโยบายในภาพรวม เท่ากับ 2.83 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือคำถามว่า สภาพเศรษฐกิจที่ฝืดเคืองและค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้นมีส่วนทำให้การทำงานของเรามีอุปสรรค มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อความที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือคำถามว่า ฝ่ายการเมืองให้การสนับสนุนการดำเนินนโยบายอย่างเต็มที่ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.66 อยู่ในระดับความคิดเห็นปานกลาง

ตารางที่ 14 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของนโยบาย

คำถามจากแบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
1)ได้รับการสนับสนุนในการทำงานจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง จนการทำงานมีความสะดวกราบรื่นขึ้น เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย	1	3.4	9	31.0	15	51.7	4	13.8	-	-	3.24	.739	ปานกลาง
2)ฝ่ายการเมืองให้การสนับสนุนการดำเนินนโยบายอย่างเต็มที่	-	-	5	17.2	14	48.3	5	17.2	5	17.2	2.66	.974	ปานกลาง
3)ท่านได้รับความร่วมมือและการตอบสนองต่อนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี	1	3.4	9	31.1	12	41.4	6	20.7	1	3.4	3.10	.900	ปานกลาง

คำถามจากแบบสอบถาม	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนของผู้ตอบแบบสอบถาม										ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
4)สภาพเศรษฐกิจที่ฝืดเคืองและค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้นมีส่วนทำให้การทำงานมีอุปสรรค	5	17.2	9	31.1	9	31.1	6	20.7	-	-	3.45	1.02	มาก
5)แต่ละปีภัยธรรมชาติทั้งภัยแล้งและภัยหนาวที่เกิดในพื้นที่ของท่าน ส่งผลต่อการทำงานเพื่อป้องกันโรคไข้หวัดนก	1	3.4	10	34.5	12	41.4	5	17.2	1	3.4	2.83	.889	ปานกลาง
รวม											3.05		ปานกลาง

ส่วนที่ 5 ผลการสอบถามลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ผลการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ศึกษา ทั้ง 7 ปัจจัยจากแบบสอบถาม มีการจัดลำดับปัจจัยที่ส่งผลแตกต่างจากผลจากการสัมภาษณ์และผลจากแบบสอบถามที่เป็นตารางเพียงเล็กน้อย กล่าวคือ ผลจากการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมา นั้น ปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดตามความถี่ในการเลือกให้ปัจจัยนั้นอยู่ในลำดับที่ 1 มีลักษณะเป็นเอกฉันท์ คือปัจจัยความชัดเจนของนโยบาย และปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอันดับที่ 7 คือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมของนโยบาย ดังตาราง

ตารางที่ 15 แสดงจำนวน ร้อยละความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ลำดับความสำคัญของปัจจัยในทัศนคติของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ	ชื่อปัจจัย	ความถี่	คิดเป็นร้อยละ
สำคัญลำดับที่ 1	ความชัดเจนของนโยบาย	21	72.4
สำคัญลำดับที่ 2	มาตรฐานนโยบาย	11	32.9
สำคัญลำดับที่ 3	โครงสร้างการดำเนินงาน	8	27.6
สำคัญลำดับที่ 4	บุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ทรัพยากร	7	24.1
สำคัญลำดับที่ 5	การติดต่อสื่อสาร บุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ	8	27.6
สำคัญลำดับที่ 6	โครงสร้างการดำเนินงาน ทรัพยากร	8	27.6
สำคัญลำดับที่ 7	สภาพแวดล้อมในการดำเนินงาน	17	58.6

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ เป็นการสรุปผลการศึกษากำหนดนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมาในภาพรวม รวมถึงข้อสังเกตและข้อค้นพบจากการศึกษา โดยได้นำมาอภิปรายและนำเสนอเป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการและเชิงนโยบาย เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ต่อไป

1. สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องกำหนดยุทธศาสตร์ป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกไปปฏิบัติกรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ที่ทำการศึกษาคือ

1. เพื่อศึกษากำหนดยุทธศาสตร์ป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกของจังหวัดนครราชสีมาของหน่วยงานในสังกัดกรมปศุสัตว์ และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา ตามแนวคิดวงจรมหาสมุทร
2. เพื่อศึกษาปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างกำหนดยุทธศาสตร์ป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมา

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกำหนดยุทธศาสตร์ป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกไปปฏิบัติ จำนวน 4 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านไวรัสในสัตว์ปีก(โรคใช้หวัดนก) เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ปฏิบัติการโรคใช้หวัดนก กรมปศุสัตว์ หัวหน้ากลุ่มตรวจสอบชีววัตถุสำหรับสัตว์ หัวหน้าส่วนสุขภาพสัตว์สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา และได้ดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของปศุสัตว์อำเภอ 32 อำเภอ และเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมาที่มีต่อปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อกำหนดยุทธศาสตร์ป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกและการกำหนดยุทธศาสตร์ป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกไปปฏิบัติ และวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) โดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ทัศนคติและจิตใจของผู้กำหนดยุทธศาสตร์ป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกไปปฏิบัติที่มีต่อปัจจัยการบริหารด้านต่าง ๆ และลักษณะการกระจายของข้อมูลจากค่ากลาง อันส่งผลต่อกำหนดยุทธศาสตร์ป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกไปปฏิบัติ โดยให้นำหน้า

กับปัจจัยที่ผู้ปฏิบัติงานให้ค่าน้ำหนักเป็นคะแนนเฉลี่ยในอันดับสูงที่สุดเรียงตามลำดับ ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลเชิงลึกและผู้ให้ข้อมูลแบบสอบถามเชิงปริมาณ โดยข้อมูลทัศนคติมีความเห็นว่าปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบายและมาตรฐานของนโยบายเป็นปัจจัยที่ส่งผลสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นอันดับแรก เมื่อทำการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากผู้ปฏิบัติหน้าที่จากสำนักงานปศุสัตว์อำเภอภายในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับความเห็น และมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนี้

- 1) ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย ผู้ปฏิบัติงานมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ที่คะแนนเฉลี่ย 3.87
- 2) ปัจจัยด้านมาตรฐานนโยบาย ผู้ปฏิบัติงานมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ที่คะแนนเฉลี่ย 3.76
- 3) ปัจจัยด้านโครงสร้างการดำเนินงาน ผู้ปฏิบัติงานมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ที่คะแนนเฉลี่ย 3.67
- 4) ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร ผู้ปฏิบัติงานมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ที่คะแนนเฉลี่ย 3.85
- 5) ปัจจัยด้านบุคลากรผู้่นำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติงานมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ที่คะแนนเฉลี่ย 3.89
- 6) ปัจจัยด้านทรัพยากรผู้ปฏิบัติงานมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ที่คะแนนเฉลี่ย 2.81
- 7) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ผู้ปฏิบัติงานมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ที่คะแนนเฉลี่ย 3.05

ผลจากการให้เจ้าหน้าที่และผู้ปฏิบัติงานเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติและควบคุมโรคใช้หวัดนกไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ว่า ปัจจัยที่สำคัญเป็นอันดับ 1 ในทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน คือ ปัจจัยความชัดเจนของนโยบาย ปัจจัยที่มีความสำคัญ และปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 7 คือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน

2. อภิปรายผลการศึกษา

2.1 ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย

ผลการศึกษาศึกษาปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบายสามารถอภิปรายได้ว่า ในทัศนคติของผู้นำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หัตถ์นิกไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมา ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบายส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ กล่าวคือ ในด้านความชัดเจนของนโยบาย นโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หัตถ์นิกในจังหวัดนครราชสีมา มีความชัดเจน เนื่องจากความพยายามของหน่วยงานภาครัฐที่ร่วมมือกันจัดทำแผนยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาโรคใช้หัตถ์นิกฉบับที่ 1 พ.ศ.2548-2550 แผนยุทธศาสตร์ป้องกัน แก้ไข และเตรียมพร้อมรับมือปัญหาโรคใช้หัตถ์นิกและการระบาดใหญ่ของโรคใช้หัตถ์ใหญ่ พ.ศ.2551-2553 การถ่ายทอดมาตรการเพื่อป้องกันและควบคุมโรคใช้หัตถ์นิกทั้ง 5 มาตรการ อันได้แก่ มาตรการทำลายสัตว์และเชื้อโรค มาตรการสำรวจและเฝ้าระวังโรคระหว่างการระบาด มาตรการควบคุมโรค มาตรการควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์และซากสัตว์ มาตรการประชาสัมพันธ์ไปสู่การปฏิบัติ และการปฏิบัติงานตามกฎหมายฉบับอื่น ๆ ประกอบการบังคับใช้พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2499 เพื่อให้การควบคุมและป้องกันโรคใช้หัตถ์นิกเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ ณ ขณะนั้น และดำเนินตามนโยบายเรื่อยมาจนปัจจุบัน ความชัดเจนของนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หัตถ์นิกในจังหวัดนครราชสีมา ขึ้นอยู่กับกฎระเบียบ และกฎหมาย รวมถึงข้อปฏิบัติที่ได้รับการกำหนดจากหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง คือ กรมปศุสัตว์ ซึ่งระเบียบต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นจำเป็นต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสุขภาพสัตว์ การป้องกัน ควบคุม และบำบัดโรคสัตว์ที่มีความแน่นอน ซึ่งเป้าหมายต่าง ๆ ของนโยบาย ตลอดจนแนวทางปฏิบัติจะต้องมีการกำหนดอย่างแน่ชัด เพื่อป้องกันการบิดเบือนแก้ไขขณะปฏิบัติการ (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539) กฎหมาย ระเบียบ ประกาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หัตถ์นิกไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมา นั้นเป็นการนำนโยบายไปปฏิบัติในรูปแบบของนโยบายทั้งเชิงรุกและเชิงรับ เพื่อเน้นควบคุมและกำจัดโรคให้หมดจากพื้นที่หากมีการระบาด ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานต้องมีแนวทางการทำงานที่ชัดเจนครอบคลุม เป็นการสร้างบรรทัดฐานการทำงานและความปลอดภัยในการทำงาน เพราะเชื้อไวรัสใช้หัตถ์นิกสามารถติดต่อจากสัตว์ปีกมาสู่คนได้ นอกจากความชัดเจนของกฎหมาย ระเบียบ และประกาศต่าง ๆ ที่ผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดนครราชสีมาจำเป็นต้องยึดเป็นแนวทางปฏิบัติแล้ว ยังมีข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในระดับอำเภอบางท้องที่ที่ไม่เปิดเผย โดยได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบายว่าต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เกณฑ์การปฏิบัติงานและข้อปฏิบัติที่มีความแน่นอนจากผู้ปฏิบัติงานระดับสูงก่อนมอบนโยบายไปยังผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัด ในที่นี้หมายถึงจังหวัดนครราชสีมา ผู้ปฏิบัติงานจึงจะมีความมั่นใจในการทำหน้าที่ของตน การที่มีการอธิบายวัตถุประสงค์ของนโยบายอย่างชัดเจนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้

นโยบายที่นำไปปฏิบัตินั้นประสบความสำเร็จ (แมชมาเนียน และซาบาเทียร์ อ้างใน ศุภชัย ยาวะ
 ประภาส, 2548) ซึ่งความชัดเจนของนโยบายจะส่งผลต่อเนื่องไปยังปัจจัยด้านอื่น ๆ เพื่อประกอบ
 กันเป็นการปฏิบัติตามนโยบายได้อย่างเป็นผลสำเร็จ

2.2 ปัจจัยด้านมาตรฐานนโยบาย

ผลการศึกษานโยบายด้านมาตรฐานนโยบายสามารถอภิปรายได้ว่า ในทัศนคติของ
 ผู้นำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมา ปัจจัยด้าน
 มาตรฐานของนโยบายส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับมาก และมีความสอดคล้องกับ
 ปัจจัยความชัดเจนของนโยบาย กล่าวคือ ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติตามนโยบายที่พัฒนาจากข้อเสนอแนะ
 ขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกสินค้าปศุสัตว์
 โดยเฉพาะสัตว์ปีกใน WTO เพื่อให้สินค้ามีมาตรฐานและปลอดภัย มีความน่าเชื่อถือและรักษา
 ภาพลักษณ์ด้านการส่งออก โดยปฏิบัติตามระเบียบของกรมปศุสัตว์เกี่ยวกับการจัดทำคู่มือระบบ
 คอมพิวเตอร์ในอุตสาหกรรมสัตว์ปีกไทย และตรวจสอบดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลใน
 ทุกด้าน รวมถึงการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2549 และกฎหมายอื่น ๆ ที่
 เกี่ยวข้องกับโรคไข้หวัดนกอย่างเคร่งครัด ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า ผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจ
 และมีความเข้มงวดในกฎเกณฑ์และระเบียบอันเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของการเลี้ยงสัตว์ปีก
 ในทุกขั้นตอนทั้งการเลี้ยงสัตว์ประเภทเลี้ยงหลังบ้าน และเลี้ยงสัตว์ปีกเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่
 ผู้ปฏิบัติงานในระดับอำเภอปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในรายละเอียด กล่าวได้ว่า กฎหมาย
 ระเบียบ ประกาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรคไข้หวัดนกมีจำนวนมาก อีกทั้งยังมีระเบียบที่เป็น
 ข้อกำหนดระหว่างประเทศ ทำให้มาตรฐานของนโยบายในทัศนะของผู้ปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก
 และส่งผลต่อการปฏิบัติงาน เนื่องด้วยลักษณะเฉพาะของนโยบายที่ถูกกำหนดมาเพื่อจัดการกับ
 ประเด็นปัญหาที่จำเป็นต้องใช้เทคนิคและความรู้เฉพาะทางเป็นอย่างมาก เป็นการจำกัดอำนาจ
 ดุลยพินิจของผู้ปฏิบัติงานด้วยการวางระเบียบให้ดำเนินการตามขั้นตอน (แวน มิเตอร์ แอนด์ แวน
 ฮอร์น อ้างในพิทยา บวรวัฒนา, 2550) ทั้งขั้นตอนการสอบสวนโรค ขั้นตอนโรค ระเบียบการแต่ง
 กายเพื่อความปลอดภัยระหว่างชั้นสูตรโรค ขั้นตอนการทำระบบคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ซึ่งผู้
 ศึกษาเห็นว่า ในความเข้มงวดของมาตรฐานนโยบาย ก็มีช่องว่างให้ผู้ปฏิบัติงานได้สามารถ
 ประเมินสถานการณ์และตัดสินใจได้ ในกรณีที่ตรวจพบสัตว์ปีกป่วยตายผิดปกติและผู้ปฏิบัติงาน
 ลงพื้นที่ตรวจสอบ หากเข้านิยามโรคไข้หวัดนกเป็นที่แน่นอนแล้วสามารถส่งทำลายสัตว์ปีกและ
 ซากสัตว์ปีกในรัศมี 5 กิโลเมตรรอบจุดที่พบสัตว์ปีกป่วยตายตามระเบียบขององค์การโรคระบาด
 สัตว์ระหว่างประเทศโดยไม่ต้องรอผลจากห้องปฏิบัติการ แม้ว่าผู้ปฏิบัติงานจะไม่ต้องรอผลตรวจ

จากห้องปฏิบัติการก่อนตัดสินใจสั่งทำลายสัตว์ปีกดังกล่าว แต่จำเป็นต้องส่งตัวอย่างสัตว์ปีกป่วยตายเหล่านั้นไปตรวจสอบที่ห้องปฏิบัติการตามขั้นตอน

อย่างไรก็ตาม นโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนก เป็นนโยบายที่ต้องอาศัย การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ถูกกำหนดแนวทางโดยองค์การต่างประเทศ และมีเทคนิคเฉพาะตัวในเชิง วิทยาศาสตร์สุขภาพ เพราะฉะนั้น การดำเนินการเพื่อให้การนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรค ใช้หวัดนกไปปฏิบัติเกิดผลสำเร็จ ย่อมขึ้นอยู่กับระเบียบที่มีมากมายและมีความเข้มงวด ซึ่ง ผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดนครราชสีมา ก็สามารถดำเนินการเป็นผลสำเร็จ

2.3 ปัจจัยด้านโครงสร้างการดำเนินงาน

ผลการศึกษาปัจจัยด้านโครงสร้างการดำเนินงานสามารถอภิปรายได้ว่า ในทัศนคติของผู้นำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมา ปัจจัย ด้านโครงสร้างการดำเนินงานส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับมาก กล่าวคือ โครงสร้าง การทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกในจังหวัด นครราชสีมา มีความซับซ้อน มีโครงสร้างที่เป็นทางการสูง ประกอบด้วยคณะกรรมการจาก คณะรัฐมนตรี สั่งการมายังหน่วยงานระดับกระทรวง กรม และลงมายังสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด นครราชสีมา ซึ่งจะเห็นได้ว่า สายการบังคับบัญชามีลักษณะหลายชั้น มีหลายหน่วยงานเข้ามาร่วม บูรณาการการทำงานเพื่อป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกเพื่อให้ประสบความสำเร็จ เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ได้ร่วมกันทำงานเป็นเครือข่าย โดยในกรณีศึกษา จังหวัดนครราชสีมา การปฏิบัติตามนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกมีโครงสร้างการ บริหารงานโดยประสานงานกันระหว่างหน่วยงานในสังกัดหน่วยงานข้างต้นแต่ละระดับ เช่น ระดับ จังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล เพื่อส่งข้อมูลด้านสัตว์ปีกให้ทั่วถึง รวดเร็ว แม้ว่าระบบ ราชการจะมีข้อคิดเห็นที่มักกล่าวถึงเสมอ ๆ ว่ามีการทำงานที่ไม่เป็นเอกภาพหากมีจำนวน หน่วยงานที่ซับซ้อนมากขึ้น และอาจส่งผลกระทบต่อผลการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ แต่ผล การศึกษากลับสะท้อนให้เห็นมุมมองของการร่วมมือกันของหน่วยงานภาครัฐเพื่อดำเนินการลง พื้นที่ตรวจสอบโรคสัตว์ปีกโดยเฉพาะโรคใช้หวัดนกและร่วมมือกันทำงานอย่างเป็นเครือข่ายในทุก ระดับ การดำเนินนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกได้ดำเนินการมาเป็นผลสำเร็จตลอด ระยะเวลา 5 ปี นับตั้งแต่วันที่สุดท้ายที่ตรวจพบโรค

2.4 ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร

สามารถอธิบายได้ว่า ในทัศนคติของผู้นำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมา ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสารส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ในโครงสร้างการทำงานที่สลับซับซ้อนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโรคใช้หวัดนก ผู้ปฏิบัติงานมีการติดต่อกันอย่างเป็นทางการ เพราะลักษณะสายการบังคับบัญชาและเป็นองค์กรแบบระบบราชการ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอเป็นผู้รับข่าวสารนโยบายจากผู้ส่งสารหรือผู้กำหนดนโยบาย คือ รัฐบาลและหน่วยงานในส่วนกลาง คือ กรมปศุสัตว์และหน่วยงานอื่น ๆ ที่ถูกระบุบทบาทหน้าที่ให้ดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกในด้านต่าง ๆ และความชัดเจนของนโยบายประกอบกับมาตรฐานของนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกที่แปลงมาจากข้อปฏิบัติขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศที่เข้มงวดเพื่อให้สินค้าปศุสัตว์มีความปลอดภัย ส่งผลให้สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนครราชสีมา มีการติดต่อประสานงานกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมาอย่างเป็นทางการโดยใช้ช่องทางการสื่อสารแบบการประชุมที่จัดขึ้นทุก เดือน จดหมายราชการ และการติดต่อสื่อสารกันโดยวาจาในกรณีเร่งด่วน และหากมีเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับโรคใช้หวัดนก วาระดังกล่าวจะถูกนำเข้าที่ประชุมในการประชุมหัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด อันหมายถึงการประชุมร่วมกันโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน นอกจากการติดต่อสื่อสารแบบเป็นทางการแล้ว ยังมีการติดต่อสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยโครงสร้างการดำเนินงาน โดยโครงสร้างการดำเนินงานของนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกมีความเป็นทางการและซับซ้อน ส่งผลให้ช่องว่างในการปฏิบัติงานการมีอำนาจดุลยพินิจ และการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติงานเป็นไปได้อย่างจำกัด แนวโน้มการติดต่อสื่อสารของผู้ปฏิบัติงานจึงถือว่าใกล้เคียงการติดต่อสื่อสารทางเดียว (วันชัย มีชาติ, 2551) กล่าวคือ ใช้ความเป็นทางการตามสายงานบังคับบัญชาเพื่อสั่งการให้ผู้ปฏิบัติในพื้นที่ดำเนินนโยบาย และมีการกำกับติดตามโดยอ้างอิงเกณฑ์การทำงานและระเบียบที่กำหนดมาเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงาน

แต่อย่างไรก็ตาม การติดต่อสื่อสารกันระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้วยกันและระหว่างหน่วยงานอื่นยังคงต้องอาศัยข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับเปลี่ยนนโยบายเพื่อขจัดปัญหาและอุปสรรคที่พบในการปฏิบัติงาน จากวันนั้นจนกระทั่งในปัจจุบันมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ปฏิบัติงานโดยการทำงานเป็นเครือข่าย ระหว่างผู้ปฏิบัติงานในสังกัดกรมปศุสัตว์ในพื้นที่ ผู้ปฏิบัติงานจากหน่วยงานอื่นที่ดูแลด้านสุขภาพคนในพื้นที่ รวมถึงหน่วยงานที่ดูแลพื้นที่ และหน่วยงานที่มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในกรณีเกิดการระบาดมากขึ้น กล่าวคือ ผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดนครราชสีมาได้ส่งข้อมูลด้านสถานการณ์สัตว์ปีกป่วยตายรายวันอย่าง

เข้มขันให้แก่หน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง และมีการติดต่อสื่อสารจากพื้นที่มายังหน่วยงานส่วนกลางได้โดยตรง เพื่อรวบรวมข้อมูลในการปรับนโยบายให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันมากขึ้น เช่น นิยามโรคใช้หัตถ์ที่ผู้ปฏิบัติงานใช้เป็นเกณฑ์ในการสังเกตอาการของสัตว์ปีกที่ต้องสงสัย จากเดิมความรุนแรงของโรคทำให้สัตว์ปีกป่วยตายทั้งหมดร้อยละ 100 แต่ภายหลังเพื่อให้ตอบสนองกับสถานการณ์และเพื่อให้การควบคุมโรคเป็นไปอย่างรวดเร็ว ก็ได้ลดเกณฑ์อัตราการตายของสัตว์ปีกที่ผู้ปฏิบัติงานต้องสังเกตลงตามสัดส่วน

2.5 ปัจจัยด้านบุคลากรผู้ดำเนินงานนโยบายไปปฏิบัติ

สามารถอธิบายได้ว่า ในทัศนคติของผู้ดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคใช้หัตถ์นกอไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมา ปัจจัยด้านบุคลากรผู้ดำเนินงานไปปฏิบัติมีผลสำคัญต่อการดำเนินงานไปปฏิบัติ กล่าวคือ บุคลากรผู้ดำเนินงานไปปฏิบัติมีทัศนคติไปในทิศทางเดียวกันว่า มีความรู้ความเข้าใจนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หัตถ์นกอในจังหวัดนครราชสีมา ทั้งระเบียบและขั้นตอนต่าง ๆ โดยผู้ที่ให้ความเห็นว่า ปัจจัยด้านนโยบายมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคใช้หัตถ์นกอมาปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมา ความตระหนักในคุณค่าของตนเองของผู้ปฏิบัติหน้าที่นั้นเมื่ออยู่เต็มเปี่ยม แต่ต้องการการสนับสนุนด้านทรัพยากรเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจอันดีในการทำงานให้เสร็จสิ้นจากภารกิจ จากอดีตที่ผ่านมา บุคลากรของกรมปศุสัตว์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดนครราชสีมามีอาการจำกัด เมื่อเกิดเหตุการณ์การระบาดของโรคใช้หัตถ์นกอขึ้นทำให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ในอัตรากำลังที่เท่าเดิมไม่สามารถทำงานออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ กรมปศุสัตว์จึงได้ทำการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เพื่อขอความร่วมมือหรือความสนับสนุนในการโอนถ่ายภารกิจเรื่องการจัดจ้างบุคลากรท้องถิ่นด้านปศุสัตว์ ได้แก่ ปศุสัตว์ตำบล และอาสาปศุสัตว์ เพื่อเพิ่มเจ้าหน้าที่ในพื้นที่อำเภอ ให้มีการดูแลเฝ้าระวังโรคใช้หัตถ์นกออย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตาม เมื่อโรคไม่มีการระบาดมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว กฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ ที่เคยยึดถือปฏิบัติอาจต้องมีการทบทวนกันเป็นประจำและสม่ำเสมอ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคใช้หัตถ์นกอไปปฏิบัติ ซึ่งทางสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมาก็ได้ดำเนินการจัดให้มีการซักซ้อมแผนโรคใช้หัตถ์นกอ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีความตื่นตัวตลอดเวลา

ผู้ปฏิบัติงานแสดงทัศนคติที่มีต่อความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อวัตถุประสงค์ในการทำงานตามแผนยุทธศาสตร์ป้องกันและควบคุมโรคใช้หัตถ์นกอซึ่งถูกกำหนดจากหน่วยงานส่วนกลาง มีการยอมรับในแนวทาง วิธีการ กระบวนการทำงานในการดำเนินนโยบายป้องกันและ

ควบคุมโรคใช้หวัดนกในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมา จนกระทั่งจังหวัดนครราชสีมาปลอดจากโรคใช้หวัดนกได้ภายในระยะเวลาประมาณ 1 ปีเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าผู้ปฏิบัติงานที่มีความพร้อมด้านจิตใจ จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างดี หากมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ตนทำ ยอมรับเป้าหมายของนโยบายและนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามที่ตนเข้าใจชัดเจน การให้ความคิดเห็นในลักษณะนี้สอดคล้องกับแนวคิดด้านความชัดเจนของนโยบายว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนสำคัญนั้นขึ้นอยู่กับระดับการยอมรับในนโยบายของผู้ปฏิบัติงาน (วรเดช จันทรศร, 2552) ซึ่งจะนำมาสู่การนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกที่ประสบความสำเร็จ

2.6 ปัจจัยด้านทรัพยากร

สามารถอธิบายได้ว่า ในทัศนคติของผู้นำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมา ปัจจัยด้านทรัพยากรส่งผลกระทบต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยเห็นว่าส่งผลในระดับปานกลาง กล่าวคือ ในทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานที่มีหน้าที่นำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมาไปปฏิบัติ เห็นว่า ทรัพยากรที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เป็นผลสำเร็จยังคงมีไม่เพียงพอในบางประการ อาทิเช่นงบประมาณ กำลังคน สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา มีเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 204 คน (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา, 2555) เปรียบเทียบกับจำนวนอำเภอ 32 อำเภอ แล้วอาจกล่าวได้ว่า มีเจ้าหน้าที่เฉลี่ย 7 คนต่อ 1 อำเภอโดยประมาณ ซึ่งในจำนวนนี้ ยังไม่ได้แยกประเภทตามภาระงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกโดยเฉพาะ อีกทั้งยังต้องรับผิดชอบภารกิจด้านโรคสัตว์อื่น ๆ ในพื้นที่อีกด้วย

คะแนนเฉลี่ยที่ผู้ปฏิบัติงานในระดับอำเภอมีต่อข้อคำถามในประเด็นปัจจัยด้านทรัพยากร เป็นที่น่าสังเกตว่า คะแนนที่น้อยที่สุด 2 อันดับแรกในประเด็นปัจจัยด้านทรัพยากรนี้ คือ จำนวนบุคลากร และงบประมาณ เฉลี่ย 2.45 คะแนน ซึ่งหากเทียบกับอีกสองคำถามที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนอุปกรณ์ใช้สอยและการสนับสนุนด้านองค์ความรู้และทักษะการปฏิบัติงาน ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากกว่า 3.00 อาจกล่าวได้ว่า คะแนนทัศนคติที่น้อยกว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ปฏิบัติต้องการได้รับการสนับสนุนในปัจจัยนี้มากกว่าประเด็นอื่น ๆ ในขณะที่ปัจจัยด้านอื่น ๆ มีคะแนนทัศนคติเฉลี่ยต่อข้อในระดับมาก หมายความว่าผู้ปฏิบัติงานเห็นด้วยที่ในระหว่างการทำงาน มีการสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ ในระดับที่ผู้ปฏิบัติงานเห็นด้วย และมีความพอใจ

วัสดุอุปกรณ์อื่น ๆ ที่ใช้ในการควบคุมและป้องกันโรคไข้หวัดนกตามโครงการค้นหาโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีกแบบบูรณาการ และโครงการรณรงค์ทำความสะอาดและพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ ซึ่งโครงการเหล่านี้ประกอบด้วยหลายกิจกรรมที่จำเป็นต้องใช้เพื่อประกอบการทำกิจกรรมในโครงการดังกล่าว คือ เครื่องพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อใน 32 อำเภอ และน้ำยาฆ่าเชื้อ ผู้ปฏิบัติงานในหลายอำเภอให้ความเห็นว่า พื้นที่ของตนและการทำงานภายในจังหวัด ยังจำเป็นต้องเพิ่มจำนวนเครื่องพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อขนาดใหญ่ที่มีมาตรฐานมากกว่าที่มีอยู่ ปัจจุบันนี้มีเครื่องพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อแรงดันสูงที่ให้บริการแก่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอจำนวน 4 เครื่อง และน้ำยาฆ่าเชื้อที่ต้องจัดให้มีทุกปี ซึ่งผู้ปฏิบัติงานได้กล่าวว่าต้องการให้เพิ่มเติม เพราะเท่าที่ดำเนินการพ่นยาฆ่าเชื้ออยู่ ต้องบรรจุยาฆ่าเชื้อลงในเครื่องพ่นที่มีลักษณะคล้ายเครื่องพ่นยาฆ่าแมลงแบบธรรมดา ที่อาจจะละเลยความปลอดภัยหรือการป้องกันสารเคมีให้กับผู้ปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ยังมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจพื้นที่ที่ได้รับแจ้งรายงานสัตว์ปีกป่วยตายผิดปกติในแต่ละอำเภอ ได้แก่ ค่าเดินทางและค่าเชื้อเพลิงยานพาหนะที่อาจจะต้องจัดสรรเพิ่มเติมให้ เนื่องจากการลงสำรวจในพื้นที่ที่ได้รับแจ้งว่ามีสัตว์ปีกป่วยตายในแต่ละครั้งอาจต้องเดินทางไปยังพื้นที่กันดารหรือพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงได้ยาก อย่างไรก็ตาม ผู้ปฏิบัติงานโดยส่วนใหญ่มีทัศนคติไปในทิศทางเดียวกันว่า ทรัพยากรที่ใช้ในการปฏิบัติงานนี้ควรได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมตามความเป็นจริง แต่หากไม่ได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติม ก็ยังสามารถดำเนินนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกต่อไปได้ นอกจากนี้ จากการสังเกตของผู้ศึกษาเห็นว่า ไม่ว่าทรัพยากรจะมีเพียงพอ ขาดแคลน หรือต้องการเพิ่มเติมหรือไม่ ผู้ปฏิบัติงานย่อมต้องการดำเนินการตามนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกให้เป็นผลสำเร็จ โดยรับรู้ถึงสภาพการบริหารทรัพยากรแต่ไม่มองว่าเป็นปัญหา โดยมีการแสดงความคิดเห็นที่มีจุดยืนร่วมกันว่า การทำงานให้สำเร็จเป็นสิ่งสำคัญกว่าในการบรรลุเป้าหมายของนโยบาย หากได้รับการจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอโดยเฉพาะในด้านกำลังคน วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเฝ้าระวังโรค และการสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้การออกตรวจในพื้นที่ทำได้อย่างสะดวก จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่น ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน

2.7 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

สามารถอธิบายได้ว่า ในทัศนคติของผู้นำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติในจังหวัดนครราชสีมา ปัจจัยสภาพแวดล้อมส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับปานกลาง กล่าวคือ ผู้ปฏิบัติงานจากหน่วยงานส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นมีความเห็นว่า การ

น่านโยบายไปปฏิบัติที่นั่นปัจจัยสภาพแวดล้อมมีผลต่อการน่านโยบายไปปฏิบัติ แต่ไม่ได้มองว่าเป็น ปัญหาและอุปสรรค ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษปัจจัยด้านบุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ว่ามีความยินยอมพร้อมใจ และมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินนโยบายป้องกันและ ควบคุมโรคใช้หวัดนกเป็นผลสำเร็จทำให้ไม่มีการระบาดจนกระทั่งปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตาม ผล จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณระบุว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการน่านโยบายไปปฏิบัติใน ประเด็นเศรษฐกิจที่อยู่ในสภาพฝืดเคือง ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าส่งกระทบต่อการทำ หน้าที่ตามนโยบายป้องกันและควบคุมใช้หวัดนก ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าตรงมีความเกี่ยวข้องกันกับ หลายปัจจัยในที่ได้อธิบายไปแล้วในเบื้องต้น อาทิเช่น ปัจจัยด้านทรัพยากรในการปฏิบัติงานที่ ยังคงมีความต้องการให้สนับสนุนเพิ่มเติมมีผลต่อการน่านโยบายไปปฏิบัติในทัศนคติของ ผู้ปฏิบัติงาน อีกประการหนึ่งที่ผู้ปฏิบัติงานให้ความสำคัญ คือ ความร่วมมือจากองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ในการประสานงานเพื่อดูแลและเฝ้าระวังโรคใช้หวัดนกพร้อมกัน

ประเด็นสภาพแวดล้อมของนโยบายอาจดูไม่เป็นปัญหาสำหรับผู้ให้ข้อมูลเชิง คุณภาพนัก แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในแบบสอบถามตามประเด็นปัจจัยนี้แล้ว พบว่ามีข้อสังเกต อยู่หลายประการ กล่าวคือ คะแนนเฉลี่ยในข้อคำถามเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนจากฝ่าย การเมือง มีคะแนน 2.66 อยู่ในระดับปานกลางที่มีคะแนนน้อยที่สุด และส่วนหนึ่งผู้ปฏิบัติงานใน พื้นที่ที่มีข้อเสนอแนะว่า ยังคงขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน เพราะปัจจัยสภาพแวดล้อมบาง ประการเช่น การทำงานร่วมกับผู้บริหาร ต้องการให้สร้างจิตสำนึกเรื่องการทำงาน สภาพท้องที่ที่ ห่างไกลเดินทางลำบาก เป็นต้น

ในปัจจุบัน กรมปศุสัตว์ได้ขอความร่วมมือไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ มี การบรรจุปศุสัตว์ตำบลเข้าเป็นพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ขอปศุสัตว์ตำบล เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ใน ท้องถิ่นที่ปศุสัตว์ตำบลเองมีความคุ้นเคย ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้การทำงานแบบเครือข่ายช่วยเฝ้าระวัง โรคใช้หวัดนกมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในปัจจุบัน พบว่า มีการบรรจุปศุสัตว์ตำบลลงในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดนครราชสีมาแล้ว 45 คน และปัจจุบันยังอยู่ในระหว่างดำเนินการขอความร่วมมือจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบรรจุเพิ่มเติมให้ครบถ้วนทุกอำเภอ

จากผลการศึกษาในภาพรวม อภิปรายผลการศึกษาได้เป็น 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในหน่วยงานส่วนกลาง และหน่วยงานส่วนภูมิภาคของกรมปศุสัตว์ มีความสอดคล้องกันว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ ในการน่านโยบายไปปฏิบัติ คือ ปัจจัยความชัดเจนของนโยบาย แม้ว่าผลของแบบสอบถาม ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่จะระบุว่า ปัจจัยบุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติส่งผลกระทบต่อปฏิบัติงานมาก

ที่สุด แต่ผู้ให้สัมภาษณ์มองว่า ปัจจัยความชัดเจนของนโยบายเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะตัวผู้ปฏิบัติงานเองไม่ออกตัวว่าเป็นคนที่ทำให้งานสำเร็จ แต่ให้ความสำคัญกับนโยบายที่ชัดเจนและมีมาตรฐาน รวมถึงการติดต่อสื่อสารที่มีความครอบคลุมทั่วถึงและรวดเร็ว ซึ่งหมายถึงปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด 2 อันดับแรกของการสัมภาษณ์คือ บุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และความชัดเจนของนโยบาย อีกส่วนหนึ่งที่ข้อมูลเชิงคุณภาพสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ คือสภาพการทำงานป้องกันและควบคุมโรคใช้วัตถุดิบที่ระบุตรงกันว่า จำนวนบุคลากรและงบประมาณส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ แสดงให้เห็นว่าไม่ว่าจะเป็นผู้ปฏิบัติงานในระดับใด ต่างให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านทรัพยากรไม่แตกต่างกัน

ประเด็นที่สอง ในทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดนครราชสีมา ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ ความชัดเจนของนโยบาย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติมากที่สุด คือ บุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งการเรียงลำดับความสำคัญตามทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานมีคะแนนทัศนคติที่คล้ายคลึงกับแบบสอบถามเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ กล่าวคือ ผู้ปฏิบัติงานมีความตระหนักในหน้าที่ของตนเอง แต่ไม่ได้กล่าวว่าตนเองเป็นกุญแจสำคัญของความสำเร็จในงานนั้น ๆ ผลที่สำเร็จของนโยบายล้วนเกิดมาจากความชัดเจนของนโยบายเป็นลำดับแรก และมาตรฐานนโยบายเป็นลำดับที่สอง ซึ่งผลจากการเรียงลำดับนี้มีความสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์จากผู้ปฏิบัติงาน แต่มีข้อแตกต่างจากผลผลคะแนนเฉลี่ยจากตารางในแบบสอบถาม ที่ระบุว่า การติดต่อสื่อสารของผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 3 รองจากปัจจัยบุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และความชัดเจนของนโยบาย หากอธิบายอีกนัยหนึ่ง ในตารางคะแนนเฉลี่ยในภาพรวม 3 อันดับของปัจจัยที่ส่งผลตามทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน คือ ปัจจัยบุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ความชัดเจนของนโยบาย และการติดต่อสื่อสาร แต่ผลจากการเรียงลำดับความสำคัญมีความแตกต่างกับคะแนนเฉลี่ยในทัศนคติ แต่สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้ปฏิบัติงาน กล่าวคือ มีผู้เลือกเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยความชัดเจนของนโยบาย มาตรฐานนโยบาย และปัจจัยโครงสร้างการดำเนินงาน แสดงให้เห็นว่า ผู้ปฏิบัติงานมีความแน่ใจในประเด็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติมากในลำดับต้น ๆ นั่นคือความชัดเจนของนโยบาย และมาตรฐานของนโยบาย รวมถึงตัวบุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติด้วยเช่นกัน

3. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. นโยบายที่ถูกลำนำไปปฏิบัติในองค์กรที่มีโครงสร้างองค์กรเป็นแบบระบบราชการวิชาชีพ ประกอบด้วยผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยเฉพาะนโยบายที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ วิทยาศาสตร์สุขภาพ มีการให้ความสำคัญกับสิ่งที่ต้องการศึกษาแตกต่างไปจากนโยบายเชิงสังคม
2. การศึกษาเรื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติ กรณีนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกใน จังหวัดนครราชสีมา ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่นในอนาคต
3. ศึกษาปัจจัยควบคุมที่อาจเกี่ยวข้องอื่น ๆ ในลักษณะของนามธรรม เช่น วัฒนธรรมการทำงานของผู้ปฏิบัติงานที่ทำหน้าที่นำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคใช้หวัดนกไปปฏิบัติ เพื่อศึกษาประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. พิจารณาแนวคิดเรื่องการให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ ด้านวัสดุอุปกรณ์ หรือสนับสนุน ค่าตอบแทนแก่เจ้าหน้าที่อาสาสมัคร เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงานแก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ใน จังหวัดนครราชสีมา
2. พิจารณาแนวคิดการก่อสร้างหรือสนับสนุนให้จัดสร้างศูนย์ข้อมูลโรคใช้หวัดนกและโรค อื่นๆ ในระดับท้องถิ่น รวมถึงหน่วยเคลื่อนที่เร็วเมื่อมีการแจ้งเหตุสัตว์ปีกป่วยตาย ผิดปกติ เพื่อลดภาระของผู้ปฏิบัติงานในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายส่วนเกินจากวงเงินที่ได้รับตาม ระเบียบราชการ และเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับสถานการณ์ด้านโรคสัตว์ปีกและโรคอุบัติใหม่ที่ อาจเกิดขึ้นในอนาคต

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

คณะกรรมการพิจารณาแก้ไขสถานการณ์โรคไข้หวัดนก. 2548. แผนยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาโรคไข้หวัดนก พ.ศ.2548-2550. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

คณะกรรมการอำนวยการป้องกัน ควบคุม แก้ไขสถานการณ์โรคไข้หวัดนกและการเตรียมพร้อมสำหรับการระบาดของไข้หวัดใหญ่. 2551. แผนยุทธศาสตร์ป้องกัน แก้ไข และเตรียมพร้อมรับปัญหาโรคไข้หวัดนกและการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2553). กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2551.

ควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์, สำนัก. 2549. คู่มือระบบคอมพิวเตอร์ในอุตสาหกรรมสัตว์ปีกไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์, สำนัก. 2549. การควบคุมโรคไข้หวัดนกในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์, สำนัก. 2553. รายงานการประชุมคณะกรรมการอำนวยการป้องกัน ควบคุม แก้ไขสถานการณ์โรคไข้หวัดนกและเตรียมพร้อมรับการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ ครั้งที่ 1/2553. กรุงเทพมหานคร: กรมปศุสัตว์. (เอกสารไม่ตีพิมพ์).

ควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์, สำนัก. 2554. รวมกฎหมายควบคุมโรคไข้หวัดนก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์, สำนัก. มาตรการควบคุมและกำจัดโรคไข้หวัดนก. [ออนไลน์]. 2547. แหล่งที่มา: http://www.dld.go.th/home/bird_flu/chick3.html. [11 พฤศจิกายน 2555].

เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอ ก. 29 เมษายน 2556. สัมภาษณ์.

จิราภรณ์ ชัชวาลกุลชัย. 2550. แนวทางการพัฒนามาตรการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในประเทศไทย. เอกสารวิจัยปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชุติพนธ์ ศิริมงคลรัตน์ และ พรพิรุณ ชินสอน. 2551. การแก้ปัญหาโรคไข้หวัดนกในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548-2551. กรุงเทพฯ : สำนักป้องกัน ควบคุม และบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์.

- พิทยา บวรวัฒนา. 2550. รัฐประศาสนศาสตร์ ทฤษฎีและแนวการศึกษา (ค.ศ.1970-1980). พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิทยา บวรวัฒนา. 2550. ทฤษฎีองค์การสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งนภา รัตนราชชาติกุล. 2544.วารสารสัตวแพทย์ 11 (2): 40-47
- สุภาวดี เสริมदारรัตน์. 2547. การจัดการโรคใช้หวัดนกของรัฐบาล. เอกสารวิจัยปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารคุณภาพ, สถานการณ์การระบาดของไข้หวัดนก. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา: http://www.hiso.or.th/hiso/picture/reportHealth/pro-4_Chapter1%2810%29.pdf [21 มกราคม 2556]
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา. สถานการณ์โรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีก จังหวัดนครราชสีมา 1 มกราคม 2547 ถึง 15 สิงหาคม 2548. [ออนไลน์]. 2548. แหล่งที่มา: http://www.dld.go.th/pvlo_nak/bf/bf150848.pdf [19 พฤศจิกายน 2554]
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา. รายงานสรุปข้อมูลและสถิติจำนวนปศุสัตว์ ปี 2555 จังหวัดนครราชสีมา. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา http://www.dld.go.th/pvlo_nak/data/sumary_dld55.pdf [21 เมษายน 2556]
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา. ข้อมูลบุคลากรสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา http://www.dld.go.th/pvlo_nak/data/person56.pdf. [20 พฤศจิกายน 2555]
- ศุภชัย ยาวะประภาษ. 2548. นโยบายสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. 2539. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (เอกสารอัดสำเนา)
- ฐิตวัฒน์ จันทร์. 10 ตุลาคม 2555. หัวหน้ากลุ่มตรวจสอบชีววัตถุสำหรับสัตว์. สัมภาษณ์.
- วัชรพงษ์ สุดดี. 21 พฤศจิกายน 2555. นายสัตวแพทย์ชำนาญการพิเศษ. สัมภาษณ์.
- วันชัย มีชาติ. 2550. การบริหารองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันชัย มีชาติ. 2551. พฤติกรรมกรรมการบริหารองค์การสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วรเดช จันทรศร. 2552. ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ An Integrated Theory of Public Policy Implementation. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- อรพันธ์ ภาสวรกุล. 2548. การควบคุมโรคระบาดสัตว์ในระบบคอมพาร์ตเมนต์ตามมาตรฐานขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (An Overview of Animal Disease Control in OIE Compartmentalisation). สำนักควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์.
- อรพันธ์ ภาสวรกุล. 21 ธันวาคม 2555. ผู้เชี่ยวชาญด้านป้องกันและควบคุมไวรัสในสัตว์ปีก. สัมภาษณ์.
- อภิชาติ สุวรรณชัยรบ. 21 มกราคม 2556. หัวหน้าส่วนสุขภาพสัตว์ . สัมภาษณ์.
- อุษุมา กู้เกียรติพันธ์ และ วิมล อยู่เย็นง. 2544. การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ของผู้ประกอบการที่ขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม. สัตวแพทยสาร 52 (1-2): 58-71.
- อดิชาติ หงส์ทอง. 2549. ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคไข้หวัดนกของประชาชนที่เลี้ยงสัตว์ปีกในจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาเวชศาสตร์ชุมชน ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรมณี สุนทรนนท์. 2552. ทัศนคติของผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของนโยบายการพัฒนาฝีมือแรงงาน. เอกสารวิจัยปริญญารัฐประศาสนศาตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดมวิทย์ แซ่ตั้ง. 29 เมษายน 2556. ปศุสัตว์อำเภอครบุรี. สัมภาษณ์.

ภาษาอังกฤษ

Anderson James E. 1994. Public Policymaking : An Introduction. USA: Houghton Mifflin.

Chantanee Buranathai et al. 2004. Molecular Characteristic of H5N1 Avian Influenza A virus in Thailand 2004 [online]. 2004. Available from <http://www.dld.go.th/dcontrol/th/> [2011, January 24]

Frank Fisher et al. 2007. Handbook of Public Policy Analysis: theory, politics and methods. Taylor & Francis group, LLC.

Pasavorakul, Orapan. 2012. Avian Influenza Disease Control in Thailand, in Prevention and Management of Avian Influenza Outbreaks, Experience and Learned Lessons: 19th - 29th November. Peru. (Unpublished Manuscript).

Van meter, D. and Van Horn, C.E. 1975. The Policy Implementation Process: A conceptual Framework. Administration and Society Vol.6 No.4 (February 1975) : 445-488.

World Organization for animal Health. Update Highly Pathogenic Avian Influenza in Animal (Type H5 and H7). [online]. 2012. Available from : <http://www.oie.int/animal-health-in-the-world/update-on-avian-influenza/2012/> [12 2012, December 12]

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์ในงานวิจัย

คำถามสัมภาษณ์

เรื่อง การนำนโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา
The Preventive and Control Avian Influenza Policy Implementation: Case Study in
Nakhonratchasima Province

ผู้วิจัย นางสาวหัตถญา พิมพ์สระเกษ

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 9 ข้อ ใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อความครอบคลุมครบถ้วนในประเด็นเนื้อหา การให้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงจะไม่ส่งผลกระทบต่อใคร ๆ ต่อท่าน เพราะ**ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลไว้เป็นความลับ** ตามจรรยาบรรณนักวิจัย

คำถามสัมภาษณ์

1. นโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกที่หน่วยงานของท่านได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ **มีความชัดเจนหรือไม่** อย่างไร
2. นโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกที่หน่วยงานของท่านได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ มี **มาตรฐานการปฏิบัติงาน** ในเชิงกระบวนการและเชิงพื้นที่อย่างไร
3. ท่านคิดว่าหน่วยงานของท่านมีการพัฒนา**โครงสร้างการดำเนินงาน**ที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานตามนโยบายเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมไข้หวัดนกหรือไม่ อย่างไร
4. **การติดต่อสื่อสาร**ระหว่างบุคลากรภายในหน่วยงาน เพื่อประสานการทำงานในการปฏิบัติตามนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกมีการดำเนินการอย่างไร
5. **บุคลากร**ที่เป็นผู้นำนโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกมาปฏิบัติมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ อย่างไร
6. หน่วยงานของท่านได้รับการสนับสนุน**ทรัพยากร**ทางด้านงบประมาณ กำลังคน วัสดุ อุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการอย่างเพียงพอหรือไม่ อย่างไร
7. หน่วยงานของท่านปฏิบัติงานตามนโยบายเพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกโดยได้รับแรงเสริม หรือแรงดันจาก**สภาพแวดล้อม**ภายนอกหน่วยงานอย่างไร ในประเด็นต่อไปนี้

- ด้านการเมือง

- ด้านเศรษฐกิจ
  - ด้านสังคม
  - ด้านเทคโนโลยี
8. ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไร เพื่อให้การปฏิบัติงานตามนโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกเป็นไปอย่างราบรื่นมากขึ้น เพื่อประสิทธิผลในการป้องกันการระบาดของโรคไข้หวัดนกในอนาคต
9. ท่านคิดว่า ในหน่วยงานของท่าน **ปัจจัยใดต่อไปนี่ที่ส่งผลสำคัญที่สุด**ต่อความสำเร็จในการปฏิบัติตามนโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนก
- ความชัดเจนของนโยบาย
  - มาตรฐานในการปฏิบัตินโยบาย
  - โครงสร้างการดำเนินงาน
  - การติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน
  - บุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ
  - ทรัพยากร
  - สภาพแวดล้อมในการทำงาน

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง
 ที่เสียสละเวลาให้สัมภาษณ์เพื่อเป็นข้อมูลในงานวิจัย
 นางสาวหัตสญา พิมพ์สระเกษ
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
 คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-Mail: hatsaya.p@gmail.com, piggywakeup@gmail.com tel: 087-5159106

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามในงานวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง การนำนโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา
The Preventive and Control Avian Influenza Policy Implementation: Case Study in
Nakhonratchasima Province

ผู้วิจัย นางสาวหัตสยา พิมพ์สระเกษ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ใช้เพื่อสอบถามข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่ในสังกัดหน่วยงานปศุสัตว์จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยชุดคำถาม 3 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนกไปปฏิบัติ

ตอนที่ 3 แนวทางในการแก้ไขและข้อเสนอแนะ

2. ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากท่าน กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบถ้วนทุกข้อตามความเป็นจริง

3. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลทางสถิติ เป็นประโยชน์ในการวิจัยเชิง

วิชาการเพียงเท่านั้น การตอบคำถามตามความเป็นจริงจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่าน และ **ข้อมูลส่วนตัวของท่านซึ่งปรากฏในแบบสอบถามฉบับนี้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ**

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่เสียสละเวลาตอบแบบสอบถามฉบับนี้

นางสาวหัตสยา พิมพ์สระเกษ

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-Mail: hatsaya.p@gmail.com, tel: 087-5159106

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ.....ปี
3. สถานภาพ
  - โสด สมรส หย่าร้าง
4. รายได้ต่อเดือนของท่าน
  - ต่ำกว่า 10,000 บาท
  - ตั้งแต่ 10,000-14,999 บาท
  - ตั้งแต่ 15,000-19,999 บาท
  - ตั้งแต่ 20,000-24,999 บาท
  - 25,000 บาทขึ้นไป
5. ตำแหน่ง
  - ข้าราชการ พนักงานราชการ
  - ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว
  - ลูกจ้างจ้างเหมา

ชื่อตำแหน่ง (ตัวอย่าง นายสัตวแพทย์ชำนาญการ)

.....
6. หน่วยงาน

.....
7. ระยะเวลาที่ทำงานในหน่วยงาน.....ปี

	ระดับความคิดเห็นของท่าน
--	-------------------------

ตอนที่ 2 ประเด็นหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติ นโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนก	มากที่สุด	มาก	ปาน	น้อย	น้อย
1. ความชัดเจนของนโยบาย 1.1 ท่านคิดว่า มาตรการการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก ในจังหวัดนครราชสีมา มีความชัดเจน					
1.2 ท่านสามารถปฏิบัติตามนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกได้ อย่างมั่นใจ โดยอ้างอิงต่อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน และควบคุมโรคไข้หวัดนก เพื่อป้องกันโรคในพื้นที่ของท่าน					
1.3 หน่วยงานของท่านให้ความสำคัญต่อการเฝ้าระวังโรคในสัตว์ปีกใน พื้นที่ตลอดทั้งปีตามมาตรการของจังหวัดนครราชสีมา					
1.4 ท่านคิดว่า กฎเกณฑ์ในการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและควบคุมโรค ไข้หวัดนกที่ออกมา ทำให้ท่านทำงานได้อย่างราบรื่น					
1.5 ที่ผ่านมา การปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก ในพื้นที่ของท่านในแต่ละปีมีการเปลี่ยนแปลงน้อย ทำให้การดำเนินงานมี ความต่อเนื่อง					
1.7 หน่วยงานของท่านมีข้อปฏิบัติที่ระบุว่าสามารถได้รับการสนับสนุน ด้านเวชภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ป้องกัน ควบคุมและรักษาโรคไข้หวัดนกจาก หน่วยงานอื่น ๆ					
2. มาตรฐานในการปฏิบัตินโยบาย 2.1 ท่านเห็นว่าระบบการตรวจสอบและกักกันโรคที่ระบุตาม พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2499 และกฎกระทรวงที่ออกตามมา ภายหลัง ถูกนำมาใช้ป้องกันและควบคุมโรคอย่างได้ผล					
2.2 หน่วยงานของท่านยังคงดำเนินการสนับสนุนระบบฟาร์มมาตรฐาน และการเลี้ยงสัตว์ในระบบคอมพาร์ทเมนต์ที่ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่รับผิดชอบ ของท่าน					
2.3 ข้อมูลการระบาดและจัดทำระบบสารสนเทศสัตว์ปีกและการแสดง พื้นที่เกิดโรคภายในพื้นที่รับผิดชอบของท่านมีความถูกต้อง เทียบตรง เป็น ปัจจุบัน					
2.4 ท่านคิดว่า การทำงานของเครือข่ายเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกในพื้นที่					

ตอนที่ 2 ประเด็นหรือปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการปฏิบัติ นโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนก	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
	มากที่สุด	มาก	ปาน	น้อย	น้อย
จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกได้					
2.5 ท่านคิดว่า ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกอื่น ๆ เช่น กระทรวงสาธารณสุข มีส่วนสนับสนุนให้มาตรฐานในการปฏิบัติงานของท่านเป็นไปตามที่องค์การระหว่างประเทศกำหนด					
2.6 ท่านคิดว่า มาตรการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในพื้นที่ของท่าน มีความสอดคล้องกับแผนของจังหวัด และตอบสนองแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ					
2.7 เมื่อมีสัตว์ปีกป่วยตายผิดปกติในพื้นที่ มีการสอบสวนหาสาเหตุของโรคและมีการเฝ้าระวังตามข้อปฏิบัติขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศอย่างเคร่งครัด					
3. โครงสร้างการดำเนินงาน					
3.1 รูปแบบการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่ท่านต้องประสานงานมีความเป็นทางการสูง และต้องส่งต่องานหลายระดับชั้น					
3.2 หน่วยงานของท่านมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรและงานที่รับผิดชอบภายในหน่วยงาน และระบุนายละเอียดในการทำงานและการทำงานร่วมกันไว้อย่างชัดเจน					
3.3 ขั้นตอนการส่งมอบทรัพยากรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง อาทิเช่น การอนุมัติการเบิกจ่ายงบประมาณ เวชภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ					
3.4 มีช่องว่างที่เปิดโอกาสให้หน่วยงานของท่านสามารถรับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกหน่วยงาน ทั้งด้านทรัพยากรและองค์ความรู้					
3.5 หน่วยงานของท่านเปิดโอกาสให้ประชาชนและคนในพื้นที่ที่เสี่ยงกับการประสบปัญหาการระบาดของโรคมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและให้ข้อมูล รวมถึงกำหนดแนวทางในการปฏิบัติกรป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในพื้นที่					
4. การติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน					

ตอนที่ 2 ประเด็นหรือปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการปฏิบัติ นโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนก	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
	มากที่สุด	มาก	ปาน	น้อย	น้อย
4.1 การประสานงานและเผยแพร่ข่าวสารการปฏิบัติงาน ทั้งภายใน หน่วยงานของท่านและการติดต่อกับหน่วยงานอื่นมีความครอบคลุม ทั่วถึง ทันต่อสถานการณ์					
4.2 ท่านสามารถส่งผ่านข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติตามมาตรการป้องกัน และควบคุมโรคไข้หวัดนกไปยังผู้บริหารระดับจังหวัด เพื่อร่วมกันทบทวนผล การปฏิบัติงาน					
4.3 ระหว่างการปฏิบัติงานท่านมีความเครียดและความกดดันน้อย เนื่องจากสามารถรายงานปัญหาที่เกิดระหว่างการปฏิบัติงานให้เพื่อน ร่วมงานและผู้บริหารทราบได้					
4.4 ท่านคิดว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารทุกระดับ มีส่วนสำคัญต่อการ ติดต่อสื่อสารภายในหน่วยงานของท่าน และการติดต่อสื่อสารระหว่าง หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง					
5. บุคลากรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ					
5.1 ที่ผ่านมา ท่านมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน วิธีการปฏิบัติงานตามแผนยุทธศาสตร์ป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกที่อยู่ ในความรับผิดชอบของท่านเป็นอย่างดี					
5.2 ท่านเห็นด้วยกับแนวทาง วิธีการ และกระบวนการทำงานของ หน่วยงานของท่านในการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก ณ ปัจจุบัน					
5.3 ท่านเห็นด้วยกับวิธีการทำงานและแนวทางการดำเนินงานตาม มาตรฐานขององค์การอนามัยโลกและองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่าง ประเทศ (OIE) ว่ามีความสอดคล้องกับการทำงานในพื้นที่และหน่วยงานของ ท่าน					
5.4 ท่านมีขวัญกำลังใจ และความตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติหน้าที่เพื่อบรรลุ เป้าหมายยุทธศาสตร์ป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในพื้นที่รับผิดชอบ ของท่าน					

ตอนที่ 2 ประเด็นหรือปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการปฏิบัติ นโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนก	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
	มากที่สุด	มาก	ปาน	น้อย	น้อย
5.5 ท่านมีความพึงพอใจที่ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อควบคุมและป้องกันโรคไข้หวัดนกในจังหวัดนครราชสีมา จนไม่มีการระบาดของโรคต่อเนื่องหลายปี					
5.6 เพื่อนร่วมงาน / เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของท่านมีความกระตือรือร้นในการดำเนินการควบคุมโรคเมื่อมีสัตว์ปีกป่วยตายผิดปกติ หรือสงสัยว่ามีโรคไข้หวัดนกเกิดขึ้น					
5.7 ท่านคิดว่า ท่านมีความสามารถเพียงพอและสามารถที่จะปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติภายในจังหวัดนครราชสีมาให้สำเร็จตามยุทธศาสตร์					
5.8 ณ ปัจจุบันที่โรคไข้หวัดนกสงบแล้ว ในบางครั้ง ท่านยังคงมีความรู้สึกท้อแท้ต่อการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก					
6. ทรัพยากร					
6.1 จำนวนเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานชุดเฉพาะกิจเฝ้าระวังโรคในพื้นที่มีจำนวนที่เหมาะสมเพียงพอ					
6.2 งบประมาณในการควบคุมและป้องกันโรคไข้หวัดนกภายในพื้นที่มีเพียงพอ รวมถึงกระบวนการงบประมาณมีความต่อเนื่อง					
6.3 ตลอดเวลาที่ผ่านมา ท่านได้รับการสนับสนุนด้านอุปกรณ์และเครื่องมือในการลงพื้นที่ตรวจสอบอย่างเพียงพอ และห้องปฏิบัติการมีมาตรฐาน					
6.4 บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ได้รับการสนับสนุนด้านการพัฒนาความรู้และศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่อง ตามแผนยุทธศาสตร์ป้องกันแก้ไข และเตรียมพร้อมรับการระบาดของไข้หวัดนก พ.ศ.2551-2553					
7. สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน					
7.1 ได้รับการสนับสนุนในการทำงานจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง จนการทำงานมีความสะดวกราบรื่นขึ้น เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย					

ตอนที่ 2 ประเด็นหรือปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการปฏิบัติ นโยบายป้องกันและควบคุมไข้หวัดนก	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
	มากที่สุด	มาก	ปาน	น้อย	น้อย
7.2 ฝ่ายการเมืองให้การสนับสนุนการดำเนินนโยบายอย่างเต็มที่					
7.3 ท่านได้รับความร่วมมือและการตอบสนองต่อนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี					
7.4 สภาพเศรษฐกิจที่ฝืดเคืองและค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้นมีส่วนทำให้การทำงานของท่านมีอุปสรรค					
7.5 แต่ละปี ภัยธรรมชาติทั้งภัยแล้งและภัยหนาวที่เกิดในพื้นที่ของท่านส่งผลกระทบต่อการทำงานเพื่อป้องกันโรคไข้หวัดนก					
8. ผลการนำนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกไปปฏิบัติ					
7.1 ท่านเห็นว่าการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกในพื้นที่ของท่านเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว					
7.2 หน่วยงานของท่านมีองค์ความรู้เรื่องการจัดการโรคไข้หวัดนกที่ดีและเพียงพอ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้อย่างไม่ลังเล					
7.3 หน่วยงานของท่านมีการทำรายงานการสุ่มตรวจตัวอย่าง					
7.5 ท่านคิดว่า หน่วยงานของท่านมีส่วนช่วยให้พื้นที่ที่ท่านรับผิดชอบอยู่ปราศจากโรคไข้หวัดนก					

ตอนที่ 3 แนวทางการแก้ไขและข้อเสนอแนะ

1. เรียงลำดับความสำคัญ “ปัจจัยใดส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินนโยบายป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก” ในความคิดเห็นของท่าน จากสำคัญมากที่สุด > น้อยที่สุด โดยใช้หมายเลข 1-7 หน้าปัจจัยแต่ละข้อ

- ความชัดเจนของนโยบาย
- มาตรฐานในการปฏิบัตินโยบาย
- โครงสร้างการดำเนินงาน
- การติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน
- บุคลากรผู้ชำนาญไปปฏิบัติ
- ทรัพยากร
- สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน

2. ปัญหา และอุปสรรคที่พบในการทำงานในช่วงเวลาที่ผ่านมา

.....

.....

.....

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาในการทำงาน และสภาพการทำงานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต

.....

.....

.....

-ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่กรุณาสละเวลาอันมีค่า เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย -

ภาคผนวก ค

กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องโดยสังเขป

๑๐๖๓

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๕๕๘

พระราชบัญญัติ

โรกระบาดสัตว์

พ.ศ. ๒๕๕๘

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘

เป็นปีที่ ๑๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มี

พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยโรกระบาดสัตว์

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติ

ขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ตั้ง

ต่อไปนี้

๑๐๖๔

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๕๕๕

มาตรา ๑ พระราชบัญญัติ^๕นี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
โรกระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๕”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติ^๕นี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด
เก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติโรกระบาดปศุสัตว์และสัตว์
พาหนะ พุทธศักราช ๒๔๗๔

(๒) พระราชบัญญัติโรกระบาด ปศุสัตว์และสัตว์
พาหนะ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๘ และ

(๓) พระราชบัญญัติโรกระบาดปศุสัตว์และสัตว์
พาหนะ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๗

ในกรณีที่มีบทกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับอื่น ขัด หรือ
แย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัติ^๕นี้ ให้ใช้พระราชบัญญัติ^๕
บังคับแทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติ^๕นี้

“สัตว์” หมายความว่า

(๑) ช้าง ม้า โค กระบือ ลา ล่อ แพะ แกะ สุนัข
สุนัข แมว กระต่าย ลิง ชะนี และให้หมายความรวมถึง^๕นาเชือก^๕
สำหรับผสมพันธุ์สัตว์เหล่านี้ด้วย

๑๐๖๕

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๕๕๕

(๒) สัตว์ปีก จำพวกนก ไก่ เป็ด ห่าน และให้
หมายความรวมถึงไข่สำหรับใช้ทำพันธุ์ด้วย และ

(๓) สัตว์ชนิดอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ซากสัตว์” หมายความว่า ร่างกายหรือส่วนของ
ร่างกายสัตว์ที่ตายแล้ว และยังไม่ได้แปรสภาพเป็นอาหารสุก
หรือสิ่งประดิษฐ์สำเร็จรูป และให้หมายความรวมถึงงา เขา
และขน ที่ได้ตัดออกจากสัตว์ขณะมีชีวิต และยังไม่ได้แปร
สภาพเป็นสิ่งประดิษฐ์สำเร็จรูปด้วย

“โรคระบาด” หมายความว่า โรครินเดอร์เปสต์
โรคเฮโมรายิกเซพติซีเมีย โรคแอนแทรกซ์ โรคเซอร่า โรค
สารติก โรคมงกล่อพิษ โรคปากและเท้าเปื่อย โรคอหิวาต์-
สุกร และโรคอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“เจ้าของ” หมายความรวมถึงผู้ครอบครอง ในกรณีที่
เกี่ยวกับสัตว์เมื่อไม่ปรากฏเจ้าของ ให้หมายความรวมถึงผู้เลี้ยง
และผู้ควบคุมด้วย

“ทำเข้า” หมายความว่า ที่สำหรับนำสัตว์และซาก
สัตว์เข้าในราชอาณาจักร

“ทำออก” หมายความว่า ที่สำหรับนำสัตว์และซาก
สัตว์ออกนอกราชอาณาจักร

๑๐๖๖

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๕๕๕

“ด่านกักสัตว์” หมายความว่า ที่สำหรับกักสัตว์หรือ
ซากสัตว์เพื่อตรวจโรคระบาด

“การค้า” หมายความว่า การค้าในลักษณะคนกลาง

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรี
แต่งตั้ง

“สารวัตร” หมายความว่า สารวัตรของกรมปศุสัตว์
หรือผู้ซึ่งอธิบดีแต่งตั้ง

“นายทะเบียน” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง
เป็นนายทะเบียน

“สัตว์แพทย์” หมายความว่า สัตว์แพทย์ของกรม
ปศุสัตว์ หรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมปศุสัตว์

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตาม
พระราชบัญญัติ

มาตรา ๕ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับในกรณีเกี่ยว
กับสัตว์ของกระทรวงกลาโหม และส่วนราชการอื่นตามที่
กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖ สำหรับสุนัข แมว กระต่าย ถึง ชะนี รวม
งูน้ำเชื้อสำหรับผสมพันธุ์สัตว์เหล่านี้ และสัตว์ปีกจำพวกนก

๑๐๖๗

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๔๕๕

ไว้ เปิด ห่าน รวมถึงไขสำหรับไข่ทำพันธุ์ ให้พระราชบัญญัติ
นี้ใช้บังคับเฉพาะการนำเข้า นำออก หรือนำผ่านราชอาณาจักร
จักร หรือการอย่างอื่น ตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรรักษาการ
ตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่
นายทะเบียน และสัตวแพทย์ และออกกฎกระทรวงวาง
ระเบียบการขอและการออกใบอนุญาต กำหนดค่าธรรมเนียม
ไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ หรือยกเว้นค่าธรรมเนียม
เฉพาะกรณี และกำหนดการอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการตามพระราช
บัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
แล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

การป้องกันโรคระบาด

มาตรา ๘ ในท้องที่ที่ยังมิได้ประกาศ เป็นเขตปลอด
โรคระบาดตามหมวด ๒ หรือในท้องที่ที่ยังมิได้ประกาศเป็น
เขตโรคระบาด เขตสงสัยว่ามีโรคระบาด หรือเขตโรคระบาด
ชั่วคราว ตามหมวด ๓ ถ้ามีสัตว์ป่วยหรือตายโดยรู้ว่าเป็นโรค

๑๐๖๘

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๕๕๕

ระบาด หรือมีสัตว์ป่วยหรือตายโดยปัจจุบันอันไม่อาจคิดเห็น
ได้ว่าป่วยหรือตายโดยเหตุใด หรือในหมู่บ้านเดียวกัน หรือ
ในบริเวณใกล้เคียงกัน มีสัตว์ตั้งแต่สองตัวขึ้นไปป่วยหรือตาย
มีอาการคล้ายคลึงกันในระยะเวลาห่างกันไม่เกินเจ็ดวัน ให้
เจ้าของแจ้งค่อพนักงานเจ้าหน้าที่ สारวตฺร หรือสัตวแพทย์
ท้องถิ่นภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่สัตว์ป่วยหรือตาย

ในกรณีที่สัตว์ป่วยตามวรรคก่อน ให้เจ้าของควบคุม
สัตว์ป่วยทั้งหมดไว้ภายในบริเวณที่สัตว์อยู่ และห้ามมิให้
เจ้าของหรือบุคคลอื่นใดเคลื่อนย้ายสัตว์ป่วยไปจากบริเวณนั้น
ในกรณีที่สัตว์ตายตามวรรคก่อน ให้เจ้าของควบคุมซากสัตว์
นั้นให้คงอยู่ ณ ที่ที่สัตว์นั้นตาย และห้ามมิให้เจ้าของหรือ
บุคคลอื่นใดเคลื่อนย้าย ซ้ำแหละ หรือกระทำการอย่างใดแก่
ซากสัตว์นั้น ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ สारวตฺร หรือสัตวแพทย์
ไม่อาจมาตรวจซากสัตว์นั้นภายในเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่
เวลาที่สัตว์นั้นตาย ให้เจ้าของฝังซากสัตว์นั้นใต้ระดับผิวดิน
ไม่น้อยกว่าห้าสิบเซนติเมตร สำหรับซากสัตว์ใหญ่ให้พุนดิน
กลบหลุม เหนือระดับผิวดินไม่น้อยกว่า ห้าสิบเซนติเมตร อีก
ด้วย

๑๐๖๕

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๔๙๕

มาตรา ๙ เมื่อได้มีการแจ้งตามมาตรา ๘ หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีสัตว์ป่วยหรือตายโดยโรคระบาด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือสารวัตร มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของจัดการดังต่อไปนี้

(๑) ให้กักขัง แยก หรือย้ายสัตว์ป่วย หรือสงสัยว่าป่วยไว้ในเขต และตามวิธีการที่กำหนดให้

(๒) ให้ฝัง หรือเผาซากสัตว์นั้น ณ ที่ที่กำหนดให้ ถ้าการฝังหรือเผาไม่อาจทำได้ ให้สั่งทำลายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควร หรือ

(๓) ให้กักขัง แยก หรือย้ายสัตว์ที่อยู่ร่วมฝูง หรือเคยอยู่ร่วมฝูงกับสัตว์ที่ป่วย หรือสงสัยว่าป่วยหรือตายไว้ในเขต และตามวิธีการที่กำหนดให้

มาตรา ๑๐ เมื่อได้มีการแจ้งตามมาตรา ๘ หรือตรวจพบ หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าสัตว์ป่วยหรือตายโดยโรคระบาด ให้สัตวแพทย์มีอำนาจเข้าตรวจสัตว์หรือซากสัตว์นั้น และให้มามีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของ จัดการดังต่อไปนี้

(๑) ให้กักขัง แยก หรือย้ายสัตว์ป่วย หรือสงสัยว่าป่วยไว้ในเขต และตามวิธีการที่กำหนดให้ หรือให้ได้รับการรักษาตามที่เห็นสมควร

๑๐๗๐

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๔๘๕

(๒) ให้ฝัง หรือเผาซากสัตว์นั้นทั้งหมด หรือแต่
บางส่วน ณ ที่ที่กำหนดให้ ถ้าการฝังหรือเผาไม่อาจทำได้ ก็
ให้ทำลายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควร

(๓) ให้กักขัง แยก หรือย้ายสัตว์ที่อยู่ร่วมฝูง หรือ
เคยอยู่ร่วมฝูงกับสัตว์ที่ป่วย หรือสงสัยว่าป่วย หรือตาย ไว้
ภายในเขต และตามวิธีการที่กำหนดให้ หรือให้ได้รับการ
ป้องกันโรคระบาดตามที่เห็นสมควร

(๔) ให้ทำลายสัตว์ที่เป็นโรคระบาด หรือสัตว์ หรือ
ซากสัตว์ที่เป็นพาหะของโรคระบาด ตามระเบียบข้อบังคับ
กำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรี ในการนี้ให้เจ้าของได้รับค่าชดใช้
ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของราคาสัตว์ซึ่ง
อาจขายได้ในตลาดท้องที่ก่อนเกิดโรคระบาด เว้นแต่ในกรณี
ที่เจ้าของได้จงใจกระทำความผิดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

(๕) ให้กำจัดเชื้อโรคที่อาหารสัตว์ หรือซากสัตว์ที่
เป็นพาหะของโรคระบาด ตามวิธีการที่กำหนดให้ หรือ

(๖) ให้ทำความสะอาด และทำลายเชื้อโรคระบาด
หรือพาหะของโรคระบาดในที่ดิน อาคาร ยานพาหนะ หรือ
สิ่งของ ตามวิธีการที่กำหนดให้

๑๐๗๑

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๕๕๕

หมวด ๒

เขตปลอดโรคระบาด

มาตรา ๑๑ เมื่อรัฐมนตรีเห็นสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดโรคระบาดสำหรับสัตว์ชนิดใดในท้องที่ใด ก็ให้มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดท้องที่นั้นทั้งหมด หรือแต่บางส่วน เป็นเขตปลอดโรคระบาด ประกาศนี้ให้ระบุชนิดของสัตว์และโรคระบาดไว้ด้วย

มาตรา ๑๒ เมื่อได้ประกาศเขตปลอดโรคระบาดตาม มาตรา ๑๑ แล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดเคลื่อนย้ายสัตว์หรือซากสัตว์ เข้าใน หรือผ่านเขตนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือ จากอธิบดีหรือสัตวแพทย์ซึ่งอธิบดีมอบหมาย

มาตรา ๑๓ ภายในเขตปลอดโรคระบาด ให้เจ้าของ สัตว์มีหน้าที่ปฏิบัติตามมาตรา ๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ และสารวัตรมีอำนาจตามมาตรา ๘ และให้สัตวแพทย์มีอำนาจ ตามมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๕

มาตรา ๑๔ ภายในเขตปลอดโรคระบาด ถ้าปรากฏว่า มีโรคระบาด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีโรคระบาด ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือสัตวแพทย์ จะประกาศเขตโรคระบาด เขต

๑๐๗๒

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๕๕๕

สงสัยว่ามีโรคระบาดหรือเขตโรคระบาดชั่วคราว แล้วแต่กรณี
ตามหมวด ๓ ก็ได้

หมวด ๓

เขตโรคระบาด

มาตรา ๑๕ ในเขตท้องที่จังหวัดใด มี หรือสงสัยว่ามี
โรคระบาด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น มีอำนาจประกาศกำหนด
เขตท้องที่จังหวัดนั้นทั้งหมด หรือแต่บางส่วน เป็นเขตโรค
ระบาด หรือเขตสงสัยว่ามีโรคระบาด แล้วแต่กรณี ประกาศ
นี้ให้ระบุนชนิดของสัตว์และโรคระบาดไว้ด้วย และให้ปิดไว้
ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ บ้านกำนัน บ้านผู้ใหญ่
บ้าน และที่ชุมนุมชน ภายในเขตนั้น

มาตรา ๑๖ ในกรณีที่สัตว์แพทย์เห็นว่า โรคระบาดที่
ตรวจพบในท้องที่ของตน หรือท้องที่อื่น ที่ติดต่อกับท้องที่ ของ
ตนจะระบาดออกไป ให้สัตว์แพทย์ มีอำนาจประกาศ เป็น
หนังสือกำหนดเขตโรคระบาดชั่วคราว มีรัศมีไม่เกินห้ากิโล-
เมตรจากที่ที่ตรวจพบโรคระบาดนั้น ประกาศนี้ให้ระบุนชนิด
ของสัตว์และโรคระบาดไว้ด้วย และให้ปิดไว้ ณ บ้านกำนัน
บ้านผู้ใหญ่บ้าน และที่ชุมนุมชน ภายในเขตนั้น และให้ใช้
บังคับได้สามสิบวันนับแต่วันประกาศ

๑๐๗๓

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๔๙๕

มาตรา ๑๗ เมื่อได้มีประกาศกำหนดเขตโรคระบาด หรือเขตสงสัยว่ามีโรคระบาดตามมาตรา ๑๕ หรือประกาศกำหนดเขตโรคระบาดชั่วคราวตามมาตรา ๑๖ แล้ว ห้ามมิให้ ผู้ใดเคลื่อนย้ายสัตว์ หรือซากสัตว์ภายในเขตนั้น หรือเคลื่อนย้ายสัตว์ หรือซากสัตว์ เข้าในหรือออกนอกเขตนั้น เว้นแต่ ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากสัตวแพทย์

มาตรา ๑๘ ภายในเขตโรคระบาด หรือเขตสงสัยว่ามีโรคระบาดตามมาตรา ๑๕ หรือเขตโรคระบาดชั่วคราวตามมาตรา ๑๖ ให้สัตวแพทย์มีอำนาจตามมาตรา ๑๐ และให้มีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) ออกประกาศ หรือสั่งเป็นหนังสือให้บรรดาเจ้าของแจ้งจำนวนสัตว์บางชนิด และถ้าเห็นสมควรจะให้นำสัตว์นั้น มาให้ได้รับการตรวจ หรือป้องกันโรคระบาด ก็ได้

(๒) สั่งให้เจ้าของสัตว์ที่ได้ผ่านการตรวจ หรือป้องกันโรคระบาดแล้ว นำสัตว์นั้นมาประทับเครื่องหมายที่ตัวสัตว์ หรือ

(๓) สั่งกักยานพาหนะที่บรรทุกสัตว์ หรือซากสัตว์เพื่อตรวจโรคระบาด และถ้าเห็นสมควรจะสั่งกักสัตว์ หรือซากสัตว์นั้นเพื่อคุมไว้สังเกตตามความจำเป็น ก็ได้

๑๐๗๔

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๕๕๕

มาตรา ๑๕ ภายในเขตโรคระบาด หรือเขตสงสัยว่ามีโรคระบาดตามมาตรา ๑๕ หรือเขตโรคระบาดชั่วคราว ตามมาตรา ๑๖ ถ้ามีสัตว์ป่วย หรือตาย ให้เจ้าของแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ สारวตฺร หรือสัตวแพทย์ภายในเวลาสิบสองชั่วโมงนับแต่เวลาที่สัตว์ป่วย หรือตาย และให้นำความในมาตรา ๘ วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๐ ในเขตท้องที่จังหวัดใด ซึ่งได้ประกาศเป็นเขตโรคระบาด หรือเขตสงสัยว่ามีโรคระบาด ถ้าปรากฏว่าโรคระบาดนั้นได้สงบลงหรือปรากฏว่าไม่มีโรคระบาดโดยเด็ดขาด แล้วแต่กรณี ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดก่อนประกาศเช่นนั้นเสีย

หมวด ๔

การควบคุมการค้าสัตว์และซากสัตว์

มาตรา ๒๑ ห้ามมิให้บุคคลใดทำการค้าช้าง ม้า โคน กระบือ แพะ แกะ สุนัข หรือสัตว์ชนิดอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือทำการค้าซากสัตว์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

๑๐๗๕

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๔๕๕

มาตรา ๒๒ ใบอนุญาตให้ทำการค้าสัตว์ หรือใบอนุญาตให้ทำการค้าซากสัตว์ ให้ใช้ได้จนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม แห่งปี

มาตรา ๒๓ ผู้ทำการค้าสัตว์หรือซากสัตว์ ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต

มาตรา ๒๔ ในกรณีที่ผู้ทำการค้าสัตว์หรือซากสัตว์ ผิดต่อบทแห่งพระราชบัญญัติ หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต ให้สัตว์แพทย์อำนาจยึดใบอนุญาตให้ทำการค้าสัตว์ หรือใบอนุญาตให้ทำการค้าซากสัตว์ไว้เพื่อเสนอนายทะเบียน ถ้านายทะเบียนเห็นสมควรจะสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตนั้นเสียก็ได้

ผู้ถูกยึดพักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาต มีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรี หรือผู้ทรงอำนาจมอบหมายภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ถูกยึด พักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต แล้วแต่กรณี คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีหรือผู้ทรงอำนาจมอบหมายให้เป็นที่สุด

หมวด ๕

เบ็ดเตล็ด

มาตรา ๒๕ ถ้ามีสัตว์ที่ไม่ปรากฏเจ้าของ บ้วย หรือตายในที่ดินของบุคคลใด ให้เจ้าของที่ดินนั้นทำหน้าที่ปฏิบัติการ

๑๐๗๖

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๕๕๕

ตามพระราชบัญญัติเช่นเดียวกับเจ้าของสัตว์นั้น และเมื่อปรากฏเจ้าของสัตว์ในภายหลัง เจ้าของที่ดินมีสิทธิเรียกร้องค่าใช้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงจากเจ้าของสัตว์ได้

มาตรา ๒๖ ถ้ามีสัตว์ที่ไม่ปรากฏเจ้าของ บ้วยหรือตาย โดยโรคระบาดในที่สาธารณะหรือที่ดินที่ไม่ปรากฏเจ้าของ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ สารวัตร หรือสัตวแพทย์มีอำนาจกักสัตว์หรือซากสัตว์นั้นไว้ ณ ที่ที่เห็นสมควรภายในบริเวณที่นั้นได้ สำหรับซากสัตว์นั้นเมื่อเห็นสมควรจะฝังเสียก็ได้ ในกรณีจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้โรคระบาดแพร่หลาย สัตวแพทย์จะทำลายสัตว์หรือซากสัตว์ หรือฝังซากสัตว์นั้นภายในบริเวณที่นั้นก็ได้

เมื่อปรากฏเจ้าของในภายหลัง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ สารวัตร หรือสัตวแพทย์ มีสิทธิเรียกร้องค่าใช้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงจากเจ้าของสัตว์ได้

มาตรา ๒๗ สำหรับสัตว์ที่เจ้าของนำไปมา หรือขนส่ง โดยยานพาหนะ หากปรากฏว่าเป็นโรคระบาดหรือเป็นพาหะของโรคระบาด ให้สัตวแพทย์มีอำนาจส่งกักสัตว์นั้นไว้ ณ ที่ที่เห็นสมควรตามความจำเป็นได้ และให้เจ้าของที่ดินนั้นให้ความสะดวกตามสมควร

๑๐๗๗

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๕๕๕

ค่าใช้จ่ายในการนี้ให้เจ้าของสัตว์เป็นผู้ออก

มาตรา ๒๘ ห้ามมิให้บุคคลใดขูดซากสัตว์ที่ฝังไว้แล้ว ตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็น หนังสือจากสัตวแพทย์

มาตรา ๒๙ เมื่อปรากฏว่ามีโรคระบาด หรือพาหะของ โรคระบาด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีโรคระบาด หรือพาหะ ของโรคระบาดในยานพาหนะ อาคาร หรือสถานที่อื่นใด ให้ สัตวแพทย์มีอำนาจเรียกตรวจยานพาหนะ หรือเข้าไปใน อาคาร หรือสถานที่นั้น และให้เจ้าของยานพาหนะ อาคาร หรือสถานที่นั้น ให้ความสะดวกแก่สัตวแพทย์ตามสมควร

การเข้าไปในอาคาร หรือสถานที่ตามวรรคก่อน ให้ กระทำได้ระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก

มาตรา ๓๐ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจา-
นุเบกษา

(๑) กำหนดท่าเข้าและท่าออก

(๒) ห้ามการนำเข้า หรือนำผ่านราชอาณาจักรซึ่งสัตว์ หรือซากสัตว์จากท้องที่ภายนอกราชอาณาจักร ในกรณีปรากฏ ว่า ท้องที่นั้น มี หรือสงสัยว่ามีโรคระบาด และ

๑๐๗๘

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๔๕๕

(๓) วางระเบียบการยึด ทำลาย หรือส่งกลับขังสัตว์ หรือซากสัตว์ โดยไม่มีค่าชดใช้ในกรณี

ก. นำเข้า หรือนำผ่านราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือ

ข. นำเข้า หรือนำผ่านราชอาณาจักรโดยถูกต้องตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ เมื่อสัตว์นั้นเป็นโรคระบาด หรือสัตว์ หรือซากสัตว์นั้นเป็นพาหะของโรคระบาดในขณะนั้น หรือภายหลังนำเข้า หรือนำผ่านราชอาณาจักร

มาตรา ๓๑ ห้ามมิให้บุคคลใดนำเข้า นำออก หรือนำผ่านราชอาณาจักร ซังสัตว์ หรือซากสัตว์ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย

อธิบดี หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย จะกำหนดเงื่อนไขตามที่เห็นสมควรไว้ในใบอนุญาตก็ได้

การนำเข้า นำออก หรือนำผ่านราชอาณาจักร ซังสัตว์ หรือซากสัตว์ตามมาตรา ๓๑ ให้นำเข้า นำออก หรือนำผ่านท่าเข้า หรือท่าออก แล้วแต่กรณี เว้นแต่อธิบดี หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย จะสั่งเป็นอย่างอื่น

๑๐๗๕

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๕๕๕

มาตรา ๓๒ ผู้ได้นำเข้า นำออก หรือนำผ่านราชอาณาจักร ช้างสัตว์ หรือซากสัตว์ ต้องปฏิบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๓ ให้อธิบดีมีอำนาจ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

- (๑) แต่งตั้งสารวัตรเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ
- (๒) กำหนดด่านกักสัตว์และสถานขนส่งสัตว์ และ
- (๓) วางระเบียบการทำลายสัตว์ที่เป็นโรคระบาด หรือการทำลายสัตว์หรือซากสัตว์ที่เป็นพาหะของโรคระบาด

มาตรา ๓๔ ผู้ได้นำช้าง ม้า โค กระบือ แพะ แกะ สุนัข หรือสัตว์ชนิดอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือซากสัตว์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ไปยังท้องที่ต่างจังหวัด ต้องได้รับใบอนุญาตจากสัตวแพทย์ประจำท้องที่

ในการออกใบอนุญาตตามวรรคก่อน สัตวแพทย์จะกำหนดเงื่อนไขตามที่จำเป็นไว้ในใบอนุญาต เกี่ยวกับการใช้เส้นทางและยานพาหนะในการนำสัตว์ไปและสถานขนส่งสัตว์ และการผ่านด่านกักสัตว์ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดก็ได้

๑๐๘๐

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๕๕๕

ความในวรรคก่อน มิให้ใช้บังคับแก่การนำสัตว์ไปเลี้ยง
หรือใช้งานชั่วคราว

มาตรา ๓๕ ผู้ใดนำสัตว์ผ่านด่านกักสัตว์ ต้องปฏิบัติตาม
ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๖ ผู้ใดส่งสัตว์ หรือ ซากสัตว์ ไปจำหน่าย
ต่างประเทศ ต้องปฏิบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๗ ค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บเฉพาะค่าที่พกสัตว์
หรือซากสัตว์ที่ส่งไปต่างประเทศ ให้กันไว้เป็นทุนเพื่อใช้จ่าย
ในการควบคุมการส่งสัตว์หรือซากสัตว์ไปจำหน่ายต่างประเทศ
เป็นจำนวนร้อยละห้าสิบของเงินที่เก็บได้ทั้งสิ้น เหลือเท่าใด
ให้นำส่งเป็นรายได้ของแผ่นดิน

มาตรา ๓๘ ให้สารวัตร มีอำนาจจับกุม ผู้กระทำความผิดต่อ
บทแห่งพระราชบัญญัตินี้ และให้มอำนาจยึดสัตว์และซาก
สัตว์ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ไว้เพื่อ
ส่งพนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป ตามกฎหมาย ว่าด้วยวิธี
พิจารณาความอาญา

๑๐๘๑

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๕๕๕

หมวด ๖

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๓๘ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท

มาตรา ๔๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๘ วรรคสอง หรือฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือสารวัตร ตามมาตรา ๘ หรือฝ่าฝืนมาตรา ๑๘ หรือเจ้าของยานพาหนะ อาคาร หรือสถานที่ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกให้แก่สัตว์แพทย์ ตามสมควรตามมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๑ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งสัตว์แพทย์ ตามมาตรา ๑๐ หรือมาตรา ๑๘ หรือฝ่าฝืนมาตรา ๒๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๓ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๓

๑๐๘๒

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๕๕๕

ในกรณีไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง ต้อง
ระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๕

ในกรณีไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘ วรรคสอง หรือ
ฝ่าฝืนคำสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือสารวัตรตามมาตรา ๘ ต้อง
ระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๐

ในกรณีฝ่าฝืนคำสั่งสัตวแพทย์ตามมาตรา ๑๐ หรือ
มาตรา ๑๘ ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๑

มาตรา ๔๔ เจ้าของที่ดินผู้ใด ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่
ตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๕ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสอง-
ร้อยบาท

มาตรา ๔๕ เจ้าของที่ดินผู้ใดขัดขวางหรือไม่ให้ความ
สะดวกตามสมควรตามมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน
ห้าร้อยบาท

มาตรา ๔๖ ผู้ใดฝ่าฝืนประกาศของรัฐมนตรีตามมาตรา
๓๐ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกิน
สองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๑ วรรคหนึ่งหรือวรรค
สาม หรือฝ่าฝืนเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตตามมาตรา
๓๑ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับ
ไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๐๘๓

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๕๕๕

มาตรา ๔๘ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๕ หรือ
มาตรา ๓๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับ
ไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง หรือ
ฝ่าฝืนเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตตามมาตรา ๓๔ วรรค
สอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกิน
หนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๐ ผู้ใดใช้เครื่องหมายปลอมหรือแปลงประทับ
ที่ตัวสัตว์ เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเครื่องหมายรอยประทับที่
ตัวสัตว์ เพื่อให้เข้าใจว่า เป็นเครื่องหมายของเจ้าพนักงาน
หรือท่าลาช หรือแก้ไขเครื่องหมายใด ๆ ที่เจ้าพนักงานทำไว้
แก่ซากสัตว์หรือภาชนะ หวังสิ่งห่อหุ้มซากสัตว์ ต้องระวาง
โทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

๑๐๘๔

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๔๘๘

อัตราค่าธรรมเนียม

ลำดับ	รายการ	บาท	หมายเหตุ
๑	ใบอนุญาตให้นำสัตว์เข้า ในราชอาณาจักร		
	ช้าง เชือกละ	๒๕๐	
	ม้า โค กระบือ ลา ล่อ ตัวละ	๒๕	
	แพะ แกะ สุนัข สุนัข		
	ลิง ชะนี ตัวละ	๑๕	
	แมว กระต่าย ตัวละ	๑๐	
	สัตว์ปีก ตัวละ	๕	
	สัตว์ชนิดอื่น ตัวละ	๕๐	
๒	ใบอนุญาตให้นำสัตว์ออก นอกราชอาณาจักร		
	ช้าง เชือกละ	๒,๐๐๐	
	ม้า โค กระบือ ลา ล่อ ตัวละ	๕๐	

๑๐๘๕

เล่ม ๓๓ ตอนที่ ๓๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๔๕๕

ลำดับ	รายการ	บาท	หมายเหตุ
	แพะ แกะ สุกร สุนัข ถึง ชะนี	ตัวละ ๒๕	
	แมว กระต่าย	ตัวละ ๑๐	
	สัตว์ชนิดอื่น	ตัวละ ๑๕๐	
๓	ใบอนุญาตให้นำสัตว์ผ่าน ราชอาณาจักร		
	ช้าง	เชือกละ ๒๐๐	
	ม้า โค กระบือ ลา ล่อ	ตัวละ ๒๐	
	แพะ แกะ สุกร สุนัข ถึง ชะนี	ตัวละ ๑๐	
	แมว กระต่าย	ตัวละ ๕	
	สัตว์ชนิดอื่น	ตัวละ ๕๐	

๑๐๘๖

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๔๘๕

ลำดับ	รายการ	บาท	หมายเหตุ
๔	ใบอนุญาตให้นำซากสัตว์ เข้าในราชอาณาจักร กิโลกรัมละ	๕	
๕	ใบอนุญาตให้นำซาก สัตว์ออกนอกราชอาณาจักร กิโลกรัมละ	๑	เศษของ ๑ กิโลกรัม ตัง แต่ ๕๐๐ กรัม ขึ้นไป คิดเป็น ๑ กิโลกรัม ถ้า ไม่ถึง ๕๐๐ กรัม ให้ตัด ทิ้ง
๖	ใบอนุญาตให้นำซาก สัตว์ผ่านราชอาณาจักร กิโลกรัมละ	๑	
๗	ใบอนุญาตให้ทำการค้า ช้าง ม้า โค กระบือ แพะ แกะ และสุกร (๑) ส่งต่างประเทศ ฉบับละ	๘๐๐	

๑๐๘๗

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๔๕๕

ลำดับ	รายการ	บาท	หมายเหตุ
๘	(๒) ทวีราชอาณาจักร ฉบับละ	๒๐๐	
	(๓) ภายในจังหวัด ฉบับละ	๒๕	
	ใบอนุญาตให้ทำการค้า ซากสัตว์		
๙	(๑) ต่างประเทศ ฉบับละ	๒๐๐	
	(๒) ทวีราชอาณาจักร ฉบับละ	๕๐	
	(๓) ภายในจังหวัด ฉบับละ	๑๐	
๑๐	ใบแทน ใบอนุญาตให้ ทำการค้าสัตว์ หรือ ใบอนุญาตให้ทำการ ค้าซากสัตว์	ฉบับละ	๑๐
	ค่าทำลายเชื้อโรคผ่าน ด่านกักสัตว์	ตัวละ	๕
๑๑	ค่าที่พักรักษาที่ส่งไป ต่างประเทศ		
	โค กระบือ	ตัวละ	๕๐
	สุกร	ตัวละ	๓๐
	แพะ แกะ	ตัวละ	๒๐

๑๐๘๘

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๕๕๕

ลำดับ	รายการ	บาท	หมายเหตุ
๑๒	ค่าที่พักซากสัตว์ที่ส่งไป ต่างประเทศ ซากโค กระบือ สุกร กิโลกรัมละ แพะ แกะ กิโลกรัมละ	๒ ๑	} เศษของ ๑ กิโลกรัม ตั้งแต่ ๕๐๐ กรัม ขึ้นไป คิดเป็น ๑ กิโลกรัม ถ้า ไม่ถึง ๕๐๐ กรัม ให้ตัด หง

๑๐๘๘

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒ ตุลาคม ๒๕๕๕

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจาก
พระราชบัญญัติโรคระบาดปศุสัตว์ และ สัตว์พาหนะ ที่ใช้อยู่ในเวลานี้
มีหลายฉบับด้วยกัน ไม่สะดวกแก่การปฏิบัติงาน ของ เจ้าหน้าที่ และ
เป็นการยากแก่ราษฎรที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย จึงเห็นสมควร
รวบรวมไว้ในฉบับเดียวกัน ให้เหมาะสมและสอดคล้องแก่เหตุการณ์และ
วิวัฒนาการของประเทศในปัจจุบัน

พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์

พ.ศ. 2499

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2499

เป็นปีที่ 11 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎรดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2499

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิก

(1) พระราชบัญญัติโรคระบาดปศุสัตว์และสัตว์พาหนะ พุทธศักราช 2474

(2) พระราชบัญญัติโรคระบาดปศุสัตว์และสัตว์พาหนะ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2478

และ

(3) พระราชบัญญัติโรคระบาดปศุสัตว์และสัตว์พาหนะ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2497

ในกรณีที่มีบทกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับอื่น ขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้บังคับแทน

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

¹“สัตว์” หมายความว่า

(1) ช้าง ม้า โค กระบือ ลา ล่อ แพะ แกะ สุกร สุนัข แมว กระจง ลิง ชะนี และให้

หมายความรวมถึงน้ำเชื้อสำหรับผสมพันธุ์และเอ็มบริโอ (ตัวอ่อนของสัตว์ที่ยังไม่เจริญเติบโตจนถึงขั้นมีอวัยวะครบบริบูรณ์) ของสัตว์เหล่านี้ด้วย

¹ ความเดิมในมาตรา 4 คำว่าสัตว์ (1) ถูกยกเลิก และให้ใช้ความที่พิมพ์ไว้แทน โดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

- (2) สัตว์ปีก จำพวกนก ไก่ เป็ด น่าน และให้หมายความรวมถึงไข่สำหรับใช้ทำพันธุ์ด้วย และ
- (3) สัตว์ชนิดอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ซากสัตว์” หมายความว่า ร่างกายหรือส่วนของร่างกายสัตว์ที่ตายแล้ว และยังไม่ได้แปรสภาพเป็นอาหารสุก หรือสิ่งประดิษฐ์สำเร็จรูป และให้หมายความรวมถึงงา เขา และขน ที่ได้ตัดออกจากสัตว์ขณะมีชีวิตและยังไม่ได้แปรสภาพเป็นสิ่งประดิษฐ์สำเร็จรูปด้วย

“โรคระบาด” หมายความว่า โรคริ้นเดอร์เปสต์ โรคเฮโมรายิกเซพติซีเมีย โรคแอนแทรกซ์ โรคเซอร่า โรคสารติก โรคมวงคล่อพิษ โรคปากและเท้าเปื่อย โรคคหิวหวัดสุกร และโรคอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“เจ้าของ” หมายความว่า รวมถึงผู้ครอบครอง ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เมื่อไม่ปรากฏเจ้าของ ให้หมายความรวมถึงผู้เลี้ยงและผู้ควบคุมด้วย

“ทำเข้า” หมายความว่า ที่สำหรับนำสัตว์และซากสัตว์เข้าในราชอาณาจักร

“ทำออก” หมายความว่า ที่สำหรับนำสัตว์และซากสัตว์ออกนอกราชอาณาจักร

“ด่านกักสัตว์” หมายความว่า ที่สำหรับกักสัตว์หรือซากสัตว์เพื่อตรวจโรคระบาด

“การค้า” หมายความว่า การค้าในลักษณะคนกลาง

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง

“สารวัตร” หมายความว่า สารวัตรของกรมปศุสัตว์ หรือผู้ซึ่งอธิบดีแต่งตั้ง

“นายทะเบียน” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นนายทะเบียน

“สัตวแพทย์” หมายความว่า สัตวแพทย์ของกรมปศุสัตว์ หรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมปศุสัตว์

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 5 พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับในกรณีเกี่ยวกับสัตว์ของกระทรวงกลาโหม และส่วนราชการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 6 สำหรับสุนัข แมว กระต่าย ลิง ชะนี รวมถึงน้ำเชื้อสำหรับผสมพันธุ์สัตว์เหล่านี้ และสัตว์ปีกจำพวกนก ไก่ เป็ด น่าน รวมถึงไข่สำหรับใช้ทำพันธุ์ ให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เฉพาะการนำเข้า นำออก หรือนำผ่านราชอาณาจักร หรือการอย่างอื่น ตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา 7 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ นายทะเบียน และสัตวแพทย์และออกกฎกระทรวงวางระเบียบการขอและการออกใบอนุญาต กำหนด ค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ หรือยกเว้นค่าธรรมเนียมเฉพาะกรณี และกำหนดการอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด 1 การป้องกันโรคระบาด

มาตรา 8 ในท้องที่ที่ยังมิได้ประกาศเป็นเขตปลอดโรคระบาดตามหมวด 2 หรือในท้องที่ที่ยังมิได้ประกาศเป็นเขตโรคระบาด เขตสงสัยว่ามีโรคระบาด หรือเขตโรคระบาดชั่วคราว ตามหมวด 3 ถ้ามีสัตว์ป่วยหรือตายโดยรู้ว่าเป็นโรคระบาด หรือมีสัตว์ป่วยหรือตายโดยปัจจุบันอันไม่อาจคิดเห็นได้ว่าป่วยหรือตายโดยเหตุใด หรือในหมู่บ้านเดียวกัน หรือในบริเวณใกล้เคียงกัน มีสัตว์ตั้งแต่สองตัวขึ้นไปป่วยหรือตาย มีอาการคล้ายคลึงกันในระยะเวลาห่างกันไม่เกินเจ็ดวัน ให้เจ้าของแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่สารวัตร หรือสัตวแพทย์ท้องที่ภายในเวลาที่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่สัตว์ป่วยหรือตาย

ในกรณีที่สัตว์ป่วยตามวรรคก่อน ให้เจ้าของควบคุมสัตว์ป่วยทั้งหมดไว้ภายในบริเวณที่สัตว์อยู่ และห้ามมิให้เจ้าของหรือบุคคลอื่นใดเคลื่อนย้ายสัตว์ป่วยไปจากบริเวณนั้น ในกรณีที่สัตว์ตายตามวรรคก่อน ให้เจ้าของควบคุม ซากสัตว์นั้นให้คงอยู่ ณ ที่ที่สัตว์นั้นตาย และห้ามมิให้เจ้าของหรือบุคคลอื่นใด เคลื่อนย้าย ซ้ำแหละ หรือกระทำอย่างใดแก่ซากสัตว์นั้น ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่สารวัตร หรือสัตวแพทย์ไม่อาจมาตรวจซากสัตว์นั้นภายในเวลาที่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่สัตว์นั้นตาย ให้เจ้าของฝังซากสัตว์นั้นได้ระดับผิวดินไม่น้อยกว่าห้าสิบเซนติเมตร สำหรับซากสัตว์ใหญ่ให้พูนดินกลบหลุมเหนือระดับผิวดินไม่น้อยกว่าห้าสิบเซนติเมตรอีกด้วย

มาตรา 9 เมื่อได้มีการแจ้งตามมาตรา 8 หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีสัตว์ป่วยหรือตายโดยโรคระบาด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือสารวัตรมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของจัดการดังต่อไปนี้

(1) ให้กักขัง แยก หรือย้ายสัตว์ป่วย หรือสงสัยว่าป่วยไว้ภายในเขตและตามวิธีการที่กำหนดให้

(2) ให้ฝัง หรือเผาซากสัตว์นั้น ณ ที่ที่กำหนดให้ ถ้าการฝังหรือเผาไม่อาจทำได้ ให้สังทำลายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควร หรือ

(3) ให้กักขัง แยก หรือย้ายสัตว์ที่อยู่รวมฝูง หรือเคยอยู่รวมฝูงกับ สัตว์ที่ป่วย หรือสงสัยว่าป่วยหรือตายไว้ภายในเขต และตามวิธีการที่กำหนดให้

มาตรา 10 เมื่อได้มีการแจ้งมาตรา 8 หรือตรวจพบ หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าสัตว์ป่วยหรือตายโดย

โรคระบาด ให้สัตวแพทย์มีอำนาจเข้าตรวจสัตว์หรือซากสัตว์นั้น และให้มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของจัดการดังต่อไปนี้

(1) ให้กักขัง แยก หรือย้ายสัตว์ป่วย หรือสงสัยว่าป่วยไว้ภายในเขต และตามวิธีการที่กำหนดให้ หรือให้ได้รับการรักษาตามที่เห็นสมควร

(2) ให้ฝัง หรือเผาซากสัตว์นั้นทั้งหมด หรือแต่บางส่วน ณ ที่ที่กำหนดให้ ถ้าการฝังหรือเผาไม่อาจทำได้ ก็ให้ทำลายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควร

(3) ให้กักขัง แยก หรือย้ายสัตว์ที่อยู่รวมฝูง หรือเคยอยู่รวมฝูงกับสัตว์ที่ป่วย หรือสงสัยว่าป่วย หรือตาย ไว้ภายในเขต และตามวิธีการที่กำหนดให้ หรือให้ได้รับการป้องกันโรคระบาดตามที่เห็นสมควร

(4) ให้ทำลายสัตว์ที่เป็นโรคระบาด หรือสัตว์ หรือซากสัตว์ที่เป็นพาหะของโรคระบาด ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรี ในกรณีนี้ให้เจ้าของได้รับค่าชดใช้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของราคาสัตว์ซึ่งอาจขายได้ในตลาดท้องที่ก่อนเกิดโรคระบาด เว้นแต่ในกรณีที่เจ้าของได้จงใจกระทำความผิดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

(5) ให้กำจัดเชื้อโรคที่อาหารสัตว์ หรือซากสัตว์ที่เป็นพาหะของโรคระบาด ตามวิธีการที่กำหนดให้ หรือ

(6) ให้ทำความสะอาด และทำลายเชื้อโรคระบาด หรือพาหะของโรคระบาดในที่ดิน อาคาร ยานพาหนะ หรือสิ่งของ ตามวิธีการที่กำหนดให้

หมวด 2

เขตปลอดโรคระบาด

มาตรา 11 เมื่อรัฐมนตรี เห็นสมควร เพื่อป้องกันมิให้เกิดโรคระบาดสำหรับสัตว์ชนิดใดในท้องที่ใด ก็ให้มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดท้องที่นั้นทั้งหมด หรือแต่บางส่วนเป็นเขตปลอดโรคระบาด ประกาศนี้ให้ระบุนิตของสัตว์และโรคระบาดไว้ด้วย

มาตรา 12 เมื่อได้ประกาศเขตปลอดโรคระบาด ตามมาตรา 11 แล้วห้ามมิให้ผู้ใดเคลื่อนย้ายสัตว์หรือซากสัตว์เข้าใน หรือผ่านเขตนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี หรือสัตวแพทย์ซึ่งอธิบดีมอบหมาย

มาตรา 13 ภายในเขตปลอดโรคระบาด ให้เจ้าของสัตว์มีหน้าที่ปฏิบัติการ ตามมาตรา 8 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่และสารวัตรมีอำนาจ ตามมาตรา 9 และให้สัตวแพทย์มีอำนาจ ตามมาตรา 10 และมาตรา 18

มาตรา 14 ภายในเขตปลอดโรคระบาด ถ้าปรากฏว่ามีโรคระบาด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีโรคระบาด ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือสัตวแพทย์จะประกาศเขตโรคระบาด เขตสงสัยว่ามีโรคระบาดหรือเขตโรคระบาดชั่วคราว แล้วแต่กรณี ตามหมวด 3 ก็ได้

หมวด 3

เขตโรคระบาด

มาตรา 15 ในเขตท้องที่จังหวัดใด มี หรือสงสัยว่ามีโรคระบาดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น มีอำนาจประกาศกำหนดเขตท้องที่จังหวัดนั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วน เป็นเขตโรคระบาด หรือเขตสงสัยว่ามี โรคระบาด แล้วแต่กรณี ประกาศนี้ให้ระบุนิตของสัตว์และโรคระบาดไว้ด้วย และให้ปิดไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ บ้านกำนัน บ้านผู้ใหญ่บ้าน และที่ชุมนุมชน ภายในเขตนั้น

มาตรา 16 ในกรณีที่สัตวแพทย์ เห็นว่า โรคระบาดที่ตรวจพบในท้องที่ของตน หรือท้องที่อื่นที่ติดต่อกับท้องที่ของตนจะระบาดออกไปให้สัตวแพทย์มีอำนาจประกาศเป็นหนังสือกำหนดเขตโรคระบาดชั่วคราว มีรัศมีไม่เกินห้ากิโลเมตรจากที่ที่ตรวจพบโรคระบาดนั้นประกาศนี้ให้ระบุนิตของสัตว์และโรคระบาดไว้ด้วย และให้ปิดไว้ ณ บ้านกำนัน บ้านผู้ใหญ่บ้านและที่ชุมนุมชนภายในเขตนั้นและให้ชั่งบังคับได้สามสิบวันนับแต่วันประกาศ

มาตรา 17 เมื่อได้มีประกาศกำหนดเขตโรคระบาด หรือเขตสงสัยว่ามีโรคระบาด ตามมาตรา 15 หรือประกาศกำหนดเขตโรคระบาดชั่วคราวตามมาตรา 16 แล้ว ห้ามมิให้ผู้ใด

เคลื่อนย้ายสัตว์ หรือซากสัตว์ภายในเขตนั้น หรือเคลื่อนย้ายสัตว์ หรือซากสัตว์ เข้าในหรือออกนอกเขตนั้น เว้นแต่ได้รับอนุญาต

เป็นหนังสือจากสัตวแพทย์

มาตรา 18 ภายในเขตโรคระบาด หรือเขตสงสัยว่ามีโรคระบาดตามมาตรา 15 หรือเขตโรคระบาดชั่วคราว ตามมาตรา 16 ให้สัตวแพทย์ มีอำนาจตามมาตรา 10 และให้มีอำนาจดังต่อไปนี้ อีกด้วย คือ

(1) ออกประกาศหรือสั่งเป็นหนังสือให้บรรดาเจ้าของแจ้งจำนวนสัตว์บางชนิด และถ้าเห็นสมควร

จะให้นำสัตว์นั้นมา ให้ได้รับการตรวจ หรือป้องกันโรคระบาด ก็ได้

(2) สั่งให้เจ้าของสัตว์ที่ได้ผ่านการตรวจ หรือป้องกันโรคระบาด แล้วนำสัตว์นั้นมาประทับเครื่องหมายที่ตัวสัตว์ หรือ

(3) สั่งกักยานพาหนะที่บรรทุกสัตว์หรือซากสัตว์เพื่อตรวจโรคระบาดและถ้าเห็นสมควรจะสั่งกักสัตว์หรือซากสัตว์นั้นเพื่อคุมไว้สังเกตตามความจำเป็นก็ได้

มาตรา 19 ภายในเขตโรคระบาด หรือเขตสงสัยว่ามีโรคระบาดตามมาตรา 15 หรือเขตโรคระบาดชั่วคราวตามมาตรา 16 ถ้ามีสัตว์ป่วยหรือตาย ให้เจ้าของแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ สรรวัตร หรือ

สัตวแพทย์ภายในเวลาสิบสองชั่วโมงนับแต่เวลาที่สัตว์ป่วยหรือตาย และให้นำความในมาตรา 8 บรรดาสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 20 ในเขตท้องที่จังหวัดใด ซึ่งได้ประกาศเป็นเขตโรคระบาด หรือเขตสงสัยว่ามีโรคระบาด ถ้าปรากฏว่าโรคระบาดนั้นได้สงบลงหรือปรากฏว่าไม่มีโรคระบาดโดยเด็ดขาดแล้วแต่กรณี ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดถอนประกาศเช่นนั้นเสีย

หมวด 4

การควบคุมการค้าสัตว์และซากสัตว์

มาตรา 21 ห้ามมิให้บุคคลใดทำการค้า ช้าง ม้า โค กระบือ แพะ แกะ สุกร หรือสัตว์ชนิดอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือทำการค้าซากสัตว์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

²มาตรา 21 ทวิ ห้ามมิให้บุคคลใดขาย จำหน่าย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน หรือมิไว้เพื่อขายซึ่งน้ำเชื้อสำหรับผสมพันธุ์หรือเอ็มบริโอของม้า โค กระบือ แพะ แกะ สุกร หรือสัตว์ชนิดอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

³มาตรา 22 ใบอนุญาตตามมาตรา 21 หรือมาตรา 21 ทวิ ให้ใช้ได้จนถึงสิ้นปีปฏิทินแห่งปีที่ออกใบอนุญาต

มาตรา 23 ผู้ทำการค้าสัตว์หรือซากสัตว์ ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต

⁴มาตรา 24 ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 21 หรือมาตรา 21 ทวิ ฝ่าฝืนต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต ให้สัตวแพทย์มีอำนาจยึดใบอนุญาตของผู้นั้นเพื่อเสนอนายทะเบียน ถ้านายทะเบียนเห็นสมควรจะสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตนั้นเสียก็ได้

ผู้ถูกยึด พักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาต มีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีหรือผู้ที่รัฐมนตรีมอบหมายภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ถูกยึด พักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาต แล้วแต่กรณี คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีหรือผู้ที่ รัฐมนตรีมอบหมายให้เป็นที่สุด

หมวด 5

เบ็ดเตล็ด

มาตรา 25 ถ้ามีสัตว์ที่ไม่ปรากฏเจ้าของ ป่วย หรือตายในที่ดินของบุคคลใด ให้เจ้าของที่ดินนั้นมีหน้าที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้เช่นเดียวกับเจ้าของสัตว์นั้น และเมื่อปรากฏเจ้าของสัตว์ในภายหลังเจ้าของที่ดินมีสิทธิเรียกร้องค่าใช้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงจากเจ้าของสัตว์ได้

² มาตรา 21 ทวิ เพิ่มเติมโดยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

³ ความเดิมถูกยกเลิกและให้ใช้ความที่พิมพ์ไว้แทนโดยมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

⁴ ความเดิมถูกยกเลิกและให้ใช้ความที่พิมพ์ไว้แทนโดยมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

มาตรา 26 ถ้ามีสัตว์ที่ไม่ปรากฏเจ้าของ ป่วยหรือตายโดยโรคระบาดในที่สาธารณะ หรือที่ดิน

ไม่ปรากฏเจ้าของ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สารวัตร หรือสัตวแพทย์มีอำนาจกักสัตว์หรือซากสัตว์นั้นไว้ ณ ที่ที่เห็นสมควรภายในบริเวณที่นั้นได้ สำหรับซากสัตว์นั้นเมื่อเห็นสมควรจะฝังเสียก็ได้ ในกรณีจำเป็น เพื่อ

ป้องกันมิให้โรคระบาดแพร่หลาย สัตวแพทย์จะทำลายสัตว์หรือซากสัตว์ หรือฝังซากสัตว์นั้นภายใน บริเวณที่นั้นก็ได้

เมื่อปรากฏเจ้าของในภายหลังให้พนักงานเจ้าหน้าที่ สารวัตรหรือสัตวแพทย์มีสิทธิเรียกร้อง ค่าใช้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงจากเจ้าของสัตว์ได้

มาตรา 27 สำหรับสัตว์ที่เจ้าของนำไปมา หรือขนส่งโดยยานพาหนะหากปรากฏว่าเป็น โรคระบาดหรือเป็นพาหะของโรคระบาด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นโรคระบาด หรือเป็น พาหนะนำโรคระบาด ให้สัตวแพทย์มีอำนาจสั่งกักสัตว์นั้นไว้ ณ ที่ที่เห็นสมควรตามความจำเป็นได้

ค่าใช้จ่ายในการนี้ให้เจ้าของสัตว์เป็นผู้ออก

มาตรา 28 ห้ามมิให้บุคคลใดขูดซากสัตว์ที่ฝังไว้แล้วตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากสัตวแพทย์

มาตรา 29 เมื่อปรากฏว่ามีโรคระบาด หรือพาหะของโรคระบาดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามี โรคระบาด หรือพาหะของโรคระบาดในยานพาหนะอาคาร หรือสถานที่อื่นใด ให้สัตวแพทย์มี อำนาจเรียกตรวจยานพาหนะ หรือ เข้าไปในอาคาร หรือสถานที่นั้น และให้เจ้าของยานพาหนะ อาคาร หรือสถานที่นั้น ให้ความสะดวกแก่สัตวแพทย์ตามสมควร

การเข้าไปในอาคาร หรือสถานที่ตามวรรคก่อน ให้กระทำได้ระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้น และ พระอาทิตย์ตก

มาตรา 30 ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา

(1) กำหนดท่าเข้าและท่าออก

(2) ห้ามการนำเข้า หรือนำผ่านราชอาณาจักรซึ่งสัตว์ หรือซากสัตว์ จากท้องที่ภายนอก ราชอาณาจักร ในกรณีปรากฏว่า ท้องที่นั้นมีหรือสงสัยว่ามีโรคระบาด และ

(3) วางระเบียบการยึด ทำลาย หรือส่งกลับซึ่งสัตว์ หรือซากสัตว์ โดยไม่มีค่าชดใช้ในกรณี

ก. นำเข้า หรือนำผ่านราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือ

⁵ ความเดิมถูกยกเลิกและให้ใช้ความที่พิมพ์ไว้แทนโดยมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

ข. นำเข้า หรือนำผ่านราชอาณาจักรโดยถูกต้องตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ เมื่อสัตว์นั้นเป็นโรคระบาด หรือสัตว์ หรือซากสัตว์นั้นเป็นพาหะของโรคระบาดในขณะนั้น หรือภายหลังนำเข้า หรือนำผ่านราชอาณาจักร

มาตรา 31 ห้ามมิให้บุคคลใดนำเข้า นำออก หรือนำผ่านราชอาณาจักร ซึ่งสัตว์หรือซากสัตว์ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี หรือซึ่งอธิบดีมอบหมาย

อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย จะกำหนดเงื่อนไขตามที่เห็นสมควรไว้ในใบอนุญาตก็ได้ การนำเข้า นำออก หรือนำผ่านราชอาณาจักร ซึ่งสัตว์หรือซากสัตว์ตามมาตรา⁶นี้ ให้นำเข้า นำออก หรือนำผ่าน ท่าเข้าหรือท่าออก แล้วแต่กรณีเว้นแต่อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย จะสั่งเป็นอย่างอื่น

มาตรา 32 ผู้ใดนำเข้า นำออก หรือนำผ่านราชอาณาจักร ซึ่งสัตว์หรือซากสัตว์ ต้องปฏิบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 33 ให้อธิบดีมีอำนาจประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา

- (1) แต่งตั้งสารวัตรเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
- (2) กำหนดด่านกักสัตว์และสถานีขนส่งสัตว์
- (3) วางระเบียบการทำลายสัตว์ที่เป็นโรคระบาด หรือการทำลายสัตว์หรือซากสัตว์ที่เป็นพาหะของโรคระบาด และ
- (4) วางระเบียบการตรวจโรคและทำลายเชื้อโรคจากสัตว์หรือซากสัตว์ที่มีการนำเข้า นำออก หรือนำผ่านราชอาณาจักร หรือเคลื่อนย้ายภายในราชอาณาจักร

มาตรา 34 ผู้ใดนำช้าง ม้า โค กระบือ แพะ แกะ สุกร หรือน้ำเชื้อสำหรับผสมพันธุ์หรือเอ็มบริโอของสัตว์เหล่านี้ หรือสัตว์ชนิดอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือซากสัตว์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ไปยังท้องที่ต่างจังหวัด ต้องได้รับใบอนุญาตจากสัตวแพทย์ประจำท้องที่

ในการออกใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง สัตวแพทย์จะกำหนดเงื่อนไขตามที่จำเป็นไว้ในใบอนุญาตเกี่ยวกับการใช้เส้นทางและยานพาหนะในการนำสัตว์ไป และสถานีขนส่งสัตว์ และการผ่านด่านกักสัตว์ ตามระเบียบที่อธิบดี กำหนดก็ได้ เว้นแต่ เป็นการนำสัตว์ไปเลี้ยงหรือใช้งานชั่วคราว⁷

ความในวรรคก่อน มิให้ใช้บังคับแก่การนำสัตว์ไปเลี้ยง หรือใช้งานชั่วคราว

มาตรา 35 ผู้ใดนำสัตว์ผ่านด่านกักสัตว์ ต้องปฏิบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

⁶ ความเดิมถูกยกเลิกและให้ใช้ความที่พิมพ์ไว้แทน โดยมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

⁷ ความเดิมถูกยกเลิกและให้ใช้ความที่พิมพ์ไว้แทน โดยมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

มาตรา 36 ผู้ใดส่งสัตว์ หรือซากสัตว์ไปจำหน่ายต่างประเทศ ต้องปฏิบัติตามที่
กำหนดใน
กฎกระทรวง

มาตรา 37 ค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บเฉพาะค่าที่พักสัตว์ หรือซากสัตว์ที่ส่งไปต่างประเทศ
ให้กันไว้เป็นทุนเพื่อใช้จ่ายในการควบคุมการส่งสัตว์หรือซากสัตว์ไปจำหน่ายต่างประเทศ เป็น
จำนวนร้อยละห้าสิบของเงินที่เก็บได้ทั้งสิ้น เหลือเท่าใดให้นำส่งเป็นรายได้ของแผ่นดิน

มาตรา 38 ให้สัตวแพทย์อำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ และให้มี
อำนาจยึดสัตว์และซากสัตว์หรือสิ่งของใดๆ ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ไว้
เพื่อส่งพนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา หรือเพื่อ
ดำเนินการตามมาตรา 51

หมวด 6 บทกำหนดโทษ

มาตรา 39 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 8 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา 40 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 8 วรรคสอง หรือฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ
สัตวแพทย์ ตามมาตรา 9 หรือฝ่าฝืนมาตรา 19 หรือเจ้าของยานพาหนะ อาคาร หรือสถานที่ ผู้ใด
ขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกให้แก่สัตวแพทย์ตามสมควรตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ต้อง
ระวางโทษจำคุกไม่เกินสองเดือน หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 41 ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งสัตวแพทย์ ตามมาตรา 10 หรือมาตรา 18 หรือฝ่าฝืนมาตรา
23 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 42 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 12 มาตรา 17 มาตรา 21 มาตรา 21 ทวิ หรือมาตรา 28
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

8 ความเดิมถูกยกเลิกและให้ใช้ความที่พิมพ์ไว้แทน โดยมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

9 ความเดิมถูกยกเลิกและให้ใช้ความที่พิมพ์ไว้แทน โดยมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

10 ความเดิมถูกยกเลิกและให้ใช้ความที่พิมพ์ไว้แทน โดยมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

11 ความเดิมถูกยกเลิกและให้ใช้ความที่พิมพ์ไว้แทน โดยมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

12 ความเดิมถูกยกเลิกและให้ใช้ความที่พิมพ์ไว้แทน โดยมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

มาตรา 43 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 13

ในกรณีไม่ปฏิบัติตามมาตรา 8 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 39

ในกรณีไม่ปฏิบัติตามมาตรา 8 วรรคสอง หรือฝ่าฝืนคำสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ
สารวัตรตามมาตรา 9 ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 40

ในกรณีฝ่าฝืนคำสั่งสัตวแพทย์ตามมาตรา 10 หรือมาตรา 18 ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติ
ไว้ในมาตรา 41

¹³**มาตรา 44** เจ้าของที่ดินผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 25 ต้องระวาง
โทษปรับไม่เกินสองพันบาท

¹⁴**มาตรา 45** (ถูกยกเลิกทั้งหมด)

¹⁵**มาตรา 46** ผู้ใดฝ่าฝืนประกาศของรัฐมนตรีตามมาตรา 30 (2) ต้องระวางโทษจำคุกไม่
เกินสองปี หรือปรับไม่เกิน สี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

¹⁶**มาตรา 47** ผู้ใดฝ่าฝืน มาตรา 31 วรรคหนึ่ง หรือวรรคสามหรือฝ่าฝืนเงื่อนไขที่กำหนดไว้
ใน

ใบอนุญาต ตามมาตรา 31 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท
หรือ

ทั้งจำทั้งปรับ

¹⁷**มาตรา 48** ผู้ใดฝ่าฝืน มาตรา 32 มาตรา 35 หรือมาตรา 36 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน
สองเดือน หรือปรับไม่เกิน สี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

¹⁸**มาตรา 49** ผู้ใดฝ่าฝืน มาตรา 34 วรรคหนึ่ง หรือฝ่าฝืนเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต
ตามมาตรา 34 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือ
ทั้งจำทั้งปรับ

¹⁹**มาตรา 50** ผู้ใดใช้เครื่องมือหลอมน หรือแปลงประทับที่ตัวสัตว์ เปลี่ยนแปลง หรือ
แก้ไข

13 ความเดิมถูกยกเลิกและให้ใช้ความที่พิมพ์ไว้แทนโดยมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

14 มาตรา 45 ถูกยกเลิกทั้งหมด โดยมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

15 ความเดิมถูกยกเลิกและให้ใช้ความที่พิมพ์ไว้แทนโดยมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

16 ความเดิมถูกยกเลิกและให้ใช้ความที่พิมพ์ไว้แทนโดยมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

17 ความเดิมถูกยกเลิกและให้ใช้ความที่พิมพ์ไว้แทนโดยมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

18 ความเดิมถูกยกเลิกและให้ใช้ความที่พิมพ์ไว้แทนโดยมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

เครื่องหมายรอยประทับที่ตัวสัตว์ เพื่อให้เข้าใจว่าเป็นเครื่องหมายของเจ้าพนักงาน หรือทำลาย หรือแก้ไขเครื่องหมายใด ๆ ที่เจ้าพนักงานทำไว้แก่ซากสัตว์หรือภาชนะ หรือสิ่งห่อหุ้มซากสัตว์ ต้อง ระวังโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

²⁰ **มาตรา 51** บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้อธิบดีหรือผู้ ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้ และเมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่ เปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ให้คดีนั้นเป็นอันเลิกกัน

²¹ **มาตรา 52** ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบนและรางวัลตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดย ความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

.....

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติโรคระบาดปศุ สัตว์และสัตว์พาหนะเท่าที่ใช้อยู่ในเวลานี้มีหลายฉบับด้วยกัน ไม่สะดวกแก่การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และเป็น การยากแก่ราษฎร

ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย จึงเห็นสมควรรวบรวมไว้ในฉบับเดียวกันให้เหมาะสมและสอดคล้องแก่เหตุการณ์ และวิวัฒนาการของประเทศในปัจจุบันนี้

²² อัตราค่าธรรมเนียม

ลำดับ	รายการ	บาท	หมายเหตุ
1	ใบอนุญาตให้นำสัตว์เข้ามาในราชอาณาจักร		

¹⁹ ความเดิมถูกยกเลิกและให้ใช้ความที่พิมพ์ไว้แทนโดยมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

²⁰ มาตรา 51 เพิ่มเติมโดยมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

²¹ มาตรา 52 เพิ่มเติมโดยมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

²² อัตราค่าธรรมเนียมเดิมยกเลิก และให้ใช้ความที่พิมพ์ไว้แทนโดยมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

	<p>ข้าง เชือก 250</p> <p>ละ</p> <p>ม้า โค กระบือ ลา ล่อ สุนัข แมว ลิง ชะนี ตัวละ 100</p> <p>แพะ แกะ สุกร กระต่าย ตัวละ 50</p> <p>นกกระจอกเทศ นกอีมู ตัวละ 200</p> <p>ไก่ เป็ด ห่าน และสัตว์ปีกชนิดอื่น ตัวละ 5</p> <p>สัตว์ชนิดอื่น ตัวละ 100</p> <p>น้ำเชื้อ สำหรับผสมพันธุ์ เอ็มบริโอ</p> <p>ไข่นกกระจอกเทศ ไข่นกอีมู สำหรับใช้ทำพันธุ์ ฟองละ 50</p> <p>ไข่สัตว์ปีกชนิดอื่น สำหรับใช้ทำพันธุ์ ฟองละ 50</p>		
2	<p>ใบอนุญาตให้นำสัตว์ออกนอกราชอาณาจักร</p> <p>ข้าง เชือกละ 50,000</p> <p>ม้า โค กระบือ ลา ล่อ สุนัข แมว ลิง ชะนี ตัวละ 50</p> <p>แพะ แกะ สุกร ตัวละ 25</p> <p>กระต่าย ตัวละ 10</p> <p>สัตว์ชนิดอื่น ตัวละ 500</p>		
3	<p>ใบอนุญาตให้นำสัตว์ผ่านราชอาณาจักร</p> <p>ข้าง เชือกละ 2,000</p> <p>ม้า โค กระบือ ลา ล่อ ตัวละ 100</p> <p>แพะ แกะ สุกร สุนัข ลิง ชะนี ตัวละ 50</p> <p>แมว กระต่าย ตัวละ 20</p> <p>สัตว์ชนิดอื่น ตัวละ 100</p>		
ลำดับ	รายการ	บาท	หมายเหตุ
	น้ำเชื้อสำหรับผสมพันธุ์	ได้สละ 5	

	เอ็มบริโอ	ตัวละ	20	
	ไข่นกกระทาจอกเทศ	ไข่นกอีมู สำหรับใช้ทำพันธุ์	ฟองละ	50
	ไข่สัตว์ปีกชนิดอื่น	สำหรับใช้ทำพันธุ์	ฟองละ	.50
4	ใบอนุญาตให้นำซากสัตว์เข้าในราชอาณาจักร	กิโลกรัมละ	20	ค่าธรรมเนียมลำดับที่ 4 ที่ 5 และที่ 6 ถ้าเศษของ 1
5	ใบอนุญาตให้นำซากสัตว์ออกนอกราชอาณาจักร	กิโลกรัมละ	1	กิโลกรัม ตั้งแต่ 500 กรัมขึ้นไปคิดเป็น 1 กิโลกรัม
6	ใบอนุญาตให้นำซากสัตว์ผ่านราชอาณาจักร	กิโลกรัมละ	1	ถ้าไม่ถึง 500 กรัมให้ปิดทิ้ง
7	ใบอนุญาตให้ทำการค้า ช้าง ม้า โค กระบือ แพะ แกะ และสุกร และสัตว์ชนิดอื่น ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง			
	(1) ส่งต่างประเทศ	ฉบับละ	2,000	
	(2) ทั่วราชอาณาจักร	ฉบับละ	400	
	(3) ภายในจังหวัด	ฉบับละ	100	
8	ใบอนุญาตให้ขายน้ำเชื้อสำหรับผสมพันธุ์ หรือเอ็มบริโอ			
	(1) ส่งต่างประเทศ	ฉบับละ	800	
	(2) ทั่วราชอาณาจักร	ฉบับละ	200	
9	ใบอนุญาตให้ทำการค้าซากสัตว์			
	(1) ส่งต่างประเทศ	ฉบับละ	400	
	(2) ทั่วราชอาณาจักร	ฉบับละ	100	
	(3) ภายในจังหวัด	ฉบับละ	20	
10	ใบแทน ใบอนุญาตให้ทำการค้าสัตว์			
	ใบอนุญาตให้ขายน้ำเชื้อสำหรับผสมพันธุ์ หรือเอ็มบริโอ หรือใบอนุญาตให้ทำการค้าซากสัตว์	ฉบับละ	20	
11	ค่าทำลายเชื้อโรคผ่านด่านกักสัตว์	ตัวละ	5	

ลำดับ	รายการ	บาท	หมายเหตุ
12	ค่าที่พักสัตว์ที่ส่งไปต่างประเทศ		
	โค กระบือ	ตัวละ 50	
	สุกร	ตัวละ 30	
	แพะ แกะ	ตัวละ 20	
13	ค่าที่พักซากสัตว์ที่ส่งไปต่างประเทศ		
	ซากโค กระบือ สุกร	กิโลกรัมละ 2	ถ้าเศษของ 1 กิโลกรัม ตั้งแต่ 500 กรัมขึ้นไป คิดเป็น 1 กิโลกรัม ถ้าไม่ถึง 500 กรัมให้ปัดทิ้ง
	แพะ แกะ	กิโลกรัมละ 1	

**ระเบียบกรมปศุสัตว์
ว่าด้วยการดำเนินการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคระบาดสัตว์
พ.ศ. ๒๕๔๗**

โดยที่เห็นเป็นการสมควร เพื่อให้การดำเนินการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคระบาดสัตว์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สมควรวางแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคระบาดสัตว์

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ อธิบดีกรมปศุสัตว์จึงวางระเบียบไว้ ดังนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้ เรียกว่า “ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการดำเนินการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๔๗”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการดำเนินการป้องกัน และกำจัดโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๓๔

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“สัตว์แพทย์ประจำท้องที่” หมายความว่า สัตวแพทย์สังกัดสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ สัตวแพทย์สังกัดสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และหัวหน้าด่านกักกันสัตว์ผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย

“สัตวแพทย์” หมายความว่า สัตวแพทย์ของกรมปศุสัตว์

“ภาวะปกติ” หมายความว่า ภาวะที่ปราศจากโรคระบาด โดยไม่มีรายงานโรคระบาดหรือไม่พบการเกิดโรคระบาด

“ภาวะเกิดโรคระบาด” หมายความว่า ภาวะที่มีการเกิดโรคระบาดขึ้น

“โรคระบาด” หมายความว่า โรคระบาดสัตว์ตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์ และโรคอื่น ๆ ที่กรมปศุสัตว์ป้องกันและควบคุมโรค

“ระบาดวิทยา” หมายความว่า วิธีการค้นหาลักษณะการเกิด การแพร่กระจายของโรค ระบาดในสัตว์ ตลอดจนสาเหตุและปัจจัยหรือตัวกำหนดที่ทำให้เกิดและแพร่กระจายของโรคนั้น เพื่อนำไปใช้ในการป้องกัน ควบคุม และกำจัดโรคอย่างมีประสิทธิภาพ

“เขตโรคระบาด” หมายความว่า เขตท้องที่ที่มีโรคระบาด หรือสงสัยว่ามีโรคระบาดและ ผู้ว่าราชการจังหวัดได้ประกาศเป็นเขตโรคระบาด หรือสงสัยว่ามีโรคระบาดตามพระราชบัญญัติ โรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๓๙

“เขตโรคระบาดชั่วคราว” หมายความว่า เขตท้องที่ที่มีโรคระบาดและสัตว์แพทย์ได้ ประกาศเป็นเขตโรคระบาดชั่วคราวตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๓๙

“การเฝ้าระวังโรค” หมายความว่า การติดตามสังเกตการเปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบ สม่ำเสมอ และต่อเนื่องในด้านต่าง ๆ ทั้งหมดของการเกิด และการแพร่กระจายของโรคเพื่อให้รู้ ปัญหาสุขภาพสัตว์ ทั้งในภาวะปกติและภาวะโรคระบาด

“โรคสงบ” หมายความว่า สถานการณ์ที่มีโรคระบาดในเขตท้องที่ใด ๆ ซึ่งต่อมาภายหลัง ปรากฏว่าภายหลังจากสัตว์ป่วยตัวสุดท้ายได้หายป่วยแล้วไม่มีสัตว์ป่วยเพิ่มอีก ในช่วงเวลานาน กว่าระยะพักตัวของโรค

ข้อ ๕ ให้ผู้อำนวยการสำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์เป็นผู้รักษาการตาม ระเบียบนี้

หมวด ๑ ภาวะปกติ

ส่วนที่ ๑ การเฝ้าระวังโรคระบาด

ข้อ ๖ ให้สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักงานสุขศาสตร์สัตว์และ สุขอนามัย และสำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านปศุสัตว์ใน ท้องที่รับผิดชอบอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

ข้อ ๗ ให้สัตวแพทย์ประจำท้องที่ดำเนินการเฝ้าระวังโรคและสร้างระบบเครือข่ายการ เฝ้าระวังโรคในพื้นที่ โดยการตรวจเยี่ยมสุขภาพสัตว์ ฝึกอบรมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำตำบลและเกษตรกร

เรื่องโรคระบาดสัตว์และแนวทางการเฝ้าระวังโรค ออกตรวจเยี่ยมสุขภาพสัตว์ เก็บตัวอย่างจาก สัตว์ป่วยหรือสัตว์ที่สงสัยเป็นโรคระบาด ส่งห้องปฏิบัติการ และจัดทำบันทึกผลการดำเนินงานใน สมุดบันทึกการเฝ้าระวังโรคไว้ เพื่อสามารถตรวจสอบและติดตามภาวะโรคย้อนหลังได้ และส่ง รายงานการเฝ้าระวังโรคให้ปศุสัตว์จังหวัดทราบทุกวันสิ้นเดือน

ข้อ ๘ ให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดติดตามและรวบรวมข้อมูลการเฝ้าระวังโรคจาก สำนักงาน ปศุสัตว์อำเภอ พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูล และให้รายงานสำนักสุขศาสตร์สัตว์และ สุขอนามัยทราบภายในวันที่ ๕ ของเดือนถัดไปทุกเดือน พร้อมทั้งสำเนาแจ้งให้สำนักงานปศุสัตว์ อำเภอด้วย

ข้อ ๙ ให้สำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยติดตามและรวบรวมข้อมูลการเฝ้าระวังโรค จาก ปศุสัตว์จังหวัด วิเคราะห์ข้อมูล และรายงานกรมปศุสัตว์ผ่านสำนักควบคุม ป้องกัน และ บำบัดโรคสัตว์ ภายในวันที่ ๑๐ ของเดือนถัดไปทุกเดือน พร้อมทั้งสำเนาให้สำนักงานปศุสัตว์ จังหวัดในพื้นที่ทราบด้วย

ข้อ ๑๐ ให้สำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ติดตามและรวบรวมข้อมูลการเฝ้า ระวังโรคจากสำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัย วิเคราะห์ข้อมูล และรายงานกรมปศุสัตว์ ภายใน วันที่ ๑๕ ของทุกเดือน พร้อมทั้งสำเนาให้สำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยทราบด้วย

ข้อ ๑๑ ให้สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ และศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ประจำ ภาค ตรวจวินิจฉัยโรคบันทึกผลการตรวจวินิจฉัยโรคอย่างมีระบบ รายงานสรุปผลการเฝ้าระวัง โรคทางห้องปฏิบัติการตามแบบรายงานผลการเฝ้าระวังโรคทางห้องปฏิบัติการเสนอกรมปศุสัตว์ ผ่าน สำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ ภายในวันที่ ๑๕ ของเดือนถัดไปทุกเดือน และ วิเคราะห์ผลการเฝ้าระวังทางห้องปฏิบัติการประจำปีเสนอกรมปศุสัตว์ ผ่าน สำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์

ข้อ ๑๒ ให้สำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ ประสานงานสร้างเครือข่ายการเฝ้า ระวังโรคกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

ในกรณีที่พบโรคระบาดให้รายงานอย่างเป็นทางการโดยอนุโลมเช่นเดียวกับการรายงาน ในภาวะเกิดโรคระบาดตามหมวด ๒

ส่วนที่ ๒ การป้องกันโรค

ข้อ ๑๓ ให้สำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ ร่วมกับสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติประมวลผลการเฝ้าระวังโรคที่ได้รับรายงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์จัดทำแผนป้องกัน ควบคุม และกำจัดโรคให้มีประสิทธิภาพเสนอกรมปศุสัตว์ เพื่อกำหนดเป็นนโยบายต่อไป

ข้อ ๑๔ ให้สำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ ประสานงานกับสำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ เพื่อวางแผนการผลิตวัคซีนป้องกันโรคระบาดและแอนติเจนทดสอบโรค

ข้อ ๑๕ ให้สำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยนายนโยบายและแผนป้องกัน ควบคุม และกำจัดโรคที่กรมปศุสัตว์กำหนดมาประชุมและวางแผนร่วมกับปศุสัตว์จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำแผนซึ่งได้รับมอบหมายไปใช้ปฏิบัติในพื้นที่ความรับผิดชอบต่อไป

ข้อ ๑๖ ให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนำแผนป้องกัน ควบคุม และกำจัดโรคที่กรมปศุสัตว์กำหนดประชุมและวางแผนร่วมกับสัตวแพทย์ประจำท้องที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ปฏิบัติในพื้นที่ความรับผิดชอบต่อไป

ข้อ ๑๗ ให้สัตวแพทย์ประจำท้องที่จัดทำแผนฝึกอบรม ให้ความรู้และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนเจ้าหน้าที่อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านและเกษตรกร เกี่ยวกับการป้องกันโรคระบาด

ข้อ ๑๘ ให้สัตวแพทย์ประจำท้องที่จัดทำแผนการฉีดวัคซีน ดำเนินการฉีดวัคซีนเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคให้สัตว์อย่างมีประสิทธิภาพ ติดตามและบันทึกผลการฉีดวัคซีนตามแบบที่กรมปศุสัตว์กำหนด เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการเคลื่อนย้ายสัตว์ และรายงานผลการฉีดวัคซีนให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดทราบและให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดรวบรวมส่งสำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยตามที่กรมปศุสัตว์กำหนด

ข้อ ๑๙ สำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยมีหน้าที่สนับสนุนข้อมูลงานวิชาการ ติดตามการปฏิบัติงานป้องกันโรคสุรูป วิเคราะห์ และการรายงานผลการปฏิบัติงานของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดส่งสำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์

ข้อ ๒๐ สำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์มีหน้าที่สนับสนุนข้อมูลทางวิชาการ ติดตามการปฏิบัติงานเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคแต่ละสำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัย และสุรูปวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานให้กรมปศุสัตว์ตามที่กำหนด

ส่วนที่ 3

การทดสอบโรค

ข้อ ๒๑ ให้สำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ และสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ ประมวลผลการเฝ้าระวังทางห้องปฏิบัติการ หรือผลการตรวจชันสูตรโรคเพื่อวิเคราะห์จัดทำแผนการทดสอบโรคในปศุสัตว์ เช่น โค กระบือ แพะ แกะ สุกร และสัตว์ชนิดอื่น ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบ เพื่อกำหนดเป็นนโยบายของกรมปศุสัตว์ให้สำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัย สำนักงานปศุสัตว์ จังหวัด และศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ หรือสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ ถือเป็นแนวทางในการวางแผนปฏิบัติงานทดสอบโรคและควบคุมโรคต่อไป

ข้อ ๒๒ ให้สำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยนำแนวทางการทดสอบโรคที่ได้รับมอบจาก กรมปศุสัตว์มาประชุมวางแผนร่วมกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตว แพทย์หรือสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ เพื่อทำเป็นแผนปฏิบัติงานทดสอบโรคในพื้นที่ความ รับผิดชอบต่อไป

ข้อ ๒๓ ให้สัตวแพทย์ประจำท้องที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานทดสอบโรคตาม แผนที่ได้กำหนดไว้ในข้อ ๒๒

ข้อ ๒๔ ให้สำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ประสานงานกับสำนักเทคโนโลยีชีว ภัณฑ์สัตว์ เพื่อวางแผนการผลิตแอนติเจนเพื่อใช้ในการทดสอบโรค

ข้อ ๒๕ ให้สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ และศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ประจำ ภาค พัฒนาการตรวจวินิจฉัยโรคให้ได้มาตรฐานตามองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ

ส่วนที่ ๔

การวางแผนการวิจัย

ข้อ ๒๖ ให้สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ และศูนย์วิจัยและพัฒนาการทางสัตวแพทย์ วาง แผนการวิจัยให้สอดคล้องกับนโยบายกรมปศุสัตว์ โดยมุ่งพัฒนาด้านเทคนิคในการตรวจ วินิจฉัยโรคสัตว์ที่สามารถนำมาตรวจสอบในพื้นที่ได้ ตลอดจนพัฒนาวิธีการตรวจวินิจฉัยโรค ระบาดได้รวดเร็วและถูกต้อง

ข้อ ๒๗ ให้สำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ วางแผนการวิจัยและพัฒนาการผลิตวัคซีน ป้องกันโรคและแอนติเจนที่มีประสิทธิภาพ

ข้อ ๒๘ ให้สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ โดยศูนย์อ้างอิงโรคปากและเท้าเปื่อยภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้พัฒนาวิธีการตรวจแยกชนิดไวรัสโรคปากและเท้าเปื่อย (Typing)

ข้อ ๒๙ ให้สำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ และสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ ทำแผนศึกษาวิจัยหาแนวทางป้องกัน ควบคุมกำจัดโรคระบาดตามหลักวิชาการสัตวแพทย์ เพื่อให้ได้มาซึ่งแผนป้องกันและกำจัดโรคที่มีประสิทธิภาพ

ข้อ ๓๐ ให้สำนักสัตวศาสตร์สัตว์และสุขอนามัย ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด จัดทำแผนศึกษาวิจัยโรคสัตว์ชนิดที่เป็นปัญหาภายในพื้นที่ความรับผิดชอบ เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกัน ควบคุม กำจัดโรคตามหลักวิชาการสัตวแพทย์ต่อไป

หมวด ๒

ภาวะเกิดโรคระบาด

ข้อ ๓๑ เมื่อสัตวแพทย์ประจำท้องที่ได้รับแจ้งว่าเกิดโรคระบาดและตรวจอาการสัตว์แล้ว ปรากฏว่าเป็นโรคระบาดหรือสงสัยว่าเป็นโรคระบาดให้รีบรายงานปศุสัตว์จังหวัดทราบทันที และเก็บตัวอย่างจากสัตว์ป่วย หรือซากสัตว์ป่วยส่งสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ หรือศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ประจำภาค

กรณีเป็นโรคระบาดชนิดโรคปากและเท้าเปื่อยให้ส่งตัวอย่างเพื่อแยกชนิดเชื้อ ตามที่กรมปศุสัตว์กำหนด

ข้อ ๓๒ ให้สัตวแพทย์ประจำท้องที่รับผิดชอบดำเนินการควบคุมโรคไม่ให้แพร่กระจายออกไปยังท้องที่อื่น ตามแนวป้องกัน ควบคุม และกำจัดโรค ของแต่ละโรคตามที่กรมปศุสัตว์กำหนด เช่น โดยประกาศเขตโรคระบาดชั่วคราวพร้อมทั้งดำเนินการกักสัตว์ป่วย หรือสัตว์ที่มีเหตุสงสัยว่าได้รับเชื้อโรค ควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์และซากสัตว์เข้า-ออก และผ่านจุดเกิดโรค และดำเนินการตาม มาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ถ้าเป็นโรคระบาดชนิดโรคปากและเท้าเปื่อย โรคเฮโมรายิกเซพติซีเมีย โรคแบลคเลก ให้ดำเนินการฉีดวัคซีนป้องกันโรคให้แก่สัตว์ในพื้นที่รอบจุดเกิดโรคอย่างน้อย รัศมี ๕ กิโลเมตร ให้เสร็จสิ้นภายใน ๑ สัปดาห์ หากเกิดโรคระบาดแพร่กระจายอย่างกว้างขวางไม่สามารถดำเนินการฉีดวัคซีนและควบคุมโรคให้แล้วเสร็จได้ทัน ให้ปศุสัตว์จังหวัดแจ้งขอความช่วยเหลือไปยังสำนักสัตวศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยทันที

ข้อ ๓๓ หากพบว่ามียุติสัตว์ป่วยในจุดเกิดโรคระบาด และสัตวแพทย์ประจำท้องที่พิจารณาแล้วว่าหากทำการทำลายสัตว์ป่วยและสัตว์ที่อยู่ร่วมฝูงนั้นแล้วจะสามารถควบคุมโรคไม่ให้แพร่กระจายได้ ให้รีบดำเนินการทำลายสัตว์ป่วยตามกฎกระทรวงและระเบียบกรมปศุสัตว์

กรณีพบว่ามีสัตว์ป่วยด้วยโรคใช้หวัดนกโรคแปลกถิ่น (Exotic Disease) หรือโรคอุบัติใหม่ (Emerging Disease) ให้ดำเนินการทำลายสัตว์ที่เป็นโรคระบาดหรือสัตว์หรือซากสัตว์ที่เป็นพาหะของโรคระบาดทันทีตามระเบียบกรมปศุสัตว์

ข้อ ๓๔ เมื่อสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดได้รับแจ้งการเกิดโรคระบาดจากสัตวแพทย์ประจำท้องถิ่น ให้รีบสอบสวนโรคทางระบาดวิทยา รวมทั้งดำเนินการควบคุมโรค ณ จุดเกิดโรคระบาดด้วย โดยให้พิจารณาเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อประกาศกำหนดเขตโรคระบาดหรือเขตสงสัยว่ามีโรคระบาด ตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๔๙๙ พร้อมทั้งทำรายงานดังนี้

(๑) กลุ่มโรคที่ทำให้เกิดความเสียหายอย่างมากและถือเป็นกรณีฉุกเฉินหากเกิดการระบาดของโรค ได้แก่ โรคใช้หวัดนก โรคนิวคาสเซิล โรคปากและเท้าเปื่อย โรคเฮโมรายิกเซพติซีเมีย โรค แบลคเลก โรคอหิวาต์สุกร โรคแท้งติดต่อ โรควัณโรค โรคสัตว์แปลกถิ่น (Exotic Diseases) และโรคสัตว์อุบัติใหม่ (Emerging Disease) ให้รายงานภาวะโรคเบื้องต้น ตามแบบรายงานการเกิดโรคระบาดสัตว์เบื้องต้น (กคร.๑) ให้สำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ และสำเนาให้สำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัย โดยทางโทรสาร ภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่ได้รับแจ้งหรือตรวจพบโรคระบาด และให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดที่เกิดโรคระบาดจัดทำรายงานการสอบสวนโรคทางระบาดวิทยาของการเกิดโรคระบาดสัตว์ (กคร.๒) ภายใน ๗๒ ชั่วโมง นับแต่ทราบการเกิดโรคระบาด และให้ทำรายงาน ภาวะการระบาดของโรค (กคร.๓) ส่งในสัปดาห์ต่อมาทุกสัปดาห์จนโรคสงบพร้อมนี้ ให้ทำรายงานแผนการฉีดวัคซีนป้องกันโรคสัตว์ (กคร.๕) ภายใน ๗๒ ชั่วโมง และผลการฉีดวัคซีนป้องกันโรคสัตว์ (กคร.๕) ภายหลังจากดำเนินการเสร็จสิ้นส่งให้กรมปศุสัตว์ผ่านสำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ และสำเนาให้สำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยทราบด้วย

(๒) กลุ่มโรคที่เฝ้าระวังทางห้องปฏิบัติการ ได้แก่ โรคกาฬโรคเป็ด โรคพาร์โวไวรัส ซัลโมเนลล่า หลอดลมอักเสบติดต่อ อหิวาต์สัตว์ปีก และโรคระบาดอื่น ๆ ให้รายงานในวันที่ ๕ ของเดือนถัดไปทุกเดือน

ข้อ ๓๕ เมื่อสำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยได้รับแจ้งการเกิดโรคระบาดจากปศุสัตว์จังหวัดให้ส่ง เจ้าหน้าที่ส่วนป้องกันและบำบัดโรคสัตว์หรือเจ้าหน้าที่จากศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ เข้าไปร่วมทำการสอบสวนโรคทางระบาดวิทยาทันที ในกรณีที่ได้รับความช่วยเหลือจากปศุสัตว์จังหวัดให้จัดสรรวัคซีน เวชภัณฑ์ และอัตรากำลังออกไปดำเนินการควบคุมโรค ณ จุดเกิดโรคภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่ได้รับแจ้ง หากพบว่ามีภาวะอย่างกว้างขวางและ

ไม่สามารถควบคุมได้ทันทีต่อเหตุการณ์ให้ดำเนินการขอความช่วยเหลือไปยังสำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์เป็นการเร่งด่วน

ข้อ ๓๖ ให้สำนักสัตวศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยแจ้งให้ปศุสัตว์จังหวัดใกล้เคียงพื้นที่ที่เกิดโรคระบาดทราบโดยเร่งด่วน เพื่อให้เตรียมป้องกันมิให้โรคแพร่ระบาดเข้าไปในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ ได้ทันที

ข้อ ๓๗ สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ หรือศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์หรือศูนย์อ้างอิงโรคปากและเท้าเปื่อยแจ้งผลการตรวจวินิจฉัย ดังนี้

(๑) กลุ่มโรคที่ทำให้เกิดความเสียหายอย่างมากและถือเป็นกรณีฉุกเฉิน เช่น โรคไข้หวัดนก โรคนิวคาสเซิล โรคปากและเท้าเปื่อย โรคเฮโมรายิกเซพติซีเมีย โรคแบลคเลก โรคอหิวาต์สุกร โรคแท้งติดต่อ โรควัณโรค รวมทั้งโรคแปลกถิ่น (Exotic Disease) และโรคอุบัติใหม่ (Emerging Disease) ให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักสัตวศาสตร์สัตว์และสุขอนามัย และสำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ทราบทันทีเมื่อพบว่าสัตว์เป็นโรคดังกล่าวก่อนรายงานผลการชันสูตรอย่างเป็นทางการ

(๒) กลุ่มโรคที่เฝ้าระวังทางห้องปฏิบัติการ ได้แก่ โรคกาฬโรคเปิด โรคพาร์โวไวรัส โรคต่าง ๆ ตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์นอกเหนือจากที่กล่าวมาให้รายงานในวันที่ ๕ ของเดือนถัดไปทุกเดือน

ข้อ ๓๘ เมื่อสำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ ได้รับแจ้งการเกิดโรคระบาดตามข้อ ๓๔ จากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด หรือสำนักสัตวศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยให้รายงานอธิบดีกรมปศุสัตว์ทราบทันที และรายงานภาวะโรคระบาดให้ทราบทุกสัปดาห์ ให้จัดส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไปร่วมทำการสอบสวนโรคทางระบาดวิทยาและติดตามการควบคุมโรค ในกรณีที่สำนักสัตวศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยได้ขอเจ้าหน้าที่ไปร่วมดำเนินการควบคุมโรค ณ จุดเกิดโรคระบาดให้สำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์พิจารณาจัดเจ้าหน้าที่ไปร่วมดำเนินการควบคุม ณ จุดเกิดโรคระบาดโดยด่วนภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่ได้รับแจ้ง

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ.

๒๕๔๗

(นายยุค ลิ่มแหลมทอง)

อธิบดีกรมปศุสัตว์

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

หัตถญา พิมพ์สระเกษ เกิดเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2529 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รัฐศาสตรบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2551 ปัจจุบันเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2552